

శ్రీరస్తు,

శ్రీ కౌన్సెల్స్.

ప్రథమభాగము.

ఇది

కదిరాజ్యప్రభువగు

పాలకేంద్ర కదిరాజ్యమునకు చెందినది.

మొదటికూర్పు.

గృ. రామస్వామిస్వామియ్యచే
విజ్ఞానమునకు, పరిచయము.

కాకినాడ :

శ్రీరంగస్వామిస్వామియ్యచే

కౌన్సెల్స్ నూర్యరావుచే సరస్వత్యధిపతులకొరకు

ముద్రించబడి ప్రకటింపబడినది.

కాకినాడ రిజిస్టరు]

[వెల రు 0-14-0,

1909.

ఈశ్వరార్థకర్త పాలవేకరి కదిరిపఱినాడు. కృత్యాదిపద్యములు దొరకనందున నిక్కవి శాస్త్రనిర్ణయదులకిచట ననువుపడలేదు. కదిరిరాజ్యమును బాలించినపుభువు. ఈకదిరియనునది నెల్లూరుపండ్లలములోనిదని చారిత్రాపుటగు రావుబహద్దరు కందుకూరి పీఠేశలింగము పంతులుగారు తమయాంధ్రకవుల శరీత్రములో వ్రాసియున్నారు. మనకు గడపటిల్లోలో నగపడుచున్నది. ఇక్కణ్ణికభిత్వము స్వభావసిద్ధములు నమయోచితములునగువర్ణనలతో గ్రోత్రములనుబుట్టించుచుఁ బ్రాథమే హృదయంగమమైయున్నది. సంస్కృతాంధ్రములు రెంటియందును సమానపరిజ్ఞకలవాడు. హంసవింశతీయందువలె నిందతిగావర్ణించి యుండలేదు. కాని యవసరముకలిగినప్పుడు చమత్కారములనువిడిచినట్లులేదు.

ఇష్టార్థము మాకు మొదట పుడుక్కోటసంస్థానములోని పుస్తకభాండారమునుండి దివానుగారగు మహారాజశ్రీ దివాన్ బహదరు సీలంరామదాసునాయుడు బి. ఏ. బి. యల్. గారిచే దయాపూర్వకముగా సంపాదించినది. ఆతాళపత్రగ్రంథము కిక్కిలమై యుండినందున శుద్ధపత్రితేలక మద్రాసుగవర్న మెంటు ఓరియంటల్ మ్యూజిక్ ఫన్ డేషన్ బ్రెరీలోనున్న దానికొకపత్రి వ్రాసి తెచ్చితిమి. ఆదియు సనంభుర్ణముగా నేయున్నది. అపత్రి విద్వద్విశ్లేషణయు భాషాభిమానియునగు సి. పి. పౌనుదొరవారివలన వ్రాయించబడినది. అందు వారిచ్చటచ్చట వ్రాసినతమ యభిప్రాయముల నీక్రింద సాంధ్రతాత్పర్యముతో నుదహరించి ఫలితార్థమును గ్రహింపుఁడని పాఠకులకు విన్నవించుచున్నాము.

“This Sukasaptati or Tales of Parrot in Telugu, being a series of amorous Tales. Twenty in number, the book not having been completed, this is very rare and merit publication, as abounding in common colloquial expressions.

This edition was prepared under my directions in the year 1831.”

(తా॥ ఈశుకసప్తతి లేక చిలుక చెప్పినకథలు అనునది తెలుఁగోన్న చక్కని శృంగారకథలు. పుస్తకము పూర్తిగా లేదు. ఇవి యిరువదికథలు, సాధారణముగావాడుక భాషలో వ్రాయఁబడినందున నిదియరు దైనదియు చుఖ్యముగాఁ బ్రకటింపవలసినది

యును. ఈ వాఙ్మత ప్రతి నానియోగమువలనఁ 1831 సం॥ న సిద్ధము చేయఁబడినది) .

మఱియొక తావున (గ్రంథాంతమున) నీకీర్తింపఁబడిన వాఙ్మతమును బడియున్నది.

SUKASAPTATI.

A series of Telugu stories illustrating the various dialects of the Telugu language.

This valuable work is very rare indeed and I never met with a perfect copy. The present one has been collected with five manuscripts procured with difficulty in various parts of this peninsula.

Had it been composed in times when Telugu learning was patronized, it would have been better preserved; but the compositions of a dark age however valuable are seldom preserved with any care.

This book "The Seventy Tales of Parrot" has the same title with the well known Sanscrit composition of which, however, it is not a translation but an imitation. The work seems incomplete, the author not having finished the whole, it is perfect as far as it goes, (Thus there are not in fact 'Seventy' Tales.)

The discrepancies in the various manuscripts of the book are very great indeed, whole lines being substituted one for another. It will therefore be very difficult to select a pure text.

The Hamsa Vimsati is a work of the same description and the close resemblance in many passages shews that one must have been borrowed from the other.

Since writing the foregoing remarks I have persuaded Zulluri Appayya a very eminent Telugu scholar to revise and correct the work. He has done this very carefully and successfully. He considers it to be superior in style and good taste to the Hamsa Vimsati which, however, contains a greater variety of words and technical phrases.

He objects however very justly to the title of the work and proposed to say the THIRTY tales of the Parrot not the SEVENTY tales, for the book was never completed.

I have since obtained another manuscript (1839) which contains some additional passages.

(తా॥ ఈశుకసప్తతి అంధ్రభాషావైలక్షణ్యమును బ్రకటింపు కథలుగలయొక తెలుగుగ్రంథము. ఈ యమూల్యగ్రంథముయొక్క ప్రతులుచాలనరుదు. నిండుప్రతి యొక్కడను నాకుదొరకలేదు. ఈచేశమునంగల యనేకస్థలములలోని యొద్దుప్రాతపృథులనుబట్టి యతికస్తముపై నీపృథినివ్రాయించినాను.

ఇదిబావకు రాజావలంబనము చక్కగఁగలకాలములో వ్రాయఁబడియున్నయొక డల భద్రముగాఁ గాపాడఁబడియుండును. అవలంబనలేని యిటీవలిదినములలో వ్రాయఁబడిన గ్రంథములెంతవిలువగలవియైన జాగ్రత్త చేయఁబడియుండలేదు.

“శుకసప్తతి” యనుపేరుగల ప్రసిద్ధగ్రంథమొకటి సంస్కృతమునం గలదుగాని యాపేరు నేయిదియఁగలిగియున్న నుదాహరణములలోకొకటిగాదు. దాని ననుసరించి వ్రాయఁబడినది. ఈగ్రంథమునమగ్నిముగాఁ గనఁబడుచున్నది. దీనింబట్టి చూడఁ గవియేదీనిని బూర్తిచేసింట్లుతోచదు. ఇందు దెబ్బదికథలులేవు.

వివిధప్రభులలోఁ బరస్పరవిరోధములు చాలఁగలవు. చరణములకుఁ జరణములే మార్పులుండుటచేనేది శుద్ధప్రతియో నిర్ణయించుటకష్టము.

హంసవింశతియును నిట్టిగ్రంథమే. చాలపద్యములందుండియును నరిపోలియుండుట చేత నొకదానిని గాంచియొకటి వ్రాయఁబడినట్లెంచవలసియున్నది.

నేనీగ్రంథమును బరిష్కరించుటలో మిగుల సమర్థులగు తెలుగు పండితుండగు జూలూరిఅప్పయ్య సహాయమును బొందియున్నాఁడను. అతఁడు మిగులజాగ్రత్తగను జనుప్రదముగను నీకార్యమును జరిపినాఁడు. హంసవింశతిలో జాతీయపదములు విశేషముగానీయఁబడియుండినను దానికంటె నీగ్రంథమే రచనయందును మధుర్యమునందును హెచ్చుగానున్నదని యాతఁడు తలంచుచున్నాఁడు.

అయినను నీగ్రంథమునకీరతి తగియుండలేదని యాతఁడు తలఁచియున్నాఁడు. అదినత్యము. దీనిని శుకసప్తతియనుటకంటె శుకతింశతి యనఁదగునని నుడిపివాఁడు. ఎందుచేతననఁగా గ్రంథము పూర్తి చేయఁబడియుండలేదుగనుక.

తెలుగులో శుకసప్తతియనునొకవచనకావ్య ముండులలోదొరకునుగాని యిదివానినిబట్టి వ్రాసినపద్యకావ్యముకూడఁ గాదు.

1839సం॥ లో మఱికోన్ని యొక్కపద్యములుగల పృథివీకదానిని సంపాదించినాఁడను.) అని దొరగారు వ్రాసియున్నారు.

ఇంకను మఱికోన్ని పద్యములు వేటొకప్రతిలో దొరకినను నవితప్పులుపుప్పలును సంపూర్ణములుగా నున్నవి. అవియైనను నాలగవయాశ్వాసము కడపఱులేవు. ఓ

క్రమమున యొకటిగాని కావున నీ 4 వ యాశ్వాసములో 21 వ కథకడను బూ
తొనచేసి మొదటిభాగమని చేరిజేరితిమి. ఇందుఁబ్రెవ్వుకథలు 21 యును నువకథలు తొ
మ్మిదియును గలసి ముప్పదికథలుగలవు. ఎక్కడనైననెక్కడు కథలుగలవున్నకము
దొరకినచో మాకు బంపి యాకొఱచేమావలనఁ దీర్పించి యాంధ్రభాషకు మహోపకా
రమంగావింపఁ జాతవలం గొనియాడుచున్నాము.

సుజనవిధేయుఁడు,

కొచ్చెల్ల కోట రామచంద్రవేంకటకృష్ణరావు,

నరసత్తీపతికాథిపతి, కాకినాడ.

శ్రీగస్తు.

శు క న ప్త తి.

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

- ప. ఆభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధి గా నా యొనర్పం బూనిన తుకనప్తతి యనుమహాప్రబంధంబునకుఁ గథాకృమం తెట్టి చనిన. 1
- క. వెలయు నలఘు పృభావో, జ్వలుఁ డింద్రప్రస్థపురి నసామాన్యమహాః
కలితదృఢదాహుబలని, ద్రుళితాహితరాజు ధర్మరాజు ధరితిక్. 2
- చ. అతఁడొక నాఁడు నిండుకొలు వై బలవైరిమహోన్నతి స్మరు
తుకుఁడుఁ గిరీటి మాదిరితనుజు ల్లనదండన యుండి కొల్వరా
జతతికిరీటకోటివిలనన్నజిమంజులదీప్తిపుంజరం
జితచరణుండు ధర్మజుఁడు యెంత వసింపిన ధామ్యు నిట్లనుక. 3
- క. తెలివి గలభూసురుండవు, కులగురుండవు మాకు మానికుంజర వినుమీ
యలఘుమతి నొక్కకార్యము, తెలియ నివరింపవే సుధీజనతిలకా. 4
- ఉ. భామలచిత్తము దైలియ బ్రహ్మకు నైన వశంబు గాదు త
త్కామితయత్నము ల్లలంప ధాతిగి విచిత్రము లండుగి కావున
నామది యేతదీయకథనంబు వినం గడఁగె న్నహీసుర
గాగ్రమణి యానతి మ్మునుఁడు రాజవిడౌజునితోడ వేసుక. 5
- ప. అప్పు డాధామ్యమహర్షి పర్యండు నిరవధికకుతూహలధుర్యం డై యి ట్లనియె. స్త్రీజ
నంబుల చిత్తంబులు లోకాతీతదుర్వృత్తంబులు, తదీయకృతసాహసకార్యంబు లని
వార్యంబు లగుట నిక్కువం బిందులకు నొక్క యితహేనంబు గలదు. తొల్లిమహా
దేవుండు పార్వతీవరాహోహ కతిరహస్యంబున నానతిచ్చినతెఱం గెఱింగించెద పా
వధానుండవై యాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 6
- సీ. సాధాగ్రతలకేలిజాగ్రన్నుగేక్షణాస్ఫుటదృశ్యమానేంద్రిపురవరంబు
జగతీదిదృక్షుభాజగవర్గనిర్గమద్వారాయితన్వచ్ఛవారిభేషు
మబ్బినీకాంతశుద్ధాంతీభవత్స్వాంతనంతతో దారకాసారివార

మిందిరాసుతభవ్యమందురాసేకరమ్యమేదకారణారామసేమ
యన మగు మేరుమండరాహార్యవధ్య, తలమహీమండలమన నద్దామభీమ
మేదురోన్మట్టభటనింహనాదచిత్ర, దిగ్గజవరంబు పద్మావతీపురంబు. 7
క. అనగరి నిర్విభవప్రతి, భావగరిపుఁడైన చిత్రీభానుం డేలు
సాచ్చనక మృదుకరడమరు న, మానకరంబు మరుల గిరులయలుతంజేర్వక. 8

మ. కలలో నైనను బల్కి బొంకఁడు సమగ్రితోధయోధారిరా
డ్యలయం గన్గొని చీకిం గొనఁడు దుష్మాంశిత్యము లేర్పరఁడు
జ్ఞులదుష్టుంభకుభాంగవైఖరులలేచి న్నూత్నకందర్పుఁడై
తలఁచం బొప్పడుఁ జిత్రీభానుఁడతఁ డేతన్నామృతఁడే చూడఁగన్. 9

సీ. చంద్రమతీ నాగుచందాన నలునివైఖరిఁ జురుకుత్పనిగతిఁ బురూర
పునిమాడ్చి సగరులాగునఁ గార్తవీర్యనియనువున గయునట్టు లంబరీషు
బాబువున కేరిండువలె నంగుపోలికఁ బృథునిభాతి మరుత్తరీతి భరతు
కరణి సుహాతునిహరువున ర్ముఖీల రామునిక్రియ భగీరథునిలేచ
శిలితెఱంగున మందాత చెలువయన య, యాతిరీతి దిలీపుమర్యాద రఁతి
సరణిఁ బాలించి యలను నాచక్రివాళ, వసుమతీఁగ్రీవమ్మహివల్లభుండు. 10

మ. అకలంకఁగ్రీతిభావృతాపదిభవుం డారాజకంఠీరవుం
డొకనాఁ డంతిపురి మృవర్ణమలభిప్రాశ్నీల మై కెంపుమా
నికపుంబాముల నొప్పు పెండ్లిచవిక న్నీలంపుటాగద్దియం
బికవాణీనికరంబు గొల్ప గురుభాషై న్నిండుగో ల్యుండఁగన్. 11

క. ఇటుకుపెలిగుబ్బచమ్మల, యెటుకుంజురా లొకర యెటుకో యవ్వా
యెటుకో యని తనచందం, బెటుకపడంగా హజార మెలమిం గదిసెన్. 12
మ. ఆప్తు డత్తుడంతుకతెఱం గమ్మహిందుండు పరిచారికాజనంబులవలన విన నవధరిం
చి నమ్మభ్రమ్యులకు రావించిన. 13

సీ. సవరినిపవనవైఖరిక పిక్కిటిలంగఁ గులుకు పాటబుగ్గుబ్బలు చెలంగ
ముంజేతులను ముఖాంబుజయన నొకవింతపాలుపు బెల్వెడు పచ్చబొట్టు లెనఁగఁ
✓ నులుమాఁపుపయ్యెంటు చెఱఁగుటో నిడుకొన్న ముద్దుఁబల్కులచిన్నిబుడతఁ డమరఁ
దరతరంబులమంజీ తనయంటు వెలయు పుల్లెడవైఁడిబుట్టి మస్తయన వెలుంగ
బొమలనందున నామంబుభూతిపూత, నెన్నోనఁటఁబుక్కిటవిడఁబుకమ్మగొల్పలఁ
గాటుక రహింప వచ్చి యాత్మైతలేంద్రు, పరణముల లోర గామొక్కిచిక్కనిల్చి. 14

- క. ఇది దారికట్టు మొరక, ట్టిది కాంతాపశ్యకరణ మిది నీపది కిం
పాదవిందు నోవరేశ్వర, పదిలం బని తెల్పి కొన్ని బడనిక లానఁగెత్. 10
- క. తలఁపున నిది గారడ మని, తలఁపకుమా సింగఁ జల్లతజిగొండ దరిక
దలమోచి తెచ్చివని యిని, తలఁపంచును పసిఁడితాయెతల నుంచి నృపా. 11
- ప. అని విన్నవించిన యమ్మత్త కాశినీక రాంబురుహదత్తం బగునయ్యత్తమ దివ్యోపధ
త్రయంబు రయంబునం గగిహించి కరుణావలోకనమరుండై ప్రియవినయగంభీరభా
షణంబుల నిట్లు లనియె. 12
- జా. ఏయేభూములు చూచినావె కొరవంటి రూపలావణ్యరే
ఖాయుక్తిం డగు కొమ్మ లెందుఁ గల రీక్షామండలిక హావభా
వానుత్తైఃవిలాసవైఖరుల మే లం దెప్పరిం జెందు న
య్యాయావార్తలు తెల్పవే మది కమందానందముం జెందఁగెత్. 13
- న. అనిన వని యితండు చతుర్విధ నాయికా నాయకుండును బహువిధశృంగారశేఖరుం
డును నకలకలాధురింధరుండు నగు నని తనమనంబున వితర్కించుకొని యతని కి
ట్లనియె. 14
- నీ. కల్కిచిల్లలపోల్కిఁ గనుపట్టు శృంగారనటన గుల్మేడుతూర్పువాటి చెలులఁ
బులుగడిగిన ముత్యములఁ బోలి గరగరికలు పహించిన పాండ్యకమలముఖులఁ
జిత్రరేఖులఁ దారసిలుచక్కఁదనముల రాణించు కన్నడరాజ్యశత్రులఁ
బగడంపుటగిసాంపు తగుతమద్యుతి పెంపు చలరెడు యవనశీతాంశుముఖులఁ
గుండనంపునలాకలయంద మొందు, నంద్రకన్యల నిదిగాక యంగవంగ
కుమరుసాపీరసౌరాష్ట్రకోకకుచుల, వింతె లన్నియుఁ గనుఁగొంటి విను నరేంద్ర. 20
- గీ. దేవ నవఖండమండలశ్రీవిజృంభ, మాణ మగునివ్వసుధఁ గల్గుమానవతుల
వరున నందఱు గనుఁగొంటి వారిలోన, రేఖ గలయొక్కచెలి నేర్పరింతు వినుము. 21
- జా. ఈవగవీరతంసుననే తగువైశ్యుఁ డొకండు కాశ్యత
శ్రీనిధిగేహుఁ డి మదనసేనుఁ డనంగలఁ డద్భుతైక
భావనమోహనాకృతి పరీభావతి వానిపురంధ్రి యొప్పు నో
మానసతీమనోజ యనమానవయఃపరిపాకవైఖరికె. 22
- మ. దాని ఘనాఘనద్యుతివితానకనద్భుతకేశపాశముం
• దాని లనరసపౌనవధాశధలీనకీతేక్షణంబులు

దాని సుగంధగంధిలనుధారసంధురమందహాసము

నానవనాధ మెచ్చుటకు మర్త్య లమర్త్యులు నైన శక్తులే.

౬౦

క. ఆమృదులోరువిశాసం, బామోహనముఖవికాస మాదరహాసం

బామెడ యానడ యాజడ, యామేని మెఱుంగురంగు నలవియె పొగడక.

౬౧

సీ. భగభగ వాసింపఁ బోసఁగు పుత్రడిపొమ్ము మాటాడనేర్చిన నుజేశలాక

కలికిచేతలనొప్పు కమ్మకొగ్గివ్విరిబంతి తగుజీవకళల చిత్తరువుప్రతిమ

గమనశృంగారంబు గనుపట్టు లతకూన కలదొంగని తొలకరిమెఱుంగు

కరచరణాంగసంగతి గన్నతకరేఖ వాపభావములఁ జెన్నలరు నరసి

యగు నని గణింప వినుతింప నలవిగాదు, దానిచరణాబ్జనఖరేఖతోనుబోలఁ

గలరె యీలోకమున నున్నకాంత లెల్ల, విను మహీనాథ యేమని విన్నవించు.

క. ఒకపాటిపేదనంపా, రికి దగ దమ్ముద్దుగుమ్మ రిపురాణ్ణిణిమ

స్తకమకుటఘటితనవర, త్నకళాచకచికితచరణునకుఁ గాక నృపా.

౬౨

క. అని విన్నవించినంతనె, మనమున నుప్పొంగి వైశ్యమహిళానవమో

హనరూపరేఖవిధము, విని విన్నయి మది మోహవిహ్వలమతి యై.

౬౩

గీ. ఎఱుకవగలాఁది కోరిన వెల్ల నొసఁగి, ప్రియవచోవైభవంబు గాన్పించఁ బనిచి

కొలుపు చాలించి బోటిక ల్గాలువ నంతి, పురి నొకానొక మణిసాధమున జనించె.

ఉ. అంతట నవ్వణిగ్గుడని యంగనపైఁ దమి హెచ్చి యమ్ముహీ

కాంతపురందరుండు రతికాంతధనుర్లతికా విముక్త దు

ర్ధాంతకరాళికి న్నదమగాళికిఁ జండతరాళికెంతయుం

జింతిలి వేదనావశవిశ్చిరమతి స్విరహార్తి నొందుచుకొ.

౬౪

సీ. చెక్కిటఁ జెయి నేర్చి చింతాకులాత్ముడై పనిత నేక్రియఁ దెత్తు నని తలంచు

నిట్టూర్పు నిగిడించు నేఁ డయో శుకపీకార్యటి కోర్వలేనంచుఁ బలువరించుఁ

దనలోన తానేమి తలయూచుకొని మెచ్చుఁ గలవరించుచు బయల్ గొనిలించుఁ

జత్తరువురసున్న చెలువంపుఁ బ్రతిమన ల్లదె ప్రభావతి యంచు మది దలంచు

సిండు విలువంచి విరితూపు లేర్పరించి, పచ్చపన్నియచిల్లబాబానఖరం

డుల్ల ముల్లోలముగఁ జేయఁ దల్లడించు, రాజముఖిమిఁదిబాళి నారాజమాళి.

౬౫

ఉ. ఎప్పుడు చూడఁ గల్గునొకొ యిందుముఖీ వదనారవింద మే

వెప్పుడు విందునో తెలియ దేణవిలోచన కల్మిపల్కు లిం

కప్పుడు గొంగిలింతు నలయింతిమచాచు) లరంబుసోక నా

కప్పుడుగాదె సౌఖ్యపద మందుట లంచ మనిం గణించుచుకొ.

క. ఉల్లము దెగడ ధరిల్లి, వల్లభుఁ డిట్లున్న వేళ ననితాపములం

దెల్లగుణంబుల కిరవగు, పల్లవి యనుపేరుగలుగుభామసుబుద్ధికొ.

నీ. వసుమతీశ్వరుఁ డున్న దెనఁజూచి పాడడ చెఱఁగున నెమ్మొము కెనుట దుడివి

నిగ పొందుగ నమర్చి చిచ్చారివిడికెంపు తాయెతుల్పుట్టి కుల్లాయి నెట్టి

చెవులయొంటులఁ జక్కనవరించి మత్తావిచిత్రోహారంబుల చిక్కుచీర్చి

కలపం బల్లంపి బంగరుగట్టికమ్ముల వలిపె దుప్పటి వలివా టొనర్చి

కేలుదమ్మికె శ్రువుర బాగాలుఁ బండు, టాకుమడుపులు నొనఁగి లోకాభిరామ

వార్త లొకకొన్ని నొడివి యప్పార్థివేంద్రుఁ, బలుదెజుంగుల నలరించిపలికెనపుడు.

క. స్వామి యవధారు మీమదిఁ, గామించు మనోరథంబుఁ గడతేర్చెన నిం

కేమిటికెఁ జింత యన విని, భామామకరధ్వజండు పల్లవి కనియెకొ.

గీ. వైశ్యభామిని లావణ్యవైభవంబు, విని విరహవాద్ధి మునుఁగున న్నమప నెట్టు

లంటు చేసెదో యమ్మచ్చెకంటి ననుచు, నిచ్చిక మొనర్చి యుడుగర లిచ్చి ననుచు.

మ. చని యప్పల్లవి వైశ్యవల్లభుని భాస్వద్వివృతకోశంతరం

బున వరిల్లు బ్రభావతిం గనఁ దందభోజాక్షి రాజావలం

బనసౌభాగ్యము గన్న ధన్యవు ననుం బాటించి యేతేజునే

మి నిమిత్తంబో యటంచు నిర్మలసుధోర్శివైఖరిం బల్కినకొ.

క. నినుఁ జూడఁగోరి వచ్చితి, ననవుడు సంతోషమయ్యె నని మణిపీఠ

దను నిలుప రాజమాతిక, యనియొఁ బ్రభావతికి నముచితాయత్తమతికొ.

గీ. ఎల్ల సౌభాగ్యములు గలయింట వెలసి, మిగులఁ జక్కనివారిలోఁ దగినదాన

వగుదు నీబంధుజను నున్న భినుతింపఁ, గాఁపురము చేసితివి మేలు కమలగంధి.

ప. అదియునుం గాక పురాణవంశతు లగునీయత్ర మామల సుమతివారదత్తుల వాదరిం

చు నీవివేకంబునకు మెచ్చితి సాక్షాన్మనోజం డగు నీమనోహరన కనుగుణం బగు

నంతరంగంబునకు సంతోషించితి గురుబుధ బాంధవదానదానీజనంబులంబోషించునీ

నీమహత్త్వంబుఁ గొనియాడ శక్యంబగునే యని వెండియు.

నీ. గుట్టుతో నంసారి మట్టునఁ జుట్టలఁ దనియింతు విని వారదత్తుతోడ

ఘురుల చల్లనిక మిపుదానవు నీవు శుక్రతశాలిని వంచు సుమతితోడ

మదననేనుఁ డనంగ మటి నీకె తగు నెంతి చెలువుఁడ పని దానిసెట్టితోడ

దాని సుగంధగంధలను ధారి నుండురనుందహాసము

నానవనాథ మెచ్చుటకు ముచ్చట ముచ్చటలైన శక్తులే.

42

క. అమ్మదులోరుపిశానం, బామోహనముఖవికాస మందరహాసం

బామెడ యానడ యాజడ, యామేని మెఱుంగురంగు నలవియె పొగడకో.

43

సీ. భుగభుగ వానింపఁ బొంగు పుత్తడిపొమ్మ మాటాడనేర్చిన మణితలాక

కణికిచేతలనొప్పు కమ్మకొవ్వొర్పివంతి తగుజీవకళల చిత్తరువుప్రతిమ

గమనశృంగారంబు గనుడట్లు లతహాస కలదొలంగని తొలకరిమెఱుంగు

కరచరణాంగసంతతి గన్నతకేళి హావభావములఁ జెన్నలరు సరసి

యగు నని గణింప వినుతంప నలవిగాదు, దానిచరణాబ్జనఖరేఖితోనుబోలఁ

గలరె యీలోకమున నున్నకాంత లెల్ల, విను మహీనాథ యేమని వినన్ వింతు.

44

క. ఒకపాటి పేదసంపా, రికి దగ దమ్మద్దుగుమ్మ రిపురాణ్ణణిమ

స్తకమనుటభుజితనవర, త్నకళాచక్రచక్రచరణునకుఁ గాక నృపా.

45

క. అని విన్నవించినంతనె, మనమున నుహ్వాంగి వైశ్యమహిళాసవమా

హసరూపరేఖవిభవము, విని విన్నయ మంది మోహవిహ్వలమతి యె.

46

గీ. ఎఱుకవగలాడి కోరిన వెల్ల నొనఁగి, ప్రియవచోవైభవంబు గాన్వింపఁ బనిచి

కొలుపు చాలించి బోటిక ల్గాలువ నంతి, పురి నొకానొక మణిసాధమున వసింపె.

47

ఉ. అంతట నవ్వణిగ్ధరని యంగనపైఁ దమి మెచ్చి యమ్మహీ

కాంతపురందరుండు రతికాంతధనుర్లతికా విముక్తదు

ద్ధాంతకరాళికి న్నదమగాళికిఁ జండతరాళికెంతయుం

జింతిలి వేదనావశవిశ్చిర్రమతి నిర్విరహార్తి నొందుచుకో.

48

సీ. చెక్కిటఁ జెయి నేర్చి చింతామలాత్ముడై వనిత నేక్రియఁ దెత్తు నని తలంచు

నిట్టార్పు నిగిడించు నేఁ డయో శుకపికార్యటి కోర్వలేనంచుఁ బలువరించుఁ

దసబోన తానేమె తలయూఁచుకొని మెచ్చుఁ గలవరించుచు బయ ల్లోగిలింఁచుఁ

జత్తరువుననున్న చెలువంపుఁ బ్రతిమన ల్లదె ప్రిభావతి యంచు మది దలంచు

నిందు విలువంచి విరితూపు లేర్పరించి, పచ్చవన్నియచిల్క బాబావజీరఁ

ధుల్ల ముల్లాలముగఁ జేయఁ దల్లడించు, రాజమఖిమిఁదిబాళి నారాజమాళి.

49

ఉ. ఎప్పుడు చూడఁ గల్గునొకొ యిందుముఖీ వదనారవింద మే

వెప్పుడు విందుకో తెలియ జేణిబోచున కల్కిపల్కు లిం

కెప్పుడు గోగిలింతు నలయింతిమచుచు లురంబుసోక నా

కెప్పుడుగాదె సౌఖ్యపద ముడుట లంచు మదిం గణించుచుకొ.

క. ఉల్లసు యెడ ధరిత్రీ, వల్లభుఁ డిట్లున్న వేశఁ జనితావాణులం

దెల్లగుణంబుల కిరవిగు, పల్లవి యనుపేరుగలుగుభామసుబుద్ధికొ.

సీ. వసుమతీశ్వరుఁ డున్న దెసఁజూచి పాడడ చెఱఁగున నెమ్మొము చెమట దుడిచి

సిగ పొందుగ నమర్చి చిహ్నరివిడికెంపు తాయెతుల్పుట్టి కల్లాయి వెట్టి

చెవులయొంటులఁ జక్కనవరించి మక్తావచిత్రహారంబుల చిక్కుఁదీర్చి

కలపం బళించి బంగరుగట్టికమ్ముల వలిపె దుప్పటి వలివా టొనర్చి

కేటదమ్మికిఁ శ్రువురబాగాలుఁ బండు, టాకుమడుపులు నొనరి లోకాభిరామ

వార్త లాకొన్ని నొడివి యప్పార్థివేందుగ్రి, బలుదెఱంగుల నలరించిపలికెనపుడు.

క. స్వామి యవధారు మీమది, గావించు మనోరథంబుఁ గడతేర్చెన నిం

కేమిటికిఁ జింత యన విని, భామామకరధ్వజండు పల్లవి కనియెకొ.

గీ. వైశ్యభామిని లావణ్యవైభవంబు, విని విరహవార్ధి మునుఁగున న్నమప నెట్లు

లంటు చేసెనో యమ్మచ్చెకంటి ననుచు, నిచ్చక మొనర్చి యుడుగర లిచ్చి ననుపొ.

మ. చని యప్పల్లవి వైశ్యవల్లభుని భాన్వద్వివృతేహంతరం

బున పర్తిల్లు బ్రభావతిం గనఁ దందభోజాక్షి రాజావలం

బనసౌభాగ్యము గన్న ధన్యవు ననుం బాటించి యేతేజసే

మి నిమిత్తంబో యటంచు నిర్మలసుధోర్ధ్వైఖరిం బల్కినకొ.

క. నినుఁ జూడఁగోరి వచ్చితి, ననవుడు సంతోషమయ్యె నని మణిపీఠికొ

దను నిలుప రాజహతిక, యనియొఁ బ్రభావతికి నముచితాయత్రమతికొ.

గీ. ఎల్ల సౌభాగ్యములు గలయింట వెలసి, మిగులఁ జక్కనివారిలోఁ దగినదాన

వగుదు నీబంధుజనము నిన్న భిషతింపఁ, గాఁపురము చేసితివి మేలు కమలగంధి.

ప. అదియునుం గాక పురాణదంపతు లగునీయత్రమామల సుమతిపారదత్తుల నాదరిం

చు నీవివేకంబునకు మెచ్చితి సాక్షాన్ననోజుం డగు నీమనోహరున కనుగుణం బగు

సంతరంగంబునకు సంతోషించితి గురుబుధి బాంధవదానదానీజనంబులంబోషించునీ

నీమహత్త్వంబుఁ గొనియాడ శక్యంబగునే యని వెండియు.

సీ. గుట్టుతో సంసారి మట్టునఁ జుట్టాలఁ దనియింతు పని పారదత్తుతోడ

ఘుమరాల చల్లనికడుపుదానవు నీవు సుకృతశాలిని పందు సుమతితోడ

మననసేనుఁ డనంగ మఱి నీకె తగు నెంత చెలువుఁడ పని దానిసెట్టితోడ

- విశ్వానరసు నంట తెలయువాడెల్లఁ బూనెద రందుఁ దగిన బానిసెల్లతోడ
నిచ్చక మొచ్చి హేతవెయ్యెచూప, చొరవి గల్పించుకొని పరశుధురాలి
వలెనె తాఁ బోనెమో సారెఁబడినపు, మచ్చిక యొచ్చె నమ్ముదిమాయలాఁడి.
- క. అం నొకనాఁడు రచిన, కాంతశిలాగుచిత వేదికామధ్యమునకొ
గొంకప వుండి తగ నే, కాంతం బగువేళ నైశ్యకామిని కనియెకొ.
- క. ఒమఘువాచి నీమను, వేటుటచుం గడచు గాక యెంతయు నొప్పెం
దామసుఁ డగుచాగ్విఠా, కాముం దొకకొంత కొదవి గల్పించె గదా!
- బ అది యెట్లుంటేరి.
- నీ బింబోష్ఠి నీచంద్రి మింబాచరము వాని బెడఁగునోటను ముద్దువెట్టదగునె
కాంత నీ సిద్ధాంతు గల్పిగుబ్బలు వాని పరుసుచేతుల నొత్తినట్టఁ దగునె
యలుల నీకనకోపమాంగవల్లరి వాని కఱకుమే నంటంగ నొకయిఁ దగునె
రామ నీమధురాధరపరీవాళము వాని వికటదంతముల కొప్పించె దగునె
కొప్పుకో ముదవపుఁ గీలు బొమ్మకరిణి, నొరపుగలదాన ప్ప వానరమువంటి
మగనితోఁ గూడి రితికేలిఁ బొగులఁ రగునె, తగదుగా ధాత యిారీతి తగులునేయు.
- గీ తాననుభవించు నేరిక తన ముచని, చండ ముండంగనక నిధానమునక
బూచికాచుక యున్నట్లు పువ్వుబోఁడి, యెట్లు సంగత మయ్యె నీ కిట్టిమగఁడు.
- బ వివసుం గొదవ గా దింపుల కొక్క మహాసాయంబు విచారించితి వినుము.
- శ. వెలపులతోరికి న్నివతువచ్చు విలాసము గల్గి యెల్ల వి
ద్యులఁ గలమేలిమిం దెలిసి యంగళలం గరఁగింప నేర్చి కో
బ్బులు ననుకూర్చుఁ జాలి కడుఁ గొండొక ప్రియము గల్గివాని ని
స్తులతరభోగభాగ్యములు చొప్పడ నీకొనఁగూర్తు మానినీ.
- క. అతని విజరింతు విను నీ, మతికి న్నమ్రతి యొనర్చు మనరాజు జగ
ద్ధితసుపుతాపభాన్వ, త్ప్రీతిభానానుండు చిత్రీభానుండు దబలా!
- నీ. భావజ్ఞునాని ధాతీవరాహోహాహస్త లైకైక బాహార్ద్రకుండు
చల్లరిరాజు నామోత్తరసవమోహనాంగ సౌందర్యలీలాంగభవుండు
దాక్షిణ్యశాలి యాదార్యధైర్యవార్యనకలనద్దుణిగ జార్జవవసుండు
జేపట్టుకుంచ మక్షిణరంగవభంగశృంగారశాస్త్రశ్రీసంగళిఁ
డమ్మచోరాబడవేంద్రుఁ డంకరంగ, మెల్ల నీసాముగ నొనర్ప నేమితపము
చేరితివో నామిది కొకింత చిత్తగించి, తలఁపు నెఱవేర్చు కొనవచ్చు కలికి కొమ్మి.

వ. అనిన విని సంభ్రమభయవిన్నయాకాంతం బగునిజస్వాంతంబునం గొంతతడవు వి
చారించి దరస్తితపి డాభరంబు లీడుజోడాడ పద నారవింసం బొకించుక వాంచి
పంచశరశరపామకటామౌంచలంబుల నొక్కించుక చాంచల్యం బంకురింప నచ్చుం
లాక్షీ రాజమాతి కిట్లనియె. 50

క. ఏనింత నాటి నుండియు, మానవతులలోన మిగుల మానవతని నై
యీ నాటికిఁ గడచితి నెక , నానోచిననోము లే మొనర్పం గలవో. 51

ప. అదియు నుం గాక. 52

గీ. అత్తయును మామ తలవరులై మెలంగ, మగఁడు పులిపంటివాఁడు నెవ్వగ యొనర్ప
నమ్మ! యే జెల్ల! యిక్కార్పమమగుటెట్లు, చాలుఁజాలింపుమిఁకనీడనంగమనినశ్చ.

ప విని లేచియవదనంబున స్వప్రయోజనావకాశం బయ్యె నని తలంచి తదనుగుణం బగు
నట్లుగాఁ బల్లవి యిట్లనియె 54

ఉ ఎక్కడి యత్త మామలు నిజేశ్వరుఁ డెక్కడ సంతాపంబున
దెక్కడ దొడ్డు కొంచె మనుటెక్కడ నోలలితాంగి మోహము
న్నెక్కొనఁ జక్కనయ్య నొకనిం బిగిక్కొంట జేర్చి కెంపునం
వెక్కిని దేటి పొయి మది యెన్నటికిం గలుగంగ నేర్చునే. 55

సీ. మగని పొక్కినె యుండి తగఁ జేరి బోకొట్టి మోనపుచ్చని దేటి ముద్దరాలు
ప్రసులగోడలనైన వసుధనిచ్చెన లేక యెక్కనేరని దేటి యమ్మలూడి
తలవరు ల్లమఁగొన్న దప్పు నొప్పు ఘటించి బొంకనేరని దేటిపువ్వుబోడి
దొరలు గద్దింపఁ గల్గిరివార్త నిజముగా నిర్వహింపని దేటిసీటుకత్తై
యత్త మామల గృహకర్త లగుచు మెలఁగు, నట్టిగూర్తుల నెల్ల నోరదిమి గదిమి
పొంచి యుపనాసలొడఁ గీర్చించి మించి, చక్కటికి దిద్దుకొనని దేనరసురాలు. 56

గీ. ఆఁడుపుట్టునఁ బుట్టి యింతంతయైన, దిట్టి గాకున్న నది కడతేటు పెట్టు
వేలతనమున నీవంత గోలవేసి, మానుమోచాల యింక నిన్నిమాట లేల. 57

ప. అనికఁ బులకానుషంగం బగునిజాంగంబు వలన సంగీకృతభావం బెఱింగింప నయ్యుం
గ నారత్నంబునకు సంగ నాచి యగురాజమాతిక మఱియు మఱియు బోధించి చం
ద్రీ కాసక్త చకోరకంబునుం బోలె వైశ్యభామ కెదురుచూచుచున్న రాజపుంగవున
కుఁ దదీయక థావృత్తాంతం బెఱిగింప మరలి చనునెడ నవ్వణిగద్దనకు దైయోగం
బున సతిమారపయోగాంబు సంభవించిన. 58

ప త్తయిలువేల్పలై మెలఁగు తల్లికిఁ దండ్రికి భక్తియుక్తి పం
దన మొనరించి పాఠినిసమతం దగు పెంపుడు ముద్దుచిల్ల నె

మృత ముచించి విద్యుదునుమానభృతి నాప్రిభావతిం

ః. చుగొని పోయిరాచగిన కార్యముఁ చెల్ప నవినదైవ్యయై.

54

నీ మలమువో నుదురాతిమదురాధరల వాడేవిన్నా రిగోరునీచెక్కువీరద
నాచుచో రంగస్థలాష్ట్రంముగిబ్బి మెఱుంగుఁబందోయి నీయురిమువీరద
మించువోఁ గాంచికాచించలాత్తుల ముగ్ధుఁడెనపంటిగంటు నీమోవివీరదఁ
జేరువో సేల్వారు నారీమణుల కెంపుననుచు నమగు నీనొసటివీరద
నింట నుంజేత నీసౌఖ్య మేల కిల్లె, ననుచుఁ గిన్నుల నూరార్చి యక్కుఁజేర్చి
మోవిచిగురంట నొక్కి తిమ్మలమొసంగి, పోయిర మ్మని పనిచె నప్పవృత్తబోడి

క. ఈవీతి విజృంభలభుఁ, జూరూఁగి నోడచేరి మదిగిలెచి న

వ్వాఁగియుభి కంతుకరా, సారిపినిరాతజాతసంతాపమలికా.

55

చ. మునుకొని మేరవీఱు వలపుం దనముంగల ప్రోవ మాపఁగా

మెనుక రతీశ్వురుండు పదవే యనే యెత్తులు వెట్ట నెచ్చుదిం

చెనఁగొను లజ్జ యుం బొడముభీతియుఁ దన్నరికట్ట నంతలో

నినుఁ డపరాంబుధి న్మునిఁగె నీవెతలం గనలేని కైవడికా.

56

గీ. చరమదిగ్భామినీచునోహరతరాంగ, రాగవైఖరి మఱిసాంధ్యరాగ మెనఁగెఁ

గురుమితనపీనహతీకుంజరీతి, నుడుగణంబులతోఁగూడ నొప్పెనభము.

57

క. తగనప్ప డజాండంబున, నిగిడెం గాధాంధ్ర కారనివిడమరీచులొ

జిగి కుందనంపుబరణి, నచ్చుగమదపంకంబుఁ గలయనించిన కరణికా.

58

ప. అప్పు డయ్యెప్పులకుప్ప యగుప్రిభావతీగతి విహసవతీరతీశ్వరుం డగు నమ్మహీశ్వ
రునితో ననంగసంగరవాంఛ తరంగితంబై తురంగలించు తమకంబున.

59

నీ. నానావిధద్రవ్యనవ్యసంభారము ల్లగ్నహంబులకు బీగము లమర్చి

మొదవుల నన్నింటిఁ బిదికిన పాల్గొని యొనరఁ దోడంటుతో నుట్టిఁబెట్టి

పసులు దీర్చిన తోత్తుపమల నిష్టాన్న తృప్తి నొందఁగఁజేసి యిండ్లకనిచి

యత్తమామలు సుఖాయుత్తులై పవళింప మృదుపదంబులనొత్తి నిదురవుచ్చి

జలక మొకరించి జిలఁగు మేల్పులువ గట్టి, కలప మలఁది మితాహరకలనఁ జేలి

వీడియం బందుకొని యొక్కియూడిగంపు, బుడుత లేనవెంట నడువ నప్పవృత్తబోడి.

60

క. తనకుంబ్రాగిపదంబును, దనయనుంగుం జెలియుఁ దనకు దైవం బగుచుకా

దనపు దనరాజకీరముఁ, గని యర్థులఁ జనుట తగినకార్యం బనుచుకా.

61

గీ కనకమణిమంజరకు కాగ్నిగణ్యుఁడేరి, కోరి యాత్మీయగాధాప్రకార మెల్ల
మెల్ల మెల్లల దరిహన ముల్ల నిల్ల, నంతయును దెల్పఁ జల్కె యత్నాగ్రిహమన.

క. కటకటఁబడి పక్షగ్వయ, పుటచలన మొనర్చి మిగులఁ బొగులుచు మదిలో
నిటు నటు దెలియని చింత, కుటిలస్థితి నింతి కనియొఁ గోప మెలర్పఁ.

క. ఓహరిణయన “స్వామి, ద్రోహ మిదంభార” మనుచుఁ దొలుతనే విబుధ
పూహంబు పలుక వినమే, యాహా యామాట వినఁగ నర్హ మె మాకుఁ.

ఉ. * ఓనర వైశ్యవంశకలశోదధికల్పలతా లతాంగి నీ
వోపనినారిముందట నయో మగనిం గడకాళ్లఁ ద్రోచి నేఁ
డేవసు ధేనునిం గలయ నెంచితి వెల్లు పతివ్రతామణు
ల్వావులు పుక్తురమ్మ తలవంపులు చేతురటమ్మ జాతికిఁ.

నీ. దశకంధరుని మోహదశవిచారిం చెనే నకలజగ న్నాత జనకజాత
నహుషభూపాలు మన్నన కొప్పకొనియె నే న్నీరత్నమైన శచీపురంధ్రీ.
యలసింహబలుని మాయలఁ జిక్కి చొక్కెనే, విపులనద్గణమాన్య దుగ్రిపదకన్య
శబరంధిపునిదురాశలకు లోనయ్యెనే రతినిభాకృతి భీమరాజపుత్రీ
తొల్లిటి మహాశతివ్రతల్ దుర్బిహంధ, కాపురుషు లంగభవశరామాత వికల
చిత్తులై తమ్ముఁ డేరి యాసించినపుడు, సిగ్గు వోనాడుకొని రఁటే చిగురుబోడి.

గీ. పాగ్రిణహాని మానభంగంబు నగు నన, కెంతపనికి జొచ్చితే మృగాక్షి
జగతి నీమనంబు “తెగువయే దేవేంద్రీ, పదవి” యనెడుసుద్ధిఁ బొదలఁజోలు.

క. పతిభక్తి గలుగునతికిఁ, ప్రీతిములతో గొడవ యేల వఱలుసుకృతముల్
జతిభక్తి లేని చెనఁటికి, ప్రీతిములు చను నేయి యొక్కవృత్తిచారము. 76

చ. కావునఁ గులాంగనాతిలకంబునకుఁ గలకంఠీనముఁ పతకృత్యంబు పాతివ్రత్యంబు
నీవు వైపరీత్యం బగుప్రియోజనం బాచరించితి విత్తైన నిహపరంబులకు దూరం బ
గుదు వని సుభాషితంబులు పచరించిన నవ్వచనంబులు కర్ణపుటంబులకు జిలుగుటం
పములుకులపాలుపు దెలుపఁ గలికియులికిపడి యాత్మేశ్వణంబుల వాశుశుక్షణికణంబు
లు చిలుకఁ జిలుకం గనుంగొనిన నవ్వతంగపుంగవం బక్కటా! యిక్కురంగనయన
కనంగతత్త్వంబు సంభవించె నిదిసామంబునంగాని చక్కంబడ దని తలంచి లంబి
కావలంబనమహాయోగిచందంబునఁ గొండొకతడవు నిశ్చలధ్యానపరాయణం బైయం
డి వెండియు నయ్యంగన కి ట్లనియె.

75

క. వినవమ్మ భామినీమణి, మనమున నీ కితరసంగమము ప్రియమైన

నున్ను నొంతి కమలబాంధవు, నెనసియుఁ బోన మెఱుఁగునట్లనే వర్తిలమి. 76

* ఓనర... కలశోదధిచారుహిమాంశురేఖ—శబరత్నాకరము

గీ. ఆస్మగర మేలు రిత్నాకరాహ్వాయుఁడు, వికటమత్తాహితవిఫాలుఁ డొకస్థపాలు
డతని నగరున నోట్రాక్షాఁడగుదునొకఁడు, వెలయు వెనుమంతుఁడనుగౌరచెలుపుమీఱ,
ఐ వెండియు నయ్యఖండతరసంపత్కుఁడనుం డగునతఁడు.

కా. వీయూరం దనయంగడు ల్నెఱయ చేయేబేరులెంచైన వా
త్తామయైకధనంబు సంచిమొదలై యత్కర్జనం బొందఁగా
శ్రేయఃకీర్తులు సంఘటిల్లఁ చను సుశ్రీమించఁగా నిల్పె న
య్యాయం బేర్పడ, గోటికిం బడగ లెన్నెనం బ్రమోదంబునకె.

చ. వలసిన బేరిము లైలియవచ్చినవారును, వాదుగల్గవా
రిలు మఱి గుత్తిగొల్లలును రత్నపతీక్షులవారుఁ గార్గ్యము
ల్లలిగిన యింగిలీసుల ముఖాములుఁ జెంగట నుల్లసిల్లఁగాఁ
గొలుపుననుండుఁ జూపఱులకుం గనుపండువు సంఘటిల్లఁగాకె.

క.* ఈశయు విశంగయును బం, గాళయుమెదలైన పేగులదీవులలో
మేలైనసరకు లాతని, కాలనదిగు మాటనిజము గలవాఁ డగుటకె.

గీ. ఆతనివలన మహాదేవుఁ డచటనొక్కఁ, డలఘువిద్యాధురంధరుఁ డగుఘనుండు
తగుగఁజావంతుఁ డనువాఁడు తలఁప నతని, సరసవాక్పాశి దొరఁజెల్ల నన్నుతింప.

నీ. హాళివుట్టిచు నుద్యత్సుధారనధార బుష్పతిల్లఁ గవిత్వ ముగ్ధడించి
రక్తిఁ గల్పించుఁ గర్ణరసాయనము గాఁగ నమధికస్ఫూర్తిగీలములువాడి
యింపొనర్చు ధరాతలేశ్వరవరసశాస్త్రాలిగత్పిసంగవార్తలంఘటించి
యద్భుతం బొనఁగు శబ్దార్థవైచిత్రినిబంధనకావ్యవైభవము నొడివి
యింతమాత్రించె కాదు శ్రీమంతుఁడును ని, తాంతకుభవంతుఁడగుననుమంతుడలర
చండ నొకవేళ నీతిసంధానలీల, బుద్ధులన్నియుఁ దెల్పు నవ్వడమివేల్పు.

క. ఈరీతి సకలధర్మ+వి, చారుం డగునతనిమాటజనదాటక య
గౌర మనుచున్నఁ దన్నగ, రీరత్నం బేలునట్టి స్పృహవరుఁ డెలమికె.

గీ. మంతుకెక్కినయవ్వసుమంతుననున, యించి పీయభాషణంబుల హితవొనర్చి
జలధి కన్వలదీవులఁ గలనమస్త, వస్తువులు బొక్కనముఁ జేర్పవలయు ననుడు.

ఉ. రాజొనరించు మన్ననకు రంజిలి యవ్వసుమంతుఁ డవ్వది
గాజి మనోభయంకరపరాక్రిముఁ డానృపుతోడ నేన య

* ఈశయు నిలింద యును బం, గాళియు, + విశారదుఁడగు—శబ్దరత్నాకరము

- వ్యాజత దీవికేగి కలవస్తువులన్నియుఁ దెత్తుఁ బంపుమో
రాజకులేంద్ర యందు సుకరంబున మున్ను వచించి విన్నుటకొన్.
- క. తననగుఁ జేరి సమధిక, ధనధాన్యమపుత్రమిత్రిదారాలయమం
డనమైకాఁపురంబిది, యను వగునే విడిచి చనుట కని చింతిలుచుకొన్.
- ఉ. కారుమెఱుంగురాచిలుక కస్తురిపీఠ పదాఱునన్నె బం
గారము రిస్తుకుప్ప తెలిగంబుర వెన్నెలలోని తేట యొ
య్యారపుఁడెంకి యందముల కన్నిటికిం దగుపట్టుకొమ్మ సిం
గారపువొంతి యైనకులకాంతనయో యెడఁబాయినేర్తు నే.
- గీ. అందు మదిలోనఁ దలపోసి యడలువంతఁ, జెంతనాసినుఁ డగుఁ జింతిం
దొరలవెంగట వెనుకముందును గలంప, కాయ్యెడు వచింపఁ దగునె యేకార్కమైన
- క. మునుకొని తిత్పరకృతంబును, దనశక్తియు దేశకాలధర్మము నృపువ
ర్తనమును రాజువంచును, గని మాటాడంగవలయుఁ గద సభలోనకొన్.
- ప. ఇత్రైణుంగనం బ్రవర్తింపక దైవయోగంబువలనఁ బ్రమాదంబున తలంపక రాజసన్నా
నంబునకు నుచ్చితబిచ్చుగాఁ బచరించిన భవవృక్షంబు బహుమంబు గావించవలయుం
గాక నిరర్థకంబొనరించిన గొదవ యగుంగదా సకలజన్మేయస్కంధంబును స్వకీయ
జనజీవనాధారంబును బహుప్రీతియునుం గలుగునట్లు గాఁజూచితికార్యంబు నిర్వ
హింపుమని విన్నవించిన.
- సమ్మనంబున పనుమంతుఁ డున్నులించి, కూర్చిబంధుల నందఱుగన్వరించి
గోలయుఁ బతివ్రతార్థశీలయగుచు, పౌణ్యపదమైన యిల్లాలిపట్టణజేరి.
- చ. మది వెతఁజెంద లేదేసల మాతొన్న కన్నులు సీరుబుద్ధులై
పొదలఁగ ఘర్మబిందుపరిపూర్ణతనూలత కంపమొందఁగా
మృదుమధురోక్తి తొట్టుగొన మేలుకనంబడ వెచ్చనూర్చున
మృదవతి వాదరించి పనుమంతుఁడు దా నలనాఁటి వేకువకొన్.
- క. పరికరముల మంకెనలును, బరిచారకు లరిదివనులపట్టుగుదారులొ
నరితేమ లైనగౌరలు, దొరయం జనవిప్రుఁడతనితో నిట్లనియొకొన్.
- క. చనుముబహుశ్రేయసితిఁ, గనిపునరావృత్తి మహిమ గలిగి శుభాప్తికొ
మను మింకొక్కటి తెల్పద, వినుము మదీయపీఠం గవిశాతుఁడవై.
- గీ. అతిరయంబున నొక కార్యమాచరించు, నతనియవివేక మఖిలాపదాన్నదంబు
తెలిసి నత్కార్యభాగవర్ధిష్ఠుఁ డైన, పౌష్ణిండు కృతప్రబుద్ధునివలఁ జూడఁ.

మ అనిపల్కన్విసి యేతదర్శకృతసద్యంబుల్లు తాళనరం

బున వ్రాయించి మెంఱుగుకత్తి యొఱులోఁ బొందించి తానప్తజ్జి

జని పొంతం గనియె న్నచోనటజటాఘాటస్థురన్నిగ్దశ

ష్టనధారంపతనప్రకింఠితమహాక్షౌభాగ భాగిరథిక్.

19

ఐ కనియప్పు డవ్వణ్యతరంగిణీఃబంబులఁగృతన్నానదానావ్యసస్థానందై కృతకృత్యం

డగుమనదోచివాసి యిగ్భావుతపిరణ్ణురు రన్నుకభారతప్రముఖ బహువిధవర్ష

బులబలోకించి తత్తద్దృచిత్రంబుల కాశ్యగ్యం బంది యవ్వలం గడచి నడచి యనేక

దుర్గవర్గకాంతారమార్గంబు లతిక్రియించి చనునప్పు డవ్వగోభాగంబున.

17

సీ. స్వయంప్రరాశూతనంక్షోభమునుకల్గి మైవాసుఁడెవ్వనిమఱుఁగుఁజొచ్చె

మునికోపనిర్దూతమనతలైశ్వర్యంబు నగి ఢేది కెవ్వఁడు మగుడనొసఁగె

సకలజుతువ్రాత సంరక్షణఖ్యాతి జలధరిం బెవ్వనివలనఁ జెందె

సంపత్కటాక్షలక్షణకన్యనలరించి దనజారికెవ్వఁడు ధారవోపె

నలేదు ముంగలఁ గననయ్యె నంబుగరిక, శీరముఖసశ్యచటులసంచారజనిత

భహువిధాభృంకహస్తకాభయరఘునఘు, మారఁద్రీకరుండు రత్నాకరుండు. ||

క. అచోచ్చటఁ గడలిరాయని, నచ్చగిషింపి కాతుకాయుత్తమతి

న్నెచ్చుకొని చేరనరిగె వి, యచ్చరిజనవినుతమైన యవ్వలి దీపిక్.

16

గీ. అందలివిచిత్రీవేదభాషాభిరామ, లగువరంగులతోడి నెయ్యమునఁ జిక్కి

చొక్కిబహువత్సరంబు లచోచ్చవనించి, పిదపఁ బ్రభుకార్యభారంబు మదిఁ దలంచి. |

సీ. నవవిధదివ్యరత్నంబు లేనుంగులు గోపితేజీ ల్పచ్చికంకుమంబు

కన్దూరి పీఠెలు కఱ్ఱజవ్వాది కప్పురము బన్నీరు చెంబులు పటీర

తిరులఖండంబు లంపలపుఁగొమ్ములు జల్లినవరము ల్వావరనంబు జాజి

కాయ యింగువ లవంగంబులు నోడపోకలుపంచలవణము ల్గంధకంబు

కొచ్చివేఁపులు మానిసికోఁతు లాది, యైన పన్నియు నోడల కనవుపఱచి

కడలిదాఁటించి చెల్లెలికట్టఁగడచి, యంతి నెఱవెఱితితయూరిచెంతఁ జేరి.

గీ. పటపటీరాంగణములలో బహునిధైక, వస్తువులు కుప్పలూనరించి వసుమతీందురీ

చెంతకానుక లిడనెంచు నంతలోన, నంబుజవనీమనోహరం డస్తమించె.

మ. పసుమంతుం డపు డంతరంగజనితవ్యామోహభారంబున

స్వేదం బ్రాణేశ్వరిఁ జూడఁగోరి త్రిజగదీయండు మామండు తీ

• బ్రహ్మమాస్త్రప్రహతిక్ హళాహళి యొరవ్వం దద్వియోగవృధా

• ప్యననాప్తి నిలుపొపలేక గరహవ్యాప్తి న్వగం జెందుచుక్.

చ. అడలుదుఁ కాళదారివిరిహాన్తి మెయిం దురికిల్లు దానికీ

ల్లకనన దారి వేడిఁగిసాళికనుగఁబ దానియించు

నమపులు దాని మోవిమచినాడెయి దాని మెటుంగు దాని ను

స్నేహగును గుబ్బచన్నఁగఁపెంపుఁ దమాలతసాంపుఁ జూడవికొ.

ప. వెండియు.

మ. మునురుగుబుల్ నునుకెక్కు లక్కలికినెమ్మోమా ముతీంజందమా

మకు మేలైతగు గుబ్బచన్నలకు తొమ్ముం బాల దాకన్న లా

వికచాన్లుల నేలునయ్యబల నివ్వేళ్నిలోకింపకే

నకిలా యేగతిపైఁచువాఁడ నని మోహాకాంత చేతమ్ముఁడై

చ. ననునెడఁ బాయలేని గులవాఁగ వియోగభరాన్తివిష్ణుడే

యకుపుర నున్నదో నిజగుహం బెలులయ్యెనో యెంటిపాటుం

గనఁదగునందుఁ దీక్షితభుక్తధరుండయి గూఢవర్తనం

బునవెనఁజేరె నంతిపురముం దను నమృత లెఱుంగనట్లుగాక.

ఉ. ఆరిసి కాగ్నిఁబ్రకంఠంబుడవుడయ్యెకోధవిచిత్రీకేళికా

గారముసాచ్చి చొక్కటపుఁ గంటిపై నొకమోహవాహంగళ్యం

గారునితోడ దీపకలిక ల్వెలుగ న్నిదురించుచున్నయ

న్నీరజగంధిఁ జూచి యెవనెగ్గురినంగడు విస్మితాత్ముఁడై.

క. కినుఁగొనల నివ్వ లురులగఁ, గనలుచు శివశివ యిదేమి కారణ మెటులం

గనువాఁడ సేరితోనే, మనువాఁడం గొఱతెంచెనెని చింతిలుచుకొ.

క. కాంతల నమ్ముచుకే ధీ, మంతు లిసే సుతిమలతలు మాయామృగముల్

హంతలు జగజంతలు నిను, మంతయు లోకావవాద మరయుచు మదిగోకొ.

మ. నిలువెల్లం గనకంబు ముద్దుపలుకు ల్నిర్మిత్తుధానిండువు

లొసలపుంజాపులు చంద్రికారుచులటంచున్నప్పి యున్నట్లు లి

క్కలకఁదుబ్బవి సాభిమాన లని ఇక్కాణించితం గాని నొ

మలతానోహదలై ప్రివర్తిలుట యోజం గానలే నైతిఁగా.

ఇ. ఆరి బహువిధంబుల వితర్కించి.

క. రెండొకటిగఁ గంటిఁగదా, దండించుట నీతి యాఁగదా యనికడుకు

ద్రిందతరచండమతియై, ఖండా యొజునున్నవైచి కర మెత్తుబయుకొ.

గీ. మును గతావంతుఁ డానతిచ్చినసుభాషి, తములిఖించినచీటి దొర్లండచండ

మండలాగ్నింపుటొకలోన మాటియుండె, గానాన నెలపొలిలుటఁ గని తులండు.

ప్రథమాశ్వాసము.

౪. ఇది యేమోయని కేలం, గదియించి పగిలీపై దీపకలిః వెలుగునర

జనువుమఁ బ్రాక్తనవిన్న, తృప్తివనీతిశ్లోకమగుట భావించి వెనక.

“గీ. అతిరయంబున నొకకార్య మావరించు, నతనియవివేక మభిలాషదాస్వనంబు

తెలిసి నత్కార్యభాగవర్తిష్టుడైన, పాక్షిఁడు కృతప్రీతిఁబడలఁ బాదలు”
వ. అని యివిధంబునం గనఁచైనఁ దల్లొచ్చిం బరసి నిజుఘామణిం దిలకించిన.

ఉ. మాననదీర్ఘవేణి కుఱుమాసిన చేలచేఱం గలంకియా

వాసముగాని మేను వసివాడిన ముద్దుమొగంబుఁ గాంచి య

య్యోసరసీరుహాక్షి మదయోగభరంబున నిట్లుభిన్నయై

గాసి పహించి యున్నదని కంది వెన న్నసుమంతుఁ డత్తజ్జిత్.

మ. మది నొక్కించుక శాంతినొంది యొజులో మాద్యద్విరోధివృధా

స్వదశౌర్యంబగు వాలుసేర్చి నతిపజ్జంజేరి నిద్రించు నీ

మదనపాఠియుఁడు నన్నుఁ బోలిన జగన్మాన్యైక రేఖాంగనం

పరఁ జెన్నొందినవారఁ డిదేమొ యనుచుం భావించి తావాత్మలోక.

క. ఈవారఁడయ్యెడు కార్యము, గానేరదె తేపటంచుఁ గడునెమ్మది న

మృగధురంధరుఁ డతఁడా, స్థానస్థలమునకుఁ జనియె జలజాతమభీ.

ఉ. అంతలతాంతచానలత యంగభవుం డపు డెక్కుడించెఁ ద

త్కాంత ప్రభాతమయ్యెనని కాంతనిశాకరకాంతమందిరా

భృంతరవర్తియై తపసుఁ డస్తగిరింద్రముపొంతఁ జేరుప

ర్యంతము వేఁగి వేగ విహగాగ్రాణి మ్రొలవసించి వేడుకొ.

క. కడచుకథనుడువు మనినం, బడఁతికి శుకలోకపట్టభద్రుఁడు తెలిపెక

పడివాఘుమఁడు నిశీధని, గడతేజీ ప్రభాత మగుటఁ గని యన్నేళక.

వ. యథోచిత నిత్యకృత్యం బగుసత్కర్మకలాపంబు నిర్వర్తించి తదనంతరంబు.

గీ. లీలరత్నాకరుండు నిండొలగమున, నుండి తమఁబిల్వంబు నమ్మండలేందుఁ

జేరి నానావిధదీప్తిపచిత్రీదేశ, వివిధవార్తాప్రసంగము ల్విన్నవించి.

క. తెచ్చిన నమస్తవస్తువు, లచ్చుపడ న్నమ్ముఖమున నలవడ నిడి త

న్నెచ్చికొలువెల్లఁ బొగడఁగ, నచ్చోవివరింపఁ నొడగె నధిపుం డలరక.

రగడ. జేవ యవలోకింపుమిది తెలిపివఁ బొడమిన పద్మరాగము

●పావనం బొనరించుఁ దను వనపాయరుచి నల పువ్యరాగము

తళుకుఁ దుమ్మెదతాళి కగునని తలఁపుమి యాశాఘ్రసీలము

వెలఁదులకుఁ జేర్చుకొను నొడవిందు శురువగు నీప్రవాళము
 గొప్పలగు చాఁట్లకని చెకొంటి మీవెకట్టాణిపూసలు
 చెప్పఁ జూపఁగొవు మక్కానీమి వీగుజనీవాసులు
 ఎత్తుకెత్తు మెఱుంగునందన మిచ్చి తెచ్చితి మీసారాజులు
 హత్తి వాయునునోజవంతుల నలగు నీసామ్రాణి తేజాలు
 గురుచైనను నిచ్చునదమునఁ గొఱలు సేయేనుంగుగన్నలు
 దొరయ నొకపరిపాఁటి దొరలగు దొరకవీనిడికెంపుమిన్నలు
 కలువడంబులఁ గలయ నివి చొక్కంబులగు కన్నారపిఠెలు
 తెలిసి వేయినదాల విలువలు దీర్చితిమి యీరుద్రాక్షిణలు
 నిలుపులీలివెఁడు సోగవఁ పెన్నెరులకివి సమకట్టు జల్లులు
 పిలుపులను గడుఁబోదిసేయఁగఁ బెరిగినవి జవ్వాది పిల్లలు
 గమ్మరని పన్నరుతొలఁకెడుఁ గంటివేయివి గాజాపనఁటులు
 చిమ్మి రేఁగెడు కప్పురపురవఁ జెందునీ యేడాకు టనఁటులు
 టహిఁ దొలంగక నీటిపైఁ జను వరుసనీయందలఁపుఁ గొమ్ములా
 బహువిధమ్ములఁ జదువు నివిగోఁ బంచపల్లము లగుశుకమ్ములు
 పంచలోహపుగట్టిపనులను భద్రమైనవి యివె సిరింగులు
 కంచుమించుగ నడవిమొకములఁ గడుము నివిగో బలునిశంగులు
 అల్ల నేరెడువాగుజలముల నైనయవియపరింజిలప్పలు
 మొల్లయుగ రజతాద్రీకెనయై మొనయు నీతెలివెండి కుప్పలు
 పట్టుపిడికెఁడు నెనయు జీవుపట్టురవలివె జవిడికట్టులు
 యిట్టలపురతివేళఁ గవకివ లెనఁగునీ ఒకదారిపిట్టలు
 చికిలిపుత్రుడి కొత్తహరువులఁ జెందు నివిగో నూరెపానులు
 ఒకటఁగమ్మరిమొకము లుండుట కొప్పు నీనంతంపుచోనులు
 ఎనఁగ నన్నములోని వినముల కేర్పఱుచునీ సింగిలీకలు
 ఆనమకౌర్యధునీలులకు బిరుదందు రల్లవె హరిచెయ్యాకెలు
 సోగను పటికంబుల నమర్చిరి చూడుమీసోగటాలచందము
 పగడముల నీలముల నిరుగడ బలములవె చదరంగమందము
 గాలికన్నను వేగఁజను చుటుకనివి యివె కొల్లారుబండులు
 మేలిమిగ రాహుత్తులకు నియమించినవి సింగాణివిండులు

ప్రక్తి నారు పరేసిమణులు తోలుత నీకంఠమృగోనెలు
మిక్కుటపుఁ గన్తూరిపెపుల మించు పునుఁ గిడఁదగిన పూనెలు
మలయగిరికూటమునఁ గల పీఠుంఁచిరిగిండంపుమామలు
తకుమఁ దళుకున మించునిదె నిద్దంపునుగతాపిడులదామలు
ఆనవాల్లోలుటకుఁ దగు నీయబ్బరశ్రీ నెలతాలగిన్నెలు
పూని యుడిగ మొనర్పనేర్తు పాంత నీయుడిగంపుఁగన్నెలు
రేవి నలఖిష్టారములఁ బురుడించునల్లవె యొడఁబోకలు
శ్రీవెలయు గేదంగితేకులచెలుపు గల పిపండుటాకులు.

క. ఆనిగార పలుదొణుగుల, వినిపించి యొండు వస్తువితతులనెల్లం
గొని యెంచుకొని నృపాలుఁడు, మనమున నుప్పొంగి నబహుమానహృదీక.

చ. విడిగల కెంపురారణల వింతపన్నులతాళి వజ్రీపుం
గడియములు న్నుపాణులచొ కాటపుచొకిలికట్టువర్ణము
ల్లకుఁ బ్రియ మొప్పనిచ్చి కతుఁ స్థితవస్తునుసంతు నవ్వడ
య్యెడయఁడు పంప నిందివిభవోన్నతుడై యతఁడింటికేగింక.

గీ. అతనిపాఠిగిగ్రహితి మోహనతరాతి, రూపవిఖ్యాతి రితి రీతి నేపుఁజూపి
వెలయు గుణవతి తనపాఠిగినిశ్చునిరాక, కుబ్జి సంతోషరసవాద్రి నోలలాడి.

నీ. పసుపు నల్లుఘటించి పెరాణిసరించె జగిమేతి కొకశింత నిరి జనించ
గడల రెఖలమర్చి కాటుక దీర్చె వాల్చిన్నుల కొకవింత కాంతి మెఱయ
నిలువుటద్దముచూచి తిలకంబునెదై నెమ్మొగమున కొకవింత ముద్దు గులుక
జన్మాదిపదనిచ్చి కొవ్వరుల్కుడిచె బెన్నెటివేణి కొకవింత హరుపులనఁగ
మఱియు నిజవెల్లనొకవింత యొఱపు నెఱవ, నింటఁగలచొక్కుటపుసాములెల్లఁదాల్చి
వినయతజ్ఞాభయంబులు నెనయఁబ్రాణ, నాగునకు మొక్కి నిలిచె నానలినయన.

గీ. అంతనతిలోకచారితుఁ డగునుపుత్రుఁ, దతివినయభక్తి తాత్పర్యయుతముగాఁగ
హితబుధాభీతగురుపురోహితులతోడ, జనకుకడనిచ్చి సాష్టాంగవందనయ.

ఉ. ఎత్తిధృఢాంకపాలిఁ గదియించియు నిన్నటి యర్ధరాత్రినీ
చిత్తజహుఁ డీయబలచెంతఁ దమిన్నిదురించు చున్నవాఁ
డిత్తఱినన్నుఁ జేరె భయ మించుక యేనియులేకవీని దు
ర్వృత్తి నువృత్తులే నెఱుఁగు పెట్టు లొకోయగింశయింపఁగన్.

క. కుఱవృద్ధు లప్పు డాతని, కళయెఱిగి భవత్ప్రియాణ కాలంబున నీ
కులకాంతాతిలకంబీ, యళికచ నెలమనలియుండు టది యెఱుఁగవొకో.

- గీ. అంతసీక్ష్వరు కరుణాప్తి ననుదినపృ, వద్దనందైన తద్గర్భవనధి వలన
నవతరించె నితండు నీయారసుండు, కనుగొను మటన్న సంతోషకలితుండగుచు. 147
- క. సతిపాతిప్రీత్యంబును, సుతునిగుణాఢ్యతయుఁ జెలిసి చుట్టపువారల్
మతిసమ్మతించునట్లుగఁ, జతురుండై మెలఁగె నతఁడు సరిసీజాక్షి. 148
- గీ. ఇల్లెఱుంగున మనసెట్టి యింటిమీది, బాన్దెనును నినుఁజూచు బాల్మినైన
నింతలో వచ్చెనేని నీవింటలేమి, కేమనుచు బొంకఁగలవుపూర్ణేందువదన. 149
- క. ఈకథ వింటిమిద య, స్తోకమతిని చెలిసికొమ్ము మాతృప్రీతియం
చైకనుగొనవయ్యెడుకా, ర్యాకార్యము లనివచింప నటువేగుటయెఁ. 150
- క. శైక్యలు విడిల్చి లావులు, ముక్కుకొనం దువ్విమోదమునఁ గంధరముల్
మిక్కిలి దిక్కుగ నుంగొనఁ, గొక్కుకొనయనుచు గొళ్లుకూయం దొడఁగెఁ. 151
- క. ముడిఁగె వొగ లడఁగె జీక్కులు, విడిగె బయోజమ్ములుడిగె వెన్నెలలటుగ్గిం
కడిగె నెలవడిగెఁ గత్తిం, గడిగె మరుం షినుఁడు తూర్పుకడఁ బొడమునెడఁ. 152
- గీ. అంతసయ్యింతి యింత యంతనఁగ రాని, శంతఁ దనఁ యంతిపురిఁ జేరికంతునిసిత
కుంతపాతిఁ గొంతగుందిశాయంతనాప్తి, నెంతయు దురంతవిరహసంక్రాంతతుగుచు. 153
- నీ. మెటుఁగించు కమ్ములు నిరసించు వితిలేశి వెలనొప్పు మణుల కమ్ములు ధరించి
సూలచేకటులొకమూలవైచి సిరాజి గనుపుల గల్గిచేకటులఁదాల్చి
యక్కచె వాదుల యరతుబాట్టట నెట్టి పుత్రుడిమెడనూలి బొట్టుమర్చి
చిఱుకపోష్యలిరోసి సరిగంచుపనరు పొష్పలికుచ్చెల చెఱంగు వలువగట్టి
సేన కొప్పునఁ గపురంపుచిత్రకంబు, గళమునఁగచాదులను దక్కుగంబవొడియు
వలపు గులికెడు సింగార మెలకముద్దు, చిలుకకిడ నిల్చెఁ గోమటి కులుకులాండి. 154
- గీ. చెంతనిటు నిల్చియున్న యక్కాంతఁజూచి, చిలుకయొకవార్త వివరింపఁదలఁచినపు డె
కలికి నన్నపురాబతిలకుఁగూర్చి, మిగులనుపకార మొనరింపఁ దగుననుండు. 155
- ఉ. కాంతరొ యెట్లు కాంచగిన కార్యము లట్లగు ముగ్ధభావీ
కాంతకు మోహనాంగు నుపకాంతుని నమ్మనిమండనక్షమా
కాంతుని నేనె కూర్చి యుపకార మొనర్చితి నే తిలంపనొ
క్కింతయు సంతరాయ మగునే విధిపొసినవారిత కిమ్మహిఁ. 156

—:రెండవకథ:—

- ప. అది యెట్లంటేని విను మీప్రకారంబునకుం దగిన జగదసాధారణంబగునొక్క
గాఢకలదు వివరించెద నిది సావధానంబు గా నాకర్షింపుమని యిట్లనియె. 157

ప్రథమాశ్వాసము.

క. కమలాకరమరు నొక పుర, మరుమరు సురవిజ సతధ్వజానీకమరు

ద్భ్రమిమధ్య చయపమిదా, సుమదామకటాక్ష జనితసూనకరందై.

ఉ. ఆపురి రాజ్యలక్ష్మీ కిరవై మణిమండపఁడేలు రూప రే

భావరమనన్దగుండు చతుర్భువరీతధ రాగురందరా

గోపభుజాగ్ధగుండు చతురుండు సమస్తమదాభియాతిరం

తానకరపితాపుఁడొకనాఁడతఁడెంతయునంతసంబునన్.

క. ఒక చక్రిఁ జక్కననుకుచు, లొకవండం దండనాగు లొకచో తకచో

శకలింగ వంగ గూర్జర, కుకుర నృపుల్లోలువ నిండు కొలువగువేళ్ళన్.

ఉ. కొమ్ములుమోళియ మంటితమకులెన్న బోరుకలంగఁ జూర్వభూ

గముల్లు చల్లనల్ల ప్రజ గ్గియున్నకొన న్నెచ జాగిలంపు మొ

త్తముల్లు ముంగలన్నడువ దర్పమెలర్పంగఁ జెందుపాఠేగాఁ

డమ్మునజేందు కొల్వునకు నచ్చెరువందఁగ వచ్చె జెచ్చెన్.

గీ. కుటుచుగఁ తేలుగవమోక్షి కోరిసిగయుఁ, గూడ తొమ్మున మోకాళ్లుగూడవంచి

కొలుపునొందించుక వాసింపఁ గుమరుయేద్రు, చరణకంజమ్ములకుఁ మొక్కి చక్రనిలిలి

నీ నివ్వరిపాళిలు తేలియ పాలపండులు కారెయములపెద్ద చాణపప్పు

పురుఁగుఁజట్టంబులు పురుఁగు కట్టజవాజి కమ్మకమ్మరి పచ్చకప్పురంబు

నేకలంబులతోఁ జేసంగుకొమ్ములు బురుడుజింకలు పెనుపులుల గోల్లు

హరిద యాకలు నెమ్మిపుగి జొంపములు తెల్ల నవరము బల్లలు జాగిలములు

పిగిలిపిట్టలు డేగలు తెట్టుడుతలా, పట్టుజిట్టలు ఫణిఫణాభద్రునింభి

కుంభవరదండ్రిరండ్రికాకోటిగిళిత, కలితముక్తాఫలంబులు కాన్క చేసి.

గీ. సామినావినన్నపము విని సారి వెడలి, యొక్కనులచెంత గడతడ వున్నఁజాలుఁ

జెండు బెండాకి మెకముల బెండు పఱచి, దేవరకువేడ్కు వుట్టింతు దేవునావ.

క. అరి విన్నవంప వినియ, మ్మను జేందుఁడు సుభహుమానమహిమఁ బులిందుం

బనిచి నిజాంతఃపురికిం, జనియాఘోటకవిధాన సత్కరమతియై.

నీ. క సరపట్టుహిజారు మినమినలుఱుతకాల్మెఱుగుటంగికిజెంత యొజ్జపునింపఁ

గాశ్చరపంకసంకలితాంగ నీధితం ల్కప్పదుప్పటికిఁ జెంగావు లీన

జాతువాకిగి జిరాసరిపెణల మెఱుగు చిలుకతాళికి నొక్క సిరి యొసంగ

సిగతాయెతులగిగ్గు జిలుగు తాపిత నన్నసరిగ జంటికుళాయి కొఱపు నెఱప

నుదుటఁ గమ్మరిచేక వీనులఁ గిరీటి, పచ్చరాపోగులుఁ గృపాణిపాణి నలరఁ

బాదముల జీవవంతపుఁ బావలూఁది, రాజకందర్పుఁ డంతఃపురంబువెడతె.

గీ. సరివొలు చండనొరయ నాస్థానమంట, పరుననిలుచున్న యంతలోఁ బాదరసము
బోక గలలేజి నిందునుబోకఁజేసి, యెదుటనటు దెచ్చి నిల్చి నాహిణి యొకందు.¹⁶⁷

క. మనమలకఁగ నత్తుకగముఁ, గని కనుచున్నలనె మొక్కి కర్ణపుటరసా
యఁసావిపల్లసాహసీ, నిరవం బెనఁగఁగ నెక్కి నృపుఁడు నిపుణుడై. ¹⁶⁸

సీ. కేసమ్మనంశంభారాసులు ముగధన్త నాశ్శటుల దిక్కుటము లదుగివ
విరుచలేతపగంపరలు శిఖోత్తాలతాలన్యంశములతో మేలమాడఁ
చెల్లపాపడల దీక్షతులు ముక్తామణి చ్చిత్రకరుచులపైఁ జొకఁగింప
సాంత్రాణి పాగలు నిచ్చులపు ధూమ్రాంపుఁడిత్తులదుమారములతోఁ గలిసిమెలఁగఁ
జామరవృక్షుచలననంజాతవాత, కండశంబులు వనసారవిండుమరీ
కణసు లడఁపఁగ వెడలె నల్లడలఁ గదియు, నేనలొనధారాసునానీరుఁడంత. ¹⁶⁹

చ. ఆభేటనమయనముచిత్రసముత్సాహనన్నాహంహంపిఠమునమేతుండైననన్నడు.¹⁷⁰

సీ. వంకులుగుదియులు చలతొల్లు మ్రొకులు చిలు మాటముల్లు పెద్దవిండ్లు
పన్నకట్టెలగును అల్లులు తుపాకులు నెద్దు లేకుంగులు నివంగు లిట్టిపోతు
పిడుకకుంపటు లాకులేడి లు పోగుతొగ్గొడ్డగొడ్డండ్లు మువ్వంపుటురులు
పాఁడిగుప్పలు మోటుపలకలు పోటుగుంజలు చిక్కమునురుజ్జాగిలములు
జిగురుగండలు గాలపుఁజివ్వవెదురు, లాదియగు సాధనందులు నలవరించు
కొనిజూటాహుటి నడలతోఁబినుఁగులెల్లఁ, గడిసిడిచిరి యమ్మహీకాంతునటుల్.¹⁷¹

చ. అన్వడపరిభాపరిభావంఁడై. ¹⁷²

సీ. మంజులమృదులతాకుంజంపుజన్మీఘటఘటాశ్శటిత తత్త్రిటికులంబు
ఁజూయహీధరగుహాగృహవిరిన్నిద్రముద్రానిర్యదురుమ్మగేంద్రవ్రజంబు
గంకమండలవినిర్గత గళస్థంధానుచరిచిపోల్లనత్కైఠుటలు
సరభసోస్తకపరస్పరహతాహతధగ్నఖురవిహాసోగ్గికాసరశంబు
చండతర ధూరకార్దులసంఘడటుల, చంకిమకమిష్యగాత్తరిజాతహరిణ
ధానవం బగు నొక్కినహావనంబు, మన మలరఁ గాంచి చూత్రెంచె జనవిభండు.¹⁷³

గీ. పాలము పోవుడు వెట్ట నన్నెలవరులకు, వెలవొనంగిన నృపమాళిపిత్త మెఱిగి
చెంచు లాభేటకీకీమూదుంచు లగుచు, నట్టు లొనరింప నన్న డభ్యుద్యుతముగ.¹⁷⁴

చ. చకిలేశులు చిరువ్యయశ్చుగ మానాత్వానవృధాక్షీర్ణగం
డక మల్బేతహతాల్పతన్వలు మాశ్శాకాయమానస్థలా

పుక మాచ్రోకనకప్రస్థుగేంద్రము రణద్వీభుత్వకృత్తోక్తుః
త్సుకః పిష్టాని తరక్షువై గహన మచ్యో ఘూర్ణతం జేందరగౌ.

- నీ. పడిగాలిపడి నిల్చి చనరాక బలితంపు నరివెణ ట్టనియు వేదరక సేగుడుఁ
బట్టెడ నడలించుపర్యంతమును నాళ కతులకోహస్తి నిట్టెట్టుఁ దెరఁగుఁ
బనియు నివ్వదియు ముప్పదియు నల్పది చొచ్చి కదుపులు చెదరఁ జీకాకు సేయుఁ
గటికి నెత్తురులతోఁ గండ లర్లి పడంగఁ జేరి కందులపాలచేన్ గజుచు
నేలికలు వెంట వెన నంట చేపురేగి, కోపు విడి జవోద్వృత్తిఁ గూడఁ బఱచి
యెందుఁచొచ్చినఁ జొరనీయకీప్తితెచ్చి, నలుగులనుగూర్చెనొకొన్ని జాగిలములు. 1.
- గీ. భటుఁ దొకఁడృవింటఁజూకుంటఁబంది నెయి, మిట్టిపడిమించుమెఱసిని ట్టలై చూటి
యదిభయదఘ్నరారావనుడర నతని, రెండుతోడలును వెనఁ గర్తిరిలఁగఁ జంపె. 2.
- క. కొంతాన నొకఁడు తెబ్బులి, గొంతానం * గుచ్చి మెచ్చుకొని తను దెలుచుకొ
వంతును గడుపడి నొకఁడొ, క్రింతయు దెవరక విడెనున నెలుఁగుం బొడిచెకొ.
- క. బొటియపడ వేపు లొకకీటిఁ, గజుచి కఱచి కూర్చెనపుడు కండలుపేర్వల్
మెఱుఁచు చమయేలికలకుం, గుజిమేరులు నాళ్లమచ్చుకొను పొంకమునకొ.
- నీ. వెల చుంగును దాఁటి పడి నేగు నొకలేటికొంకి కొంకకతొక్కి కూర్చె నొకఁడు
కలగుండు వడ రొప్పిగవినుండి కుప్పించు పులి గుండె లవినుంగఁ బొడిచె నొకఁడు
పొచనాచుకొని ననున్ననప్పత్తిఁ జనుపాత్తికొమ్ములంటఁ దెచ్చి కొట్టె నొకఁడు
నేరెండ నొకొంత నేరెండుకొనియుండు గంధభేరుండఁబుఁ గదిమె నొకఁడు
వెండియు నొకండు నిశితోగ్రిమండలాగ్రి, చండతరధార నుద్దండ శరభకాండ
శశగపయఖడ్గముల నెల్ల జక్కునేయఁ, గండ లురులగఁ గడుదులఁ జెండె నొకఁడు! 3.
- క. ఈరీతి వేటకాండగ్రి, వారిణమృగపక్షి నెల్ల వడిఁ దఱిపెడిచో
ధీరుఁ డలరాజచంద్రిఁడు, కోరుకు లెనకొలుప సుభటకోటులకంఠెకొ.
- మ. పులులం దుగించి కడుందులం దునిమి దున్ను ల్దుగ్ధనూఁబులై
పొలియుం జేసి వరాహసంఘముల రూపుల్పొసి సింగంపు గుం
పుల నెల్లం దెగటార్చి యేనుఁగులతోఁ బొరాడి భల్లూక మం
డలి నిట్ట ట్టానరించి యుండునెడ దండ నివ్నయం బొప్పగకొ.
- గీ. ఒక్కనక్క వల గతుక్కుఁ గొఱకి తా, నవలఁ జనఁగ వెంటఁ దపితె బలము
వసుధ నక్కఁ గన్న వాఁ డెల్లవేటకాఁ, డనెడువార్త నిక్కుమయ్యె ననఁగ.

• * జిమి మెచ్చుకొనఁ జేసినచోకొ—శబ్దరత్నాకరము.

స. ఆట్టి యెడ.

184

ఉ. కోటలు చప్పురించి కనుగొల్కులనిశ్చకలొల్కు నల్కుమై
బోరున రొప్పి ప్రైబడినపోతరపుంగిటి నొక్కకేటన
నొక్కరట దిగ్గం బట్టి దృఢముప్తిహతి న్నడినొంపజూచి కే
ల్జునుటఁ బాకె నమ్మెకము నాగిలము లెవైన వెంట నంటఁగఁ.

185

ఉ. హాళి నృపాలమాళి చతురంగబలంబుల పొప్పు గోరకిం
జాలపరాక్రమించి జవసైంధవము న్నడిఁ బోవ నూకి త
త్కొలమువెంట నంటి చనఘోరవని శ్చెస మాయ మయ్యెఁ గాఁ
బోలు ననంగ నమ్మెకము పోవుటకు న్నడిఁ జింత నొందుచుకో.

186

క. మును వెనుక తెలియ కత్తడి, వనమండలిఁ దిరుగుతని వావీరభటు
ల్నునఁ జూడుఁడు ననుజూడుం, డనుపారలు వెంట నంట నర్హులు గామిన్.

187

సీ. దుర్దమనమ్మర్దకర్దమన్ధులఁ జనరాక మనసామచముల డించి
చటులనికుంపపుంజములఁ గాలాడని కతనఁ గంఠాణసంఘముల వనిచి
తొండోపతండమై గండోపలము లుండు పథములందుఁ గొలరబండ్లనాఁగి
వంకలొ నలువంక లంకమలద్దాఁట నమకూడమికి నంగలములు డిగ్గి
దారి తెలియక ఘోరకాంతారభూమిఁ జెట్టు కొకఁ డైరి యారాజసింధురంబు
పొలుపుఁగనుగొనవలసియున్నులికవొడమ, నక్కడక్కడసామంతు లరిసి యరసి.

188

క. కలగుండు వడి పొలంబున, నిలువంబడి మ్రొకులట్ల నే యున్నతిజిన్
జలహూబాంధవుఁ డస్తా, చలశిఖరముఁ జేరె నంత సంజ జనించెన్.

189

సీ. కకుబ్జముఖులకుఁ గస్తూరిపూతలై భూభృహృషముల కంబుదము లయ్యె
భూరి ఘోరారణ్యములకు గజంబులై యారామములకుఁ బికాకు లయ్యె
హర్ష్యపక్ష్మలకు నిర్యధ్దూమరేఖలై పరనదంబులకు శైవలము లయ్యె
భవనంబులకు నీలిపట్టు మేల్కట్టులై కొలఁకుల కెలడేటిగంపు లయ్యె
ననఁగ నకలజగద్భీషణాయమాన, లీల వన్నియలను నొక్క నీలిమింగ
ననుట నిజమై యశేషవర్ణాంతగములఁ గప్పకొని యొప్పు చిమ్మచీకటులు నెఱసె.

190

వ. అంత.

191

చ. పరువడి భేకము లొక్కఱముఁ బొగ్గిశనుండి కడంగి తెమ్మెర
త్పెరయఁ దగుక్కటందు నడునింగి గడుమ్మెఱయన్ ఘనాఘముల్

తఱుమగ దక్షిణం నొరయఁ దత్తిణలక్షణము ల్లఱించి నేఁ

డరయ మహాగ్రీవుష్టి గురిముంగల దంచు నృపాలుఁ డెంచఁగన్.

సీ, గళదనర్గళగళస్తళదుద్ధతధ్వను ల్లిలకొట్టి వంచూకములు చెలంగ
ధగధగత్పృజ్యలత్పటులతిల్లికాళి మినమిసన్నెఱసి యాకసము నిండఁ
జిటజిటార్జునేనముద్భటనిరాఘాటసంఘటనమై కరక లొక్కటను రాల
ఘుమఘుమారావనకులకలాచలగుశోకువారమై పెనుగాలిగుంపు ఓవఁ
బెళిపెళారిని బెడివంపుఁ బిడుగు లురల, ఘనఘనాఘనసంఘము ల్ల్రిముక్తానఁగ
ఝుల్లుఝుల్లుఁ బెరుజల్లు చల్లుచుండ, భోయబోయన వర్షంబుధార లురిసె. 19౮

ప. వెండియు నన్నభ్యుఖండతర ధారాపరంపర లొండొండ మెండుకొని వసుంధరామండ
లంబు బెండుపడఁ గురియుచుండ మహీధరశిఖరశిఖాభ్యంతరంబులం బాఁడు లురి
లి పడు బృహచ్చిలాతండంబుల మహారాజంబునకు గహ్వరీస్థలరీహాకినోరంబులు గ
ర్జించు కవాకహారాంబులకు వెఱవక యజ్ఞీణ మహానిక్షేపసంరక్షక బ్రహ్మరక్షో
గణంబుల దురాక్షేపణంబులకు భీతిలక కాకినీడాకినీ పృథుఖ బహువిధధూతబే
తాళగణంబుల కోలాహలంబులకు శకింపక యమ్మహారాజమార్తాండుండు కరాగ్రాని
శిత కాక్షేయకంబు నొఱ వెలికి జెలిసించినం బొడచు ధగద్ధగాయమానప్రభాపట
లంబులకుఁ దోడునూపు విద్యుల్లతానికాయంబులవలనం జెట్టు గట్టల సందులం దె
రువు కనంబడ నమ్మొంగట నొక్క వటుమహామహీరుచాంబుం జేరం జని. 194

ఉ, ఆనృపపుంగవుం డటు మహాతిరుమూలము డాసి లేజి నెం

తే నికటోర్వి డిగ్గి సముదీర్ణపరిస్ఫుట ఖడ్గ పాణియై

తానపు డేవున “న్విపది ధైర్య మథాభ్యుద యేక్షమే”తి వా

ర్తానిపుణసిలింధృతిధురంధరుడై యొకఁడుండెనమ్మిడిన్.

గీ. ఆదిగల్గేళ్ళవరుండైన యవ్యభునకు, మౌనిమహి మేను బహుతరగ్లాని నొంది

కన్నుగూర్చెడునంత నగ్రవానభాగ, మేలుబేతాకుఁ డతిదుర్నిదీకుఁ డగుచు.

క. ఆనరప్రచార మమితం, బనుపనుగాధాంధకార మతిఘోరతరం

బనఁదగు మత్కాంతారముఁ, గననోపునె నుదుటఁ గన్ను గలవార డైనన్.

ప. అని యనేక రోమానలజ్ఞాపాళీల వికటికృత భృగుటీలతాకుటిల వదనుం డగుచు
నచ్చోటికిం గదసినతనిం గనుంగొని తదీయావయవంబులం గననగు సార్వభౌమము
దిగ్రికాముదిగ్రితింబు లైన సాముదిగ్రికంబుల నిరీక్షించి సకలశుభలక్షణక్షేతుం డితం
డెవండోమని తనమనంబున వితర్కించుకొని స్వకీయానుచరులతో నిట్లనియె.

జ. తక్షణమహాకర్మముఁ జిత్తు డిదిని నుండ నువ్వేషి చేసెనం

గోనము వచ్చు మీఁదనిం దొడ్కినిపోయి చిత్తురత్తుకో

భావము మైన యొక్క న్నలహర్మ్యమునం బఱలించు జేసి నం

తా)ను చెందకుండ గొనిరండు పృథ్వాతము వచ్చునంతకున్.

199

చ. అతి నియోగించిన నంగీకరించి యతనిం గృహించుకొని తదీయపరిచారకు లాక్షణంబు

శాంబరీ విడంబనంబునం గుమరు కరు-శ కాశ్చీర మగధ మత్స్య మాళవ మహారా

ష్ట్రీసారాష్ట్రాది బహువిధదేశంబు లవలోకించుచున్నంత నక్కలింగమహిమం

డలంబున.

200

క. కట్టక మనఁదగు నొకానొక, పుటభేదన మహితహృదయ పుటభేదనమై

కటకలిత దానధారా, స్ఫుటకరకరటీనవానృములఁ దనరారున్.

201

క. అందు వెలుఁగొందు నయనా, నందం జగు రాచనగరు నముచిభిదుపలా

మందవిప్రుందవచిం, గ్రామకొనినసౌధ మొకటిఁ గని యాలోనన్.

202

చ. చిక్కిరియింపచ్చుల రచించి చిల్కలతోళ్ల నంద మా

నకినెలపట్టియందమున శయ్యపయి స్ఫుఖింద్రఁ జెంది యిం

చుక తనుఁ దా నెఱుంగకను జొక్కెడు తన్నుపు నల్లుడైన పెం

డ్లికొడుకు నేచి చూచి యవలీలమెయిం గడనుంచి యచ్చుటన్.

203

గీ. లీల ముఁగిమండచుని బవలించజేసి, కడకిడల నుం ననంతఁ దత్కటక మేలు

చారుచంద్రమహారాజచంద్రతనయ, కూర్చి మెఱయఁ గళావతికొమలాంగి.

204

క. ఆరాత్రీ పెండ్లి యగుట న, పారమహావిభవ మొప్పు బలవైదినిభుం

జేతుటకు నిజమయ్యా, పేరితి యై మితము లేని శృంగారమునన్.

205

నీ చలువ దువ్వలవకుచ్చెలయందు ముత్తైయు ల్పదనఖుప్రభకు సలాము సేయ

✓ అవికకట్టడపు దోరపుఁ నిర్గుసంటీలు తనులతాద్యుతికిఁ గైదండ యొనఁగ

✓ సాగను నిద్రపుఁగమ్ముమగదాలధశధశ ల్పబలాక్షిరుచికిఁ బరారు దెల్పఁ

✓ గమ్మనెత్తెవి చొక్కటపుఁ గమ్మరిహట్టు కుకురసందీప్తి కిచ్చకము పలుక

✓ రవి మత్తెలనద్దు దుర్బారపాద, కటకనినదంబు మొలకూలు గంటగోదలు

నడచికొనలేని నడలతో నధిపుఁ డున్న, కేళిసౌధంబు గదిసె నక్కిరవాణి.

206

గీ. అపుడు తనవెంట వచ్చు వయస్యలెల్ల, నొక్కొక నెపంబుననె యొక్కొక్కరరుగ

వసుమతీందు) నిరీక్షించి మునుఁగుతోడ, నిదురనోవంగఁ జూచి యన్నీలవేణి.

207

క. పాణిశేష్యుండు కడుని, దానిత నున్నాఁ డిదేమె తనకన్నులకు

పాణింపనొయతనికి మగ, పోణిమయే లేదొ యనుచుఁ బొక్కుచు మదిలోన్.

208

బ. అండజమాన కూర్చిబిరుండన యొక్క ఆహ్వానము మోడల గు

య్యంతి విపంచి మీలుకొనుచుండెను నంతట నప్పగించుచు
మండలనాథమాళిమణిమండలుఁ దొయ్యనమేలుకాంచి యు
ద్దండత దండనుండెను లతాలలితాంగి నొకింత మాచినకొ.

ఉ. అగ్గజగామినీమణి ముఖాంబుజ మించుక వాంచి తమ్మిపూ
మొగ్గల నేలు పూపచను చుక్కలఁ బయ్యెదఁ జక్కఁ జేర్చుచు
దిగ్గన లేచి నిల్చి యుపతీమకరాంకిశుభావతారు న
మృగ్గణపాయ నాన్వపకుమారుఁ గనుంగొన వాతఁడాత్మలోక.

క. ఈరామాణి యొక్కడ, నీరత్న విచిత్ర పాదమెక్కడ నిటకే
జేరుట యొక్కడనని యని, వారణను మహాద్భుతపరివర్తన మతియై

ఉ. ఈమదిరాక్షి నేలు విభుఁ డెవ్వఁడొకో ననుఁ జేరఁగారణం
జేమయొ దైవమా యనిన నెంతని మెచ్చెదఁ జెల్లవాటిన
న్యాయక భాగ్యమెట్లయిన మంచిది నేటికి దీనితోరతి
శ్రీమహానీయవైభవముఁ జెందెనంచు వినిశ్చితాత్మకడై.

గీ. అలజగన్మోహనాగి నొయార మెనఁగఁ, జూచి కడుదిట్టయగునట్టి రాచుట్ట
చెట్ట పట్టి నిజాంకంబుఁ జేర్చఁజూచు, నంతనయ్యంతి విభుతనాట్రాంతిఁ జెల్లె.

క. కుందనపు ఛిందెయలనిర, పందిన పన్నీట జలక మారించి జిలుఁగుల్
పొందుగ నమర్చి నృపనం, క్రిందనునకుఁ గలపమలఁది కడుభక్తి మెయిక.

క. సారతరంబుగ మధురా, హారంబుల వానవాల నధికిత్యుధార్తిం
దీటిచి వేగ మె రాజకు, మారున వాతరుణి యాకు మనుపు లొనఁగెకొ.

గీ. నరసురాలైన యలచారుచంద్రితనయ, నెలమికి శలంఠి యలరించి యలఁపించి
ప్రాథతర బాహ్యగురతనంబంధములను, బారవత్సయి నొందించి పార్థివుండు.

నీ. పూవుగుత్తులపంటి పూపచిన్నులు గోళ్ల నదిమిరఁ గిచికోట్టు నట్టివేళ
మెఱుంగనంటులపంటి చిఱుదొడ ల్పుడికిన నంగంబు పులకించునట్టివేళ
మృదుపల్లనముపంటి రదవాంశుకము పంటనంట నొక్కిన గెంటునట్టివేళ
బొన్నకొల్పివ్విరిపంటి పొక్కిలిగిలిగింత లలరింపఁ జిట్టాడునట్టివేళ
నదరనీయక యక్కుననదిమి చెక్కు, చిదిమినెమోముమోమునఁజేర్చియుజ్జ
గించి యుషలాలసారతిక్రిడవలనఁ, మగువ నలరించె వారాజమన్నునండు.

కీ. అంత నవరసికుండగున, క్కాంతుని మన్ననలపలన గడిచేచి నెనం
గ్గాంతామణి తనమదిలో, నెంతయుఁ గనెనోని పలపు మోచునకటినకొ.

ఉ. చెక్కిల్లి నొక్కిన న్నగుడఁ జెక్కిల్లి నొమ్మ రదచ్చదాక్షిఁ బ
ల్నొక్క చుఱుక్కునఁ ద్రెవనఁగనుంగొనుఁ గూరకటాక్షదీక్షిఁ బే
రక్కునఁజేర్చి గుబ్బచనులంటఁ గవుంగిట నెత్తునప్పుడా
చక్రరబొమ్మ మార్చులయు వైపులకు న్విభుఁడుల్లసిల్లుచున్.

219

బి. కొఱికిన మమపుటాకులు మోవి కంచెచ్చి యధరాధరము పంటనంటనొక్కి
కిచెక్కిట్ట బకదారి కిపకిప లెచ్చిఁగొల్పి కుడుకుగుబ్బ లురింబుఁ గదియఁజేర్చి
యతులితోత్తంతఁగంరాల్లేమ మొనరించి బహుబంధసుగతసంభ్రమముఁజూపి
పారవశ్యసుఖానుభవనంపవలఁదేర్చి యుపచారములఁ గొంత యుబుసుపుచ్చి
పలచివలపించి బివి తేళ్వరునికేళి, మెచ్చి మెప్పింపఁ జాలి యున్మాననయన
యండఁ బానునిచో మఱియొండనుగడు, వెనఁబువారతరతిసౌఖ్యవిభవుఁడైన.

220

చ. పులిపులియయ్యె నంగలత పొక్కె సుధాధరబింబ మింతికి
న్నలినలి యయ్యెఁ గౌను జఘనస్థల పెల్లను నజ్జనజ్జనై
గులగులయయ్యె గబ్బినునుగుబ్బలు ముద్దు మోగంబు వాడెఁగెం
దలిపకటారివాని బెడివంపు దురంబు విభుం దొనర్చుఁగన్.

221

గీ. రసిక శేఖరుఁ డారాజు రాజవనన, కందికుందిన నెమ్మొమ్మకళ్ళ లెటింగి
కడుఁబ్రియ మెలర్పఁగొఁగిట నిడుముకొని సు, ఖానుభవలీలఁ బవలించె నంబుబాక్కి.

222

ఉ. అత్తఁజినత్త లోదరి రతాంతపరిత్రమ మొందెఁ గావునం
జిత్తజావంటి వాయకుని చెక్కునఁ జెక్కు మరస్థలంబునం
గుత్తములైన గబ్బిచను గుబ్బలుఁ గంతమునంగరాజ్ఞముల్
హత్తుకొనంగఁ జేసి చెబువార వెన న్నిదురించె సంతటన్.

223

క. శేలతెలవాలుటఁ గని ని, స్తులధృతి బేతాళభటులు తొలుతటి మగనిం
జెలివొక్కనునిచి పాహ్ని, ట్కులమణి మణిమండలేంద్రుఁగొని చని రబలా.

224

క. అని తెల్పకెడఁ బ్రభాతం, బెనయుట రవిరథతురంగ హేమారవమో
యంఁ బక్షిరవము నెలఁగె, న్వినిదంతాకాంతిం త యగుచు వెననిలునేరెన్

225

క. ఆకాంతామణి కుముద, వ్యాకోచంబెనఁగు వేళ నలనాడు ధరి
త్రీకాంతుఁ జేరవరుగుట, కేకమతిం జిలుకఁజేరి యిట్లనిపలికెన్.

226

ఉ. ఓమకరందబిందునికొపమరమ్యసుగంధమాధురీ

శ్రీమృదువాణి కీరమలశేఖర యల్లకలింగరాజక

వ్యామణివాతఁ యేతెఱఁగున న్వివనయ్యెను దన్నుకోపభుం

డేమి యొనర్చెనో యెచటి కేగెనొకో మణిమండనం దొగిన్.

227

- క. అనిసల్కఁ జీల్కఁచొరి యి, ట్లనియెం బలిమేలు జాణవొడు నటంచుకొ
నితారత్నంబున కా, వనితామణిమండనుండు వడి నేగుటయుకొ. 225
- గీ. మెల్లనె కళావతీనతి మేలకాంచి, ప్రిక్క నేటొక్క మగఁ డున్న బాగుఁ డెలిసి
యక్క యిది యేమి చోద్యమోయచు మిట్టి, పుడిక కావికయై యెండుకడకుఁజేరి. 226
- క. పువ్వురుబోణి నుదిలో, నెవ్వెఱవడి చూచుచుండ నృపుఁ డువపడమై
జవ్వాఙులతికయో యన, నవ్వెలది పడంకఁజూచి యతఁ డిట్లనియెకొ. 227
- క. మన నాగయాన మగతు, మ్మెనయంటిన కమ్మనమ్మి మెఱుపుగిల్గియు
న్నది నీముఖంబుజంబిది, కొదవగదా కొత్త పెండ్లికూతున కనుచుకొ 228
- నీ. చికిలి చందురుకావి చిగురాకునుమోది నంటిన మొనఁపటి గంటుఁ జూచి
నెరికురులెప్పరి కొల్పిరినరు ల్పనివాడ నొప్పు దప్పిన గొప్ప కొప్పుఁ జూచి
విలిచన్నుగవ యిక్కువల మిక్కుటంబులై గుడిగొన్న నెలవంకగుంపుఁ జూచి
తెలివాలుగల డాలుగలసోగోకనువోయి నింపుగులెక్కుడు నిద్రమంపుఁ జూచి
యిదిసదాచార మే రాజనవన మిదియై, యిదికులాంగనయే యంచు మది నొకింతి
నందియుమోవ నారాచందమామ, యాగ్రిహోదగ్రివిగ్రహం దగుచు ననయె. 229
- గీ. నీజనని పుణ్యజుషణ్ నీయసాధ్వి, నీజనకుఁ డెన్న నభిమాననియతిధనుఁడు
నీనగరు హోతుటిగకు నిలువరాని, దయ్యువెల్లాటక తె వీనాట యరిది. 230
- కా. నీజాడల్లని యొర్పుకోఁ దగునటే నీలాహివేణీ మహా
రాజస్త్రీజన మీవగ ల్వినిన నారా యంచు ని న్నెత్తురే
యేజాతి న్నినువంటి దంట గలదే యిద్దాత్రిలో నంచు వి
భ్రాజనాక్షరంధరుండు నృపుఁ డుగ్రిన్యగ్రిరోషాత్కుండై. 231
- క. టుజుచవగ చిక్కటానిం, బరికింపక గొంతుచిదుము పనిఁ దలఁచి నరే
శ్వరచందుఁగి డాతెలోదరి, కురు లొయ్యన నొడిసి పట్టుకొనియె లతాంగీ. 232
- గీ. ఆవ్వు డాబారి గడతేజనగు ప్రియత్న, మెట్లు చింతింపవలయు రాకేందువదన
యమగు దప్పినచోఁ దప్పఁ బిడుగుటంచు, నొడువ మును విందువే కద పుడమిలోన. 233
- చ. అన విని మంచిహానరుదిరాన్య ప్రిభావతివల్లె నీనగ
ల్లని విని యున్నవారి నడుగందగు నోశుకసార్వభౌమ యే
మనఁగలదాన నీవ కలయర్థముఁ డెల్పా మటన్నఁ గీర మి
ట్లను నలభూభుజంగవరు నంగవ యప్పు డవార్జ్యధైర్యయై. 234

క. విడు విడువకుడు గుండ్లొప్పున, విడిసిండుక బలిమి నొడిసి విభునికరానిం

గునునునిగున్నునన్నుల, ననుమను మెన నేర్చి తెంపునన్నొరులెరికి. 239

గీ. న్నడకులేందురైదు వెలుగింది నెలలెరికేలి, నాలు కడఁ బాజునైచి యోగాలుగంటి
గోల విలువెంటిలెను గీకేలయనుచు, నేళికులు చిక్కిముడిచి కన్నీరుఁడుడిచిపో

ఉ. లాలనమాచరించి చనలానదుగ స్పృహత్రోడఁ గలుగు చే

తాళునిదోలు నొక్క పెరుడయ్యము నన్నగరించి పట్టి యా

చీలరనింతచేసి వెలుపించిన నెన్నినుఁబల్కరింప వా

న్దూలతి చాలదయ్యెఁ గలగంజినొ నెవ్వెఱఁ జెంచి యుంటినో.

240

క. నీవే నెలకొలయెచ్చితి, ననుగది నోఁకుడగుచు నేను దొడంక

నేర్పేగఁ దప్పితికిఁ)కుఁ, నావెంపక యున్న నెట్లు కడచెదననిక.

241

గీ. ఆట్లు లగునని తద్దోరు మఁనయింక, నవయకరమంబైతంపురు లాచరించి

రావడించావ్యఁగూడి యారాజు నేక, కంఠతఁబొంచె నోకింబుకంటియని

242

చ. విలి వెలుగింది కొత్తకడ వింటిని నేఁడివి చిత్రిమఁచు నె

మచ్చుమన మెచ్చునంత రవిమండల మయ్యనయాదిఁ జెందినఁ

గని కనుదమ్ములకొ నిదురగ్రమ్ముకరా నిలుసేరి పేరున

వ్వనరుకగంధ నంజకడవచ్చి శుకాగ్రిణి చెంతిల్పింక.

243

క. మదిరాక్షి యేతత్కృత, కొదనియగుట తగదు కడమ గూడఁ బలికెద

న్నదమున విని పొవ్వునియ, వ్వుననునసామ్రాణి పలికె మధురతలోక్తి.

244

క. మణిమండలవిభునినఁ, మణిచండనిధు న్విధానమానైకవసాం

గణముననిడి యవ్వెరా, గగ్గిలులాశుభవార్త యేలికకుఁ దెలుపుటయుక.

245

గీ. ఆతఁ డతనిఁదైర్యచర్యాసహాయకార్య, బహువిధగుణంబు లెంతయుఁ బ్రస్తుతించి

నంధి యొనరించి యమ్మచోనార్వఞ్ము, ననునయింతుట తగుకార్యమని తలంచి.

246

సీ. జనభయంకరనరోషజ్వాలికాధగద్దగదుగ్రియమల నెమ్మొగము వెలుఁగ

నకలపితాచిత్తరక్షణాక్షీణకాక్షేయకము భుజాగ్రమునఁ దనర

శాకినీధాకినీలోకలోకాతీతబలపరంపర కెలంకులను ననువ

నునుజాఁటికలోటిమాలికాభసితచిర్రాంబరింబులు మేన డంబు నూపఁ

గోరమానలు మిడిగుడ్లుఁ గుటిలతరక, రాలదంప్రాయగుంబు నుత్తాలబహుజ

టాలజాలంబు నెరయ బేతాళుఁ డప్పుడు, నిలిచె నాభావిభునిమోలి నలఘులీల.

247

ఉ. అంతకుమున్న యన్నరవిరాగిణి మేల్కొని విన్నయోదయ

స్వాంత మెల్లఁ గన్నుల వెనఁ బొడమూపు మహాపౌతాపుఁ డీ

యింకఁ మాపుఁ దీతఁ డెవఁ డంచు మోమున నెంచునంత న

హ్నుంతుఁ బనించి యన్నుహిచిభు న్విసయోక్తుల నాతఁ డిట్లనఁక 248

3. బేతాళనాయకుఁడనో, భూతలవల్లభ మహాప్రభుత్వము గలని

స్మితజీఁ గనుఁగొనుటకుఁ జేరీ, మాతశయతి వచ్చినాఁడ నన నమఃఖండై. 249

4. యథోచితప్రీత్యుత్తానాచిగమనంబు లాచరించి కుశలం బడిగి సఖం బున్న యనన్ద తరంబయచ్చరిరీపాలునకు బేతాళుం డిట్లనియె. 250

5. ఓచతురాగ్రగణ్య భువి నున్న నరేంద్రులలో భవన్నిభం

డీచతుర్బివేష్టితమహి న్నహి యంచు జను ల్నుతంప నీ

యాచరణం బెఱుంగక మహాగహనాంగణభూమి నొంటిమై

నేది చరింప నీతి యగు నే తగు నే యిటువంటి కృత్యముల్.

251

6. అన్యరాజన్యరాన్యస్థితుం డగువేళ సరికొర ల్నంధింప దొయువేళఁ

చారులు కనఁ బయల్పచింపఁ జనువేళ నారాసుములఁ గేళినలరువేళ

నభగవ దుర్గము ల్నంధింపఁ జనువేళ వైరిభూభుజు లెత్తివచ్చువేళ

గుఱు తెఱుంగనిజను ల్గొల్పవచ్చువేళ మృగయాచిన్దాప్తి మెలంగువేళ

మండలేశ్వరుఁ డుద్దండదండనాథ, చండభటకీరసామంతమండలంబు

లండనుండక వెన నొంటి నుండెనేని, గొదవ యగుచండు) నీతికొవిదులు కలఁచు. 252

7. మత్తకరింపడ నెరయైన మావటీఁడు, బుద్ధియెఱుంగని కొమరుని పొంతబాని

యతులగండ్వంధుఁ డగురాజునండ నాప్త, మంత్రి యొకవేళ నైననేమఱు దరంబై. 253

8. బల మనఁగ నృపునిదేహము, బలమునకు న్నుపయండు పొంగిం బగుటం

బలమును శృపుఁడును ధాత్రీ, తలనాయక భేద మనఁగ దగు నే జగతికె. 254

9. అనుపమ ధైర్యకౌర్యనిధి యానృపుఁ డైనను కైత్రీయాత్రీగాఁ

జనునెడ దోషప్రీతాపబలసంఘములం ఘను లౌనిజాపులం

జనువునుటిల్ల గొల్లముదునల్లఁ గులాగతనీతిమార్గవ

ర్త్రను లగునెద్దల న్నగరిదండఁ బ్రచిండత నుంచఁగాఁ దగన్.

255

10. అదియు నుం గాక దినదినప్రవర్ధమానుం డగుభూనాథుండు ధారుణీతలంబు నిర్వై

రమండలంబును నిశ్చేషహరిచోరంబును నిబిడికృత్తగామకూపతటాకమల్యారామం

బును గావించి నన్నంత్రీ మంత్రాలోచనంబునఁ బ్రవీణుండై యేకాతంత్రీప్రభా

వంబుఁ గాంచి ద్వివిధవిరోధిత్వదక్షుండయిత క్రిత్రీయాలవాలుం డగుచుఁ జతురు

పాయసామర్థ్యంబునుం గలిగి పంచతంత్రీబుల మర్చుంబు లెఱింలి పద్మజైశ్వర్యధు

- తతి నెంతేఁ దెగటార్చి తన్ననమహోద్దండైక వేదండచరి
దతురంగంబుల నెల్ల పుష్పపులు దండన్నిల్పు శాభర్తకుఁ. 26
- గీ, భీమబలశాలి దృఢవర్తమానుఁ డైన, ఘనుఁ డతండు నిజస్వామి కనువుపాదు
రాజపరి మేశ్వరాష్టది గ్రాజపలక, నోభయంకరిమిదైక వైభవంబు. 26
- క. ఇల్లెఱంగున ఒహుమహిమో, దాత్తప్రసాదము మెఱయఁ దగునాతనికీ
మత్తిరిపువమనశౌర్యా, యత్తుం డొకకొమరుఁ డలరు నతనిపుణుండై. 27
- చ. చిదువులమేలు నాముపన చిక్కదనంబుతెజంగు సంపదం
బూదలెడు మేర్చి వేర్చిగల భూరిభుజాబలశౌర్యధైర్యము
ల్పదయతయన్నిజేకనరనస్థితు లాకృతిఁ జెందె నో యన
న్ననమనోహరుండు సుకుమారఁడుం డతఁ డొప్పు నప్పకొక. 27
- గీ. అతని కేలిక యైన యయ్యుని భర్త, కూర్చికొమరున కొనరించుగో మెనర్పఁ
దల్లిదండుగ్రీలు లోచనోత్సవము నొంద, నవ్విభుం డొప్పు జయకేతశాస్త్వాయున. 28
- చ. వెండియు నమ్మిహోప్రభుకుమారుండు. 27
- సీ. ఒకవేళ యవనచోరకలింగశకవంగ గూర్జరు ల్లోలువంగఁ గోలు వొనంగు
నొకవేళ విగళన్నవోద్దండవేదండపాదుపరంపరనెక్కి యాడఁ దివురు
నొకవేళ దండనాముకి యమానాయకు ల్పాళిమై నడువ చాహ్యళి వెడలు
నొకవేళ రిపునృపాలకబాలసాలదుర్గమదుర్గపారజైకకార్య మరయు
మతియు నొకవేళ ధీరసామంతిమంత్రి, పుంగవులతోడ విభునిసమ్ముఖము చేరి
తెలుపఁదగువార్తలన్నియుఁ దెలియఁజేయు, ననఘగుణశీలుఁడౌ బాలుఁడవారిహంబు
క కంతునిభరూపరేఖా, పంతుఁ డతం డెల్లు మెలంగ వినితాజనతా
స్వాంతిమనోహరకరమై, యంతట యావనము దోచె నవ్విభుమేనన్. 2
- ఉ. జౌర విలోచనాంబుజము లద్దిర ముద్దులనెమ్మొగంబు సిం
గారము బాపురే బవరిగడ్డము మేలు సురస్థులొరు వి
స్తారము చాఁగరే యెగు భుజంబులపొంక నుటంచుఁ బోమ చె
న్నారంగ నారు లెల్ల ననయంబుఁ గనుంగొని సంతసింపఁగన్. 2
- గీ. వానిఁ దనివారఁ జూడనివనజగంధి, చూచి తలయ్యూచి మెచ్చని సురుచిరాంగి
మెచ్చి విరహార్తి నొందని మీననయన, గలుగ దొకతైన నవ్విటిచెలులలోన. 2
- క. ఈలీల నతఁడు వర్తిల, బాళిం దన్నుపతిమాళి పరిణయకార్య
శ్రీలలితుని జేయుట కిది, వేళ యితని కగు నటంచు వెనఁ పలఁచుటయన్. 27

- గీ. అతని జననీజనకు లపు డంతరంగ, మన మహాత్మాచామనఁ బొంగి యనుపమాన
మానసంపక్కులాభిహతాత్మానుకూల, మమరు సరిమన్నెవొరిలయిం ద్లరసి యరిసిన్.
- క. లావణ్య మంగలేఖ యు, శ్రీవిలసల్లక్షణంబు శృంగారకలా
పాఠిష్యాంబును గలకుల, పావనయగు నొక్కకన్యఁ బరికించుటయున్.
- చ. ఆల జయకేతనుండు రుచిరాంగతిరస్కృతిమీనకేతనం
డెలమి మదిం దలిర్ప దయ నేలికయం దలిదండు) అయ్యెడం
దలఁచిన కార్యభాగ ముచితజ్ఞులచే విని నీతికార్యని
ర్దులగు నియోగిపుంగవులతోడ రహస్య మొనర్చి యిట్లునున్.
- ఉ. ఎక్కడిజోలి పెండ్లియగు టెట్లు సదుఃఖతరాజవంజవం
బక్కజ మేనిహింపఁగలవా లలనం గలనైనఁ జూడఁ దా
దృక్పథలాలకించి విను టెన్నఁడు లేదిది మీ టెటుంగి లే
యక్కట భామినీజనవిహారతి మానధురీణుఁ డొప్పు నే.
- నీ. కాలకూట చ్యూలఁ గబళింప నగుఁగాని యలిపలతోడ మాటాడనగునె
పులులమీనముల నుయ్యలలూఁగ నగుఁగాని వారిజాక్షులచెంతఁ జేరనగునె
దంభోభిహతినముద్ధతి కోర్వనగుఁ గాని లేమలపల్కు లాలింప నగునె
బడతాగ్నిఁ బిడికిట నొడియంగ నగుఁ గాని కుసుమగంధులపొందుఁ గోరనగునె
కటకటా మూర్ఘుర్కటకరితలన్ద, కల్పతరుమానమాలికాకల్పం దగుదు
సరసుఁ డగుమృత్తఁ డంగ వాజనమహాగ్ర), ఘోరసంసారివిషధిలోఁగూలనగునె.
- క. అని విడనాడఁగ వారనిఁ, గనుఁగొని యొప్పుపకుమారకంఠీరవ యే
యనువున నొనరితుము నీ, మన మరల నటించు మంత్రీమణు లవ్వేళక.
- నీ. గార్హస్థ్య మిందిరాకాంతాకటాక్ష వీక్షణలబ్ధికిఁ బ్రధానకారణంబు
సంసార మర్థాభిజనమనన్సంతాపకార్యణ్యము లడంపఁ గల్పకాభి
దాంపత్య మతిశుభ్రతరజగత్పరిపూర్ణావరకీర్తికాలకాలవాలభూమి
యాజనంజవము దివ్యైకలోకానీకపథము నందించుసోపానలేఖ
ఘనతరకుటుంబ ముఖిలోపకారకంబు, గాన సుచరిత్రో యగుకన్యకను ఎరించి
మానవిఖ్యాతిలాభసంపన్నుఁ డగుట, యెం తయిన నొప్పు నట్లు గా దేని హాని.
- గీ. వారిహరహిరణ్యగర్భాదు లగుమహాత్ము, లెల్ల నెప్పుడు సంసార మిచ్చగించి
పుత్రీపాత్రీపరంపరాభ్యుదయసంతు, లగు టెటుంగ వె యేకపీఠాగ్నిణ్య.
- ప. అని యనేకప్రకారంబులం బచరించిన నమ్మనీషివరుల విశేషవచనంబు లంగీకరిం
పక దురంతచింతాపరతంత్రీస్వాంతంబునం గొలితడవు విచారించి యంతఃపురం

యిది బ్రాహ్మణుని యాననారంభంబునందుం జూడఁజూరాలొనఁబడిన విజృంభించి యూరింపఁగల యతం దర్శనాత్మకమున.

24.

గీ. వేగం జనియెన నిక నొక్కనింతి చేత, మునకులొమాజనంబుల మోటుఁజూడ నోపలేనని త్రివిధంతాపన్నానయ, మనరయోధాతి నయ్యంతిపురమల వెడలి.

285

పలుచనిదంతపుం పశుకుసాదుకల న్నడలించి కంచితాం ఘ్రిలచలింపుం జేలమునిగొంగొక యిందుక యెత్తి చిత్తమిం పలరంగ నొక్క యంపలము నందుఁ దగం జనియె న్నిధుండుఁజేరి నలఁ దగ నొంటియి గొలువం గరదీపతతు ల్పలుంగఁగఁ.

286

వి. ఇవిధంబున.

287

క. శుభానుభవము జననీ, జనకులకుం దెప్పకతఁడు చనికనియెను గం ధనింపఁగ నేంధనాచల, శుభము నమీపంబు పాండ్యభూమింబలను.

248

గీ. కాంచు యచ్చటఁ బాండ్యగోకాంతరత్న, పాలితంబైననవత్నకీర్తితైక గోపురిం ద్రుంగంధవతి పురంబు, తెలయు నప్పొంతి నొక జేదనియ మెలయ.

289

మ. కలి యుంతుం భృమరస్కరత్ననాలినీకాసాతీరంబు నం గనువింపై నునువొంది చైత్రరథశృంగారంబు గన్నట్లు ది వ్యూహేయమపుంజరంతిమహోద్యానంబును గాంచి న జ్జనమామృతం బురంజంబు నిచ్చె నొక బాహిరకాయమానవత్.

290

గీ. ఆశ్వుడెక్కొండవోటలో నతనినరంగ, పరిసనంబులు పరిపక్వఫలసంపద నును నురఁజుంబులఁ గొల్లలాడి, యుల్లముల్లా నమును బొంద నుండుజేత

291

క. తుకతుకనల్లంబులనాపా, లిక యగుచాలికన్యగాంకిలీలాదేహి ప్రియతీతలోపవిరంకట, వికటవటన్యూనిటీయభృమ ముఖ్యయై.

292

గీ. నిండాంబు బొంబుని బొండుమల్లియతావి కొగివీడులెప్పరో కొనివాడు ప్రియంబు గాడ్పుచే లాలిన యెలమావి వొంబులెప్పరో యేజీవాడు వాటహ దనంపు వోటకంపవెలుగుకొలఁగిపో నెప్పరో తోగినివాడు దట్టపై నులిగొన్న యట్టిపందిదాగ్గి తీవలిం దెప్పరో తెలిచివాడు కంటి మాముయ్యరావలె గద యిదెప్ప , డిందు సేనెత్తు వెలిపువ్వు తెత్తుకేలఁ బట్టుకొ నెనంచుఁ జడిమడిప నుంచు గాపు, పశుచువగలాడి యప్పుడప్పజ్జగదిసి

293

క. తనజేతీలున్నది యని, వెనవాటిం గనుగొనంగ వచ్చెనలఁజేర్చి తనయుఁ డననొప్పు జముకే, తనవిభు పిఠించి మోహతిరలేక్షణయై.

క. తనతండ్రి యన్నయెడకుం, జనితద్వంద్వాంత వంత చతురతతోక్తిం
గనినట్లు తెలుప వినియ, వృనపాలకుఁ డద్భుతైకవమానసుడై.

294

ఉ. ఎన్నల నుండునో మొదల నెప్పుడో యెప్పుడోవాఁడో ఏడు నేఁ
డిచ్చటి కేగుచేరగత మెప్పుడో యో యనితత్కథాకిమం
బిచ్చజనింపఁ బాండ్వజగతీత్వము నీశ్వరనన్నిభు స్సము
హస్తితురాన్యుఁ గాంచి వినయంబునఁ దస్మిన్ మెల్లఁ జెప్పినాఁ.

295

గీ. భక్తుఁ డారాజలోకమార్గకన్యఁడతని, హువయోవన విభవప్రతాపములకు
నాత్మమెచ్చి తివాలోకనాభిలాష, నప్పుడొద్వారవనవాట కరుగునంత.

296

చ. మితపరివారుడై రణసమిధభుజాంబు జయద్వజంబు ల
స్థితిపతిహాళి నముఖముఁజేరి విధేయత మొక్కిరిగిల్లిన
నన్నతిఁ గుతుకం దెల్ప ననమానలసక్తుఁడమనమన్నహి
జతతియెడ న్ననించి సరస్వతీ నాతని కాతఁ డిట్లనాఁ.

297

క. పీఠత్వ నిను మనంబున, భావంపఁగ సార్వభౌమపరమ్యయశుభ
శ్రీవిభవము గననయ్యెడు, నీవెప్పుడోవాఁడమన్య నృకులతిలకా.

298

ఉ. నివరిణ్ధకంధరయు నీదువికాలవిలోచనంబులు

నీపటుక్లిష్ట బాహువులు నీవిప్రులొక వాటవక్షుకుఁ

బాపురె నర్వభూవలయపాలనముం గోగించి పంపఁగా

నోపుదునున్న వేల యిలు లొంటిఁ జరించెద వంతుఁ బత్కినాఁ.

299

గీ. అష్టవాజయకేతనుం డతనితోడఁ, దనకులచారగోత్రీ మూత్రీములు నొడివి
ప్రేమఁ దనతల్లిదండ్రులు పెండ్లిసేతు, మనఁగ విని యెల్లకేవచ్చి తవిని నాథ.

300

చ. అంబిని పాండ్వమండలమహాప్రభుఁ డల్లం నవ్వి యోసుధి

జనవర పెండ్లియెల్లమన జాడ్యహతు ల్లలరే జగంబునాఁ

విన నిది వింత యిందు శొకవేలు నివిత్రము గల్గియున్న నె

మన్నమన నంశయింపక క్రిమంబున నా కెఱుంగంగఁ జెప్పమా.

301

చ. అని యడిగిన నప్పాండ్వమహీమాండలేశ్వరున కష్టస్థానర తుంగిం డిట్లనియె.

302

గీ. విను పరా కింతలేక నా విన్నపంబు, సూర్యభవమున నే నొక్కభవనమోహ

నామృతనరోవరంబులో నధివసించి, రాజహంసంబు నై యుంటి రాజులంద్రి.

303

క. అప్పుడు మాన్యుల కామిని, తప్పనిప్రేమం బతిప్రతాపత్వమున

నైప్పు డెడనక కంటికి, క్రేష్టవలెం గాచి తిరుగు రేలుం బనలాఁ.

304

న అనియును గాక.

౨౦౦

శ్రీ ఆంకలి గొనునప్పు డస్వరాళములతో నూడికొక్కటితెచ్చి నోటి కొనిగ
గమనించుతఱి నుండుగమనశృంగారాపి నంటు వాయక వెంటవెంట నెయిదు
నుగునుసోనివేళ నుల్లోల కల్లోల డోలికామాలికాకేళిక చేబ్బ
బడలియుండినవేళ నొడలితాపము దీఱి పశుకైకసురటిగా డ్వలవరించు
ముచ్చటలు దెల్పు రతివేళి కెచ్చరించు, సన్నదెలికి విలాసవీరవృషన
యగుచు వర్తించు నేను నావగఁ జరింతు, ఎరటు మదికింపు దొలక భావన్లుతిలక. ౩౦6

గీ ఇట్లు విర్తించుచున్నచో నెలమి నన్ను, గొలిచి విహరించు రామంబు బలగమెల్ల
గెలన నొక ప్రేమి నీవు ముక్తికొలనుజూడ, నొప్పునని తెల్వఁ దద్విత్తవోర్పుకమున. ౨౦౧

మ చని యద్వివ్యసరోవరంబున యధోచ్ఛాలిలపర్తింపు హం
సనికాయంబులతోడఁ గొంతతిడ పంచల్లల పర్తించి త
త్సంకాంభోరుహవిభ్రమి న్నగ్నిమరయుంకారధ్వనిం దత్తటి
వనవాటివిహరద్విచిత్రవిహగ వ్యావృత్తి నీక్షించుచుకొ.

౨౦౨

గీ. మనీయు నదోర్చట విహరించు తిఱిని మంద, మందగంధవిహాప్తి పై మఱచియుండు
నంతనను నెచ్చరింపక యరిగె బంధు, తతి మనంబున నిల్లాండ్రొ దలఁచికొనుచు. ౨౦౩

ఉ. అంతట నాశకుంతిబల మవ్వరిటాతతిఁ జేరి మోహనం

క్రాంతిత నంబుజోత్పలమలాయముల స్విహరింపఁ జూచి వి
భ్రాంతితనొంది మత్స్యీయుఁడు రానితెఱుం గిది యేమె యంచు మ
త్కాంతననుం గనుంగొని తాపమున స్విరహాభి మగ్నయై.

౩1౦

గీ. అమ్మ నేఁజెల్ల; నెంతెయోయువలనొక్క, కొమ్మ నాప్రాణవిభు నేలుకొనియె నేవె
కాకయుండిన ననుజేరి రాక యన్నె, యని ఏలొపించి కనుమూసె నాక్షణంబ. ౩11

క. ఈవార్తలు సవనవిగా, నేవిని చాణిశ్వరీయిదే నను నొంటిం

బోవిడిచి చనుట తగదని, భావించి వియోగవహ్ని పరితప్తుడనై

౩12

గీ. వాటి యలహంసజన్మంబు వీటిఁబుచ్చి, మగుడ మానుషవేషనంభవుడనైన
నేఁటికిని దద్యహుతిపై నెనరువాయ, నైతి నిఁక నేమనందుఁ బాండ్యక్షితింద్రీ. ౩13

ఉ. కావున నాఁడు నేఁ డితరకాంతల నేరిఁ బరిగ్రహింపనో

భూవర యంచుఁ దెల్ప నృపపుంగవుఁ డౌ నని మెచ్చి బంధునం

భావితలీల నానుమని భావ మలర్చి విశేషవస్తు నం

భావన తెల్ల నిచ్చి యులుపా లొనరించి పురంబుఁ జేరినకొ.

౩14.

స. ఆంధ్ర

31

గీ. గరిమఁ దత్నాండ్య రాజన్య కన్యయైన, శాలికావామబాల యప్పేళ నిపు
 గోపనసభామి మునివృత్తి నొదిగియుండు, నలజయవృజిభు వార్తలాలకించి.
 చ. నలవిధుఁ దీజయవృజుఁడె నావిధుఁ డందుఁ దలంచునంతో*

వలపులఁజేడు కెంపుజగివంపు మొగంపుఁటాణిఁగూకి క

న్నులు గలవింట నన్నడు విమాత్మశరావలులేని యాచ్చె న

మెల్లలత మెఱుంగుగల్గిచనుమిట్టుల హారలతల్ చలించుగి.

31

క. అంత నలయింతి విరహా, క్రాంతిమతి న్నిమిష మెక్కికల్లుంబుగ న
 త్యంతతరదురవగాహన, చింతిం దంతవ్యమాన చింతంబుగలె

32

శా. మారుం దెక్కినిమాటు గంధవసుం బలమొందు చుబాటించి వే
 నారుం దైత్యునిఁ జేరుం జేరివనంచూర్చ మెల్లెచ్చెం
 బాటుం దికికా సంఘములు వాచావైభరిం బోగుం ద
 న్నాతీరత్నము త్తజయవృజ సముద్రనోచునంక్రాంతియె.

31

గీ. అలహరిదాగ్రిభాంగి శాధాగ్రినీచ, మండ కవనికి వీగియె లేమండ కలిసి

ప్రాణసభు లెల్లకండకుం బువుదలకి, నట్లు నీజేల తలఁకెన వినుదులకల్లు

*క. భావమెఱిగింప నేరక, యావెలఁడుక యన్నుం బెలవ లన్నిధ మెల్లెక్క

భూవల్లభునకుఁ దెలిసిన, నావేళ నమాత్యహితకృతాలోచనుఁడై

321

ఉ. కన్నియ యీశయవృజునిఁ గాని వివాహ మొనర్చ నొప్పవే

ధన్యుఁడైనవాఁడు వనితాజనలైకిపరాడుండు నా

మానవునిషి కీచర యొనర్చుట కెద్ది లెఱుంగు తెల్పుఁడో

మాన్యవరిత్రులార యని మంతులలో విధుఁ డాఁటిచ్చివె.

322

క. పానగ నిది యనుచు మంతులు, గునగునలంబోవ రాజకుంజుతోడక

వెనమృదులవాఁటి యన్దగు, లినుమాముఁది యొకతె విన్నవించెం దీరికె.

323

ఉ. విలవిచార మింతుల నొకేత యెఱుంగని ఋష్యశ్రవగుని

బాలికలండఁ జేరి యొక బాలికఁ బెండ్లి యొనర్చి బామనీ

లోలునిఁ జేయువార్త మహిలో నుడువ న్నివరేమొ యట్ల నీ

శాలిక నానగుగ్రిగుణశాలికిఁ దెండ్లి యొనర్తు నావుడుకె.

324

*క. ఆవివర మెల్లఁ బాండ్య, త్తొవల్లభు డెఱిగి శాలికాబాలికకుఁ

రీవివివాహమొనర్చుట, కావేళ నమాత్యహితకృతాలోచనుఁడై. (పాశాంతరము.)

గీ. ఆరిభుండు పౌమోసనద్భావుఁ డగుచు, నెలవొనఁగిని నిరుమోలఁ జెలుఁగొనఁబ
నవ్వరాకోహనాంవోకాశికోహఁ, జేసి కార్యప్రవిర్తనోల్లాస మెరుగ. ౩౨౫

నీ నేల బీరకయుండఁ గేలఁ గుచ్చెలఁ బూసుకొని యూజిగవునతు ల్లొనిసి నడువ
మడిమెత్తు పద్మతోమంత్రాక్షతము యుఁ దాల్పడి భూసురభార్య తదుర
నొక్కఁడీ లూరఁగుపై ననిచి యొకాంతఁబుఁ దెలవు మఁ గూర్చి కెచ్చెలులు ననఁగ
జయకేతనునివార్త సాదెవిచారించివచ్చి పగ్గడక తై లెచ్చెరింప
సొంపుతోఁ దొరకామసుల్లంపు కూడీ, యనున్నయనిగాక సౌభాగ్యమనుచు మెచ్చ
నప్పు డుద్వాసవనవాటి కప్పఘటి, కెలమఁ దోతెచ్చి యాచెంత నిలుచునంత. ౩౨౬

చ. పిలపిల నాజయిధ్వజుని దెద్ద లెదుర్కొని రాకురాక్షణో
యతికి చలార భీతహరిణాయతనేత్రీల మల్లీభుండు నా
వలనను జూడ నోడునగునార్తె విచించిన మందహాసకం
దశవనం దెలర్పఁగ ముదం బల నన్నుచువాణి యిట్లనె. ౩౨౭

క. మురుమున్న తద్రోహస్వయ, విని గుంబుదిగానఁ దౌగ్ధన్యల్లి నలగుధీ
జనములతో నను గాంతా, జరరత్నము మధురరసవనస్వటఫణితో. ౩౨౮

ఉ. ఈయెలదోట నుండఁదగ దింకొకనక్కి వసింపనేగుఁడో
ధీయుతులార ! పాండ్యనరదేవతచూభ వశేలికాహ
ప్రాయత నిందునెత్తు విరపాయును నివిహరించుచుండు నే
దాయెలనాఁగ గురున్నుటకై యదె వచ్చెఁ దలంగుఁ డిత్తఁడె. ౩౨౯

గీ. భంతమాత్రింబెకాదు వూళ్లొందుముఖులు, నమ్ముఖంబునఁ గార్యప్రసంగవశతఁ
దెండ్లియనుమాటఁ బేర్కొన్నఁ జెనిమిటనిన, మిట్టి మినైయదల్చు నమ్మినయనయి

క. ఇది యేమినిమిత్త మె యని, మదికెంచితి లేనిఁ దత్కృమింబంతయు నీ
యవన వివరింతు వినుఁడిం, పోవం దొల్లింటిజనన్ మొదలినవేళె. ౩౩౦

ఉ. తానొక హంసియై సరసతన్నిజబల్లభుఁ డుల్లసిల్లఁ జి
త్తానుగుణోన్నతి నెల్లలఁగు సంతటిలో నొకనాఁడు చెంత నిం
వైసఁగోవరంబుఁ గని యచ్చటి కేగి విభుండు నిర్నిరో
ధానుపమానసౌఖ్యవిభవాప్తి మెయి న్నెనరాక చిక్కినె. ౩౩౧

క. మగఁ డేల రాఁడో యొండొక, మగువం దగులుకొని నన్ను మఱచెనొకొ మఘ
బగలెడువని దిగులొందుచు, దెగవం బ్రాణములు విడిచె దీనానయై. ౩౩౨

ఉ. వానినపృథిత్రీకులవాధిసుధాకరరేఖ యీధరి
త్రీవరకన్య యై యవతరించి విభుండొనరించి నయ్యునే

తావిధ మెప్పుచున్న దని సారె వలించిన మంత్రులమ్మతం

బ్రైవెలయం జయధ్వజున క త్రైజులెల్ల నెలుంగఁ జెప్పింక.

334

క. విననంతఁ బెన్నిధానము, అనుఁగొన్న దరిమ్రొబాలి భునుఁడా జయశే
తరుఁ డలతిలోదరీమణి, తనసాముని తలఁచి యతులీతత్వరమతియై.

335

గీ. సమృద్ధాశ్చర్యమోహములొందడిం, నద్దడిడి లేచివచ్చి యముద్దుగుమ్మ

యెద్ది యెద్ది యటంచు నయ్యుంచుబోణు, లలరఁ జని పాండ్యపుకన్య యండఁగదిసి

336

చ. నినునెడఁబాయఁ జాలఁ దరుణీయని నీయనివార్యవిభిమం

బనిమిఘలందునైనఁ గలదా యని దాయనియాధీ నెంచి న

సన్ననిజబాధకోర్వఁ దరమా యని మాయని మోహదానామే

యనువున దీర్చువాఁడ నహహా యని హాఁయని చేరి మ్రొక్కిన

337

క. వనితాలలామ లజ్జా, వినమను చ్చుఖ కమలతం బ్రహ్మత లేచిన్

గని రాజహతియనియెం, గనికరమున నక్కమార కందర్పునకక

338

చ. పసిరికపామువంటిదని పల్కుదురీయలివేణివేణి న

పుసయును నిండుఁగుండలము భాసిలు నీలలితాంగి గుబ్బ నీ

ముసిముసినప్పులాఁడి కరము న్నెనమూసిన ముత్తియంబు నీ

కుసుమసుగంధి కేవలము గోలనుమీ యనమీఁదలంచుమీ.

339

చ. అనుటయు దండపాథసుతుఁ డాపుపకన్యక నాదరించె ద

జ్ఞానకుఁడు సమృత్తించె సరనస్థితిఁ బెండ్లి యొనర్చి వైభవం

బెనయునుటించి యొక్కవిరులేందుశిలామయసాధమందుఁ జే

ర్చిన నెనరొప్పఁగా విడిచి చేసుక యంత వనించి వేడుకక.

340

క. మునునేనొనర్చు నేరము, మనమున నెంచంగఁ దగదు మగువా యుచుం

గనకాంగి నూటశీలఁగా, ననినెజ్జంగారివించి యధిక పౌధిక.

341

నీ. కాశీచరపంకనంకలితాంక మై పొంక మగ బాహుమాలంబు లంటి యంటి

వరమృగీమదపత్తివల్లరీరుచి నొప్పు నుదుటుసిదైపుగుబ్బ లొత్తి యొత్తి

నానావిధబహుగమినైకగంధంబు నిప్పటిల్లెడుకొప్పు దువ్వి చువ్వి

తాంబూలనరక్తిమందైన సుమృతంపుచింబాధరము ముద్దునెట్టి నెట్టి

ఘనజఘనకంబు కంధరకదలి కామ్మ, దూరువులవాఁడి కొనగొళ్ల నొరసి యొరసి

యెలమి నలయించి మించి యయ్యలరుబోఁడి, నతనుసామ్రాజ్య మేలించె నవ్వెఘండు

342

క. ఈమాడ్కి నమితభోగ, శ్రీమెఱయఁగ నొక్కనాఁడు చిత్తమున నిజ

స్వామియుఁ దలిదండ్రులుఁ దను, గోమించిననడతిఁ దెలిసికొని యతఁ డెలమి

343

- గ. మామతోఁ దెప్పి కాంతాలలామఁపైని, శాలికాకన్యతోఁగూడ నకలవై న్య
మిహఁడలఁగొల్పఁ దనపురీకరముఁ జేరె, నేటికియుఁ దల్లిదండ్రులు నిచ్చు మెచ్చు. 343
- క. పతి నేచిగించుపతికొ, తినినొల్లనెతికి న్నన్యము గలకొ
మఱినిర్వహించుకొద్దఁగ, నశుక యగు దూత వెలయు నలజాత్యలకొ. 344
- చ. కావున నేతెత్తియోచనంబానకాదె యగు నిరాదరాతిక తాదృగ్విచక్షణలక్ష
నోపలక్షిత యగుఁగదా యిత్రైఁం గెఱుంగక యెన్నఁ గాద్యభంగం బగు నెవ
చియించు నమయంబున. 345
- గీ. విమలతరతారహారము త్రొవ నొకింత, చల్ల నగుటయు నలకరచ్చుంబ్రవిదన
పరపంచారము కేగ నలచహితుఁడు, చరచగిరికేరె నంతలో నొరపుమితి 347
- చ. కులికెతుగుబ్బచన్నశిడి కుండలు నిండిన కంకమంబు బా
బ్బిలవొకంపు మేల్గొనిక వక్కటకొ వెంపట్టునీర ము
ద్దులు వెలయించు వింతిచ్చి నున్నటి పైవలెవాటమన్న పా
నలు మునిశ్రేణి పెట్టి శుకకన్యనిశ్రాగిల లతాంగి నేర్పికొ. 348
- క. ఆతిఁగి బుండ్రోప్పురి, ప్పాత్రుచికొ రాజవీరకరికిఁబా
కాతిం నేత్రికుఁ దెప్పన, పీఠంబగు నొక్కకిథ యతిసృతి మెయికొ. 349
- క. ఓనీలవేణి మదిలో, మానవుఁ డొక్కటి తలంప మఱిదైవము తా
బూనుఁ దెజకార్య మొక్కటి, కానఁ దిడియాజ్ఞవలయుఁ గార్యాల్గులకొ. 350
- చ. అత్రైఁంబునం బ్రవిర్తెల్లనియట్లయినం దొల్లి డిసమయంబున గుణవల్లభుండమ మహా
సురివల్లభుండు భల్లూకనఖభల్లహతుండైన యట్ల యగు నది యెట్లనిన వివరింతు నా
కర్ణింపు మని యిట్లనియె. 351.

—:నాలుగవకథ:—

- నీ. అపరిమితిపుం డగణితైశ్వర్య ధుర్యత్వపాదన స్సహారాబరాజు
రూపశ్రీభామన స్సహోపమానాంగుండు ధరిణీధకోద్దండైశ్వర్యశాలి
యాత్తరత్నమండు నత్పీర్తి కల్గొలిగిడిడిపిశుద్ధానమండలండు
నత్యుద్ధతప్రభావాంకుండు నకలగజ్జన వర్ణోయశోభనచరిత్రుఁ
డలరునొకరాజు కర్ణాటకాంగవంగ, శృపముకట శుద్ధి తాంఘి నీకేయహగి
నఖిగిఖియిండు భువిఁ గీర్తి ముఖుఁ డనంగ, దనరి యెశుమతీపురాధ్యక్షుఁ డగుచు. 352
- గీ. అతఁడు కమలాక్షియనుస్మియురాలివలన, గన్నకీలావతీనామకన్య నెలమి
బోధిసేయంగి నలయించుబోణి వెలయు, మలయుపరువంపు బప్పనం బలము కతన

కి. చిత్త రువువ్రితిమయో తెలి, మత్తియనో కనుపైచే బొమ్మయొ యన
మత్తచకోరాక్షీ శుభౌ, యత్తమతిన్నోహాంగి యొ యుండునెడక. 357

చ. చెలి ననుగబ్బిగుబ్బలకు సిద్ధిపు తక్కినవన్నె వాలుగ
న్నలకు మీటారిచూ పొకనోడము గెందలిరాకు మోవికే
గలికి తనంపునవ్వికచూకాటము మేని మెలుంగు తీగగక
దలపు పహింపఁ జేయునెఱతావి యొకానొకవింతయై తగుక. 358

చ. ఆనమయంబున.

గీ. అన్నగరమందు నెపుడు పురాక్రితుండు, పల్లవాగ్రీనుండు గుణవల్లభుడను
చేరు గలవాఁడు గలవాఁడు స్థిరజనని, రోహితుం డగు నొక్కపురోహితుండు. 359

చ. వెండియు నతండు.

ఉ. కాంతులొనర్చి గండకలుశంబుల నెల్లదంచు శత్రుకా
లాంతకరూపమైన జవమాదరిణం బొనరించి యమస్సహ
కాంతునకు న్యుభంబు లెనఁగి జయముకొ నమకూర్చుసారసి
ధాంతి యితం డటంచు విరుధప్రకరంబు మదిక గణింపఁగి. 360

క. అలకాలజ్ఞకులాగ్రీణి, యెలయిం దదాగ్రీజకన్య నేలాగుననో
కలఁగ న్నయట్లు లొకనాఁ, డలవోకం జూచి మనస్థాజ్ఞావళుఁడై. 361

క. అంశసమగ్రినిఫలంబిది, యందుకొనుట యెట్లులొక్కొ యును మనమునకొ
దుందుడుకుచేధరామర, కందర్పం పితంబు మేలు గలవాఁ డగుటక. 362

గీ. అంత నత్యంత కాముగుం డగునలండు, ఛాండసుండు గానఁ దనమనస్తాప మెల్ల
దెల్లమి యొచ్చునఁ దగిలంచుఁ దెలియఁజే, కల్ల నగరింటి నొకదాది ననునరించె. 363

ఉ. ఈవర నాధకన్యపీఠఁ దిందుక ముట్టఁగనిచ్చి మేనునా
మేనున నంటఁ జేర్చిరుచి మంచిన మోవి యొసంగె నేని భూ
దాన పీఠిణ్యదాన ఫలదానము లిచ్చినయట్లు విప్రుల డెం
త్రైసు దానయోగ్యుఁడుగదా యని న్నగ్రితించు నావుడుక. 364

గీ. ఆది దిగుల్పడి యెల్లు నోరాడె నాది, పలుక నిరీతి నో నెట్టి బాపరయ్య
ముక్కజయుఁడున్నులుచుదాల్చిరుచురుదున్న, జూడఁజాలకయిట్లాడినాఁడనేమో. 365

క. అనవిని తత్సదయుగళం, బునఁబడి నిధరమనతిపుం బాహుమృణుని
న్నను మన్నించిన నిక నే, నొనరించిన ధరమై నొనఁగెద నీకుక. 366

గీ. అనుచు గడతేజీ పోవుచో నజ్ఞదాతుఁడ, డన్యభామాగ్రోత్సాహుఁడగుటఁ జేసి
లీలలీలాపరీకన్యకాలలామ, నెత్తెఱంగునఁ జేకొందు కెట్లుమందు. 367

క. ఇష్టిధమునఁ దలఁచుచు నతఁ, డుష్టిష్టారంగ శుభముహూర్తపుఁదటి నా
పువ్వుంబోడికి బాల్యము, జవ్వాడి తొలంగునంత సమరతపాడమెన్.

366

మ. అపుడాకీర్తిముఖుండుఁ దత్సతీయు నత్యానంద సంధానతే
నృపకాంతాజనముల్ హీసురపురంధ్రీ రత్నము ల్గొల్పఁగా
రవణం బుష్పతిలం దదంతవిభవారంభంబుఁ గావించి య
చ్చిపలాక్షీమణికి నివినాహ మొనరించు గార్యమూహించుచున్.

367

గీ. రాజమాలియుఁ దత్సతీరత్న మపుడు, తగుకులస్థుఁడు రూపకందర్పుఁడైన
పరుఁడెవఁడొకో యటంచు భావమున నెంచు, నంతఁ గపటాత్ముఁడైన సిద్ధాంతియై యెట్టి

క. ఈవిడసుముహూర్తకళా, పాబల్యమునం జనించు భాగ్యంబున ను
శ్రీబలముఁ జెంది నీగృహ, మాబలజన్మోగనమధికాన్వయ మయ్యెన్.

369

ప. తదనంతరంబ.

370

గీ. బాలవృత్తవేళఁ బ్రభురజన్వల, యయ్యెఁగార దీని యపగూఢమున
రాజ్యలక్ష్మీ బాసి టిండిల్లు నీయిల్లు, కలిమి పెంపుఁ బాసి పాలియు ననఁను.

371.

క. అనవిని గుండిను యదర, న్ననుజీత్యరుఁ డాపులైన మంతులతో ని
ట్లును నేనేర్పునఁ దీర్చెద, రనవుడు నద్దుప్తమంతుల వివేకమునన్.

372

గీ. నీతపుట్టి లంకచేఱచినచందానఁ, బుట్టఁదగనిము దు పట్టి యెన
బాలికాగ్నిగణ్యలీలాపతీకన్య, యిల్లుచేఱవఁ బాడమె నేమె యనుచు.

373

చ. మును వెనుకేనియుం గనక మోసమునం గడుకార్యభంగమా
ననక సుకీర్తిహాని పద మంచుఁ దలంపక కన్యకామణి
నవనధిపతీయై పొదలు వాహినిలో నొక మందనంబునం
దునిచి రయంబున న్నెడల నొత్తుట నీతి యటంచుఁ దెల్పెన్.

374

క. కీర్తిముఖనృపవరుం డప, కీర్తి జనించునని మిగుల భిన్నతనపు డ
వ్వార్త వినలేక బహుళత, రార్తి నిజకామినహాయత వనటన్.

375

క. కడుపు చుమ్మలు చుట్టఁగాఁ గన్నకన్నె, చిఱుక నెడఁబాసి యేటితి నిలుచువాఁడ
నెక్కడివివేమన మంతులెల్లఁ గదిసి, కువలయేంద్రునితో గువ్వకోలుగొనుచు.

376

మ. మునుగుంతీనతి కూర్చినందను మహాంభోవాహినిం కేర్పదో
మనువంశాంబుధిచంద్రుఁ డాదశరథక్షౌభర్త శ్రీరామేనిన్
వనవాటి నివిహరింపఁ బంపఁడొ కృపాస్వాంతైక వాత్సల్య వ
ర్తిరములో చూడఁగ రాజనీతియె నరేంద్రాయంచు బోధించుచున్.

377.

గీ. *మానుమీ మోహమని తెల్పి మానవేంద్రుని, చిత్త మొగ్గించి యొకమాటఁజేసి రాక్ష
కొమిరె నిదురించుతటి మందనమున నుంచి, పిడువెడలించుకొని తెచ్చువేళ నెదుట. 378

నీ. కలశోద్భవానీత కలితపుణ్యసమేత యభిల జగత్సూత యైనమాత
జడధి నాయకు నేలుబడి గన్నయిల్లాలు నిఖిలపుణ్యపుఁజాలు నిలుచుపోలు
అభ్రోవుట్టనభేల నాభీలకల్లోల యభుతూలికాశాల మడఁచు కీల
ఫణిలోకవిజ్ఞాన పాటవాంతర్జీన వినుతసత్య వితానముశతు సోన
యధిపతి సమాగమార్థప్రియాణనమయ, సమధికోత్తుంగ భంగసంచారజనిత
ఘనగరుధ్వానపటపటాత్కారసార, భూరిసితపక్షభేరి కావేరి వెలయు. 379

శ్లో. ఆవరవాహీనింగని దురన్వయు లచ్చటి మంతురైల్ల లీ
లాపతియున్న కెట్టియ నలంఘ్యతరం బగు తజ్జలంబునం
బోవిడికించి భూవిభునిపాంతనె యెప్పటియట్ల యుండి రా
హా వివరం బెఱుంగని దురాత్ములకృత్యము లట్టివేకదా. 380

వ. కావున.

క. నృపతి యగువాఁడు విద్యా, నిపుణుం బహుకార్యభారనిర్వాహకు కాం
తపరజన మర్హభేదన, కపటమతిన్వంతిఁ జేయఁగానగు నబలా. 381

వ. అది యెంతైన గల దత్తెఱంగునకు నిమిత్తంబేమి యట్లుండఁచు తననంతర వృత్తాం
తంబు వినిపింతు నని యిట్లనియె. 382

క. జనకుఁ డగువార్ధిరాజుం, గనుపేయిమం దల్లియైన కావేరికడకై
జనుకమలపాణి యనన, వ్వనజాయతనేత్రి యేటివడి నేగుటయుకా. 383

చ. తను మునుజాచి మోహపరితాపము గన్న పురోహితుండు గగ్గ
క్కున నిదివేళ యాకుసుమకోమలీతో రతికేళివైభవం
బనువుగఁ గోర్కి దీర్చుకొన నంచు మనంబున నెంచి తత్తటి
పవతలకుంజమంజులనివాసము న న్వన నొంటి నండఁగకా. 384

వ. ఆనమయంబున.

గీ. ఒడిఁగి యలమందనములోన నున్నరాజ, కన్యకామణి మేల్కొంచి కలనరించి
బహువిధంబుల విలపించె బంజరమునఁ, జిక్కువడియున్న కొత్తరాచిలుకవా. 385
నీ. జనకు నెవ్వనము వజ్రిప్రాయ మాయెఁగా మాయగావించి యామాడ్కిఁ బనుపఁ
దల్లికి పినులెంతయుఁ జల్ల నాయెఁగా నాయగాధప్రియాణంబు విన్న 386

*మంతురైలందఱుఁగూడియా మానవేంద్రుని—అని పాఠాంతరము

జాదియపఖ్యాతిఁ దలఁపలేదాయెఁగా బాయఁగాఁబోలు నింతయు నహింప

నాజనశ్రేణికి కాత్త కింపాయెఁగాఁ బాయఁగాఁరాని యాబారిసోంద

నకట నాయాడు రాచకన్నెకలకెల్లఁ, గడఁగి నన్నాడుకొన నోరు గల్గె నేమ

నందు నికనెందుఁజొత్తు నాహావిధాత, వ్రాతయవిలంఘ్యమనియెంచువడిఁదరించు. ౩౮౯

క. అన్నిలవేణి యివ్వగ, నున్నంత సమీపభూమి నొకరాజు శుభా

భ్యన్నతుఁడు రతిఁకేళుఁ, డెన్నఁగ హిమధామనామఁ డేవుదలిర్పన్. ౩౮౯

గీ. ఆతులితోత్సాహమున వేటలాడియాడి, కడఁగి యచ్చోటనే వీడువిడిసెఁ గానఁ

గర్గ యుగముఁ దత్కన్యకాప్రిలాప, కలకలధ్వను లాలించి జలదరించి. ౩౯౦

మ. ఇదియేమో మనఘాశెమ్మెల్ల వగ నట్టిపై వెతం డెంద ని

న్నదిలోని న్విచనయ్యె వాఁడుమొఱ కాంతారత్న మిందెవ్వతో

మది నూహింపఁగరాని దుర్దశ విహింపంబోలు నేడివిప

త్వదమేమో వివరించుఁ డందుఁ గరుణాపారీణచేతస్కుండై. ౩౯౧

ఉ. భూరిజలప్రచారులగు బోయలఁ ఒప్పిన వారలాపయః

పూరమున నైలంగు కలముం బలె నుండెను మందనము న

త్రీరము నేర్చి యందు సుదతీమణి యుండు టెఱింగి యథ్ధరి

త్రీరమణుం గనుంగొని విధేయతఁ దత్క్రిమమెల్లఁ దెల్పినన్. ౩౯౨

క. విని యప్పుడాన్యపాటఁడు, కనుకనినమ్మందనమునఁ గలకలవాణిన్

మన మలరఁ దోడి తెండని, తనదాడులఁ బం పె నోసుధాకరవదనా. ౩౯౩

ఉ. అంత నతిత్వరైకమతి నజ్జరతాంగన లేగి యమ్మహీ

కాంతుననుజ్ఞఁ దెట్టెఁ బిగఁగట్టుల నెల్ల నడల్ప రోహిణి

కాంతుని శేఖఁ గొచ్చెయిలు గప్పటఁ బాసి రహించినట్లు త

త్కాంతతమావిలాసరితికాంత తడుక్కరఁ జెంతనిల్వినన్. ౩౯౪

క. కిని యత్యంతకుతూహల, ముననజ్జరరాంగనాసమూహము వెనన

న్వనితారత్నము కులగో, త్రనిరూపణమున్వచింపఁ బ్రార్థించుటయున్. ౩౯౫

మ. కరతలనక్తగండఘటకస్థలయై చిగురాకువంటి వా

తెఱవసివాఁడ ముద్దువగఁ దిన్నని మో మరవాంచి తీనతన్

పురసురసుక్తి యుస్సురసుమం దనవిత్తన మెల్లఁ దెల్పినన్

సరసతఁ గొండఁబడు నృపు నక్కుటి కుద్ధతి నేగి వేడుకన్. ౩౯౬

క. ఓరాజకులఖామణి, యారాజీవాణి చెల్వ మతిచిత్రము శృం

గారవతి యవతివృషక, న్యారత్నము దానిఁజోల నతివలుగలరే.

397

చ. చిలునొడలంద మాచికిలిచెక్కుల చొక్కట మామెటుంగు వా

తెఱసూచి గావినీలనుణి దీధితు లన్న గుకొప్పచంద మా

గురుతరకాతకుంభమయకుంభకుచంబుల గుల్కు లింక మా

తెఱచెకె యొప్పు నత్రైవ దేవరకే తగనొప్పు భూవరా.

398

క. అని తెలిసి రాజు చిత్తము, కని కృష్ణుని రాజకన్యకం దెచ్చుటకై

విసయోక్తుల సంజయెల, ర్చినఁజిలతాజలధిమగ్న చిత్రంబుజయె.

399

నీ. ముకురద్యుతికపోల మకరికాలతలతోఁ గన్తుకన్తురి చిత్రకన్తు చెదర

పక్తగంధానుధావన్నిశిందములతోఁ గప్పుపెన్నెటికొప్పు కంప మొండఁ

గర్జి కాకుసుమరింఖన్దరందంబుతో నిడువారుఁగనుదోయి నీరు చిలుక

గళవనగర్జ భుర్తకణపరంపరలతో నరుతముతైపునరుట్టారని యాడఁ

బీనవక్షిరుహమును లేగొను ఘనని, తంబ మలరఁ బదంబు లందంద వడఁక

నడఁకునగలిర్ప నన్న రేంద్రాగ్నిగణ్య, కెలని కేతెంచె నలరాచకలువకంటి.

400

క. వచ్చుటయు రాజు చూచి వి, యచ్చరవరకన్య యేమె యని మెచ్చుతటికొ

మచ్చరమున నమ్మదనుడు, పచ్చని విలుఁబూని పంటఁబగవట్టె చెల్లి.

401

గీ. పేమ నవ్వేళ నేకాంతనీమకరిగి, నరసుఁ డైవట్టి యమ్మహీశ్వర వరుండు

లీలదళుకొత్త లీలాతీలతాంగి, నించువిలుకాని రాజ్య మేలింది మఱియ.

402

క. ఆరామయండఁ బానుక, యారాజవరుండు నిజపురాంతఃపురముం

జేరిసుఖంబున నుండెన, దారితోతాహుఁడై సుధాకరవదనా.

403

మ. అని రాచిల్కలఁజేడు పల్కునెడ సుద్యద్భిరగాధాంధకా

రనివృత్తికొ జగ మొప్పు నూరుజవహారత్నంబు పీఠించి యొ

య్యనఁ గేళిగృహనీమకేగి రవియస్తాద్విప్రవేశలబునం

దినవేళం దమిరేగి భూవిభుని నర్థింజేరఁ జారుకొయ్.

404

క. శృంగారరస మెసంగకొ, బంగారపుబొమ్మవంటి బాలిక. యపు డ

య్యంగజరాజకురంగము, చెంగటి కేతెంచి వాగ్విచిత్రపాఠిణి.

405

క. శుకసార్వభౌమ నేఁ డీ, సకలజ్ఞుం డైనరాజు చక్కటికరుగకొ

సుకరమయి యున్న దీదిన, మిఁక వేగమ తెల్ప మవలి యితిహాసంబుకొ.

406

మ. అనుచుం జిల్కలకొల్కిల్కవల్క విని యత్యానంద మింపొంద ని

ట్లనియెంగీరకులప్రభుండు హిమధామాఖ్యుండు తానూరికిం

జనుచో నెచ్చెలయున్న మందనములోనం గూర్చినకోరికచం

డనిరాతంకము నొక్కభల్లకము నుండం జేసి గర్వొన్నతికా.

407

గీ. ఆవునావాహినీజవాభ్యంతరమున, విడిచి చనె గాన నవి నీటివెంట నరుగఁ

దొలుత నమ్మందగమనపై పలపుఁడెంది, పొందికొనియున్న యగ్నిపృథుంగవుండు 408

క. కనుగొంటి నదె నిధానము, గనుగొన నొక మాళ్లబిందెగలిగెఁ గదా యే

మనవచ్చు దైవయత్నం, బనితలఁచుచు మోహవశత నన్యగ్రహితకా.

409

చ. తనశిష్యులెవ్వనువెంటరా నడిచి యుద్ధండ్లసిథిం దన్నదీ

వనమధ్యస్థలినున్న మందనముతేపం దెచ్చి తత్తీర్థమం

దునవనదుర్గిలతానికుంజమున మెచ్చుల్గుల్గుచో నుంచి య

త్యమరాగంబునఁ గామినిగమనమోహనచేతస్కుండై.

410

సీ. పలుదలై మోఱయు పార్వణపు మద్దలవంటి పలిచన్ను లెన్నఁడు పొచ్చికొందుఁ

బుజ్యాపాపల్లవంబులఁబోలు కెత్తెవిఁగడువేడ్కు నెన్నఁడు గఱచికొందుఁ

గొనలు గల్గిన దర్భకోటి నేలెడు నెఱులట్టిగా నెన్నఁడు పట్టుకొందుఁ

బంచామృతముఁ గిండుపక్షులు వాక్కుధరెపు ల్లనివంద నెన్నఁడు ద్రాచికొందు

ననుచు నేఁగోరికొని యుండు నట్టితలఁపు, లన్నియు ఫలించెఁగా నేటికనితలంప

పని జన్తంబు కిష్కింధలోన నేమొ, కాపలయునంచు శిష్యవర్గము గణింప. 411.

క. వేదము చదివినఫలముకొ, వాదించినఫలము సంధ్యవాగ్విసఫలముకొ

పైవలినీకు నొసంగెదఁ, గాదనినం బ్రహ్మహత్యఁ గట్టుదుఁ జుమ్మి.

412

గీ. అని యనన్వయరీతి నెన్నై నపదరి, పవరి యొక్కింతయును నీతి మది గణింప

కతనుఁ డనుమృత్యు వెనకొల్ప నల్లమంద, నమునఁ గల చీలలన్నియు నడలఁజేసి. 413

*సీ. ఆవునావాహను వివాహముగమ్ము విద్వాంసురాల పయ్యెడవు శీతాంశువదన

వివరింతునొక సిన్న విన్నపం బాలింపు మభిమతార్థంబు నీకగు మృగాక్షి

యలయింప నేటికే యకటనీశిష్యునిశిష్యుండ నగునన్నుఁ జిగురుబోడి

పంచామ్రఁ డిదెనేడు బాధించుచున్నాడు బిదికింపవేనన్నుఁ బంకజాక్షి

బ్రాహ్మణోత్తమ నిపు డింతభంగపఱచు, టెంతయునధర్మ మనిచెంత కేగునంత

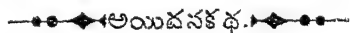
మల్లమగలంగ నయ్యగ్రభల్లకంబు, గుటగుటయటంచు రొప్పి యక్కుటిబులు గడిసి 414

* రాజాపేటదగ్గల మద్దిరాలలోఁ దెచ్చిన ప్రతిపాకారము.

సీ. ఆవునావాహను వివాహముగమ్ము విద్వాంసురాలపయ్యెడవు శుభ్రాంశువదన

ఆవునావాహనునోభవకేళి నేలవే సోమిదమ్మవు చువె కోమలాంగి

- క. మెడఁబట్టుకొని తనూలత, జడియం గుడియించి నేలఁ బడికిలబడి య
మృదియడపుడెంత పొరలిన, విడువక మృశ్యువుకొనరై విందులతాంగీ. 415
- క. అని కీరకులశిఖామణి, యనుగాధ కృతావధాన యై విని యయ్యం
గర యిది విచిత్రితరమా, ననుచుం దరహానితవదనయై యుండు తజ్జీ. 416
- మ. ప్రకటాకాశవిభుం డహర్నభుని మత్స్యాప్తైకకృత్తీమా
లిక నీవేటికి చాచినా ఎనుచు చాళిం బల్కుచో నాతఁడ
త్యకలంకస్థితి నగ్నితప్తచటులం షాలోపాఖండంబు సా
త్వికరీతిక్ వెననెత్తినట్లు రవి రీవిక్ బాగ్నిశక్ గోచినక్ 417.
- క. అంతటఁ దననగరుకుఁ జని, కాంతాలికంబు పొద్దుగడుపమి నైతో
చింతిలుచు నుండునెడ భా, స్వంతుండు పశ్చిమమొధి వడిఁగ్రుంకుటయై 418
- క. కలధాతరత్న రశనా, కలితబహుక్షుద్రీఘటికాతతి మెఱయక్
వలచేసి భద్రగజవరఁ, జెలి యారాచిల్కఁచెంతఁ జేసినయంతక్. 419
- చ. కనుఁగొని యోనభీజనశిఖామణి నేఁజొక గాధఁ చెల్పెడక్
మినినను మన్యనాయకుని వేడ్క మెయిసమియింపఁ బోవుచోఁ
జెనిమిటిఁగన్నయంత నొకబింబఫలాధర ధైర్యవర్తనం
బనువుపడంగఁ చెల్పు టరయ న్నివరింతు నటంచునిట్లనక్. 420.

క. కనువిందై యొకపురనిర, మనువఁడున్నవి మదేభవాయభటరథ రం

- అవునషేనామాటలాలింపనే పురోహితురాల వాడుజే యిగురుబోణి
అవునషేననుబొందు మవిరిశశ్రాద్ధాల దిహమాశనము తిందునబ్బవదన
యేల నన్నింత యేచఁగ నేల వినుము, వసితనీధర్మ సత్ప్రబాప్తాక్షుండను
మనల నమృతవాఁడు బాప్తాక్షుండటంచు, నేటికైనను దయఁజూడు నీరజాక్షి.
- ప. అని మఱియును.
- సీ. గోదానఫలదాన భూదానఫలములు చెరునంతటికైనఁ జేరుఫలము
వివరించి తెల్పద విన్నపం బాలింపు మభిహితార్థంబు నీ కగుమృగాక్షి
అలయింపనేటికే యిటు నీశిష్యుండ నగు నన్నుఁగాఁ జూడు మిగురుబోణి
పంచాస్త్రుఁ డిదె నేఁడు బాధించుచున్నాఁడు బ్రతికింపవేనన్నుఁ బంకజాక్షి
బాప్తాక్షిఁగొత్త మనిపుడింత భంగపఱచు, టంతయు నధర్మమని చెంకకరుగునంత
యుల్లమలరంగ నయ్యుగిభల్లుకంబు, గుటగుట మటంచు తొప్పియక్కుటిలునొరసి

- జన్మమై యఖర్వరిపుభం, జన్మమై పాలుపారుచు న్విశాలంబనఁగన్. [*] 421.
- క. ఆనగరివరమేలు మ, హానటనిటలస్థలీబృహద్భానుమహా
శ్రీనిర్జితనమదరిపు, త్త్రైవాధిండు భీమసేన జనపతికడఁగన్. 422.
- క. ఆరాజు రమ్మ జొమ్మని, గారామొనరించి మనుపఁగా మోహనుఁడ
స్నేహగలవాఁడు తగుగుణ, వారిధియగు నొక్కబచ్చవాఁ డప్పిటన్. 423.
- ఉ. మైనపుటంటు పల్వగలమచ్చులచాతారగల్లు కట్టెలున్
దూనిక నాలుగేన్నొరలతోఁ దగువట్రిములోననున్న నా
నానగలోద్భవంబులగు వాడెము లుండెడునంచె గొంచు లే
రానకునచ్చు నన్నయధురంధరుఁ డంగడికిం గణింపఁగన్. 424.
- (*) గీ. అతని కనుకూలవతి రూపవతియునైన, భామినీమణి దనరు సౌభాగ్యసేమ
యాత్మనాయకపాదసేవాభిరామ, నవ్యగుణవతి శుభవతీనామ యొకతె. 425.
- ఉ. అలలితాంగి పుష్పవతీయై దివనత్రయియన్ గ్రమించినన్
నాలవనాఁడు దాగురుజనంబులు కుంకుమ సంకు పొంకముం
బోలెడు చల్వయుం బనుపుమద్దయుఁ గైకొని తోడరామహా
కేళిరథాంగయైన నదికిం జని మన్దఃపూడి వేడుకన్. 426.
- ఉ. అత్తయొనంగ నొక్కకబళాన్నముఁ గైకొని కీటికాయుర
కొత్త మెఱుంగులీను రడకోరక మల్లబిరించి తేని ప
ల్లాత్తులు బట్టలైట నిడనోపురు వాతెఱ నీనె గట్టఁగా
నత్తరలాక్షి చూపులు నిజాంఘ్రిల నిల్పుచు వీధిసేగఁగన్. 427
- వ. ఆనమయంబున. 428
- చ. చిటిలిన గంధముం దళుకు చెఁపనువేలిలు నమాలు జాఱుదు
ప్పటియును నిద్రదేఱుముఖపన్నము చెక్కిటికాటు మాఁపుచెం
గట నులిగొన్న జన్నిదము కన్నులకెంపు లతాంతివీటికా
పటిమ రిహింపవచ్చె వరభద్రుఁడు నా విటఁ డొక్కఁ డత్తజీన్. 429
- గీ. ఎచ్చి మనికి మెచ్చునచ్చు నచ్చెలిఁబడా, పగలఁ జూచి వింత పదమువాడి
-
- [*] కనకాంగీ కనకస్థల, మనఁగా నొకపురము గరము నలరును మార్గై
గ్రనిహతహరిమణితమిహో, జ్ఞనితరహాకేళిసౌధజాలం బగుదన్, -అనిపాఠాంతరము
- (*) అతనికులకాంత నవమోహనాంగిఁ జిత, కాంతరతికాంత రుచిరచేఱానికాంత
వజ్రులు పరపాదకనులనే వానిధాన, నయగుణవిధేయ శుభవతీనామధేయ.

- కేకరించి కొన్నిపోకలబోయి య, చేబడెచూపుదన్నుఁ జేరకునికి. 430
- క. నొగులుచు మరుబరిగోలలఁ, బొగులుచు నయ్యిందువదన పొందునుగూర్పం
దగువాడులేరు దీనికి, నగువారేకాక యని ఘనం బగుచిత్రం. 431
- నీ. తనమాట యేమెఱుంగనియంగనకు జారమమకార మొనరించు మందు గాఁగఁ
దనప్రాధి నందుగానని సుందరికి గోడ చివ్వునదాట నిశ్చేణిగాఁగఁ
దననేర్పు గురుభీతతతనతంబకు సాహసక్రియ కభయహస్తంబుగాఁగఁ
దనబుద్ధి బొంకనేరని పంకజాక్షికి ధవునివాకట్టు మంత్రంబుగాఁగ
నమరు నవ్విట నన్నపూర్ణాభిధాన, మదనమాయామహస్థాన మంత్రసాని
దానితో మాటలాడి చూతము విచార, మేలయని వేళగని దానియింటికడకు. 432
- చ. చనివరభద్రుఁడెల్లగుణశాలిని జూచుటఁ దెల్పి దానిమో
హనమగు రూపమెంతి కొనియాడెద నేఁడు దురంతకంఠుకుం
తనిహతిఁ జింతవంతఁబడి తాంతలతాంతము చంద మొందె నా
తను విదె చూడు వేఁడుకొనెద న్నునుఁ గూర్పుము దానినేర్పునన్. 433
- క. వాకనఁగాఁగనకము భా, మాకనుఁగోనఁ జిల్లవెంకు మాత్రము దానిం
జేకూర్చిన వాతనువిదె, నీకుంఁగెవన మొనర్తు నీతోడునుని. 434
- *మ. అని సూచించిన మంచి దంచు విని యయ్యబ్రాహ్మీనిం గూర్ప నా
తనికిం బాన యొనంగి వీడ్కొలిపి తత్కార్యార్థమూహించి మో
హనుగేహంబునకుం బ్రయోజనకతవ్యాపారముల్ దెల్పి కొం
చునిరూఢం బగురాకపోక లొనరించుస్త్రాయ డాయంపుయన్. 435
- క. అంతట నాశుభవతి కది, యంతింతవరాని యంత రంగంబున నా
ద్యంతమధుకోక్త చాతురి, సంతతము నిర్వంతసంతనం దెనఁగింపున్. 436
- క. అలలనామణి కాగ, య్యాళి యొకానొక్కజేళ నక్కఱతో సు
వ్యాలువోభనములు ధవ, శాలు న్నొదలైన పాటలం దగ నేర్పున్. 437
- చ. వనజవళాయతాక్షి మగవాఁడు పరాంగనపొందుఁగోరువాఁ
డని వినవేమొ యట్టిచవు లంటినచో మఱిచాకనేయఁడే
నిను నటుగానఁ బూని మగనిం దెఱివోవలఁ బోవనీకు నే
ర్పున నని బుద్ధిగాఁ గఱపు ముద్దియ నందియ మందకుండఁగన్. 438

- క. అంతటనొక నాఁడొక వెల, యింతయు మోహమును నప్పులిచ్చిపనికై
మంతకమాడంగ నమ్ముది, జంతయు వెనఁబోయి వానినతికింజెప్పెన్. 439.
- గీ. చూపి యిన్నాళ్ళు నిటువంటి సుద్దిగాదు, కాదటందువుగద దానికాళ్ళమీఁద
సాగఁబడిమొక్కి యిల్లాలిఁజక్కఁజూడఁ, గావుమని బాసలీయఁగాఁగఁటిసేను. 440
- ఉ. బిడ్డయొపాపయో చిదిమిపెట్టికైవడినున్ననిన్నుఁదా
నడ్డయొసర్పకవ్వలఁబితాచునువంటి గరాసుఁగూడె నీ
యెడ్డఁడు గుట్టుతోడ నిఁక నేనియునాపలఁకాలకించు నే
నొడ్డదదీనికిం దగినదొక్కయుపాయము తోయజానవా. 441
- క. తిట్టిన మెట్టినకైవడి, పెట్టింగని పొడిచినట్లు చేమాడమజీకొ
నెట్టుకొని నేటినుండియు, గట్టికవేటొకనిఁ గూడఁగావలె నీవుకొ. 442
- చ. తెలియదుగాక నీకునుదతీ రతివైపుజేఁ జూపవచ్చునో
కలకల నవ్వవచ్చునో వికానపురుచ్చటఁ దెల్పవచ్చునో
బలువగ పారువాపలుకు పల్కఁగవచ్చునో కుల్కవచ్చునో
చెలుపునిచెంగటం బరునిచెంగటఁ బోలెఁ గురంగలోచనా. 443
- క. కొనరువగమాట లలుకలుఁ, గుసిగుంపులు తిట్లు మోరికొట్టులు జూరుం
డనమసుఖంబుఁగైకొను, బసవెద్దగు ముఁగఁడు మండిపడుఁ గుసుమాంగీ. 444
- గీ. నోరెఱుంగనియట్టి జంతువులునైతే, మంబుజానన యిచ్చావిహార మందుఁ
బలుక నేర్చిన తనువొక్కపతికొనంగి, బంగరమువంటి మనసుఁ గెంటంగనేల. 445
- క. అని చెలిపుడకలు విడిచినఁ, గనుఁగొని యదికొత్త గుమ్మ కావున మనసా
గ్గిన నదియును నేవొక్కనిఁ, గొనివచ్చెద నూరిబైటి గుడికడ కనుచుకొ. 446
- క. చింతాకుముడుఁగుతఱిఁ ద, త్కాంతంగొనలెచ్చి మేరుకాహ్నుక కేహో
పాంతమనునల్పి మఱితా, నంతకొ వరభద్రుఁ బిలువనరిగె స్వేగకొ. 447
- గీ. అరిగి యతఁడెంటు లేకున్న వాత్సఁబొగిలి, కొదవవచ్చె నటంచు నమ్ముదిపాతి
తిరిగి చనుదెంచువోఁ గాంచెఁదెరువులోన, వానిఁబోలిన నెఱుంగిటుకాని నొకని. 448
- క. కనిపాలివోవనిముగ నా, లినిగూర్చెదనీకుఁ జాలలేనడిఁబాలా
లినయది యనుచుం బిలిచినఁ, జని యాతఁడు కారంచె నాల్సినప్రసవాస్యకొ. 449
- క. కనుఁగొని తనయిల్లాలని, మనమున నతఁడెఱిఁగె నంత మగువయు నాభం
డని తెలిసెం దత్సమయం, బుననానభవతి మఱెట్లు బొంకఁగఁజలయుకొ. 450

క. తెలిసిన నేగును తెలియని, యలవైనంబోకు కొంచెమా పరపురుషుం

గలయుటలు నిలువనాడం, గలదానికెఁ జెల్లుఁగాక కరివరగమనా. 441

వ. అని యివ్వీధంబునం గీరను నానీరుండు పలికే యూరకుండిన నవ్వెక్కాదృశ్యమధ్య
యతిధ్యానాధీనయైయలక్ష్యపిక్షిప్తపిక్షణంబున నున్నమితభూలతంబుగాఁ గొంతత
డవు విచారించి భూతలాధిపానీతయగు రాజమాతీం గనుంగొని యిందేమైననుం దెలి
యునె యనియాడిగి ముఖవికారంబునం దానియజ్ఞానంబెఱింగి రెండవచంద్రీవండ
లంబునుం బోని తనముఖంబెత్తి చిగురాకుమటుంగునం బొడయు మొగ్గయుంబోలె మ
ధురాధరంబుచాలునఁ చలసూపుదరహానకందశంబుతో నచ్చిలుక కిట్లునియె. 442

గీ. 'అరయనిక్షేపముంచిన యచ్చివారె, తెలియవలెఁగాక యొకరికిఁ దెలియఁదగునె
యింతయేమిటి కిప్పుడు నీయిడినచిక్కు, నీవె విడిపింపు మనశుకం బిట్టులనియె. 443

ఉ. అప్పుడు తద్వగూటి చలితాధరయై వరుఁ గుప్పతెప్పనం
జప్పుడుగా నదల్చి పరసారనగంధులఁ బొందనంచు నా
కొప్పనిబాస నిచ్చితి వహోయిటు లెంతకు నెత్తుకొంటి విం
కెప్పనికైన నన్నుఁదగునే ననుఁ జంపగఁజూతు వింతటక. 444

ఉ. నీమదిఁ జూడఁగోరి తరుణీజనధర్మము గాకయున్నచో
నేమని దీనిచేత నిటకేఁ బిలిపించిన వచ్చితన్యభా
మామతి నిప్పుడిట్లు పరమానినియైన రమింపవచ్చి నా
తోమదిమోహుగ్నుగతిఁ దోపగ నుండుట కిచ్చగించితో. 445

క. చుట్టలకుఁ దెబ్బరు మది, దొట్టినకినుకం దలాగ్గతోఁజెప్పుడుఁ గ్కు
పెట్టుదు దొరముందఱ నను, బట్టకుమని పఱవ నతఁడు బరువగుభీతిక. 446

గీ. పాదముల వ్రాలి నే నేమిపాపమెఱుంగ, నీమహాశేపుబాస పూర్ణేందువదన
రవ్వయొనరించవలదంచు రమణిఁదోడు, కొనుచు గుట్టునఁ దనగృహంబునకుఁజనియె. 447

క. అనిచిలుకపలుకఁగుతుకం, బుననారాయెంతబొంకు బొంకెను మృగలో
చన యనిప్రభావితీనతి, యనుపమమతి మెచ్చుకొనియెనవనీనాథా. 448

వ. అనిన నద్దరాకాంతుండు తదనంతరగాధాప్రకారం బెవ్వీధంబని యనుడు. 449

కా. విశ్వామిత్రీమనఃపీయంకరకరావిరూఢిదానకీయా
శక్త్యోపేతధారిణీసుర సురేశస్తుత్యశౌర్యాతిల
భైశ్వరోజ్జ్వలవైభవోన్నత నతాయాసాహృద్యీమహా
త్వాస్త్రానవితామ రాసుబలగర్వారంభ నిర్వాపణా. 450

క. ధారాధర విరజితా, ధారావర్ణపూర్ణవాక్యధారావిరుధా
దానిజకాప్రయక, ధారావళితాహితవసుధాధరధారా.

761

మానినీ. జలధరనిభచేహ సజ్యోదండబాహు

ఖలదనుజవిదారీ కంధిదర్పహరీ

కులగిరిసమదైర్యా కుంభిసేనాభవర్యా

సలలితగుణజాలా జానక్వేరిలోలా.

762

గద్య ఇది శ్రీమత్పాదరీచనింహకరుణాకటాక్షవిక్షణనాం ప్రకృతధార చాలవే

కరికులకలతాంభోనిధిసుధాకర తాడిగోళ్ళకరియమాణిక్యస్వపహర్యక్షపా

త్ర) పవిత్రచరిత్ర) కదురధరామండలాఖండలపుత్ర) విచ్ఛత్త-

విరక్షణానుసంధాయక ఖదిరీపతి నాయక ప్రణీతంబైన

శుకనప్తతియను మహాప్రబంధంబునం

బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమదుపాసమనాయనమః

శు క న వృ త్తి.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీరామాంక ధరాజా, తారామనంతసంతతామితవిభవో
దారా మాధుర్యవనో, ధారా మార్తాండధామ దశరథరామా.
- గీ. అవధరింతు సకలరాజాధిరాజ, ఎతపదాంభోజాఁ డగు ధర్మనందనునకు
సకలవైదికలాకికాచారవిహిత, హితకథారమ్యుఁ డగుధామ్యుఁ డిట్టులనియె. 1
- ఉ. అంతటఁ దెల్లవాటి న దినాంత మొకానొకరీతిఁగాంచి త
త్కాంతమెఱుంగు గుబ్బకవక్రస్థిరపూతను రంగుచెంద వె
న్నంతయు వేడికారుచుల నండగొనంగయిసేసి నీలచే
ఱాంతర దృశ్యయై హరిశిలాపుత్రహేమశలాకఁబోలుచున్. 2
- క. జనవరసురేందుకడకుం, జనఁజూచినఁ జూచి చిరుకజాబిల్లియనున్
మరమునశౌకకథఁ దలఁచితి, వినిపొమ్మా కొమ్ము యింత వేగిర మేలా. 3

—●●●●ఆటవకథ.●●●—

- గీ. అనుచుఁ దెలుపఁ దొడంగ నోయంబుజాక్షి, మదన మనుపట్టవంటేలు మదవదరిన
మూహములఘాలతలములమోడ్పుఁగేలు, లెవఁచి వేర్విననందనుం డ నెడరాజా. 4
- క. ఆరాజశిఖామణిదే, వేరితకిప్రభయనంగ వెలయున్నిగులం
వారందర మణిన్బిందము, దూఱం దర మైననెఱుల దొరలెఱుసియలన్. 5
- గీ. మగువనోయగవు నెమ్మొగ మెంచగొలుపున్న వెలిదమ్మివానికే దలముగాదు
పడఁతినితంబుంబము నెంపఁ బుడమిమోపరియైనవానికే దరముగాదు
కలికి నెన్నడుమెన్న ఖచరులకొజ్జయై వజ్రలేదువానికి వశముగాదు
నలినానుతాక్షి లేవడలెంచ నంచపయ్యాలికలైకునైన నలవిగాదు
భామినీవణి గల్పినిబ్బరపుగుబ్బ, కవనుతిరిపంగ వల్లబంగారుకొండ
వింటివానికేగూడ దవ్వెలఁదిమూర్తి, పర్జన యొనర్ప నింక నెవ్వారగలరు. 6

- క. ఆపడఁతయు నందనధర, జీపతియున్ని జమనోజనితనఁతోప
వ్యాపారాపారసఖం, బేపారస్సైలఁగుచున్న యెడ నప్పరిచోక. ౯
- క. దేవాలయంబుకలదు త, తావానయన న్వసించు నంతర్లలిత
శ్రీవత్సనకురఁగోత్సవ, మావిష్కృతమయ్యెఁ బశ్యదఖిలామరమై. ౧
- ఉ. ఇతైఱంగున నభంగనభోమధ్యరథ్యాధ్వనత్సముద్యధ్వజంబును, నదభ్రోమేయభ్రమా
వలమానభాసుకంబును, నిజాంతరదంతరితహారజికపాణవికదుర్దమమర్దలధ్వననృత్య
మానవైమానికమానినీనికరంబును, నశురఁగోత్తమంబుపై మధువిరోధి యధిపసించినంత
దుత్సవాలోక హామూతనానాజనపదప్రవాతంబులతో నదృష్టపూర్వం బగుట నొగ
లందగు దారుకల్పితవారకాకారంబునకు దేవతామనీషంజేసి గోరంటయంటునఁగెం
పుసంపుగ్రమ్ముకొను కేలరమ్ములెత్తి మ్రొక్కునెడ, నందులకుఁ గ్రొత్తగుమ్మలని
యాతతాయు లాత్తుకాండ్రునుం దారుమ లేని జగడంబుల బహులంబు లగుతుము
లంబులు గల్పించి గుంపులు చేసిన నానందునరి దమతమ జనంబులం గానక కాంది
శీకులైనవారల మీవారిం జూపెదమని తోడుకొనిపోయి విజనస్థలంబుల నొడంబడ
కుండినఁ బుడమిం బడవైచి యీబువుగొని విడిచినం గ్రీవుర్పి తమ్మున స్వేషించు
నత్తమామలం గలసి కొని తేలుగుట్టినదొంగలం బోలె మెలంగు ముద్దాంగనలును,
బూర్వానుభూతలగునుపభృతకాలం బ్రయత్నంబులం గాంచి కనునన్నులఁ గొన్ని చి
న్నెలు నెఱపిన నదిగని రోషకషాయతాశీలై యాత్మేషించుచు న్వజనంబులు సా
చ్చి నమ్మర్థబాహుళ్యంబునం బోల్లి వెలమచ్చెకంటుల నంటుగల్గుటంజేసి వారల
నన్నిలకుం ద్రోసిచనినఁ జేయునదిలేక యిచ్చావిహారవిరోధియగు నిజకులాచారంబుల
దలంచుకొని యుస్సురను విదగ్ధయుక్తేందుముఖులును, బరపుగువభోగాయత్తచిత్త ల
గుటం గ్రొందుకొను నందడిం బడి కంటికింబ్రియంబైనవానిం గామించియు గోరం
జీరియుఁ గొంతయాసతీయకొని యంతట నతండ్రజీవితం గలంగి తొలంగిచన వెం
డియునతండు వెంటంబడిన నదరంట జంకించుకామినులును, దైవసమస్కారంబులు
దూరంబుచేసి పదుగురైదుగురు గుమిగూడుకొని తోడెకాండ్రోయాపాధిక్యప్రాయం
బులుపనన్వసించు సామాన్యకన్యకలును మఱియుఁ గట్టిమట్టితార్ద్రావన ఖండంబుల
తోడ బొద్దుదండంబు లిడువారలకు మార్గక్షుద్రోశిలాకలాపంబులవ్వలం దోచివైచి
యెండ మెండునం బెండుపడకుండ గడితంపుపచ్చడంబులులైడలవడువునం బట్టువారు
ను నిట్టసిగలు మిట్టిపడలలాటపట్టికలంబెట్టిన పట్టెవర్ధనంబులు పర్థమానఘ్నజలంబు
లం గరంగ భక్తిపారవశ్యంబున వాయానంబెఱుంగక నతికంచుభాగవతులకు వ్య
జ్ఞవిజనంబుల దయాభాజనంబులగుచు పీచువాయును నాగంతులకు శీతలోదకంబులు.

బానకంబులును నీరుమజ్జియుం దెచ్చి కైకొనుం డని పొగ్గించి యిచ్చువారు
సుంగలుగు రాజులకుల వేంచేయు నప్పుడు. 10

క. చెప్పెడిదేమిఁక నొకచో, చెప్పరవగు నుక్కుజీను విగవైచిన వే
నెప్పకొని కనలకుండెడు, కప్పలి తీరునను దేరుగదలక నిలిచెన్. 11

సీ. ఇటుకుమ్రాసులవైచి యేల్లెలునునుఁ దోపించిన నింతైనఁ బెగల దయ్యెఁ
జూడవచ్చినవారఁ బీడించి పెరుమోకుఁ బట్టింప నింతైనఁ బాటదయ్యెఁ
దమతమభక్తి యెంతయుఁ బురికొల్పఁగా జనులుపొర్పించిన పొగదయ్యె
నిమ్నన్నతత్వతిననుమంబుగాఁజేసి జన్నెలమిఁదెత్త నడలదయ్యె
భాగవతులెల్ల నుపవాసవరత సుక్కుఁ, చెరిలి చూపఱులెల్లఁ బండిప్పునేర
నేగుదెంచిన నృపులెల్ల నిండ్లకరుగఁ, జేరి యధికారులెల్లను జిన్నబోన. 12

క. ఆకార్యము విని నందన, భూకాంతం జేను మొక్కఁబోకునికీ జుమి
యికొదవ గలిగె నని తన, రాకానందాన్యవెంటగ నరుచెంచెన్. 13

ఉ. అత్తతీ బాటదార్లపరపైన భువిం బడువారి నెత్తుకు
నన్నతగజంబుఁగన్న గరిమన్నొలతాదని గట్టినట్టివా
రెత్తిరిత్రాణకొద్ది పరువెక్కడివేకుకలంచు నంతను
దృత్తర మయ్యె వీధి ధవళాక్షులచే నవనోధముం బలెన్. 14

గీ. వెంటనరుదెంచుతనమచ్చెకంటితీరు, సొట్టుగోధించి క్షీఁగంటఁ జూచికొనుచు
నీటువాటిల్ల నరిగలనీడఁబెండ్లి, నడల నమ్మికిరిగె నప్పుడమితేఁడు. 15

క. అవేశశకప్రభరే, భావిభవముఁజూచి హరికిమలేక్షణలా
హావుట్టినడియట్లెన్, దేవుఁగన మఱచి యిట్లనిరి తమలోనెన్. 16

గీ. ఆఁడుఁగన మెల్లనొక్కటేయట్టిపట్ట, నింతి యొప్పులకుప్పయై యెనఁగకున్న
నిమ్నహారాజు చేపట్టునెల యిట్టి, పడఁతిగల్గుట నీతఁడేభాగ్యశాలి. 17

క. అనిపొగడుచుఁ గనుఁగొన న, వ్యవితలలోఁగాని యాధవలలోననఁ గ
న్దొనియె నొకవర్తకుని నం, దనుఁడు పృథివిఁడనువాఁడు తత్సమయునునెన్. 18

క. చూచినయంతనె మనసుం, దాచవలని నడ్డగించె నాతరువాతెన్
వాచాగోచరదుర్మద, వైచిత్రీంబొగడదండ వై చెం బెలుచున్. 19.

క. ఈరీతినతేఁడు బహుమో, హారూఢింబొగులునంతి నానృపతినను
స్కారమొనరించి బోవం, దేరొకనిమిషంబులోన నెలవున కరిగెన్. 20

క. ఆతరువాతఁ బ్రీతిఁడు, జాతరవాతతమిళిందనమితికి నుమరే
భాతతవారికి నిజకర, కాతరవారిజమరీచికలకే దలఁగెన్. 21.

- క. అందోళన మొందుచు న, యిందునుఖం బొందకున్న నందవుగదయా
బొందికి బాణము లని య, మృదుం డొక నేర్వతనదు మదికి వాఁపక. 22
- క. ఆయాశ్చియశోదయనం, జేరుపడిన పేదరాని ప్లేదమృతముం
జేరం జరి యాయవ్వయు, రారమ్మరి ప్రియమెలర్పఁ బ్రేముడికుఁ జగురుక. 23.
- చ. నదికొడిగట్టజేని కనుచాటు మెలంపవడిఁగ బోండ్లకన్
గడుపులు దించ నింతులనుఁ గాంతపకరణార్థమంత్రీయల్
నొడువఁగఁ బల్లవాల్గితి లోకపుపూతలు మేఁతలీయనే
కడమయులేకి నింటఁగడకట్టితి నికగొనియాడకకన్యమే. 24
- క. నీకేవలకెన్నఁడు వ, క్కాకున కీలేదు నిగ్ధయామతి కేలా
కోకొమ్మాయని పిడికెడు, రూక లొడింజల్లి యాతులందై మఱియుక. 26
- క. నందనసృసాలుసుందరి, యందముఁగనుగొంటి మొన్న నది మొద లెదలోఁ
గందర్పదర్పమార్పరు, దిం చెఱవవశరణుసాచ్చితి న్నికచటక. 27
- క. అనిదీనాలాపములా, డిం నవ్వుచునయ్యోద డెప్పరమగునీ
పని యైన నేనృపాంగన, నినుఁగూర్చెదఁ జూడునాయనే ర్పనిపనిచెక. 28
- క. రాకాశకాకి ఎదన చ, రాకా యికినయ్యోద రాజాంగతో
నేకైవడిఁ గూర్చిఁగిలె, నాకాముకుఁ చెలిసె నేని యానతి యిమ్మా. 29
- క. అని చిలుక లేనియులు బో, రినియెడు జడివాన వెలిసినటువలెఁ బలకక
తనయంత నె తానిల్విన, విని కోమటిచిటుకులాడివెన నిట్లనియెక. 30
- క. ఓరానుచిలుక మాకీ, మారాముళ్ళెట్లు తెలియు మగవారమె నీ
దారిఁబలుబోకలం గడి, లేఱం దరువాతిదాధఁ చెలియంజెపుమా. 31
- చ. అనవుడుఁ జిల్కఁజేడు విడియంపుదువారపుఁ గెంపుఁగన్న జ
వ్వని నునుదొండపంటి జగివాతెఱజొన ముక్కునిగ్ధ వా
నననెడనేయఁ గుంకుమవసంతము సల్ల కిథాపికేషము
ట్లనితెలుపం దొడంగె వసుధాధిపుదూతికి చిన్నఁబోవఁగక. 32
- శ్రీ నదునెత్తిమట్టిసాలిడి తాలికిలాసర్చి కిడలుకొన్న గొప్పజడలదిండు
నలికె భాగమునఁ జింతాకుడెడల్పఁగ బొనఁగించుకొన్న విభూతిలేఖ
సందిట నిరుపంక నొందుపైడి కుడుళ్లనందంబు నొందుదుద్రాక్షపూస
కటితటిఁగా నెవై గట్టిగాఁబిరుదుట్టు గట్టినకులుమాపుఁగావితోక
నాగచెత్తంబుఁ దామ్రపుసందిమిది, యుంగరము జన్నిదపుటాటు యోగపట్టె
యమరజంగమురా లయ్యె నఖిలపల్ల, వాడశీకృతసమ్మోద య య్యోద. 33

- క. ఈలీలఁ గొత్త జుగము, రాలై తనవెంట ఓహ్యుడైయొక్కఁడురా
నాలలన యిల్లు వెడలెన్, గోలయుఁ బలె నొక్కపెట్టకుక్కఁగొనుచున్. 34
- చ. వెడలిపురంబునం గలుగు వీరులవీరుల సౌధయాధముల్
బడిబడిఁజుట్టి యాతునకభామఁ గనుంగొని యిట్టిపుట్టు వె
క్కడనులభించె నీకు మమకారము గానము మేలహింపఁగాఁ
దడఁజడ నన్నెఱుంగవుగదా యనుచుం జరియించి యెంతయున్. 35
- క. అంపనాఖ్యధరణీ, జానియ గారంబు బలుహజారముఁ జేరం
గా నరిగి కృతప్రిత్యు, త్థానతబహువిధములందుఁ దనుసేవింపన్ 36
- గీ. వారితోఁ గాఢికాకృతామాననయు, నిపుడురామేశ్వరంబున శ్రేగుచున్న
దాననియు ఫలాహారమాననీయ, ననియు పసియింప వైరాగ్యమారయనుచు. 37
- గీ. వారుచెట్టునఁ దనుదాన యారఁబండి, నట్టిపరువంపురనదాడియరటిపంటి 38
గోలలుచక్కెర నెయ్యిమక్కువనొసంగ, నన్నియును నన్న చేశిమ్యుడందుకొనియె.
- క. చూపట్టఁగ గోమయమునఁ, జేపట్టొనరించి జడలఁ జెక్కినలింగం
బాహాకలాఁడిగైకొని, వేసికడన్నిలిపి భక్తివివశయాలెన్. 39
- క. భూపంబు కడ్డివత్తులు, తీపంబు నొనంగి తనకుఁ దెచ్చినఫలముల్
చూపి యుపహారమిచ్చి ని, శాపతిధరుఁ గుక్కనొక్కసరిగాఁ గొలువన్. 40
- చ. గుమిగొని పైలపైలఁబడికొంచు భటావళిచూడఁబోవ వె
చ్చుచుగొనిపోవుదాదులు నిజంబుగనుంగొని యాశశిప్రిభా
రమణికిఁ జెల్ప నాయుచునిరంతరవిన్నయమందిచూతమా
కృమమని వాకిచేఁ బిలువఁగాఁ బనుపం జనిమోల నిల్చినన్. 41
- క. ఆశశిప్రిభ జంగమురాల యేమి, కారణంబిటు కుక్కలొంగంబునొక్క
నరిగఁ బూజింప నిదివింతసరణి గాఁగఁ, దోచుచున్నదితెల్పుచూ దాఁచకనిన 42
- క. ఆహాయలాఁడి యవుదా, కోమలి మొగముగని గోడుగోడున నేడ్వన్
గామతీయు వెరవునోపఁగ, నామంజులవాణి యమనయాలాపములన్. 43
- క. ఊరార్చియడుగ నమ్మని, జేరజమిది విన్ననీకుఁ బెనుదుఃఖంబా
నేరీతివైన మఱి వివర, గోరిన నన్నొంటిపడుగు కుపలయనయనా. 44
- క. అనుమాటవిని వయస్యా, జనములు కడకరుగ నవ్వీకాలేక్షణతో
మనకభయవికల్పముగ విను, మనియంత న్నాయుబోగురా లిట్లనియెన్. 45

చ. మునుపటి పుట్టుకన్మము మువ్వర మొక్క తెకుళ్ళు వింప నం
దనఘ దరిత్రోయైన మనకగ్రిజ నాఘనిఁగాని, తన్నుఁగో
రినమగవారలొ దననిరీక్షలకుం బ్రియులైనవారలం
దనివిదొరంగఁగూడనికతంబున నీగతిఁబుట్టెఁ గుక్కయై.

46

క. నీవుపుడు పిఁడువాఁడని, భావింపక గుడిసెనైచి పరులంబొందక
డవేరివైతివోపను, ధావల్లభమణికిఁ గేళితత్పరమతివై.

47

క. ఏనపుడుకోరివచ్చిన, వానినిమియించుటన్నవానీపతి నే
వానిరతియు జాతిన్నర, తానూనత్వంబుఁగల్గి హర్షముఁగంటి.

48

క. కావుననహోదరీమై, తీర్చిదిగినీవేషితోఁజరింతుకొ శివపూ
జావేరైన ననియనఁ, గావిని యారాజముఖివికానోన్నుభయై.

49

ఉ. గ్రుక్కన మొక్కి పూర్వజనికాలనహోదరలైనమిమ్ము నే
నక్కఱఁదీఱఁగంటి నొకయక్కకునిట్టి యపస్థవచ్చెనే
యక్కట నేననన్యరతనై యొకరాజును గూఁటియుంటిని
ట్లొక్కడవచ్చునొక్కొ యిఁక నెత్తునవంబున నిట్టిదుర్దకలో.

50

నీ. అక్కవాకిచ్చావిహారంబు గూడదీపట్టువ దొరచెట్టఁబట్టియునికి
నింకొక్కజన్మనుండేనియు జాతిన్నరత్వవిభ్రాంతిచే బ్రబలవలయు
నప్పటికన్యవ్రతాభావజనితమై శునకత్వమెడలించుకొనఁగవలయు
నటుగాన ననుఁగోరినట్టి చక్కనిచిన్నవాని దోతెంచి వావాంధదీర్పు
మాతఁడవహోధగమనమెట్లనుచువెఱచి, యొడఁబడకయున్న నాపాణిముత్యరింతుఁ
దనకుఁగావని యేనంటి ననుచుదైర్య, మిచ్చిలోడొంగి రమ్మిన్పడఁగమనన.

51

చ. చని యదియొక్కవార డరిదిజంగమురాలయి శిష్యుఁగాఁగఁగై
కొనుమఁ బ్రవీణుఁడెచ్చి యొనఁగూర్చినఁ బెచ్చుతమిన్సుశివభా
వనరుహపతి నేత్రీయును వాఁడును వేడుకమీఱఁ గేళికిం
బనుపడి సౌఖ్యమొందిరి పృథావతి వింటె యశోదనైపుణి.

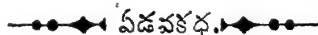
52

క. ఈరీతి నేర్పుగలిగిన బోరాదోమగనికన్నుఁ బొడిచినరీతికొ
రారాదోలోకములో, వారిశౌకనుటగాదు వారిజనేత్రా.

53

మ. అనియూరీకృతమూకభావుఁడయి కీరాధ్యతనఁడుండగ వై
శ్వునియిల్లాలతివిన్నూంబునిధిమం దోలాడుచిత్తంబుతో

- డనిజంబా నె యోదవంటిది నిరూఢప్రౌఢ చేకూర్చినన్
జనితస్వైరవిహరధీరసురతేచ్చాకాముకశ్రేణికిన్. 54
- క. అనితెల్లవాఱవచ్చుటఁ, గని నిద్దురకరిగెఁ గీరకారణజన్మం
డును నేటికిఁ దక్కెఁగదా, కనకాంగికిమానమని సుఖశ్రీతినుండెన్. 55
- ఉ. అంతటఁ జక్రివాకవిరహప్రదమా సమయంబువచ్చినన్
గంతుఁడు రాజమాతినతికన్నను మున్నుగ హెచ్చరింప నం
భ్రాంతమనోబ్జయై యలపృభావతి యింద్రశిలావిభూషణా
నంతరుచ్చిటల్ పెనకులై తనచూపుల నంటికోల్పఁగన్. 56
- క. కలపంబునలఁదికస్తురి, తిలకము పొలుపొంద రత్న దీప్తములగువా
వలు మెట్టి మేలిమింగురు, వలువమరిం గట్టి వింతవగ గనుపట్టెన్. 57
- గీ. రాజులొలునాఁటిరేయివిరాళిఁగొనుటఁ, దెలుపుచును వెంటవచ్చుమాతీకయుఁదాసు
సరసకేతేరనక్కిరసార్వభౌముఁ, డరిదియపరంజిపసులపంజరమువదలి. 58
- క. చనువేళేనిలిచిపొమ్మని, యనరాదవశకుసమనుట నెనన్నీపై
నెనయనఁదెలిపెదనాకకథ, కనకాంగీవినిన నేర్పుగలుగున్నీకున్. 59
- వ. అనిపలికి యాభాషిసీమేదురావలోకనాసారంబునం దదీయాంగీకారంబు నెఱింగి
యప్పతంగపుంగవుండు హాసంబుతోనితిహాసం బిట్లని చెప్పందొడంగె. 60

- గీ. ఆమరపావీరదేశంబునందువీటత, రంగితాభంగమోహంబురాశి చంద్ర
కార్యకృద్వారభామాప్రకాశమాన, లవనమండల మగు వికలాపురంబు. 61
- క. ఆపురము నతోత్తముఁడను, భూపాలుండేలు నతనిప్రొపున నైశ్యం
డేపారునొకఁడు. ధర్మ, వ్యాపారంబులర విమలుఁడను నామమునన్. 62
- ఉ. ఆతనియాలు డీలుపడనట్టిమనోజానివాలు వాలుకం
జాతముచాలు పూలుగలనంపగిక్రిమ్ముల గీలుగాలియు
క్రాంతిదాలుమేలుకొనుకల్వలతానలమేలు జాళువా
వోతులజాలు జాలుకొనుచూపులఁ జూపఱ నేలుప్రోలునన్. 63
- క. దానికిమోహనయనునభి, ధానము దగు విమలుఁడానుధాకరముభితో
వానావిధసౌఖ్యప్రద, సూనాయుధకేళినింపుసాంపునహింపన్. 64
- గీ. వానికైచంద్రీరేఖయ న్నార్వరసనిత, మునుపు తొడసోకకుండియు మోహమందు
వానియిల్లాలి కై ధవవంతుఁడనెడి, వన్నెకాఁడట్టిమదిపట్టి వలపుఁజెందు. 65

- క. అంతటనొక నాండలధన, పంతుండేరీతి వైశ్యవనితామణితోఁ
గంతురగకేళిఁదేలం, గాంతుందైవకృపకలిమిగాకని మదిలో. 66
- నీ. అవ్వీటనమరుగా హాలావికృతహానకహాధ్వనిసంగ గ్రామగంగ
యాయమ్మపురుషుండభ్యర్థియైనవధూటి నబలకార్యార్థినియైనపురుషు
బలివేటికొలువవారలకోరుకులొనంగ నటుగాక నొక వెలయానినంపి
యడైవికర్పింతుననియెంచె నాచంద్రోరేఖాబ్జముఖియు నారీతిఁ దలఁచె ✓
నిష్ట మొనరించి తమి నెలయించియొకనిఁ, గాలికాభక్తిచేసి నాకాంక్షదీర్చి 67
కొందుననిచూచె మఱియొకఁడైనవ, ఘటన నయ్యిద్దఱకును సంగమసుఖంబు.
- గీ. కల్పితానోన్యవిరహంబు కంతునమర, నమదితాళక దైన్యవాచావిధంబు
నకలధనశాంబరీరాశాగుణంబు, ఖండగతినొప్పుఁ దద్వంచకద్వయంబు. 68
- నీ. కల్పితప్రణయవిగ్రహకాలవైదగ్ధ్యజనితమాయాతాప సంభృతుంబు
ప్రీతివాక్యకపథపారంపరీవిజ్ఞాపితాత్మీయకృతకమోహాతితయము
దంభేతరానుబంధనిబంధనిహ్నుఁజన్మితనూనృతకపథకతము
కపటనిద్రాజాతైతన్వోత్స్వన్నప్రణామవాచామిథోనామధేయ
మురుతరచ్చద్మనప్రీయతోపగూహ, ననకృదతులితకృతపశాంతరదశంబు
సౌఖ్యముఖ్యత్వవంచనాసమ్మనంబు, ఖండగతి నుండె నవ్వంచకద్వయంబు. 69
- గీ. ఇవిధంబున నయ్యిద్దఱునెనట్ల, యుండియొక నాఁటిరేయిఁ బ్రచండకుసుమ
కాండభండనమున సరికట్లఁబెనఁగి, సుప్తిఁబొందిరి తెచ్చెరలూర్చవాడ. 70
- క. ఆమీఁదఁ జంద్రోరేఖా, భామామణి లేచి యులికిపడి భయమున ను
ప్రీతిమించఁగ ధనవంతుని, లోమాటలఁబొట్టుపాటు దొలకం బలికె. 71
- క. ఓరీ వాయాకారము, కూరిమిపటముననుపానికొరా యదివా
మారుగఁజూడర నాబం, గారయ్య నీవు చల్లఁగానుండుమికె. 72
- క. అనవినిమిదినిదించన, మనికనిధనవంతుఁ డింతయూగడచేమ
య్యెనొకొనామీఁదానే, ననుజంపితితెలుపు మనమనంబలరారె. 73
- క. కలగంటి నీవువేటొక, కలకంఠింగూడినట్లు గావున నికఁగార
గలుగును బ్రాణత్యాగం, బెలమింజేసికొన నిశ్చయించితి మదిలో. 74
- చ. కనుఁగొనఁజాలవేటొక తెకఁగిట నీవుసుఖింప నిష్పడే
పనివిని వానవావశత భావిభవంబుననెఁ జెందెద
నినునటు గాదటన్నఁ జరసీరజనేత్రీలఁబొందవంఘ నిం
పునఁజనుదెంచి గంగగుడిముదిదఱ బాస యొనంగుమిత్తజి. 75

క. అనిచంద్రీరేఖపలుకం, గనఁగొని నగవలరనట్లకానివచ్చని యా
ననబోడి వెంటరాఁగా, ధనవంతుఁడు గంగగుడి కుదగ్గితనఁగెన్. 76

సీ. కాపుగుబ్బెతలు పొంగుట వెట్టిన పాలకడవచారికలపొక్కశృతాలు
దొంలు దెప్పించి బంతులుగట్టి యర్పించుపొట్టేళ్ళ నెత్తురుబురదరొంపి
కోర్కె చెల్లినభుజంగులూనంగఁ బెట్టికేన కుక్కుట టలంపు తెక్కుగఁపు
మంత్రీగుల్ ధోయింపమాంత్రీకుల్ పయిజోతివన్నె యుంచిన పండవన్నె కోళ్లు
బరఁగ గుగ్గులగురుభూపవరిమళంబు, కాకినీడాకినీభూతసంభ్రమంబు
చరదితెప్రాణవృత్తికాతురగచయము, నలమనాంగగుడిఁజేర నరుగునపుడు. 77

క. తనుదునుమఁ దలఁచు తత్కా, మినికిన్నను మున్నెయతఁడు మీసిమికిటాఁక
దునిసిబలియొనఁగె సాహస, మెనయం దలమొత్తిబాస యిచ్చెదననుచున్. 78

సీ. బలకప్పనెరొప్పుపైనొప్పు బుడుతజాబిల్లితో మృదుతనూపల్లితోడ
ననుపైఁట తెరచాటుగొనునీటుగుబ్బచన్నట్టుతోఁ గపురంపు బొట్టుతోడఁ
గరుజారసముదారగతిమీఱఁ జూపట్టుచూపుతో రతిఁగేసు రూపుతోడఁ
దలింఁగబజగి తోఁక వెలినుకఁగల మేలికేలుతో నెలదేటి చాలుతోడఁ
గంపు పవడంపు జిగిసంపు నింపుముద్దు, మోవితోగుమ్మరనునిడుతాఁతోడ 79
సంతనము వింతగాధనవంతుచెంత, శాంతయై రుద్రీకాంత సాక్షాత్కరించి.

క. మెచ్చితి వరమడుగుమనన్, దచ్చిత్రీదయాత్వమున కతం దలరి సము
ద్యచ్ఛత విసులునాకృతి, యచ్చిత్తినీతి నొసఁగు మని నేడుటయన్. 80

క. ఇచ్చితిఁ బొన్నుకాళిక, విచ్చేసినయపుడె యతఁడు విసులునిరూపం
బచ్చుపడఁ దాల్చి యందుల, కచ్చెరుపడి యింటికిరెగె నతిగూఢగతన్. 81

ఉ. అంతట నోడజేరయునకై విసులుండు చిసంగ నెన్నఁగన్
వంత దొలంగఁజేసి ధనవంతుఁడు వాని గృహంబుఁ జేరెన
త్యంతధనంబుతోడఁ గల మందాధిలోని మునింగె నయ్యెడన్
దంతురపిడికల్దికిఁ దార్చిన వచ్చితి వందుఁ బల్కుచున్. 82

క. ఊరిదొరజేతులెల్లను, మారార్వఁగనిట్లు వచ్చియుండెడు వానిన్
జేరినాశుఁడని క, న్నీరుపడిందొరఁగ మోహినిసతిపలికెన్. 83

ఉ. అక్కటప్రాణనాథ ధన మంబుధిఁ గూలినఁ గూలనియ్య వే
బొక్క తెలుగువఱచడయనోపమె విత్తచయంబులేనివో

నిక్కడి పేదవారి మనమెవ్వరి బోలుదు మింతె చాలు బో

గ్రామమునక్కఱవొక్క మొగంబులు చూచుకొనంగ గల్గెగా.

84

గీ. నేటి కీపాటి నీవు నాతాగ్రహిమీను, నింటికేతేరె జల్లుగాఁ గంటికింక

నిదియె పదివేలు వైభవం దెల్లవాఁడు, నల్లపూసలు చెవియాకు వాఁడు జాలు. 85

క. అవిద్యైరిమిచ్చి తగమ, జ్ఞానభోజనములను దృష్టి నడిపి దినాంతం

బున వాతెందును దాఁగే, భిక్షాంతయుఁ జేర నరగ లీలాపరతే.

86

క. ఈకైవిడినెచ్చెలితన, యాకాంక్షలు దీర్ప నిర్భరానందముతో

నాతోడె కాఁడు చివురుం, జేకత్తివజీరు నడ్డనేయక యుండె.

87

గీ. ఎచ్చె విమలుండు నిస్తులనస్తు చయుఁ, గొనుచునింటికి విచ్చిన ఘోరకలహ

మయ్యెధనవంతునకు వానికాగృహంబు, నాదియన నాదియనగ నాఁగావనంగ. 88

క. పురజనులు తమ్ముఁగ నుఁగొని, యిరువురినూకార మొకటి యేర్పఱుపఁగనె

వృరివకమనుచుంజూడఁగ, దొరయుండఱుబడిరి వాడుతోడ న్నారిత.

89

క. ఆకొర యేగలివారల, వాడుడుపన్నలయు పెంటివాఁడెదో

వైరలియునిఁ బ్రభావతి, మోదమువెలిజలుకఁ జిలుక మొకరిఁ బలికె. 90

గీ. వింటిరంతయు మేదినివిభుఁడు వారి, కలహమేరితి నుడిపెనో తెలియరాదు

ధర్మసంకట మిదియేల తడవునెయ, కవలికథఁ దెల్పువెయ్యకేరాగ్రిగణ్య. 91

చ. అనవిని చిల్లపల్కు వినవమ్మప్రభావతి యన్న కేశ్వరుం

డనసుతె మోహినిం బిలువ నంపి భవత్పతి నిన్నుఁ దెండ్లియా

డినతటి నుంకువే మొనఁగ దెందమునం దలపోసి తెల్పుమా

కినవుఁడు నూలువాడలనె వావిమలుండునునట్ల వల్కినకె.

92

క. ధనవంతునట్ల యకుగం, దన కది తెలియమికి నీళ్లువా నమలిన నా

తని వెడల నడిచి ప్రేమదం, బుననాదంపతులఁ గూర్చి పొవ్చుని. 93

క. ఇంతటి పేదపు గలిగినఁ, గాంతా కడతేట జూరఁగిదియట్ల లేదా

కాంతుం దెఱిఁగిన నాతని, పొంతకు చే మొగముతోడఁ బోయెడు చెవుమా. 94

క. అవి చిలుకయూరకుండినఁ, గనుఁగొని యక్కలికి దీపకలికలతోడ

దనమోయ వెలుకపాఱకె, జనియెన్ని దురింపఁ గేలి నదనంబునకె.

95

గీ. పల్లవియుఁ దెల్లవాఁ నస్పృహి మేమి, కడకుఁ జరిచిలు కనేయు విఘ్నములఁదెలిపి

యకఁడు పార్థి రుచిప్రత్యేక నరుకుదెంచె, బొలఱి వెంతకు నంతకు బొద్దుగుంక. 96

ఉ. గండపుఁ బూతఁబోలు అవికందగగుబ్బలమీటు హరపుం
జందెపువాటుమాటు బురుసాపని నయ్యెదనీటుఁ జాటుఁ నీ
యందగు మేల్కుసుంగమర నల్లఁబ్రభావతివచ్చె మీమఁగాల్
పొందినరాచవాని యొఱబోనికటారిఁ దుటారమాడుచున్.

ఉ. వచ్చినఁ జూచి కీరము రువారముమీఱ ముఖారుణద్యుతుల్
బచ్చెనపన్న నానృపతిపాలికిఁ బోయెదవేమి పొమ్ము నీ
యిచ్చకు వచ్చినట్లు రమియింపు మొకానొక మాటపుట్టినన్
నెచ్చెలి లేదుబంతియను నేర్పున దిద్దుకొనంగఁ జాలినన్.

చ. పదితెలపోరుమాన్వ నిజవల్లభు నిద్దుర పుచ్చ మామనో
రదమఁగ నత్తగారికి భయం బొనరింప మఱుందినూరకే
గదమఁగఁబోడికోడలి కొకానొకనిందఘటింప వచ్చుఁ బో
కిదిసిన నేర్పుచేతి దెరుక న్నెరివొందిన జారకాంతకున్.

—◆◆◆—ఎనిమిదవకథ◆◆◆—

ఉ. ఇందులకొక్కగాధ గలదింతటిలోఁ బతిపాటిపోవఁడో
యిందునిభాననావినమ యిందిరకుం దిరమైన యిల్లు నం
కృందనరాజధానికెనగాఁ దగుశూరపరావలోక మా
రందనమాఖ్యచే నొకపురంబు పరంతపరాజు పోవఁగన్.

గీ. అచట జువల్లభుండన నమరు నొక్కఁ, డంగసౌష్ఠవమున రతి యాననంగ
నలరు మెందైన నిండుప్రాసుంబుకలిమి, రస్తుమీఱుచు నాతని గేస్తురాలు.

గీ. ఏటఁగల కోడెకాండ్రెల్ల వింతరతుల, జవులగురించి భయములజ్జయును దీర్ప
జారివిద్యలఁ గడు గడిచేటియామి, టారివిడివడ్డమరులేజి దారిమీఱి.

క. తిండికేతంబునఁ గండలు, మెండుగఁ దాఁబెంచి మగఁడుమెదలఁ డనుచు ను
ద్దండత నది మిండనికే, వండిన కుడు మనఁగ దుడ్డువైకిరి మెలఁగన్.

చ. పలామఱు నేటినిటి కిని బానిసఁ బిల్చెద నంచుటోలురో
కలికిని గూరగాయ కొనఁగావలె నంచొకతేనికార్యమే
పలుకుచుఁ గోడెకాండ్రొక నుపండువుగా నడయాడువీధిన
వృల నిక మాట లేల తలవాకిటఁ గాఁపుర మయ్యె దానికిన్.

చ. కలయని వింతవాఁ డెదురుగానడలేరఁగదాని యవ్వలం
దెరుకుచునమ్మచెల్ల తరుణీ చెఱఁగించుక సోకదానికిం
దలఁపున నేమిసేయునొకదా యని నెచ్చెలితోడఁబల్కి మె

చులు దులకింప వాడు తనుఁ జూచినఁ బక్కున నవ్వు పీఘలన్. 10

గీ. తనదుదిన్నెలకై యానఁ దడవునేను, నడుగవచ్చిన మనసురానట్టివారి
రట్టుగావించి మగవారిఁ బట్టడాసి, తొర మెట్టియటని దున్ను తూరుపెట్టు. 11
క. కంటికిఁ బ్రియ మగువానిన్, గెంటని తమకమునఁ గామనీభూతి మనన్
వెంటఁబడి కాఁగిలింపక, నింటిఁజేబో దవ్వఘాటి కెంతటి తమియో. 12

క. పతిబ్రక్కఁబండినప్పుడు, రతికొంగక నిదురివోదురా యయ్యో నా
చతురుడ గురుకలు చాలున్, గతి చెప్ప మటంచు వానిఁ గడుబాధించున్. 13

క. ఇట్టివగనడుచుతనవగఁ, జుట్టుములకుఁ దెలుపు మగని సుద్దులు విని యా
దిట్ట చని వారిశోమతీ, యెట్టువిడుం దన్ను నాఘడొల్లఁడటంచున్. 14

గీ. మతియు నమ్మాయలాఁడికోమటి నెలంత, లందఱును గువ్వకోల్లానియగడుసేయ
వారిఁ గూర్చుండఁ బెట్టివావర్తనంబు, దెలియదేకద మీకంచుఁ బలకఁ దొడఁగు. 15

ఉ. అన్నెముపున్నె మేనెఱుంగనమ్మ మతిం బతివారుపాలికిం
దెన్నిధిగాఁగఁ జూతు మెఱుమెచ్చులుగా వొరు నట్టివానినేఁ
గన్నులనైనఁ జూడ నిదికల్లయొ సత్యమొ చూచుచున్నవాఁ
డన్నలివాత్తుఁ డింకొకటి యారజ మట్టిపడ న్నెలంగురున్. 16

గీ. అట్లు మెలఁగుట యేమిటి కంటి లేని, నిలకనెక్కడికిన్ మాయొంటి యతని
కానపుట్టింప మెలఁగుదు నట్టులయ్యు, బూచిపలెఁ జూచునను వానిఁబొడిచిత్రియ. 17

చ. కలిగిన వాడుగా మరునికన్నను వన్నియగల్గువాడుగా
కులమున మేటిగా నపతిగోరము గానమటంచు నెంచి వే
డ్కులకెదురేగుదు న్నుగఁడుగల్గియు లేని విధంబుసేసి తా
నెల గలనైన నన్నుఁ గరుణింపఁడు భోగమువారిపొందునన్. 18

క. నాసుద్ది యింతగనిమది, దోనమనక తనదుసెట్టి తొత్తులకేమా
బాసలట బండికండ్లట, చేనన్నట విన్నవారు చెప్పిరినాతోన్. 19

గీ. పాన్పుకెక్కించి తనప్రక్కఁబవ్వలింపఁ, గోరినేఁజూడఁజేలు తాఁగుడిచి కట్టి
యూరకే యిల్లు వెడలునాయుసులుతాకి, దీపములునైత మల్లాడుఁ దెఱవలార. 20

సీ. ఫలిపత్నిని మేనఁ బసుపుపూసికొనంగ సొగసులాయని ముంతపొగ ఘటించుఁ ✓
దెనిమిటి గలదాన నని కాటుకధరింప వేడుకలాయంచు విటీగికట్టు, ✓
ముత్తైదువనటంచుఁ బతిబొట్టువహింపఁ జిన్నెలాయని కాలఁజేతఁబొడుచు ✓
ధవనంగత నటంచుఁ దలచున్విముడిచిన మురుపులా యని ముడ్డియొతి సులచుక ✓

బాలుపు దిగవాడి నేచిన్న బోయి యున్న, నతనికెక్కడ కీడోనోయనుచు వాతఁ
డెంతఁజేసిన నేమాన కింటఁగలుగు, సొమ్ము మెరుఁబూని కాననిచోటుఁ గండు
క. ఇల్లీలనుండ నింటం, బల్లియు నను జౌక నేయు పలుకులు వివరే
యెల్లెడ బోకముగో మగఁ, డొల్లనియానతిని మారి యెల్లదనంగఁ. 117

ఉ. వాకనరాదుగాక మలినత్వము పోగయి సేయు బోకలన్
లేకల నన్నుఁ బోలఁగలరే కలకింతులు నేరరాయయో
పోకలు వారబాలికల పోలిక వారలమాయచేతనన్
జౌక యొనక్కు నాఁకుఁ దదిచాలక దిట్టును గొట్టు నెప్పుడున్. 118

చ. కటకట నన్ను దూతెదరుగాక వివేకము లేక మీకు వి
చ్చుట మగవారు లేరెకద చర్చయొనర్పఁగ వాఁడు దానికే
మిడి కని నాఁకుఁ గూర్పువిధి మీరలెఱుంగరె యిట్టిపోడిమే
యటమట పైనఁ దాళవశమా నెఱపొయ్యపుఁ బూవుబోడికిన్. 119

క. ఆని చిత్తిని మగఁడొల్లని, తనువేటికిఁ దనకటంచు దయపుట్టఁగ బో
తున బాష్పంబులు తెలిగనుఁ, గొనలం గురియంగ గొడు గొడున నేడ్వన్. 120

గీ. వార లెల్లను బంగారుపంటి నిన్నుఁ, బాసి పలుగాకులకుఁ గొంగుపజుచుచేలుల
నంటినిర్తింప వానికేమాయె ననుచు, నంతయు నిజంబనుచు నిండ్ల కరుగు నంత. 121

క. జనవల్లభుండు బాంధవ, జనముల వెనఁగూర్చి భార్యచందము దెలుపన్
విని వారంద టేదేమని, నెనరున గద్దింపఁ జిత్తి నీనతికడకన్. 122

గీ. ఇంత యేటికి నీరేయి నితఁడుపడుక, టిల్లువెలువడి యొక్కడికేగుఁ దలుపు
మూసి గడియ బిగించెద మోసపోక, తెల్లచాటిన మీరది తెలిసికొనుఁడు. 123

క. ఏనిల్లు వెడలిపోయినఁ, దానుగవాటంబు మూయఁ దలఁపఁడె యంతఁ
దానం దెలియదె తనవగ, వా నేరము నెప్పడెటి నగుబాటిచటన్. 124

క. అనవిని వారిది యగునని, చనుటయు వానాఁటిరేయి శయ్యపయిన్నా
భునిప్రక్కనుండి తమిరే, గినఁ జిత్తిని చనియెఁ దలుపు గిటు కనకుండన్. 125

గీ. అంతనిద్దురలేచి వైశ్యాగ్రీగణ్యుఁ, డనుఁగుటిల్లలు లేకుంటఁ గనికవాట
బంధన మొనర్చి తానుండె బాన్పుమీదఁ, బంత మీడెఁతె ననుచున్న యంతలోన. 126

చ. చనుఁగఁబోడుపోటొక భుజంగునకుం బదఘాత మొక్కి జా
రునకుఁ గటాక్షనీలమణిరోదు లాశానొక తేర కానికి

స్వరసిజకేళి యొక్కయుపనామనకు స్వలిగించి వేగు జా
మునఁ జనుచెంచెఁ జిత్తిని సముజ్జ్వలకేళిగృహంబుఁ జేరఁగన్. 121

గీ. వచ్చియరనితోధంబువలనఁజూచి, కాంతుచేప్టయెఱింగి చేగడియ దివియఁ
గూడ దెత్తఁగరాదింకఁ గోరివచ్చు, చెనఁజిచ్చట్టలచేత బజీతనగుదు. 122

క. అయెంచి వరుని వాకిటిఁ, కనుపం దానియిసాచ్చి యరముమూయన్
దనతప్పుఁ దప్పుఁజిత్తిని, వనితా యేతోప్రతొక్కవలయుం జెపుమా. 123

గీ. అనఁ బ్రభావతి రసభంగ మగు నిదేల, మాటిమాటికి నడిగి నామన్నిగొనఁగ
విసఁగఁ జడిముడి పడియెడుపీనువోయి, చిలుక నాతోడ నీవిది తెలుపు మనిన. 124

ఉ. కీరముకెంపుసొంపు నడఁగించు మెఱుంగులయుక్కుఁజుక్కు చె
న్నారఁగఁ బల్కుఁ కల్గివినుమత్తటిఁ జిత్తిని చిత్తవీధిలో
ధీరతఁ బూని లేనితెగఁదెంపు వహించుచుఁ బల్కెనల్పతో
నేరము లేని దానికరణి న్బతి యింపున నాలకింపఁగన్. 125

గీ. వెడలిపోయితి నివ్వీధి వెంట నరుగు, పెండ్లివారలఁ జూడ నాన్నితనము
గూల నింతటిలో వట్టికోపమెత్తి, తలుపు దిగియించె మగఁడేమి తలఁచినాఁడో! 126

క. చుట్టలచెంత నాకుఁ, అట్టొనరింపంగఁ దలఁచెనా యందుకు వా
రెట్టును బాలరెకా నడి, గట్టఁగలరె నొనటఁ గన్ను గలచారైఁన్. 127

ఉ. ఏనటువంటిదాననె యహీన పతివ్రత నేను గల్గఁగా
వానలుఁ బంటలుం బుడమివర్తిలునింత యెఱుంగ లేక తా
నేననురవ్వచేసినఁ దృణీకృత మింతె శరీర మొక్కమ
టైన నమానదుఃఖ మెవయన్ దనకాఁపుర మెత్తిపోవడే. 128

క. కానీ బహుతరతోయా, మానందైనట్టి బావి యున్నది నేను
న్నానందుమిగులఁ జప్పుడు, గానపుడే యగ్గయాళి గృక్కునఁ జనియెన్. 129

క. చని నూతిలోపలగుభు, ల్ల నొకగుండెత్తి వైచి యల్లనఁ గనుచా
టున నిలువఁబడియె నిజమని, జనవల్లభుఁ డాత్మలో! విచారముమీఱెన్. 130

క. ఎత్తెదగాకనిచనియె, న్నత్తచకోరాక్షి కేళిమందిర మపుడు
ద్వృత్తిఁ జొరబాటి మూసిన, ముత్తెమువలెఁ దలుపుమాసి మొక్కలమిడియెన్. 131

క. ఆదిగని నివ్వెరఁగుననె, మృదిగానక తద్వరుండుమాన్వడి యుండెన్
• జడికిలబడి యంతట రివి, యుదయించిన వచ్చి బంధు లొక్కటఁ బాడెన్. 132

- గీ. వారితో నది యోయన్నలార కంటి, రా వితవిత గనన్నింత జట్టు నేసి
తానె తొత్తులకాంత మదంబుకతన, నిల్లుపట్టక తిరిగెడు నివ్వధమున. 137
- క. అని పలుక వార లలుకక, జనవల్లభుఁ దిట్టి వానిజాతికి వెలిగా
నొసరించిపోయిరోచ, క్కనికొమ్మ యింత నేర్పు గలిగిన బొమ్మ. 138
- క. అనినఁ బ్రభావతి తనయా, త్తునెయారా యాఁడుబారి తల్లియ యనిచి
త్తినిఁ బొగడి తెల్లవాలుటఁ, గని చనియెంగేలిపద గారంబునకు. 139
- ప. చని యథోచితవిధంబునం బ్రవర్తిల్లెఁ దదనంతరంబ కృమకృమంబున. 140
- చ. చూరనటసాతివేగగళితాలికలో చనవిస్ఫులింగమై
సరసిజబంధుఁ డస్తగిరిచక్కటివ్రాలఁ దదీయకీచకా
త్కరములు గాలుకొందగుపొగల్బలఁ జీఁకటి పిక్కటిల్లె నం
బరమున మించుఁ దత్ప్రటిత మాక్తికము ల్బలఁ జుక్కలొప్పగక. 141
- చ. అపుడుప్రభావతీ రమణి చూరమణిఘృణి ధోరణిపృసా
నపటలయు న్విసీలవననభృమరాళియు నైలతాకృతిం
గపురువహించి వచ్చిన శుకంబు మహారథసిద్ధిరస్తుతే
చపలవిలోచనే యని యసస్యాపు దీవననిచ్చి యిట్లనుక. 142

—••◆తొమ్మిదవ కథ◆••—

- ఉ. వింటివె యొక్కవంతకథ వీనుల కింపు ఘటంపఁజాలు ని
వ్కుంటకరాజమాళి దొరగా విదికాపురి మించు నందునే
వెంటఁ గొంతవోని పృథ్విసురుఁ డొక్కఁడు సామకర్మ పే
రింట నెనంగు భార్యయయి రేవతిపేరి వధూటి గొల్వఁగక. 143
- సీ. గాడెలఁ గొలుచు ముక్కారుఁ బండెడు మళ్లు నత్తోపు నడబావు లండ దొడ్డి
యాకుఁడోటలగుంపు పోకమాకులు గుత్తచేలు గొట్టెలకడు పాలమంద
చెఱుగుగానుగమొదలైడకవర్ధిలు నేర్పు బానిసెల్బడవాళ్లు బంటువైద
పారిగోడలు గొప్పవడసాల మేల్మచ్చు గారముంగిలి వింతగాని పాదుగు
రాగి నగలు సదాచారరతియుదేవ, పూజనిత్యాన్నదానంబు, బూసబొట్టు
చిదురఁ జల్లిన తులసెన్నుచిన్నితిన్నె, గలిగికనుపట్టు వాతనికాఁపురము. 144

- *గీ. ఇట్లు వర్తింప నాతని యింతి గర్భ, కలితయై చిట్టుముల బయకలు మొగమునఁ
దెలుపుఁ గనిపింపఁ దొమ్మిది నెలలునిండి, పసిడిరేకనఁదగు నాఁడుపడుచుఁ గనిన. 170
- గీ. పురుడు వెడలిన వెనుక నాభూమిదేవుఁ, డాశిపు పన్ననక్షత్రీమరసి భిన్నుఁ
డైనారార్చన మొనరింపఁ నరుగుడే, కన్నఁ గనుఁగొని రేపతీయువతి చేరి. 171
- క. ఇదియేమి మీర లిత్రఁజీ, జదివితీ రేమేమొ పడుచుజాతకమునకై
†యది మొదలు చిన్నఁబోయితి, రెడ నడరెడు భయము నుడుపుఁ డేలాదాఁపన్ 172
- క. అశ్విన యిది యేమియులే, దనఘగుణా! మీఁద జారయగునిది యటుగా
పునఁ జింతించెదనవఁబతి, గనుఁగొని యమ్మగువ నగవుగలమొగ మలరన్. 173
- గీ. జాలెండ యేటి మాటలు, మేలే యిది బ్రదికినట్టిమీఁదటఁగద యా
జోలి యెటులైన నైదువ, రాలై మనపడుచుగాఁగ నమరిన జాలున్. 174
- క. అని చని యాయమజననీ, జనకులకుం దెలుప సంతనంబునవారల్
మిని మనుమరాలుగావున, ననువారము దాని జూరియని పిలుచుటయున్. 175
- గీ. ఊరివారెల్ల రావె యోజార యనఁగ, నదియే పేరయ్యె నాజార కంబుజాక్షి
యంతనదియంతయై యంతయై వినూత్న, శేకలాకారయై మించి పెండ్లి కెదుగ. 151
- గీ. అడుగవచ్చినవార లయ్యబలరూప, శీలకులగుణ విభ్రాతి చాల మెచ్చి
జారయను పేరు విన్నంతఁ జాలుటయును, బీట మీఁదిటి పెండ్లిండ్లు పెక్కురెడనె. 152
- చ. పొలుపుగ మోసులెత్తుచుపూపలు తొమ్మున నిక్క నాఁకట
నల్లలమలమాడఁగాఁ జెఱఁగుమాసిన దోనము వచ్చునంచు న
గ్గలికలతల్లి కూడఁగఁగట్టై మహీసురజాతిధర్మముల్
దెలుపుచుఁ దెండ్లి పేరకట దేవుఁ డెటుంగు మెటుంగుబోఁడికిన్. 153
- క. వేతేససులకువచ్చిన, వారింగని పడుచువడుగ వచ్చిరటంచున్
గారాబుకూఁతునకునిం, గారిండుం దల్లియాన్యకమలం బలరన్. 154
- క. ధరణీసురమాత్మిండు పే, రరయక యరుదెంచి పెండ్లి యాడినఁజాలున్
నరదక్షిణతో నిచ్చెదఁ, దరశేక్షణ ననుచుఁ దండ్రి తలచున్నదిలోన్. 155
- గీ. వార లీరితి నుండితో వామనయన, యంతబుధవంత మనునగ్రహరమునను
విసయవిభ్రాతి మించు గోవిందుఁడనెడు, బ్రహ్మచారిచతుర్వేదపారిగుండు. 156

*గీ. కలికి యాతని కులకాంత గర్భచిహ్ను, కలితయై చాలముద్దులుగులుకు మొగము

†యది మొదలు చిన్నఁబోయితి, రిదియంతయునాకుఁ బలుకుఁ డేళ్ళ దాఁపన్

గీ. జాలెండ యేటిమాటలు, జాలిం బడనేల మనము సరగునదిసిం

బోలంగ నొక్క తెఱఁగునఁ, బాలింత మటన్న నతికెఁ బతియిట్టియెన్.

క. జాల యిది యాయు వలకుదు, మేలిమిగాబ్రదికినట్టి మీఁదటఁ గదయా

• బోలి యెటులైన నైదువ, రాలై మనపడుచుగాఁగ నమరిని జాలున్.

గీ ఆతఁడుపరీతుడైన యనంతరంబు, తల్లిసంఘిలు నోవ సంతాప మెడలి
యప్పరివరమందె విద్యార్థియగుచు, నఖిలవిద్యలుఁ దనకుఁదానభ్యసించె. 158

క. అంతట నవ్వుటు మణికిఁ, గంతుపరబ్రహ్మతాఢిఖండనచణవే
దాంతతిరస్కృతికరణా, సంతందైనట్టిజన్మనం బరుదెంచెన్. 159

ప. ఇన్విధంబున సంపాప్తయోవనుండై యతండు సమావర్తనహోమంబుల వ్రేల్చువా
రలం గనుంగొని మోమువ్రేల్చియుఁ గల్యాణకంకణధారలం గనంగొని యొకా
తియు నాకటనిసవిధానంబు లాదరించు వారలఁ గనుంగొనిగుక్కిళ్లుమింగి
యు నూతనవిభూయితులై యూరేగువారినిరిక్షించి మనంబునం గుందియు నా
ర్జవశోభశసరాయణులైనవారలం గనుంగొని భిక్షుత్వంబునొందియు వివాహ
వాంఛాచీనుండై కన్యారియై పోయి యొక్కచోట నక్షత్రానికల్యాణంబులేక మ
నోవైకల్పంబునందుచు నొక్కయెడఁజాతివిరోధం బైవ వెలవెలంబాటుచు నొక్క
చాను రాశిమిత్రత్వంబు చాలకుండినం బెండుపక్షులు నొక్కతారి గణవైకరీత్యం
బైవ సత్యంతం బనుతాపించుచు బుడమి యెల్లం జెల్లందిగి యల్పపునరంగుండై
యిండి నెండియు. 160

గీ. మురుపు చుడివిన శాస్త్రనమూహమెల్ల, నూచముట్టుగ నొజ్జలకొప్పగించి
యవ్వనానుకేళి చింతింపుచునీకె జేసి, పలుకునిద్యురలోఁ బెండ్లికలవరింత. 161

క. ఊరెల్లఁ బిలిచిరేయి, పారంబగుచింత మునిగి పలుకం డడిగోఁ
జేరెవివాహానుటన్నం, నోరంబగు కాంక్ష నోరునోరే తెఱచున్. 162

గీ. ఇట్లు చింతించి యవ్వఁడుఁ జేసెదెంచి, సోమకర్మకృతాంశిందభూమి కొక్క
నాఁడుగారి పార్థమేయఁ వానివాచు, మర్పయింబును రవిగియు నవ్కుటుంబి. 163

క. మనయింటఁ గ న్నెయున్నది, యనఘా యిదియేమి పెండ్లియాడెదవే మీ
తును మాకును బంధుత్వం, బనుతరమై బ్రక్కనండి యనుతినదరయన్. 164

క. అయిన మునకు మునకే, యనఘా యే బ్రతికితిని మదన్వయ మిదిపా
వనమయ్యె ననుచి నవ్వుటఁ, డలితరగతిఁ దత్సవద్యయంబున వాగ్దాన్. 165

గీ. ఆతఁడును బొంతనుఁ జూరెల్ల నరిసి లెన్న, యున్నవని పత్నియారేయి యొక్కలగ
మేర్పఱచి యిరుగఁచి యగు నెఱుంగకుండఁ, చనతమాధననతనికి ధానివోన. 166

ఉ. అంతటదానిపేరు విని యల్లుడు మెల్లన మానుగారి నే
కాంతమనఁకుఁ జేరి నివయంబున నీయభిధాన మెట్టులీ
కాంతకుఁ గల్గెఁ దెచ్చి మనఁగా విని యాతఁడు దానిపూర్వవృ
త్తాంతముఁ దెల్పి దీరిఁ జెప్పగై పడనీయక కాచికొమ్మన్. 167

గీ. మంచినీ నాగపల్లట మించివుడె, యాలిదోడ్చొని తనయగ్రహారమునకుఁ
బోయి తనగృహమధ్యంబు పోతుటీగ, కైన బోలయక యుండంగ నలవరించి. 166

క. తలయంటు నలగుఁడెట్టున్, జలకములార్చు న్నెఱుంగు చలునలు గట్టున్
దిలకంబుదీర్చుగలపం, బలరుంగోవిందుఁ డయ్యెయారికి దినమున్. 167

గీ. ఇట్లుపోషింప నారారదేందువనన, కెలమి డకుకొత్తు తకుకుఁ గన్నులును ముద్దు
తొలుకు నవ్వులుగులుకు గుబ్బల మెఱుంగుఁ, జిలుకు తెక్కులుఁ దగులయికి నెనంగ. 168
వ. అంత.

గీ. పీఠినే నెనుపొధివిటుఁడు పాడెనువంత యేలపదా అట్టై యలకిందుఁ ✓
బారుగింటిమగవాని పాలుపైఁ బెనుగోడయివ్వలతోటిపై నెక్కించుచు ✓
నాయివారిములకై డాయవారలతోడ జోలిద్రవ్వుదుఁ బెక్కుసుద్దులాడు ✓
వరునతో మాటాడవచ్చునిపులి మోల రాకపోకల నొయారంబు నెఱుపు ✓
నింకికేతెంచు నెదురింటి యింతితోడ, దానిహృదయాధివాసులరన్నను లడుగు
రతు లెఱుంగకమున్నె యారాజవదన, వ్రాతతప్పింపఁజేచు నెవ్వరితరంబు. 169

*గీ. ఆగృహంబున నిచ్చానిహారమునకు, ముగుసువరువులు వాఱ నేమాడ్చి నైన
నందుగానక యిడువపంజరములోని, చిలుక పోలికఁ దలఁకు నక్కలుకలాడి. 170

క. ఆలలన జారిలీలా, లోలితమతి యడుపుటెట్టులో జాణవునీ
చాలోచన మెయిఁ దెలుపును, బాలాయనఁ జిలుకతోఁ బ్రభావతిఫలకక. 171

†క. మగువయె విడిచెదననిన, న్నగవాఁడానిలుపువాఁడు మానము నీవే
మఁ జెప్పెదవో వినితగుఁ, దగ దనియెదఁగాని తెగిపుతత్కథ యెల్లె. 172

చ. అననిని మంచినందు విహగాగ్గిణి యిట్లును నట్టిభార్య వ
ర్తనమున కార్తినొందు మతిఁ దద్ధరణీసురమాళి యొక్కవాఁ
డనుసమవైధవింబలర నార్తవిశాంతి యొనర్చి నిత్యో
భవ బహులాభ కారి యగు బ్రాహ్మణభోజన మైనదిమట్టక. 173

గీ. చిలుకగవుతోడ నిజకాంతఁ జేరఁ బిలిచి, నీకునేర్పెడువారిలు లేక యునికిఁ
దెలుపవలెగద కేలిమందిరుమొకట, తోయజామెద లెల్లను డాయవిధము. 174

క. మొగమున మసిబొట్టులు కర, యుగమునఁ గప్పెరయుఁ గత్తియు న్నేయిలెఱుదో
దిగమి)గైన ననుపలుకులు, దగఁ జేరఁగవలయుఁ గేలిధామంబునకు. 175

*అనుదినంబును నిచ్చానిహారమునకు.

†మగువలవగలుగునలపులు, మగవాఁడానిలుపువాఁడు మానమునీవే

గీ. అనిన నంగీకరించి తానానతిచ్చి, నట్లే యేతెంచుదానితో నతనుకేరి

దేలిపొత్తిరాత్రమును నట్టి తెఱఁగుమీఱఁ, బడుకయిలుసేరఁగా నేటుపఱచె నతఁడు. 176

ఉ. అంతటఁ గొన్ని నాళ్లరుగ నయ్యురగాయతవేణి యేటికిం

గాంతుఁడు వోవ వీధిఁబొడకట్టిన కేశవనామభూసురుం

జంతతనంబునం దలుపు చాటున నుండి కరారవిందనం

భ్రాంతిని సన్న చేసి పలరాయనిబాఁకి లోనొనర్చినన్.

177

గీ. ఆతఁ డదియొదిగాఁగ నయ్యబలముగని, మెఱఁగి చావడిలోనిల్చి మొగమునూపుఁ
జన్నలకు లోఁగు కంచంబుచెంత పిల్లి, కరణి నెదురింటివాకిటఁ గాచియుండు. 178

క. గోవిందుఁడు సవనవగా, నావిధ మించుక యెఱింగి యాతోష్ఠపాయ

శ్రీవెలయింపఁగఁ దలఁచిర, సావేశమృత మెలంగు నంగవతోడన్.

179

క. ఎల్లుండి నమరాధన, చిల్లరవెచ్చుములు గొనఁగ శీఘ్రమె యిదె యీ

పల్లియసంతకుఁ జనియే, నెల్లిటికరుదెంతు పదిల మిల్లనిపలుకన్.

180

చ. అది ముదిఁదోచు వేడుక బయల్పడనీయక వేడికంటినీ

రొవవఁగ మోయువాంచ నతఁ డోచెడఁగిచ్చి నమ్మదాశువు

ల్లదయిచి యంచునాత్మను దలంచుచుఁ జింతిలకేల తేవెన

చ్చెద నని బుజ్జగించి యతిశీఘ్రమునం బురి నిర్గమించినన్.

181

క. ఆతఁడూగు వెడలిచను డ, య్యతిని పడింబదిగఁ దెలిసి యపుడామెడుటన్

ధృతినిల్చినకేశవుతోఁ, బతియరుగుట తెలిపి గూఢభంగిన్నుఱియన్.

182

క. ఈరేము నన్ను నిలుపున, నీరుగఁ గరఁగింపవలయు నేడున్నవి నీ

నేరుపు లన్నియు నని నయ, గారపువగలాఁచి యనుపఁగా నతఁడరిగన్.

183

క. రవిగుంకెఁ బంకజాత, చ్చవిడొంకెఁ జక్కవాకచక్రోల్లాసా

రవ మింకె జారరతమా, నవిబొంకె న్నాధునీతి నాధునితోడన్.

184

క. అంతట నగ్గోవిందుం, డెంతయుఁ గనకుండఁ బడుక యిలు సొచ్చి తద

భ్యంతరమున వస్తునమా, కాంతం బగు నటుకమీఁదఁ గదలకయుండెన్.

185

గీ. అంతటను గేశవుం డూరి యలబలంబు, మట్టుపడఁ జూచుకొని మాటుమణిగ ననుచుఁ

గటికి వీరకటి నెఱిసేస్త కాఁడుదాను, ధృతియెనంగఁగ దాని మందిరముఁ జేర.

చ ఎచుయగ వచ్చియు న్నడుకటింటికిఁ దెచ్చియు మోవియిచ్చియుం

గుదురుమెఱుంగు గబ్బివలిగుబ్బల గుచ్చియు నాతగానికెన్

186

±

ముద మొదవించి యమ్ముదిత మున్నటికైవడిఁ గేళిగేహముం
గదియఁ దలంచి లేచి చని గ్రక్కన రా కటుతామసించినన్.

187

క. నన్ని చట నుంచిచనియెం, గన్నియ మతీరాక తడసెఁ గపటోపాయం

బెన్నెనొకొ యెవ్వఁడెఱుంగుఁ బ్ర, నన్నాంబుజముఖుల యంద్రజాలము లెల్లన్.

188

గీ. ఆనుమఁ దదృష్టురుం డెంచునంతలోన, సురియ నిష్ఠులు రాలుకొప్పెరయు మొగము

మీద మనీబొట్టుమించనమ్మెలతరాగఁజూచిదిగులాందియిదిగోఁబిళాచి యనుదు.

189

గీ. అతఁడు పరువెత్త నిదియేమియారపోకు, పోకుమనుపల్కులోడ నవ్వడదినడచి

వెంటనే యంట నీవయ వేగఁగాలి, పోవనిమ్మంచుఁ దనగేహమువకు నేగ.

190

గీ. అంతలో దాని పేనిమిటి యటుకడిగి, గూఢముగ నేగి వెరటి బల్లోడదాఁటి

వెలుపటికి వచ్చి యెవ్వరే తలుపు తెఱవ, వేయనుచుఁ బిల్వనచ్చెల్వ వేవనుడఁచి.

191

క. గడియనడలింప నతఁడ, య్యెడనవ్వగలాఁడే దప్పకీఁపించి యిదే

మడరెఁ బరపురువవానన, చెడుగా నొడుపుమని కాలఁజేతం దన్నెన్.

192

చ. అదిమొదలవ్వఘామణి పరాప్తికి దండము వెల్లె వాననా

భ్యుదయము నాయకుం డెఱుంగునో యని యెంతయుఁ గేకవాఙ్మనం

విడితతదీయమూర్తలయ వేడుకకాండ్రది తల్లితోడుగా

మదిగణియించికోచెలి నమర్పణమయ్యెనె వాని నైపుణుల్.

193

క. అనినఁబ్రభావతి యిదిగా, దనవచ్చునె పురుషులే యుపాయపరుల్ వా

రిని గెలువఁ దరముగా దని, యినుఁడుదయింపంగఁ బడుకయింటికి నరిగెన్.

194

క. అంతఁగ్రీమంబున నలిగి, కాంతుం డపరాల్చి మునుగఁగాఁబుణ్యజనా

త్యంతార్థి కరణపాపం, బంతయు వెడలె వనఁ దిమిరమడరెం దఱచె.

195

చ. అనుపమలీలనవ్వు డసితావరణాంబరదీప్తిగుప్తయై

తనులత మబ్బులోని తెరతక్కులమించు నదల్చుదూలిఁ దో

డ్పొని చనుదేరవచ్చునల కోమటికోడలికొమ్మఁ జూచి యు

ట్లను శుక మత్పలాశముకుళాంచలచంచలచుంచుచున్నె.

196

చ. పనివడి రాజుఁ జేరఁ జలపట్టినదానపు చేరకుండువే

విను మఱి రాచనాగు మదవిహ్వలు లించుక నేరకున్నఁ గో

పనియతిచేత మొక్కపఱపం దమకింపుదు రట్టులైన నా

ఘనియెడ బొంకఁగా వెరపు దోఁచినఁ బొమ్మ నరోజులోచనా.

197

—●—◆—పదియవకథ—◆—●—

గీ. అమ్మ దీనికి నొకయితోహానమలరు, వినుముధనపాలఁ డనురాజు పెనుప వెలయు

మేదుకోద్భటభటసింహనాదచలిత, దిగజవరంబు పద్మావతీపురంబు. 198

క. అందు సువేళుండను ధృతి, మందరనిభుఁ డొక్కఁ డమరుమరుకొప్పిరితూ

పుండెగడి సుమతియనుపే, రందినతి యందగతై యై వర్తింపక. 199

గీ. అతఁ డిల్లాల్పై మోహమతిశయిల్లఁ, బెల్లుగాఁ జల్లవిడిచి వర్తిల్లు కతన

నరయఁ బాటించుకొని గణనాథుఁ డనెడి, బంటువానికి మానముఁ బ్రాణమిచ్చు 200

గీ. కూర్చిఁజూపింట్టు జేపట్టుకుంచ మగుదు, వాఁడువర్తింప నెఱిసిటు వగలువ్రాస

నెంచి యించుక యైన నానించవోయని, రితులకానించదాచేడె ప్రాణశివుని. 201

క. తలనొప్పి కడుపుకుట్టుం, బలుగురుపుం గాళ్లతీపు పాటించుచు న

చెల్చి మూర్ఖుఁ బాన్పుమీఁదకొ, జెలుపుఁడు దత్తచ్చిక్కణ్ణచేయన్నగుదు. 202

*క. మున్నె కొలువున్నవానికి, జన్నెవిడిచి యన్నెలంతి చక్కనివరు నె

మన్నా రావన్నా బో, వన్నా యనుఁగాని యోయి యన దెంతైనక. 203

క. కనువాటులిండి నడివన, పసులం గండ్లలుచు బెరింగి బకుతండ్రిహిడిం

బుని కొడుకన గణనాథుఁడు, భునబలమున బిరుదుజెట్టి కైవడి మెలంగుక. 204

గీ. చెప్పనివని నీళ్లు చేదెద ననిపోవు సంతకుఁ బొమ్మన్నఁ జింతనేయుఁ

జేటఁ గైకొని యాళ్లు చెరిగెద ననిపోవు దండు వొమ్మన్న సంతాపముడు

వలదన్నఁ గందులు గొలిచిచూడఁగఁ, బోవు నగరికిఁ బొమ్మన్న దిగులు పడును

సోనరవేషగ నెండు సెనఁగ లెత్తఁగఁ బోవు నానికిఁ బొమ్మన్న నులుకుఁ జెందు

నింటిలోపలి పసుల నెన్నైన జేయుఁ, గడపదాటెడు పనియైన గళవలించుఁ

బెట్టుపోతల సొగసాని నెట్టిసాని, యింటికడనుండి నట్టాడు బంటువాఁడు. 205

క. ఇది యేమి నెట్టి యెటుగఁడె, కద పెంచినచువుబలిమికడఁ బనియచ్చె

యెదురాడుచున్నవాఁ డని, మది నెంచుచుఁ బొడచు కినుక మగుడ నడంచుక. 206

గీ. అంతనయ్యారదొర ముత్తియములఁ జూచి, తెమ్మని సువేళు దవ్వలదివికేగు

మనుచుఁ గట్టడనేయఁగా నతఁడువచ్చి, పయన మెఱిగింపసుమతిసంభ్రమమునొంది. 207

గీ. మలయుచో మధురాతిమధురాధరలవాడిఁడైనా రిగోరు నీకెక్కుమీఁద

నానుచో రంగస్థలాబ్జగంధులగుబ్బ మెఱుంగఁజందోయి నీయురముమీఁద 208

మిరచుచోఁ గాంచికాచంచలాక్షుల ముద్దు మొనకంటినొక్కు నీమోఁమీఁదఁ

- క్షేమో నెల్లూరునారీమణులకెంపుపనమించుటకుగు నీసౌనటిమీఁద
 * నింటనుండిన నీసౌఖ్యమేలకలుగు, ననుచుగన్ములనూరార్చియక్కఱేర్చి
 మోచిచిగురంట నొక్కి తాంబూల మొసఁగి, పోయిరమ్మనిపనిచె నఘ్నాపుబోడి 207
 గీ. అంతబుడిబడి యేడ్పుతో నడలు దాని, బుజ్జగించినువేషుఁ డప్పుడె ప్రియాణ
 భయనముత్కంపితగ్లాని బంటువాని, నింటికడనిల్చి పైగమై యేగుటయును. 208
 చ. ఇపుడుగదాతపంబు ఫలించె నటంచు మహానరకీభా
 వపరత రేబవళ్లు తలవాకిలి వేసినయట్లు లుండ న
 న్నపునిరిదమ్మి తేకువనన న్నరుతూపులందుష్ట మించఁగా
 చపరిమిత ప్రమోదరసులై రమించిరి వారిలిద్దఱున్. 209
 క. ఇంటి మగఁ డయ్యెదానికి, బంటుతనం బుడిగి వాఁడు బానిస యయ్యెన్
 నంటున బోడియు వానికి, నింటన్ మేలువడి పాఁగ నిచ్చం బరంగున్. 210
 క. ఈరీతి మెలఁగువారల, దాదల్చిని రాజుకొడుకు ధవళాభ్యాసం
 డొరాగగ్గోలుగన, న్నారీపయింబడుదు వని భువం బగుపేర్మున్. 211
 క. ధనముల జాలెలు రతనపుఁ, బనితగు నొకవరుససాముచ్చె బనిచిన గణనా
 ధునకీవచ్చుఁగదాయవి, యని కోమటికొమిరె వాని యష్టనఁగొనుచున్. 212
 ఉ. అచ్చుక చెల్ల నేనువెలయాలనొ త్రిమ్మరినైపురంబునం
 ద్రిమ్మరఁజూచెనో తనకుఁ దేటమిటారపునిండుఁబ్రాయపుం
 గొమ్ములులేనొ నాముచుకగోకయుఁ గోమటియై డైవీకయున్
 నమ్ముతమయ్యెనే యని యనత్యపుఁదక్కులుతక్కివెండియున్. 213
 క. రమ్మను మిచ్చటికిది, కానిమ్మని యనకున్న నగరమేలేడివొర దా
 నెమ్మదిఁగనలుచు దండుగఁ, దెమ్మనినన్నెట్టియేడఁదెచ్చున్వేటతున్. 214
 క. అనిపనిచిన దూతికయుం, జనితెలుపనాజనుతుఁడు చరమాంబునిధిన్
 ముసుఁగరవి నెఱయుచీకటి, గనుఁగొని కేలుట్టిపడఁగఁ గట్టయితమై. 215
 చ. తలవదులింతనంత వెడదాఁటులతోగగనంబు చించులీ
 లలవిలసిల్లి వెంటఁ బదిలంబుగరాఁ జని యూడిగంబులన్
 వెలుపలనిల్చి తానొకడ వేగ నగారము సొచ్చి యోరవా
 కిరియయియున్న తల్లలితకేళినిశాంతముఁ డేరి యచ్చటన్. 216

* నింట నేయుండఁ బెరమచ్చెకింటినంటఁ, గూడకల్లాడు నీక నుకూలుఁడయ్యె
 నృపతి పయనంబు చెప్పట నీవుగోరు, పోడుముల్గుల్లు నిరక నేమి పోయిరమ్మ.

- క. కనియెం బాన్సునఁ గినుకం, బెనఁగొని కాట్లాడుసికిలిపిట్టలచందం
బున సుమతియు గణనాఘండు, మనసిజరణకరణకేళిమగ్నతనుండన్. 218
- క. కనుఁగొని యిదిననుఁబిలువం, బనిచియు వేటోకనిఁగూడఁ బాడియెయని యె
ఱ్ఱుకనుఁగవతో ముడిఁచిన, కనుబొమ్మలతోడఁ జేరఁగాఁజనివేగన్. 219
- క. బ్రసిదపుటడిదముఁగైకొని, గడితపుటొఱునుస్సి వాడిఖడ్గముచేతన్
దడఁబడ మొదలంటంగా, జడఁగోసి ముతండు వేగఁజనియె లతాంగీ. 220
- క. అమ్మఱునాఁడె సువేపుండు, కృమ్మరి యయ్యూరియేటికడనుండి పృమో
దమ్మనఁ దనరా కనుగుం, గొమ్మకుఁ చెలుపుమని బంటుకొడుకుం బనిచెన్. 221
- గీ. వాడువచ్చి మగఁడువచ్చివాఁ డనువార్తఁ, దెలిసినపుడె భీతిఁ గలఁగె సుమతి
నెఱులపోకకింక పరునితో నేమని, బొంకవలయుఁ దెలుపు పువ్వుభోడి. 222
- చ. అనినఁబ్రభావతీరమణి యద్దిరయయ్యెడ బొంకుటెట్లు నే
కనినదిగాదు విన్నదియుఁగాదది తెల్పినఁ దెల్పు లేకయుం
డిన మఱి యూరకుండెనపు నేనిటుపంటివెఱుంగఁ జాలుచాల్
దినమును రాజుఁజేరఁజనఁదీరక నీకథవించునుండునే. 223
- మ. అనినంగీరము కోపమేల వినవమ్మా కొమ్మ యమ్మాడ్కిఁదె
ల్పినబంటుంగని యూరుజాబ్బముభి మేల్వేయేండ్లువర్ధిల్లు చ
క్కనినానాఘండు వచ్చెనంచు మునుగల్గవచ్చి యామేఱువా
ర్తనిజంబొందఁగఁ దెల్పితంచు మాదిమేరల్పిఱుదైర్యంబునన్. 224
- గీ. కాకికఱ్ఱనెఁదోడనె గొలిపలికఁ, బొలిచెనట్టింటఁ గుమ్మరిపువ్వుమెలఁగి
యిన్నియునుగల్గ గాకుండ నేగుదెంచె, హృదయనాయకుఁడోయన్న యిదియెఱుఱు. 225
- క. అనిపతితో నేనటకుం, జనుదెంచినదాఁక మీరచటనే యుండం
బనిగలదనుమని పనిచిన, జనియెవ్వాడంత నవ్వికాతేక్షణయున్. 226
- క ఇల్లలికి మృగ్ధవెట్టి మ, హోల్లానము పల్లవింప నొక్కమెఱుంగుం
బల్లెమునఁ గోసివైచిన, యల్లజటాఖండ మిడియు నలరులతోడన్. 227
- ఉ. విడువరాండ్లతోఁగదలి యాత్మమనోవిభుఁడాయఁబోయి య
ప్రైవలివేటితోఁ జెలఁగుపల్లెర మారతిభంగిఁ దిగిన్పి యా
మోదముఁ జూపె నాతఁ డదిముందఱఁ దెల్పుమటంచు వేడఁగా
నాదయితం గనుంగొని దృగంచలమం దుదయించు సిగ్గునన్. 228
- చ. చెడుకలగాంచి దానిఁ జని చెప్పితిఁబెద్దలతోడ వారల
య్యెడ ననుఁజూచి నీదుశ్చూదయేకుండు వచ్చెనటంచు విన్ననె

కృష్ణుడనెనొందఁ గీలుజడఁగోసి నివాళి యొనర్ప మహ్వదే

కడమయు లే దటంచనిరి కావుననిత్తటి నట్లచేసితిన్.

క. నెలులనఁగ నెంత తేజే, పురిగొని తెగబారెఁడని పొడమెడుమీరే

మునుపుగ జడయల్లెదరి, కరణిస్పిరగుడేరఁగాంచుటె చాటన్.

చ. అనంతఁడెంతభక్తి గలయంగన యింటవనించినాకుళో

భవములు గోరగాఁగద యపాయము చెందకజేమలాభము

ల్లనియిలుచేదుటంచును దలంచి వహునిజియుక్తుడై నిశే

తనమునకేగ వింటివిగదా సుమతీస్ఫుటచాతురీనితుల్.

చ. అనన్తఁడుఁ జిల్కిఁజూచి వణిగగ్రణిరాణి సుపాణిముత్తైపు

న్నిమకులురాల నవ్వి యొకనీరజలోచన యట్లానర్చినన్

వనితలకెల్ల వచ్చునపవాదకలంబని పల్కునంతలలో

నినుఁ డునయింపఁగాఁ బడుకయింటికి నేగె నసిద్ధయత్నయై.

ఉ. అంతఁగ్రమంబుననగిని నిజాంతరకౌరినిమామగారిగే

హాంతముఁజేర్చుగారి నపరాంబుధిఁగ్రుంకవవారితోత్సుక

స్వాంత పృథ్విపాతీవికచవారిజలోచన చేరినిల్చినం

గంతుపతాణియుంగతలకారితనంబున మీటి యిట్లనున్.

క. చనియొనవక్రజితోన, య్యనుపగ్గిక్కకుఁ దోగివనొక్క యిక్కఁజైనన్

గనిమొక్కవోకగ్రీకున్నఁ, జనుదేలు నుపాయ మెఱుంగఁజాటదె బాణ. 234

న. ఏతదర్శనమాయాతం బగునొక్కపురాణవృత్తాంతంబు గలదంచు మాటలఁబోలునెట్టి

యాసెట్టిపట్టితోఁజలపట్టి పచ్చచట్టుపలపెట్టిపట్టి యిట్లనియె.

పదునొకండవకథ.

*క. నలినావాసం బనఁగాఁ, గల దొక పురమబ్ధికన్యకామణికిందా

వలమైమదసారంగో, జ్వలఁఫలంకారవిదళితదిశాభాగంబై.

క. అనగర మేలు దుర్దమ, నేనుం డనునృపతి యేతనిచెంతను శూరా

భ్యాను డనునొక్క రాతును, చానతరిపుభీతిహేతు వైవర్తిల్లున్.

*క. గంగాతీరముచెంతను, బొంగెడునంపదలచేతఁ బూర్ణరంబగుచున్

శృంగారఖనియె యిదియనఁ, తెంగలవృపురంబుపేరఁ జెలఁగునునుండున్.

- సీ. గీటునామము చిన్నికోరమీనలు చెంపఁ బడిమట్టునకబొందు పట్టునాలు
వెనుకకట్టునమాలు వెడఁదగాయపుఁగాయదారిఁ గాన్పించు గందంబుఁబూఁతె
కమ్మిపంచెయు గట్టికమ్మిదున్నటి వల్లెవాటు కెం గేలిలో వంకవంకి
౪. పట్టుచేనపరంజిపరుజతోఁ దగుకత్తి పలుచని బచ్చెనపావుకోళ్లు
చికిలిచోకట్టు సరిపెణ ల్లికమెనంగు, నుంగరంబులు నొకవంత యెఱపు నెఱప
సేలినాతనికొలుపున కేగుచెందు, జూపలు నుతింపనయ్యాయుధోఁజేవి. 239
- క. జితనికఁ గలహాస్తియయను, సతిగల దయ్యతివ నడచుచందము లెల్ల
మతివరయ నతనిపాలిటి, ప్రతిబంధపుఁ బేరఁటాలు పంకజవదనా. 240
- క. ఆరముణివడత యొకటియుఁ, బేరొకటియుఁగాక యుండఁ దెనుడుఁబుయ్యగాఁ
బోరాడవినివేసరి, శూరుఁడు స్త్రీశాత్రుఁడేయఁ జూడనికతనె. 240
- గీ. వెడలనడిచినఁ బ్రతిరాజవీరమనెడి, పురమునందున్న శితృగేహమునకుఁ బోవఁ
దలఁచి యయ్యింతి డింభకద్వయముతోడ, వరిగెఁబడికులఁచేమార్గమరిగెకొనుచు. 241
- ప. ఇష్టిధంబునఁ గతిపయప్రియాణంబుల నరిగి యొక్కనాఁటి పనునంబున నది మా
ర్గంబునప్పి కాలితోప్రివంబడి యక్షునినిద్రావిరామనమయనయదితసార్యక్షకోరక్ష
ధారావనమాకర్ణనాతిభీతగర్భనానదర్శకానవలోకి పలాయమానఁడైన కావితానంబును
దదీయశ్రీవణపవనచలితకీచకాన్యోన్యకర్షణసంజనితధ్వనంజయశిఖాభిను ఖధావనాకా
ర్దూలంబును, దదీయభీషణాకారవికారావలోకనమాత్రిత్రస్తటాక గాహనపరాయ
ణవిరాహంబులును, దదీయపతనచలితజలజాగ్రిసముత్పతద్రీధాంగనముత్తుంగ పక్ష
పుటపటపటాత్కారసంభ్రాంతనకలశకుంతంబును, వెండియు వలీముఖపరికంఠితశా
ఖాగలితకుసుమరసవిసరంబులపై ముసురుకొనుననమభసలంబుల వినీలంబైన నేలయుఁ
గురంగ నాభికానద్యస్రస్రతమృగమదపంకిలంబైనభూమియు నభేదత్వంబుఁ జూపఁ బ
రిసుక్రితప్రీతివపరాగంబును, నప్తచ్ఛనరంభాస్తంభపతితరజోప్రిజంబును వేఱులేక
మీఱఁ దరణికిరణవిదారితవేణుముక్తముక్తామణులును నచిరప్రసూతకుండలివనితాం
డంబులు నఖండంబులై మెండుకొనఁ గానరింబులకు వానరంబులును, గవయంబుల
కు నిలయంబులును, దుష్టలకు సేష్టను, జమరచాలంబులకు విభ్రమస్థానంబును, భ
ల్లుకంబులకు సుల్లోకంబును, ఖడ్గసంతానంబునకు నిశాంతంబును, మయూరంబులకు
జయారంభస్థానంబును నై సురసరణ్యానీతాగ్రియగు నొక్క యరణ్యానిం బ్రే
శించి కిందిచ్చలనంబుగేక యద్యాకాశనుధ్యయభ్యగ్నిఘోరహవ్యంబుఁ గూర్చుం
డి మార్గాన్వేషణంబు సేయుచున్న నమయంబున.

- గీ. చెంతవూరెడులోవికుంజాంతరమున, నొక్కఁబెబ్బలియంతి యయ్యవిభజించి
కూర్చెనాహారమాకలిగొన్న నాకు, దైవమని యంతలో వేణుతలఁపు నొడమ. 244
- క. ఇది నాపద మిది నానద, మిది నాపాద చేరవెఱుతురెవ్వరునేఁడి
మదవతికి నెన్నిగుండెలొ, కదలక నేయున్న యునికి కార్యమెఱుంగ. 245
- ఉ. ఈవనమెల్లనేలెఁడు మృగేంద్రుఁడునైతము సాపరాధుఁడై
నేవకుఁడార్తి నామఱుంగుఁ జెందినచో మదనజ్ఞమీఁదనం
భావితఁ జేసి వాని బహుమానమతోఁ గొనిపోవుఁగానితే
జోవిభవంబు చూపవెఱుచుం బలవెంతుఁడ నేనుగావునఁ. 246
- గీ. అట్టివన్నునుఁజేరి భయంబులేని, పొలుపులోనున్న దీపువుబోణి చెంత
ననుచుఁ గవుకునబట్టరా దరయవలయు, యోజనయొన్న సేయుట రాజనీతి. 247
- క. కార్యకార్యము లెఱిగిన, యాద్యుఁడు నాచుంత్రి జంబుకాగేనరుఁడా
ధైర్యనిధి సుమతివాయకుఁ, డర్యమపదభక్తుఁ డెచటి కరిగెనొ యెఱుంగ. 248
- గీ. ఆతని రావించి నావిచారానువృత్తి, జెప్పదునొ దీని నేటిఁచారమింకఁ
గమిచి నామేనిరక్త మాంసములఁబిల్ప, సాఁగె నతిగాఢతరలతజ్ఞాతరాగ్ని 249
- క. అనితెంపు చేసి కనకనఁ, గనుఁగొనలన్నిష్ఠ లరలఁగా వలమభూ
మినిఁ దాటించుచుఁ దద్దళమునుజూచుచు గుఱక యుఱుకఁ బోసటు లున్న 250
- క. అబ్బెబ్బలిఁగన వచ్చెం, దబ్బెబ్బలి లిఁకేమిసేయుదాన ననుచున
బ్బిబ్బొకవతి మనంబున, నబ్బురమును భయముఁ ద్రొక్కులాడఁగ నుండె 251
- క. అకలహపిఱియపులిచే, నేకరణిం బ్రదికి యూరికేగఁగవలయున్
రాకేందువదనతెల్పఁగ, దే కందముగాని నీయిల్లిరబుద్ధి. 252
- క. అనినఁ బ్రభావతి యింకనే, మనితెల్పుదు నాకుఁడొడ నగపడియెన యా
వనితపులివారి; కేగతి, వినిపించెదొ దానిబదుకవిధ మింకమిఁక. 253
- ఉ. నాపుడుఁ జిల్కపల్కు లలనా విమమత్తై నవ్వఘాటి పౌ
జ్ఞావతియాట నిష్ఠలినిజంబుగ, నన్గనుఁగొన్న యవ్వడే
చేవదలిర్పఁబైబడక చింతయొనర్చుచుఁ జేలపోయె నే
నేవగదాననోయనుచు నీయెడ భీతియుఁ జూపఁగాఁదగ. 254
- క. అనుచుఁ దనూజలనిద్దఱు, గొనగోటంగిల్లి వారు కోయనియేడ్వన్
గనుఁగొని యూరారువిధం, బున నిట్లును వినివినట్టిపూనిక వోఁక. 255
- గీ. ఏలయేడ్చెదరాఁకటికేమియెల్ల, రకట పులిమాంసమేకాని యన్నలార 256
- మిఁగొఱకువ్యాఘ్రములఁజంపిమిఱుకతన, దూఱుకుటివ్యాఘ్రసంతయిచ్చెరుఁగఁటి 256

- క. ఇలువాసీ మీకు గానపు, పాలవాసిం గూర్వరోసి భువిఘోరమృగా
వలికింపలకక యడవిం, బులికిం బులివగుచుఁ దిరిగి పులిపులివైతిన్. 257
- గీ. ఐననేమయ్యె నిచ్చోట నరయుచున్న, దానఁబులునున్నవోయిని కాననింక
రెండుగలిగిన మొయిద్దటికిని జాలు, గాక యొకటుండినఁ జెఱిసగఁబుగలదు. 258
- క. అనిపలుక జనుకుమడిఁదెనఁ, గొనఁగామేనెల్ల ముచ్చికొనుచుం బులిమె
ల్లనెయవలికిఁజనివెనఁ జం, గుననచ్చటిలతెలు ద్రొంచికొనుచుం బాటెన్. 259
- క. అనినఁబ్రభావతిమడిఁబ, రివననివ్వెఱుముక్కుమొదవేలిడి తలయూఁ
చి నిజంబుగ మగువలెపో, ఘనవాహనలనుచుఁ బొద్దుఁగని పల్లవితోన్. 260
- క. కనుఁగొంటివె యదిచక్కన్, మనసిజన్మపక్షిర్నివినమాజపు మొక్కన్
మినుకులకులయలయిక్కన్, వినుచక్కింజొక్కమైనవేగుంజుక్కన్. 261
- గీ. అనుచుఁగేలిగృహంబున కరిగ మఱిగ, మక్కమంబునఁ దరణివింబంబువారె
నవరవారాఁడఁనుజూచి యచటిమీన, కోటిపలలబటంచు ముక్కులనుబాడువ 262
- మ. తనమేనందగఁదోచుసొయ్యలయింపం దజ్జోతిలోఁగొంచున
ల్లనిమేలె బురుసీసుకప్పడము చాలన్నించ నేతెంచెఁ బ
చ్చనివిల్కానిజమాన్వదం బగజిరాసంజోక తేజీవిధం
బుననవ్వేళఁ బ్రభావతిసుదతి చూపు ల్వనైలంబర్వఁగాన్. 263
- క. చనుదేఱి జిల్పతత్కర, మునవారిలి మెటుంగుబోఁడి ముక్కుకొనఁజాలు
కున్నగీరికడమకధయన్, వినిపోయినలెన్నిగాదె విమలేంచుచుభి. 264
- ప. అనిపలిక రాజసంభోగసమారంభవిజృంభమాణాధీనంబగు నమ్మనవతీమానసంబుఁడి
ప్పిఁచెంగటంజెలంగు మెటుంగు టపరంజిపీఁటపయిం గూర్చుండిన యుక్కురంగనయన
తరంగిత నిజవాంఛాఫలరసవీచికలంబ్రార్థింప నింతింతతడితిపుచూపుచుఁ గీరపుంగ
పం చిట్టనియె. 265
- మ. వినుమూర్తిఁ బదాభిఘాతపతితోర్విజాత మైభీతిపి
డనిశిఘ్రంబున దూరమేగి దగదొట్టన్ వ్యాఘ్రమాదండ ను
న్ననిగండోపలమెక్కి యక్కలికి యందం బందు నల్లిక్కులన్
గనుపింప న్నెడగుఁగైకాయ లదరంఁగాలూఁదలేకున్నెడన్. 266
- గీ. కనియెఁ దన్నుంఁత్రియైనసృగాలమాలి, సుమతి నామకుఁ డావీతిఁ జూచి యచటి
కేమటికివచ్చెనోవానినేలినాతఁ, డనుచుఁ జెంగటిపొదఁజేరి యాత్మలోన. 267
- గీ. తనయున్నియెఱుంగకుద్ధతిఁజెంతఁ జనులేటికొదమపైఁ బెట్టెడుకూర్చిరప్పి
దగ్గఁగఁగరుతుగ వేయుచున్నట్టి కుంభేళ్లఁబట్టని యందమేమె.

- చేగటఁ దిరుగుచు జెంగునదాఁటెను దుష్టులఁబట్టకతప్పేనేమొ
మొక్కలంబునఁజేరి సొక్కుచుఁదిరుగాడు మనుబోతుఁబట్టంగ మఱచెనేమొ 268
యచుచుఁదనలోననూసించి యాత్మఁజెనరి, చూచి ధైర్యంబు జదలక చోద్యమంది
చెంతఁజేరఁగభయమంది చాలఁగలగి, తఱుచుభ్రమివొంది యంతటఁదానె తెలిసి 269
- ఉ. నాలుక పోలవై చివనంబు వివర్ణతథంబుఁజెందఁగా
మోలఁజెలంగియాడెను రురుప్రయథంబుల మీఁద నేమియున్
చాలినిచూడ్చి గుండెయదర నిల్లుపోపక యున్నయట్టితా
ర్థులకులేందుఁజూడ భయవోషముఁజెందినరీతిగన్మడన్. 270
- క. నాయంతమంత్రీయుండి య, పాయం బగునట్టివేళ నధినాథుఁగు
శ్రీయుతుఁ జేయక యుండుట, నాయఁ యిదిపోదు పతిహనంబలరింతున్, 271
- క. అనితలఁచి సుమతిచేరం, జనిప్రలికిం గేలుమొగిచి నవినయునుగ న
వ్వనినుండి యుంబుసుపోకం, జనుదెంచితి రేమొ యిచటి జాడలుచూడన్. 272
- క. దొరయైనయతఁడు మఱచియుఁ, బరభూమికిఁ బోవరాదు పనిగట్టినచో ✓
సురుతరనిజభటుయుతుఁడై, యరుగందగు లేకయున్న నాపద లొదవున్. 273
- క. అనహామహులురుగున, కనముతానహంబు వొడమఁగానచ్చిరి
వ్వసుధయును గింటిరేకద, వనతికిఁ బోవునము తడయ వెదిచ్చొటన్. ✓ 274
- చ. అనబులి యారఁ డచ్చటిమృగాక్షికతోరవచో విశేషమల్
విననది లేదుగాన బహువింతలు తెల్పదనంచు నెంచి నె
మ్మనయునఁ దోచుభీతిని నమందతరస్వర మొప్పు నాతనిం
గనుగొని పల్కు దైర్య మధికంబుగ దిక్కులు పాఱఁజూచుచున్. 275
- క. విమతల్లికి నేమరలం, జనియించితినేడు నీదునల్లాపకథా
వనధిందేలఁగ బుణ్యం, బునికింద్రదికిని కీర్తిభూషణమూర్తి. 276
- ఉ. సిగ్గులచేటు సుమ్మదినవించిన నాత్మఁడ వాట నీకు నే
నిగ్గుభీతిహేతువిపులెంతయుఁ దెల్పెద నన్యతెప్పరి
డగ్గఱలేరుగా మనదిటంబుఁగనుగొన నంచు మెల్లనే
యగ్గజమానపల్కిన మహాకటుభూషలు విన్నవించినన్. 277
- క. ఆటదిగాదదిమృగముల, వేటాడన్వచ్చుమృత్యువేతప్పదు పో
రాటమిదియేల యిచ్చట, నేటికెడయొనర్చుకొనుట నీతియొకానో. 278
- క. అనిపలుక సుమతియెంతయు, విని యటా యెవ్వతెయొ వివేకివహీనుం
డనియితని బేలుపఱచెం, జనుదుగద్దా పిటికిదొరల సరసంగొలున్. 279

క. పతికిభయమడరువోనది, యతిశయముగఁ జేసి మాన్యుడైబ్రదుకుం గు

త్సితమంత్రీ యతనిఁగైకొను, నతిదుర్మతి యైన నాథుఁడాపుడుగాఁగన్. 280

చ. కావున నేకాచారంబగు నమాత్యపథంబునం బ్రవిర్తిల్ల నాకునకారణభయభ్రాంతుండైన యతని కనుగుణంబుగా నడుచుట కర్తవ్యంబుగాదు బహుకాలంబేతదర్శంబునఁ బోషితుండనైయుండి యివ్వెరవుఁ దెలపకుండిన సామాన్యులలో గణ్యుండనగుదు నితండు మదీయ పవనంబులు వినియె నేని మే లట్టు గాక దురుబ్ధియై మదీయ స్థానహానిపర్యతంబుఁడలంచినఁ దలంపనిమ్మని నిశ్చయించి యాస్థుకాలంబు కార్దులంబు నకిట్టనియె. 281

గీ. ఎలుగులకు వేరువిత్తు దుప్పులకుగండ, మేదులకుమిత్తి శేల్లకునెదురుచుక్క
కాసరంబుల పాలిటికంటినొప్పి, యసదుగాదుగాదా భవవన్దయంబు. 282

చ. అలవియెఱుంగ కొక్కపులి కల్గినవాఁడయి ఫీతిఁజెందియ
కొలపగఁదీర్చుకొందలఁచి కోడెవయాళివజీరుఁ డెప్పుడన్
మెలగెఁడువ్యాఘ్రచర్మమనుమీ నెఱడాగుధరించి శూరతా
కలన భవత్కులంబునకుఁ గల్గదు జోడుమృగాన్వయంబునన్. 283

క. భిన్నేతరమగునకలన, మున్నతవిభవాభిజాత్యమున్నదె కద ని
న్నెన్నుతఱిఁగొంచ గాఁడవె, యన్నన్న నభాగ్నినిర్దితారివిగావే. 284

గీ. ఇట్టిసీవాక్కభామయేమేమొపలికె, ననుచు వెఱచితి ననుటెల్ల నరయనాకు
బుద్ధికోధింపగాఁబోలుఁ బొనగదొరలు, తలఁపనేవకహృదయభేదకులుగారె. 285

గీ. కాక వెఱచినమాట నిక్కంబయ్యేని, నేడునీవంకకార్దులనికరమునకుఁ
జెల్లఁబోమాంసకబళంబుబెల్లమయ్యెఁ, బ్రాంతపరివారులనోట బగ్గిపడియె. 286

క. మనుజుంగనయంట తనయంట, కనవరతము పులులద్రుంతు ననెనంట యిదియే
వినిసంతకరీరముతోఁ, జనుదెంచితి యకటనీదుకౌర్యముగూలన్. 287

గీ. రమ్మనా వెంటఁ గొంతనూరముననుండి, దంటతనమున ననువెన్ను నంటిచూడు
నీకుఁగైకాన్కఁజేసెన నేడుదానిఁ, దత్తనూజులకంతరక్తంబుఁగోలు. 288

క. అనవినికార్దులంబను, వినుమిచ్చటఁబ్రేలవచ్చు వెనదానిఁగనుం
గొనవంతమాటవెడలునె, నినుఁబోఁటికి నేనెఱుంగనే నీబలమున్. 289

క. తగిలించుకొన్న పీమ్మట, విగిలించుటెకాని కార్యమేమున్నది యా
మగునఁ జనునిమ్మహోవున, మగునె యసాధ్యమున సాహసాదృతినలున్. 290

క. చలయున నది ప్రైఃబడికొ, జులుకనివాడ నని యులుకఁ జూతువు మణి మాం
సలదేహుడ ధావనచే, నలసితిఁ బరుఁ వెత్తఁజాలనా నిటనిఁదకొ. 291

క. నావును గోమాయు వనుకొ, నీటిటు తప్పించుకొన గణించెడు కాయం
దీవగల డాఁదికొని యా, హా విను మెన్నేండ్లు బ్రదుకు దయ్య మ్మంగేంద్రా. 292

క. బలవచ్చుగఁగుంతులయెడఁ, దలవంపుల కోర్వలేక తటిమేద మదిలోఁ
దలఁపకు హుభీతిని లె, మ్మలఘువరాఁగ్రియ మెనర్ప నందుం గీర్తుల్ 293

క. నను నమ్మువేని యిచ్చటి, వని తీఁగలు చుట్టి పెనచి నాకున్నీకుం
దెనవైచికొమ్ము ర మ్మిక, నిను జూచిన నవ్వఘాటి నేలం గూలుకొ. 294

గీ. అందు నక్క న్నిహితీన పతులశౌర్య, మెనయ భోధించి పెన వైచికొనుదుఁ దెచ్చెఁ
గురుబలావలిఁజేర నుత్తరుని ధైర్య, శోభితుని జేసి తెచ్చ నర్జునుడు వోలె. 295

క. ఈలీల వచ్చు నాశా, ద్రూలన్మ గాలముల భయమతోఁ గనఁ జేయం
జాలుట గలనాపీయ కిం, కేహగనఁ గలుగవలయు నిందునిభాష్యా. 296

గీ. అనుదుఁ జిలుక పలుక నాపభ్రావతి యిట్టి, యవగడంబు మాస్ప నది యెఱుంగు
నిపుడు నీవెఱుంగు నింతియేకాని యీ, తెంపునగలు మాకుఁ దెలియ వనిన. 297

కా. కీరం బిట్లను నల్లు ఘోరతరభంగికో వ్యాఘ్రగోమాయువుల్
చేర నాఁగిఁ దిలకించి యవ్వనిత కిందిద్భీతియున్లేక ధై
గ్యరూఢికో మృగఘూర్తముం బలుకు నాహా సత్యవాక్యత్వమీ
జేఱుం దబ్బఱకాఁడ వైతి గద యిం కేరీతి తెరింపుదుకొ. 298

గీ. పులులరెంటిరి దెత్తు నీపుత్రీయుగళ, మునకు నని నమ్మిక లానంగి పోయియిప్పు
డొక్కశాద్దూలమును దెచ్చియొప్పుగించె, దొల్లఁబో కాననేడు నీయునుఱుఁ గినుమ 299

మ. అయదుం దిద్దన లేదుదానిఁ గని యవ్యాఘ్రేంద్రా మాతార ఘ
ద్వనసేసెం గద నక్క యొక్కరణి నమ్మవచ్చు నందు న్భయం
బున దాని న్నెవ్వ నీడ్చికొందుఁజుచెకొ భూభాగ మల్లాడఁగాఁ
దనకందుం బరు వెత్తుచోఁగలవె కాంతావంచనానంపదల్. 300

క. అనఁజిలుక కావభ్రాతి, మునుపటి పగకన్న సధికముగ వెఱపించెకొ
వినుమా కలహపీయ యిం, తనిరూఢం బైన నేర్పు దానికె చెల్లుకొ. 301

వ. అనిపలికి విరహిజనమధనంబున మనసిజుండు పట్టించు ధర్మాధారోదయంబునుం
బోలి మిక్కుటం బగు కుక్కుటారవంబున నరుతోదయం బగుట యెఱింగి యక్కు
రంగనయన యర్థతఃపురంబునకుం జనియెఁ దదనంతరంబ. 302

క. వనజరుచిఁ గొనఁగ నమయం, బనుచోరుఁడు రోదనీగృహముఁజొచ్చి భయం
బూరఁ బఱవ నడఁచుదీపం, బును బోల్పంబడుచుఁ బొద్దు పొటుకునఁగుంకెన్. ౩౦౩

చ. పృవిమలహాక్తి కంబుల తురాయి నిగన్నిగల న్నెఱుంగు చ

నైవ నును గెంపుపండల దగద్దలం బయి లొందనీక నీ

లవననపు న్నుసుంగు పొదలంగఁ బృభావతి పచ్చె నత్తఱిన్

✓ గవిసెన లోపలం జకచకల్లల దర్పణలక్ష్మిఁ గేరుచున్.

౩౦౪

క. పచ్చుటయు నిచ్చలంబున్, బచ్చలపంజరము వెడలి పడఁతీ యిదె యే

నిచ్చట నున్నా నని యన, పచ్చనీవిలుకాసి తేజఁ బరికించి వెనన్. ౩౦౫

క. నిన్నటికిథ మఱి యింకా, నున్నదియో యుండె నేని యుచితవచనం

పన్నతఁ చెలిపెదె గృగ్గున, న న్నరపతిపొందు నేటికైన న్వలయున్. ౩౦౬

క. ఆన శుక మిట్లు గుతుకం, బునఁ గథ కొదన యన నెంత మూఁడేమాటల్

వినిపొమ్ము పోయి యచ్చట, జనపతి రితిఁ జొక్కి తామనము చేయకుమి. ౩౦౭

మ. అని యాశావళఁ జేసి యాశుకను ధాశాధీశవీశానశీ

ర్షనదీశోభిశుశేకయాంతరరసక్లాఘావిశేషావనో

దనశీలాతివిశాలశీతలగుణోదాహోక్తి ధారానిగుం

భనగంభీరము గాఁగ నిట్లనుచుఁ దెల్పంజొచ్చె నచ్చెల్వకున్.

౩౦౮

క. కాంతా వింటివె కద వి, భాంతిపుఁబురి నక్కఁగొనుచుఁ బఱచుట మనుషే

యంతం గలకాపీయ త, త్కాంతారము వెడలి తల్లిదండ్రులఁ జేరెన్. ౩౦౯

క. నిర్దాక్షిణ్యమనస్కు యవ్వనిత యంటె న్నెంటునే యంచుద

చ్చార్దూలం బతిభీతిఁ బాఠెను లతానంబంధ మాట న్నచా

దుర్దంతోగృశిలాభిమాతవిగళద్ధోరానృధారాతినం

మృర్దాధ్వం బగు నక్కనీడుకొని సంభాంతాన్యజంతుత్వరన్. ౩౧౦

క. ఈరీతిఁ బఱచి పరచిం, తారంభము మఱచి ధావనాయానమునన్

నోరెండ నిలిచె నొకకాం, తారమునం బిఱికిగుండె తటతట నదరన్. ౩౧౧.

క. నిలిచి దగదీచ్చుకొని పా, చ్చిలుకో పముతోడఁ నింతచేసిన దీనిం

దలవచ్చుక మింగెద నను, తలఁపున జంబుకముఁ గ్రూరతరముగఁ జూచెన్. ౩౧౨

క. అప్పుడు నృగాల మదైనఁ, దప్పించుకొనంగ నేమి తలఁపఁగ వలయున్

జెన్నము పృభావతీయన, నవ్వలుగున కాసుధాకర నన పలికెన్. ౩౧౩

- గీ. కానినంకెలలతి కానికాయబంధ, మప్పలియటన్న నాగ్రహివ్యగ్ని మింక
జాహిహోరాదు సాంత్యననరణిఁ గూడ, దెట్లు తప్పిందుకొను నక్కయిట్టి యెడను. ౩14
- చ. కావున నృగాలంబునకు శార్దూలవనగవ్వారంబె యపస్వము భావ్యంబని తలంచెదఁ
గాని తత్ప్రిణగోపాయనంబునకు నుపాయంబు గోచదు. మదీయశేషపీవిశేషం. ౩15
- చింతయ, యనంతరకథావృత్తాంతంబుఁ దెల్పు మనినఁ గీరం బిట్లనియె.
- శ. ఇనితెలియ కున్న బుద్ధికిఁ, గొదవనుట ల్లాదు జారుఁ గూడఁగఁ జనుతో
యవకచ కిట్టి విపద్దత, యద నెఱిఁగి యడఁపవలయు ననియనుట చమి. ౩16
- క. అవ్వలి కథ వినుమా యెల, జప్పని యారీతిఁ జూచుశార్దూలపతిక
నివ్వెఱు గనుఁగొని జంబుక, మవ్వేళకు నొకనుపాయమాత్మందోఁపక ౩17
- మ. పులికిం గేలుమొగిల్చి పల్కుచును మంభోరాశిగంభీర నా
పలుకు బ్బోహ మొనర్చెరా యనుచు నాపైఁ గోపమేకాని రాఁ
గలకార్యం బెఱుఁగంగ లేవు ననుదగ్గొక్కొధయై యావధూ
తిలకం విచ్చటి కేగుదెంచుఁ దనబోదొక్కతంధల్ మాన్చుఁక ౩18
- క. మన మున్నచోఁటెఱుంగునె, యని తలఁప న్వలనదుపలహతి గణితాన్న
త్తెఱురక ధారితోవం, గనుఁగొని యదె యడవిజాడఁగాఁ బఱుతెంచన్ ౩19
- క. మున్నొనరించిన నేరం, బెన్నకు తిత్సలముఁ గఁటినేకద యిఁకమిఁ
దన్నీకు శుభ మొనర్చెన, నన్నరియకు మింక వంచనాపరుఁగాఁగక ౩20
- క. పెనఁ ద్రొంచి యెంచటికేనియుఁ, జనుమా శార్దూలవాంతిఁ జాడమెయింగి
క్కునవచ్చిన నినుఁ బొరిగొను, ననఘా జైవాత్మకత్వమందుము నీవున్- ౩21
- క. అని పలికినపుడె నభయులఁ, బెన పటుకునఁ ద్రొంచివైచి బెబ్బలిపఱచెం
జనియెర్చుక్కయు వేటొక, వనమునకక దెలియ వింటివా తెలిగఁటి. ౩22
- క. అనినఁ బ్రిభావతి నివ్వెర, గున మాన్పడి యుండే తెలిసికొని చిలుకా యీ
యకపాయోపాయస్థితిఁ, నను నడిగిన నాకుఁ దెలియు నా యెంతైనక. ౩23
- క. అని యంతఁ దెల్లవాలుటఁ, గని యంతఃపురము నేరఁ గాంతామణియా
దినకరబింబము గుంకిన, దనుకాకీరమణి యొప్పిదంబున నుండెక. ౩24
- క. అంతటఁ జేరఁటి గని య, క్కాంతామణి నృపతిఁ జేరఁగాఁ బోవుతమిం
జెంతకుఁ జేరినఁ గనుఁగొని, కంతుని నెఱిఁగి మద్దుగాఱుఁగఁ బర్కెక ౩25
- గీ. ఎంతవేగిర మమ్ము పూర్ణేందువనన, మాటుమడిగినఁ జనుమ యమ్మునుజవిభుని
ధామసీమకు నిపును నందాఁక నొక్క, యనులకరమైన కథ వినుమనుచుఁ బలికె.

---●●◆పండ్రిండవకథ◆●●---

- క. ధరపై రాజపురంబున, బరగెడు నొకరెడ్డి గలఁడు పరిహితనామ
స్వరితుఁడు కృషికార్యధురిం, ధరుఁ డలయన్ మాళికానతంఁగుఁ డగుచున్. ౩౩౧
- క. ఆరెడ్డి కింద్రాండు) ప, యోరుహ బాణుని శరంబులో యనఁగా శృం
శానియు సువేషయు నను, శేరుల మెలఁగదురు సొంపు బెంపెనలాఁగె. ౩౩౨
- గీ. చెలువుఁ డెప్పుడఁ బగలెల్లఁ జేసి పనులు, కోరి మెలఁగుట రేలెల్లఁ గంభకిర్ణ
నిద్రఁ బాల్పడి రతికి సంధింపకునికి, వారి లిద్దఱుఁ గడిచేటి జారిలైరి. ౩౩౩
- ఉ. చామనిమేనులు న్ననుపుఁ జల్లెడు మోములలోనఁ గల్గు బలో
గోములు మానపుం బొడవులం బిడికింట చడంగుకొనుట
గోమలబాహువు ల్చురులుకొల్పెడు చూపులు మద్దుమాటలుం
గాముని కొక్కచేపె యెసఁగన్విహరింతురు వార లిద్దఱాఁ. ౩౩౪
- పీ. గొంటుపూచలు రెండుగుండ ముంగరలు మైజారుచీరలు పెననన్నగొలుగు
పెద్దపట్టెలు మట్టిసిల్లాండ్లు బొబ్బిలికాయ లొత్తులతోడి కడియములును
గప్పవల్పరున లుంగరములు తూలెడు గొంగులు బలుచెంకకొప్పు లంచు
కమ్మగవ ల్పన్నకాటుకరేకలు నాభినామంబులు నానచుట్లు
పసుపుఁబూఁతలుగుబ్బలబాగుదెల్పు, చిగువుఁజివెలు చిగురి కుఁ బెడవులఁటు
వీడియపుఁగప్ప లెప్పుడు నెలయ రతుల, వేదమాడుచుఁ గాపుగుబ్బెకఁజోడు. ౩౩౫
- క. పనుల కొడ ల్పంగక కా, మిను లిద్దఱుఁ గూడి గోట్లమీటుచు దాదుల్
జనదినము మిరిమియుడఁగాఁ, గనుసింతురు గున్నగచ్చగాయఁకఁగీఁ. ౩౩౬
- చ. దిటయన రెడ్డి పాటుపడి తెచ్చి యిడంగను గూటిపోర్డు నం
కటికతివెన్నమజ్జిగలు కంకటి పైఁ బవలింటి నిద్రొక
బెరుకులుఁ జెల్లిరా పొగగు వెట్టుచు మున్నకేలిమిఁచ నె
క్కటిపడి జారనంగమసుఖంబునకే తమకింతు రిద్దఱున్. ౩౩౭
- చ. పెనిమిటి చేని పాటుపడి పేర్చుక్రమంబున నింటికేగుదెం
చినతటి దాతితోఁకపయిఁ జేర్చిన కాఁగులనీరు మజ్జనం
బున కమరించి దేవతలపుట్ట మొనంగుచు బొడ్డుగిన్నెలో
మునుతురు రాగినంకటి తలోదరు లద్భుతభక్తిఁజూపుచున్. ౩౩౮

ఉ. ఒక్కతె రెడ్డికిక్క వివయోత్తుల వింతలఁ గొఁగిలింతలఁ
జక్కెట్టిగింతల స్నేహసి జంతతనంబునఁ బొద్దుపుచ్చుచో
నొక్కతె బారుప్రక్క మెలుపొందిన కెక్కులఁ జూపుచొక్కుల
న్నిక్కిలి చొక్కుచు న్నువన నిం జరితాఘ్నిఁ జేయు రాత్రుఁక 330

చ. చెలువుని ముంపట స్వవతి చిక్కునఁ బోగు ఘటించి లేని యీ
సులు ప్రకిటింది మోనమునఁ జొచ్చెద రొండోరు మీఁది చాడీ మా
టల మతీ మాటమాట జగడంబులు చూపి యతండు సోయినం
గలకల నప్పుకొండు) తమ కాశలమాతఁ డెఱుంగలేమికి 331

క. ఈరితినుండి యొకనాఁ, డారెడ్డవ పసికిఁ దలుగు లవనించుటకై
నారలు గావలె నని పొరు, గూరికినైపోయి మ్మోయుడట డెక్ 332
ప. తదనంతరంబు. 333

చ. చిటిపాటిమబ్బు లాకనపుసీమఁ గనంబడ గొప్పగొప్పలై
పటపట మోయుచు న్నలిన బాంధవవింబముఁ గప్పికొంచుఁ జే
కటి ఘటియించి యధ్యగని కాయము పెండగిలం దట్టితా
కుటిలతఁ గొంచెపాటి చినుకు ట్టారఁగించె ధరాతలంబునకై 334

క. ఆనవధివనధివిహారం, బున నధికవృధలఁ కార్వమును పొందుకటి
న్ననజిజ్ఞాఁ డేయుశంబుల, యనువున నప్పేరఁ జినకు లడరె న్నడఁక 340

నీ. గొంగడిముసుగుతో గొల్లలు చట్రాతిపైని బందారాక్షఁ బజచికినఁగ
నాలమందలు మేత కరిగి యేతెంచి యంభారవంబులతోడ మందగొనఁగఁ
బొదుగుదుంటుల మాని యొదిగి శ్రేపులగుంపు జఃసీనికాయంబు చాటుఁ జేర
నొకటి నొక్కటి చూచి యుజ్జిత మేకలు చెట్టునీడలఁ గుమిగూడి నెమరువెట్టె
దనరు నంబుదకాండ వేపొడయాధ, గడ్డితోర్జితభూరిభూత్కారగళిత
వసుధుకికరవారదుర్వారమగుచు, జలవ తెమ్మెరిలేతేర నన్నతూర 341.

గీ. అప్పు డాకాపువలిగుబ్బలాండు) కథికు, లగుఱుమనమునుదొన్న యమ్మునుదలొన
రాడు పతి యందు నిర్భరరతులఁ దేల, మందిరమునకుఁ దెచ్చిరి మాఱుమగ 342

గీ. తెచ్చుకొని యిచ్చతోపల మెచ్చుకోర్కు, లెన్నిగల వన్ని యునుదీజ నెనసేతుర
రతుల కజవునఁ బడినట్టు లతులసౌఖ్య, వారినిధి దేలుచుండిరి వారలంత. 343

క. పరిహితుండు మిన్నఁగనుగొని, దురుసానికవిూద వాతూర ప్నిజను
దరు లెదురెదురే చూతురు, మరుబారికిఁ జిక్కి కాన మగుడన్వలయుక. 344

క. గ్రీక్కునఁ జని యక్కుఁజతోఁ, జక్కెరివిలుకానికేళిఁ జతురుఁడైనై నేఁ
డక్కాంతలనివ్దఱనిరు, ప్రక్కలనునిడికొని మేలువడసెన ననుచున్. 345

క. తలవైచూడలమోపున్, మొలఁగత్తయి నింటిమీఁది మోవాముమదిలోఁ
దలకొనఁ జలికిఁ జలింపక, బలుబూతనువోలి పెద్దపరుపునవచ్చెన్. 346

గీ. వచ్చియాత్మీయమందిరచ్చారసీమఁ, దెప్పునను మోపువైచిన చప్పుడువని
నరకఁ డదె వచ్చెననుచు నొండొరులతోడ, గునగునలువోయి రాతని కూర్చిఁజులు 347

వ ప్రభావతీ యిర్లమసావకాశం బగునిజగృహంబునం దల్లడ్డిలు నుపకల్లుపుల నప్పల్లవా
ధరలెవ్వకుపున వెడలింపవలయు నిదియెఱింగిన యంగనలకుం బరపురుషసంగమంబు
నుబత్రిమోషంబులు నులభంబగునని పలికినం దెలుప నేరక వెలవెలంబాటు నమ్మిద్ది
యనె మొంగంబుఁ గనుగొని యయ్యనంగతురంగం బవ్విధంబును నేన తెలి పెడననియ
ట్లయె. 348

నీ ఆరీతిఁ బతివచ్చె ననివేగ శృంగారిణీఁజూటి సువేషతో విచార
మేటికినీవుక వాటంబుఁదెఱచి వాడింటికిరాకుండ నేర్పుతోడఁ
గడవకడ్డయు గాఁగఁబడి సింహాడుము కొదనకార్యము చూచికొనఁగవచ్చు
ననియుపదేశంప నదియుట్లనేయ విభ్రాఁతుఁడై నిలిచినభర్తఁ జేరి
మట్టియూడలనుండి యమ్మగువమీఁద, గాలిసోఁకెనొయనుచు శృంగారిణీయన
సంతలోననువేచదంభాతితోష, ఘోషయై వాసిపైఁ బండ్లుగొఱికికొనుచు. 349

కా. ఓరీ నాపద మైనమట్టి మదరేఖోద్వృత్తి ఖండించెతి
వేరా యిప్పుడెసోయి మొగ్గుఁబడి గా నీయూడలాచెట్టున్
ధీరోదారతఁగట్టిరార మదిలో జీవేరపైఁగోరెన్ నిం
దారంగల్లిక నన్నెఱుంగవె పికాచాధీకవిఖ్యాతునిన్. 350

క. అయిని పరహితుఁడాత్తున్, పనితామణి బ్రదికియుండినం జాలు నటా
పరిహరముకడకు నెటసో, యి న నేనుగననుచు దానికెఁగివిసీతిన్. 351

క. ఇదె మట్టిమీఁదవిడివ, చ్చెద నూడల్పైకేను జేసిననేతలో
మదిమించకు వటుభూరుహ, విదితనివేళా పికాచవిభుధాధీశా. 352

క. అనియతఁడుమట్టిపైఁ గ్రీ, క్కుననిడఁ జన మారుకేళికొదవల్లికన్
బనిచిరువనాయకులనం, గనలిక నిటువంటి నెర్పుగావెల్ల నీకున్. 353

గీ. అనినఁ జిలుకఁజూచి యాపృథావతిచెల్ల, నేనెఱుంగ నయ్య యిట్టి నేర్పు
లిద్దఱగుటవారలింత చేసిరిగాని, యొక తెట్లుగూడునోశుకేంద్ర. 354

మ. అని యక్రమమిక్రమము దేవనిలయపాఠాంతన్నహావగ్ధల
 ధ్వనిచే వేగుటెఱిగి యత్త జీవాతఃపాదీ యానంజనం
 జనితానంగశరాత్రి వేగుదుఁదమిసిన్మూర్తిక్షీంచిత
 జ్జనపాలాయతనంబుఁజేరఁజనచో శాశ్వతగం విట్లనన్.

355

—♦—పదుమూడవ కథ—♦—

ఉ. ఆకర్షపరాకుసీకుఁబ్రమదాక్షిఘటింపఁడలంచినల్కు దా
 నొక్కకథోత్తమంబు వినుముజ్ఞయినీపురి నొక్కజెట్టివాఁ
 డుక్కునఁదీరినల్లు కఠినోగ్రిశరీరముతోడ మీఱు నే
 దిక్కునమాటులేక బలదేవుఁ డనం బలుజేరుదాల్చుచున్.

356

సీ శీర్షవర్తులశీలాస్థిరమైనకేకీనాఁ జిన్నార్జిపాన్నాని సిగపాసంగఁ
 దనుమేరుగిరిమీఁది తరుణాతపంబునాఁ బలుచని మట్టిదుష్పటి యెసంగఁ
 గమనీయకుఘచంద్రుఁ గబళించుచిల్వనా డంబైన బవరిగడ్డముచెలంగ
 బౌహుధుజంగమపతినాబుక యనంగఁ జేతసాణాకత్తి చెలువుమీఱ
 మోలపటణయు సాధనమరువునడలు, బిరుదుటందియవెంబడి నిల్లజెట్లు
 నమరదొరకొల్లుచేసి గేహమునకేగు, మత్తరిపుతైలదంభోలి నల్లమాలి.

357

క. ఘనశ్రీబొందియు వాతఁడు, దినదినమును గొంతకొంత దిగుచురాఁగాఁ
 దనవారుశత్రులైరట, గనుగొనఁగావానిలక్షి కడచనిపోన్.

358

సీ. ధనపారములు చోరతతులపాలయ్యెను సొమ్ములు కుదువనుసాగినిచనియె
 గాదెలధాన్యమెల్లలకయ్యెగుత్తకై యెనసినగామింబు లెల్లనెండ్
 నవ్వలిచ్చినచోట నటమటించిరి డాచికోనినపత్రింజులు చినిగిపోయె
 వాడకంబులుగొన్న వారలేగిరి తోటలెల్లను బరులచే గొల్లవోయె
 గప్పుడంబెల్లగాలిచే గదిలియురియు, నింట దొర్లెడు కుండలు నిషపకట్ల
 మానిముంతలునిలిచె నమ్మల్లపతికి, వార్ధికన్యాకటాక్షమవ్వలికిఁ జనిన.

359

ప. ఇవ్విధంబున నతృప్తిదరిద్రితృప్తింబు ఐహించియు నతండు కుటుంభరణాదరుండై

360

ఉ. మాసికవై చిక్కుట్టినరుమాలును జాలనివట్టి బట్టయు
 న్నాసినయెడెదుష్పటి దనర్పంగఁ గోమటివారిఁజేరి శం
 కానమవాప్తి వొల్లమనఁగాఁ దమమర్దనమాచరించుచుం
 గానును గీను దూసికొనుగాని విడం డతఁ డేమి చెప్పదున్.

361.

ఉ. కూలికి నూనెలంటి కలగూరలకై పొలమెల్లఁజూట్టి పా
ల్కాలకయాత్మ సంఘజనులందరియు జని పొఁతిబట్టకై
కూనతలంబునం బ్రభులకుం దనుమర్దనమాచరించుచున్
పొలిమిపొలిస్తూడ గృహవాటికిఁజేరు నతండు నిత్యమన్.

362

క. ఈరీతినుండువాతని, గారాబుటారి తల్లిమకైదువులదునే
దారికిటారి సులక్షణ, వేరిటివఘాటిలేమిఁదిమ్మటగొనుచున్.

363

గీ. కుడుచుఁగూడుకు గట్టుకోఁగోకి లేక, యితనికిల్లాల్లినై యుండనేలయును
సాగనుగనిసింప వల్లంబుఁజూపినిలుచు, జారులకు నయ్యెయారి యాగ్నద మొసంగి.

364

గీ. కలిగింపవ్వడెల్లఁ జెలుపునిచెంగట, నడఁగిమడఁగి యుండుటరిది గొడు
చేరే లేమి యుప్పుదాసీతి నుండెనా, యదిపతివ్రతాజనాగ్నిగణ్య.

364

క. ఈలీలజారతివా, ఛాబూఛన మొది పింఛనముకచవికచ
ల్లంపిస్సాంతతనగ్గణ, శీలుఁజేమిఁగల మగనిఁ జేకొనకలరున్.

365

నీ. చేయవ్వలడిగితె చెప్పనందుఁ జరికాందుఁ గోడెమిండనిఁ దప్పకోలు మొక్కు
జెలుపునీసెళ్ళు తె చెప్పనందుఁ జరితెల్పు నుపభర్తకాత్మవియోగవహ్నిఁ
జీరచాకింటఁదె చెప్పనందుఁ జనిచేరుఁ దరుణపల్లవుఁ డున్న తాసిచోటుఁ
జీక్ష్మంబై యెరువు దె చెప్పనందుఁ జనియిచ్చుఁ గమనాతుకున కింపుకాఁగిలింపు
నిట్లుజాలోపభుక్తయై యెగుదెంచి, మగఁడువిలేమి చెంగటనుందిరంబు
వెడలితిరుగాడవలసె నీవ్పిటవిధిని, దూజవలదానుటందుఁ గన్నీరునించు.

366

చ. పుడమిది చూడనింత చెడిపోయెనయోమటియాఁడుతోడఁ బు

ట్టరె ననువంటిసాధ్విని బడాపగలంగనుఁగొండురీ జారుతె
వ్వరుగనుఁగొన్న లేమిఁ దలవంచి రయంబున వత్తునమ్మయో.

పొరుగుపొలంతియందుఁ బువులోడి యను న్విభుఁ డాకింపఁగన్.

367

క. పడియుండఁ గంటినని యీ, యెడలన్నామేనమామ యిచ్చెనటంచున్

బడఁతియుపచాఘఁడొనఁగిన, తొడవులుచీరలు ముదంబుతోధరియించున్.

368

గీ. నీవుపతియింటిలోన గుండ్లించుచున్న, గడుపునుండునె దొరఁజేరిగానినమడుగు

పొమ్మకందుఁ బల్కువాఁగునప్పలఁతిజార, కాంతుఁబొందుటకై నందుగలుగవలసి.

369

క. ఈగతి మెలంగనంగన, లా గాబలదేవుఁడెఱిగి లలనారావే

తాగాయెంగద చిన్నెలు, నీగరితతనంబుఁగంటి నే నీవ్వేళన్.

370

ఉ. ఓసి గయాలికాన నను సుగ్రు నెఱుంగవె రోసమెత్తినం
దోసమెఱుంగ పీటఁ గల తోయ్యలు లెల్లను గుంపుగూడి నం
త్రాసము చెంద నీగళము రాట్నమునం బిగియించి యొంతునో
కోసుకలిందునో యనినఁ గోమలి నిశ్చలధైర్యధుర్యయై.

371

ఉ. గొంతుతనంబునం గులుకు గుబ్బులపయ్యెద చిక్కఁజేర్చి యే
మంటివి నన్నుపంటి సుగుణాకరితా చెడుబుద్ధి లెన్నగాఁ
గంటివిగాక చాదునడక ల్కలగంటివొ కల్పివోవ వె
స్సెంట నెపోవు నే మతి వివేకము లోకములొనివారికిఁ.

372

ఉ. లేపడిమీఁద బానిసలు లేనికతంబున నూరకుండినం
బోపమి నప్పునప్పులకుఁ బోవుట వేఱుగఁ దోచె నేమొనో
కావలె నట్లులైన నవుఁగా దన నేటికి నేటినుండిచా
థా వెలికేగఁ బ్రాణవిభుఁ డల్లినకార్యము నేయవచ్చునే.

373

గీ. ప్రతిన పలికెద నేను శిపాదమాన, యకట మోనంబు లేదు కొండంతపనికి
నైన బలిమాలి నీవు పొమ్మన్న వెడలి, పోవ నూరక యొంతు మీపోరుచాలు

374

క. అన విని ముదితల హృదయును, గని యెఱుంగమి నతఁడు నిజముగా నెంచె ద
ద్యునితయును మదనవేదన, దినశేషము దీర్చె యుగముఁ దీర్చినరీతిక.

375

చ. లకుచకుచాలబామ శుభలక్షణలక్షిత కాకుకప్పదా
యక మగు జాఱుఁగోరు దరహానము మీనము మీఁదికేలు వా
త్తుకుఁ దమినించు మొక్కిక్కు వగతక్కులు చెక్కులు లేని మోహమా
రక కలహించి మించు పెనురావులు మాపులు నేచ నెమ్మదిక.

376

ఉ. ఎప్పుడు పోదుఁ బోయి హృదయేశ్వరుమాటలు వానికెప్పుడేఁ
జెప్పుదుఁ జెప్పివాని మదిఁ జిత్రపుమోహముచేత నెప్పుడేఁ
గప్పుదుఁ గప్పి వానియెద గబ్బిచనుంగవచేత నెప్పుడేఁ
గుప్పుదు గుప్పి వాని రతికోరుట యెప్పుడటంచు నెంచుచుక.

377

చ. ఇవ్విధంబున నూహించుచు నాచంపకగంధియు నొక్కయుపాయంబు పెంపున.

378

ఉ. ముంగిటనిల్చి యో పొరుగుముద్దియ నాపతి నెత్తి మానె నే
నంగడి కేగలేనిపు డహర్ముఖ మాతఁడె దెచ్చియిచ్చెదం
కెంగటిగొడఁ జేరి యొకచిట్టెఁడు నూనె యొనంగలేవె య
భ్యంగ మొనర్తునం చడిగి యాక యొనంగఁగఁ దెచ్చి వేడుకక.

379

- మ. తలనూనెం గద రం దాప్త పులయూదా వాధ వాధన్యతా
కలవాధర్శముచే నచంబ్యముగఁ జేర్చివైద్యభవాగోగ్యముల
గలుగం గాంతునె యందుఁ దేనియులు చిల్కంబల్కి యక్కల్కి పె
న్నెలలో నాయప సుంచి నిల్చి తలయంటెం దాళమానంబులన్. 380
- గీ. వెల్లు తలయంటి యటకలి యిడి సులత, జానగోజాక్షి యింకనెట్లు నాధ జలము
తెరలియున్నది దొరలింపఁ దెచ్చికోనఁగ, బాగుగా మారి యవ్వలి బావిసీట్లుప్రేలి
క. ఏనరుగరాదు గద నీ, ప్రేనానలు పెట్టుకొనుటఁ బడుపాలుబుగా
కేవాటివారికైనం, గానీ గేహమున బావి గలుగ వ్వలదే. 381
- క. ఆన విరి బలదేవుడో, పనితా యానలకు నేమివచ్చెంబో వే
కొనితేజే జలములు గల్గి, క్కుచ నీచలిచేత నిలువఁ గూడ దటన్నక. 382
- క. దీనాధ సతులగణముల, నేవాటికిఁ బురుషు లెఱుంగ లేనెచ్చటికిం
చోనేల నీకుఁ గోపము, రానేల యటంచు నదిపరాకై యున్నక. 383
- క. బలదేవుఁ డపల వాప్రె, జలమా నానేరమెల్ల నైరించి జల
మ్ములు చెప్పు వేగఁ బొమ్మని, పలుములు వేడుకొనఁ గపటభయ మెవయంగ
ఉ. మందిది నీవుమప ననుమాన మిదేటికటంచుఁ బల్కి య
క్రాంచనగాత్రి రజ్జామటక్రమక రాంబుజయుగ్మయై కటా
క్షౌంచలచంచలాలత యొయారపుగోష్ఠ మెఱుంగునబుల
న్నించఁగ నేగ ముద్దునడ నీటునఁ గూపనమీషభూమికిన్. 384
- మ. పని యాచేరువఁ జారుభూరుపాలతానంతాన తంతన్యమా
నవపీనాభిలనూనసారభవిశాంతం బైనవూద్రోటబోఁ
దనమేకోలున పచ్చియున్న యుపవాధప్రౌఢు నాధాకమా
ననిరూఢద్రధిమానురాగ మిగులొందం గూడి క్రిడింపఁగన్. 385
- గీ. అలర వేగుఁజాక్క యదిచూచి భయమందఁ దనరెఁ బక్షిరుతము దానివినుచు
దిగులుపడఁగఁ దూర్పు తెలతెల గావచ్చె, వారికిట్లు తెల్లవాఁత నంత. 386
- క. వినుమో ప్రభావతీనతి, తననేరం బెట్లు తప్పదాటన్వలయున్
మనమున దీని కుచాయము, గననేరని నారి జార గారాదునుమి. 387
- క. ఆ పురుష చిలుక పలుకుం, గమగొని వైశ్యాంగ నాశిఖామణి యిచ్చో
నను నడుగు టుడుగు తెడఁగుగ, ననుగుణా నీవె నొడుపు మవ్వలికథయున్. 388

ఉ. నానినీ కీర మిట్టను సునామనవేణి సనాతనప్రసీ
 తావలిఁ గేరు నీకుఁ దెలియం బడకున్నదె యైన మద్యచః
 శ్రీ వెలయింపఁ గోరి తిఁకఁ జెప్పెన నప్పగిదిం బ్రభాతవే
 భావిభవంబు మీఱుడుఁ గలంగుచు జారుడు లేచిపోయిన్. 391.

ఉ. అచ్చుసలాక్షి యింటిమగఁ డంపఁగ నిప్పుడె బావినీటికై
 వచ్చితి వచ్చి జారరితివాఁడలనుండితి నింతలోనఁ దా
 నెచ్చిటనుండి వచ్చె రవి యీతని కెక్కడఁ బొద్దువోదు నా
 యిచ్చ గలంగనాగె నిక నేమని యేసు గృహంబుఁ జేరుదున్. 392

ప. అని వితర్కించి క్షైర్యం బవలంబించి యొక్కకార్యంబుఁ గాంచి యాయపాయం
 బున కీయపాయంబ యుచితం బని తలంచి నిశ్చయించి కుంభంబు జలపూర్ణంబు
 గావించి సరజ్జుంబుగా దిగవిడిచి తానును మెట్లవెంబడి గూపంబులోనికిం దిగి
 కట్టిదప్పుంబు లగు జలంబులం గలపడుకు లూఁది ప్రభాతవసుయోచితంబుగా విక
 సింపు కమ్మని తమ్మియుం బోలె నెమ్మొగం బెగయించి మీఁదఁ జూచుచు దృ
 శ్యం బగు భయపారవశ్యంబున నున్న యవసరంబున. 393

ఉ. ఒక్కకృషీవలాచలపయోధర నాయకుప్రకృ నిద్రాకుం
 జిక్కి విహంగమధ్వనులచే వెడమేల్కని తాఱుమాటుగాఁ
 గ్రొక్కునఁ గట్టుకొన్న చిటికమ్మలచీర తగ్గఁగ దత్కటి
 భాక్తుచకుంభ కుంభమున బాగొనరం జనుదెంచె నూతికే. 394

గీ. వచ్చి జలములు చేద నవ్వామనయన, యాననాజ్ఞంబు వాంచి నిజాధిపాధు
 తోడిపాలయల్కఁదోయంబుఁదొలగివచ్చు, మరుణవతివోలునమ్మల్ల తరుణిఁగనియె. 395

క. కని మొఱవెట్టికఁ జొంగటి, జను లొక్కట మూఁగ వారి నందడిపలుకు
 ల్విని యాడువారు పేరం, జనుదెంచెం జెట్టి దట్టిచల్లడములతో. 396

గీ. వచ్చి నిజభార్య చేసిన వగలు గాంచి, దిగులుపడి మున్నుగా నరుదెంచి యున్న
 దానియుపభర్తతోడుగాఁ బూనివెడలఁ, దిగిచిత్తోడ్పొనిపోయె నమ్మగువనకేడు. 397

క. ఏనంబిధ చాతుర్యము, నీవెఱిఁగితివేని మేదినివరుఁ జేరం
 బోవచ్చుఁ బోయి కృష్ణుర, రావచ్చుఁ బ్రభావతీ పరాకా యనినన్.

క. నాకేమి తెలియు నని య, క్కాకోదరవేణి కమలగంధాంధము
 త్సాకము రాకనిశ్చిధిని, పోకడ గని యంత సంతిపురమునకరిగెన్. 398

- క. చని దివ మను నరసింహ, దివయద్యై రాత్రి వేరి వీరిం గని య
 వ్యగహావీ యూజివీని నృపు, నెనయం జహదేఱ జలుఁ యట్లుని పలికెన్. 399
- కా. కాంతా సంతసమయ్యె నామది నధూకింపర్వదో నష్టరా
 కాంతుం జేర్చెగ నుత్సహించియును మాధాధాసుధాలోలుప
 స్వాంతత్వంబునఁ పరవచ్చెదు భవతేస్సెలభ్యసాన్వణ్య మే
 నెంతంచున్దొనియాడనేర్తు మాటి నీవేనీకు కో డిమ్మహిక్. 400
- *క. కృష్ణుర యొక కథఁ దెలిపె, ధన్యులొత్ఫుల్లకున మదామఁబులపైఁ
 దుపెద్దపలు చిమ్మిరెఁగిం, కొమ్మ తలయాఁచిమెచ్చికోమ్మా పిదకన్. 401

—••••• నదునాలుగన కథ •••••

- చ. ఆని తెలుసుం దొడంగె విను వాంబాధి మోహపురాణివాన్మై
 తినరెడు కృష్ణతీరిమునఁ దాగ్రాపునం బనకాపుటూరు భూ
 నెనుహగంధి నెమ్మొను నైభేరి మీటు విశేష కాంతి న
 ర్తనము విహించి మించు విడితంబుఁ జూడఁ కింపానర్చుచున్. 402
- చ. కొలుదు నమగ్రభంగి నొనఁగూడ ఓవాణపువారి శ్రేత్రకాఁ
 కలుహునిలోనఁ గాఁ గజపుకాల వెఱుంగి క పూనబొట్టలం
 బలికలిచ్చుఁ నందనపు యానకై నొచ్చెనెమ్మల గల్గి కొ
 భిలుదురు రెడ్డిదెడ్డల మమేని ప్రియంబం నచ్చుటన్. 403
- (*)గీ. ఆచలనొక రెడ్డివెలయు పాఠాంతుడనెడి, పేరులవాడ కలయ లోఁ దెడ్డయింటి
 వాడు బొంక నెఱుంగనివాడు వాడు, పట్టెదియెల్ల బంగారు పలుపట్టె. 404
- సీ. అచ్చమై వాకిట రచ్చకాయ మెఱుగు పండతిన్నెలు గొప్ప పారిగోడ
 కంపతెల్లులును రాకట్టు ముంగిలి మల్లెనాలెదెవరూఁజుచవిక యొకటి
 కోళ్ల గూండ్లును గొట్టు కుటుగాడి యేడికోలు కాడి పలుపులు గలుగు నటుక
 దూడలు పెనుమూవకోడెలు కుటుగాడిగిత్త లీన మెటిగిడ్లకొడ్డి

*ఇది వాంసవింశతిలోఁ గు డఁ గలదు.

- (*)ఉ. అందునవానికెల్ల సహలాంతుఁ డన నొక రెడ్డరెడ్డి
 చెల్వొందునుభోగండ్లె నగరిలోపల వెన్నియగన్న యట్టివాఁ
 డందునఁ బెద్దకాపసుచు నందఱుఁ గొల్వంగ లెక్కలేని
 వెల్లంచగుమిహ్మలం గలిగి యాకడు రాజిలుచుండు నప్పరిన్.

యిలుపమౌతు పెరంటిలో నెక్కుబావి, మునుగలుగు జొప్ప పెను నామిరక ముగట్టు
తోట ఓడివెలకు చెప్పల చాలిగుంత, దవర నిరతంబు వెలయు న తని గృహంబు. 405

1. అతనికి సుకేశి యనియెడు నాలి వెనుక, నచ్చె గుణవతి యనంగ నిల్లాలోకపు
చిత్త సంభవు చేకర్తి చివువగోప, జేసినొరకమాడ్కి నచ్చెరువు గాంగ. 406

నీ సాక్షాత్కరించిన జలదేవతయనంగ నీలాటిచేవున నీటుచూపు
రథముపైఁ గనుపించు రతిచేవి యన జొన్న చేనుఁ గాచుటకు నుంచును పసించుఁ
గతి కాగలిగితమాక్తి కము లేరెడు వనాంబుజవాణి నా నిష్పపూవులేఱుఁ
గాలదక్రిముఁ దిప్పి కమలనాభునిశక్తి నా నూలువెడుక రాట్నంబుఁ దిప్ప
మేతగొని వచ్చు తిమ్మరుమ్మిపిరంగి, వొరతురంగివిలాసంబు వొరయఁగొల్పు
గంప లింజికిఁ దెచ్చు నాకాపుదిగువు, టొంగదగు గుబ్బలాడి యొక్కొక్కవేళ. 407

నీ. తిరునాళ్లకై పోయి తిరుపతిలోఁ గొన్న నొక్కపూసలపేరు పెక్కుసూప
జిగిగుంగనముఁ గూర్చి మగఁడుచేయించిన మెఱుంగుకమ్మలు వింతయొరపు నెఱవఁ
దనుఁ జూడవచ్చుచోఁ దల్లి తెచ్చిన యట్టి యల్లి కనాను సోయగ మెనంగ
మొదటికోడలి దంచుఁ దుది నత్తయిచ్చిన చుట్టు మెట్టెలజోడు సొంపునివంఁ
గడియులు కెంపురపలయుంగరము వెండి, పుప్పె సొంపంబు కఱుమాపుకూసలపల్ల
చీర కుడిపైఁటకోపలి సిద్ధుజివక, యెసఁగఁ జరియించు నట్టు లయ్యె మెల్లలాడి. 408

గీ. దానివలలకుఁ జిక్కి మోదమునఁ జొక్కి, యుండెడుపాణంబుఁ దొక్క నాఁడుదయవేళ
మితయెఱుంగక తుంపురు ల్పించఁబడఁగి, బొన్నకూడును వజ్జిఁ జాఱ్ఱలేచి. 409

నీ. మొలకు సగంబును దలకు సగంబుగాఁ గట్టిన యయగారి కరిలచీర
పై నల్లకమ్మల పచ్చడమ్మల దోలుపాపలు చేతలోఁ బట్టుకట్ట
క తెఱగడ్డంబు కజు జంజారు మీనములు గోమశంధైన పలకటోమ్మ
మొలయుంగరము వేలి వలముగాఁ దీర్చిన నాభినామము, వీరనరము లమరు
గడుసుపిక్కలు గలిగిన మడిమలమర, వెంట నిరువంకఁ దెంపుడువేపు లరుగఁ
గలనఁ దగు నెడ్లకొట్టమీక్షించికొనుచు, నింటివెలుపలి తిన్ని యింకేను దెంచె. 410

చ. దుసికిలజాఱు కోరసిగ దుప్పటిసీటు లలాటిపట్టికం
జొనఁగు విభూతిపైఁ బసుపుబొట్టును దొట్టిన కల్లు చొక్క వె
క్కనునుగ నెఱువాటిన వికారపుఁ జూపులుగాఁ గనంబడ
స్వేదన జనుదెంచె నొక్కబవనీడు తదియనమీనభూమికిఁ.

గీ. వచ్చి జవనిక వాయించి వరుసతోడఁ, దాతెంతడుగిల చౌదరితనము తెల్ల
నెన్ని కై వార మొకరెంచి యింపు నెఱుప, నతనిఁ గూర్చుండనిడుకొని యాపకమున. 411

నెన్ని కై వార మొకరెంచి యింపు నెఱుప, నతనిఁ గూర్చుండనిడుకొని యాపకమున. 412

మ. కలహో దేవర చెప్పె రేయి యెరుటం గన్నించి నెయ్యంబు వా

టిల నీపారికి దేవుఁ డింక బవనీఁడే యందుఁ దావాడఁగా

వలె నేబాపనమొప్పెలైన నరియే వారెల్ల సాత్కాలునీ

వలెగోరించిరె నిన్నె కొల్తు ననుచు స్వర్ణించుచో నంతటన్.

413

గీ. ముదుక తలపాగయును బాహుమూలమందుఁ గవిలెచర్మపుటొఱలోని కత్తిగంట
మలతీస్కావికావతు లమర గామి, కరణమేలెంచి రెడ్డిచెంగట వనించె.

414

క. శశీతి నెల్లవారలుఁ, జేరవాలాంకుండు రచ్చసేయఁ దదీయాం

భోరుహముఘి నెకాపుటొ, యారులఁ గూడుకొని నివృత్తహంతరసీహన్.

415

గీ. నివనమంత విజాపోయె నవర రాఁ, గుంపునంపును లేకుండ గుండుపోగు
గాఁ బదాఙ్గిరితరమునుగాఁగ నూలు, వడకరేయంచునొండొరు ల్నాడివికొనుచు.

416

క. వడి దారము చెవులుం దొ, క్కుడుపలకయు దిండు కదురు గుంజలునుం దొ
క్కుడుబొమ్మయునుం దిప్పింపు, పుడకయునుంగలుగు రాట్నములు గైకొనుచున్.

417

గీ. ఎడమచేన దొడ్డుగా వైచి యేకులెల్లఁ, గెలవఁ బలువగ వేపుడుగింజ లుంచి
చేవనీటలమీఁద నానీసలైన, వారలై వాదివరుసలు వదలికొనుచు.

418

నీ. గుంపునంపును లేక కొనసాగఁ బోగువెంట మెలుంగుఁజూపు పేరెములువారఁ
బ్రాంతుంపుపకుయలఁ బనిగొంటివే దూది యిసెడి పాటలఁ దేనెచినుకు లేన
నేకుతోఁ జెలఁగుకేలెత్తుచో భుజమూలకాంతులు బయలు బంగారు నేకుఁ
బుడుకఁ దిప్పెడురయంబునఁ బైటజూచుచో మినుకుగుబ్బలు తక్కుకొనిరహింప
ముడిచికొన్నట్టి తెలిగంజి మడతచీర, లరిగితొడనిగ్గుచే పసుపంటినట్లు
పానఁగఁజరణాభతోక్కుడుబొమ్మమీఁద, బచ్చెనఘటింపవడికిరన్నదన్నముఖులు.

419

నీ. పోలిరెడ్డికి మగపోఁడిమి లేదుగా గాది కేళాగునఁ గడుపునిక్క

వవరకే మగవారు వచ్చెద రదె చక్కఁజెక్కుకో పయ్యెదఁచెఁగుకొండి

యోసి లేవే మల్లి వేసాలునేయకు మగవార లెఱుంగని మర్నపెద్ది

నీకేటి సిద్ధితి నెరరాగవై మించి యడఁగఁ దొక్కినదాన వత్త గారఁ

తెద్ది వివరేద మనముబ్బ పెరఁటిగోడ, దాటగా మామ గనెనట యేటిసుద్ది

యెనఁగిమగఁ దొల్లకున్న నదేమిసేయు, ననుచుఁ గనినోవఁ బలుమాటలాడికొనుచు.

420

గీ. ఎన్నె కలువట్టి పుంజుంబు కేర్పరించి, పంటకట్టలు పాటితోడుపడగ లూచ

కందె లోనరించి చాలించి కాపుటోలు, అన్నయశ్వేళ వద్దుతం బుట్టిపడఁగ.

421

3. నునుపుగా దువ్వి తీర్చిన కెంపు బాలేందు పసమీటు నొనటి కెంబునుపుబొట్టు
మెడతోలు పావాలు నిడువగన్వలనండ నన్నంపుఁ జికిలిదర్శనపుఁ జేరు
నెడనుచే బల్లిక నిడిననుచు రిన్యపాణి బట్టి వాగపడిగోల
కటిఁ గానెకట్టుగాఁ గట్టిన చెంబావి నిర్దంపునుబ్బల నీలిజవితె
పదయుగంబున గడ్జెలు బాగు నెఱుపఁ, బరశురామునిపైఁ బాటఁ బాడికొనుచు
సొంపుమీఱంగ నెక్కలలో జోగటందు, ముంగిటికి వచ్చి నిలిచె మాతంగి యొకతె. 422
- గీ. దానికై యిల్లుగల రెడ్డిసాని జోగు, పెట్టుటకుఁ బోయి పొదిగిలిపట్టి నిలిచి
గణుఁ గని వాని ప్రాయంపు కలిమియెల్లఁ, గొల్లలాడుచునని యెంచుకొనియెనఁత. 423
3. మెలిపెట్టి చుట్టిన్ తెలిపరంగి ముడ్రాసు పైలపేటాడబ్బు పనులఁ జెలఁగు
బంగరవాఁతలపట్టు హిజారు కంబరు చీనినిమతానిపాడునొనలు
తనుకాంతి గనుపింపఁ నచరు నంగీజోడు విలిపెంపు కాలువ వల్లెవాటు
పడుదలలోన డాబాకత్తి వదలుపాపోసులు గోరంటఁ బొలుచు గొట్టు
నడుమనీలున్నతోలుడాల్పెడఁగునూఁ, నభయముగ వెంటనరుడెంచు భరపాడు
నమరుముపైయతేజితో నరుగు దెంచె, దారుణాకారుఁడైన యుధ్ధారుఁడొకఁడు. 424
- గీ. వచ్చి యయ్యూరవెలుపలి రచ్చరావి, కేలివదుర్వారుడై తల్లారికి బులావు
భగిడికే యనుమాటకుఁ దలఁకి రెడ్డి, తోడివారలతోఁ జేసితోనివఁబ్టె. 425
- క. అంతటఁ దదీయశేవో, భ్యంతరముం జూచెఁ గరణ మతిభయమునఁద
త్కాంత తదాకృతి గొంతకుఁ, గొంత విలోకించి మించి గుణవతి యాత్మన్ 426
- గీ. కోరినప్పుడె యీతనిఁ గూర్పవచ్చె, నొక్కొ నాపాలి యోవుఁ డొకఁకపాలి
బంటుగా కిట్లు తురకరూపంబుదాల్చి, యనుచుఁదలపోసి యేకాంతమగుటఁ దెలిసి. 427
- క. ఆకుకక రచ్చుని భయముం, దెలుపుచుఁ గమ్మమిమును దేవరయ్యలలో
పలనుంచి కమ్మలూఁగం, గులుకుచుఁ దాఁ గడవమీఁదఁ గూర్చుండె వెన్. 428
- గీ. కలికిచూపుల మాటలకందువలను, జేరికలానర్పి మేకొనఁ జేసివాని
నెనసి యప్పుడె దేవరయిల్లు పడుక, యిల్లు గావించె నంతఁ బూర్ణేందువదమ. 429
- క. అది మొదలుగ నాతనిచే, పదలక మఱి తానంగ వాడవఁగా నెఱ
మ్మగి వేటులేక తమన, మ్మనవతి మన్నభునిలంక మానిసి యయ్యెన్. 430
3. కలికిమాటలు కిలకిలవపు లోరచూపులు మోవివిఱుపులు గులుగునడలు
దెగురునందములు గొల్బిళ్లపాటలు కొప్పునవరించు నేర్పు చేవన్న పగులు
గోటిదిమ్ములు తెచ్చికోలు నివ్వెఱు లేని వెఱుపును నెచ్చలి వెన్నుచఱుపు

మోముద్రిష్టబు బొమ్మునుడి బొమ్ము తాటింపు రానిజంకెన కావరంపుఁ బొవరు
మొలక సిగ్గులు పట్టి కొంకులును పలపు, చాటుచిలకడ లలఁతెవేసటలుఁ జూపు
గడియగో వాని దారునఁ గన్నలుపుడె, కొమ్ము మారుని జంఠ్రంపుబొమ్మకరణి.
నీ. పొదురాది సంతుక బోవువారిల చేతఁ దెప్పించుబోఁకట తెల్ల నాకు 431

మితలేని కూలి చాకెత కీచ్చి కైకొను గడియకొక్కటి గాఁగ మడుపుఁజేర
బాఁదనంబికి మోరా మూరించి తేప్పించి పూను మాపటివేళఁ బూవుతెట్టు
లగనాదె కేమైన నర్పించి పలుమాటు మెఱుఁగునెట్టియఁ గొమ్మిసిమికమ్మ
లనుదినంబును చలగఁడు గవధరించు, నరివిగండపు కెఱవూతఁ లలవరించుఁ
గమ్మపాఱాయికై సంచకర మొనంగు, చిత్రజాయిత్రయై కాపుచిన్నెలాడి. 432
వి ఇద్విధంబున నున్నంత.

క. ఆపలై నుల్లసిల్లెడు, కాపులకుఁ బునోహితత్వ గౌరవమునకుం
బ్రాహ్మను నొకమహిమనుఁ, డేహాద్వి సుశర్మ యనఁగ నింపెనలారు. 434
ఉ. అక్కట పొట్టించిన నొకక్షర మైనను రాదు టెక్కులుం

✓ డక్కులు గాని య మ్మునిన డ మ్మున నేరఁడు వేదమందు సాం
పెక్కిన యన్నివిద్యల నహీనుడ నేనని కాపువారిచే
మొక్కులు గొంచు నాతఁడు నమన్నతగర్వము పొత్తి పర్తిలు. 435

చ. తెరువదు లైన యట్టి పరదేశమహిమరు లర్థవాంఛఁ ద
త్పురమున కేగుదేర వెడవోవ్యములం బచరించి వారిని
ర్భరగతిసోడఁ గూయుఁ దమబాపఁడె గెల్చి నటంచుఁ గాపుల
చ్చెరువడ నాదు కంటికిది పింతురె వీరని యాతఁ డుబ్బు. 436

క. జలముల మొనలియు గుహలోఁ, బులి గంధపునాగ్నివిహిఁద భుజగముబలె నా
చాలిక గామింబున నతఁ, డలయం బరులెప్ప లైన నడుగిడకుండ. 437

క. అతని కుటుంబిని పతిదే, వత్తయై పర్తిలు శీలవతి యనఁగ నరుం
ధతికిం బ్రతియై గుణనం, తతికిం గతియగుచుఁ బురజనంబులు మెచ్చ. 438

గీ. అమ్మహిమనుఁ డొక్కనాఁ డాహాలాంకుఁ, డెలమి వింతటి పండుగ కలిమి వెలయుఁ

✓ జేయువార్తలు వినుచుఁ దాఁజేసికడకు, నేగు తత్తర మొనగూడ నిల్లువెడలి. 439

నీ. అఱుతఁ గీర్మాన్న మత్తరమలధావళి యంసాగ్రమున గోనె యసిమినుంచి

కట్టినమత్తకీర్మానిధివతియునాపై బిగించినయది ప్రాంతబట్ట

4 తలచుట్టుకొన్న చింతల బైరవానంబు చెమట చేఁగరఁ గడు సేనబొట్టు

మా చేతులు జుట్టలో మంత్రాక్షతంబులు పదమూలకిట్లోడు పాదరక్ష

లాడిసి పంచాంగ మొక కేలఁచుచు పువ్రేల, వెండియుంగరమును పెడ వేలుముడికి

జంచెములు నవ్యయాచ్యుతన్నరణమాస్య, నీమంగళసంపద బజతెంచె, జేరికడకు, 40

ఉ. ఎచ్చినఁ బెద్దరెడ్డి సుగవాసి విమేలి పుడైన నీడకల్

ఎచ్చితెయ్యచు బావయనువానిని ద్విస్తరలాడితాఁడె

యిచ్చటఁ జల్లుచిత్తు ఫలియించునె వేళగుణంబెఱంగి నా
యిచ్చకు మెచ్చగావర మివ్వడనన్నిని యాతఁడుబ్బుచున్.

41

ఉ. చెప్పిన నేమిలేదుగద చింపులదోపతిఁ జూడుమేను మీ

కెప్పుడు మేలుఁగ్గోరి మఱియొక్కలిడెవికి గ్రామగంగున

జప్పిడిఁ దిందు మొగ్గుకొనుబాడ లెఱుంగ వెయ్యిపట్ల నే

చొప్పననాశ్రితుం గరుణజూడకుగా కదియేల యిత్రజ్జీ.

440

ఉ. నిన్నటిరేయి నాయెదుట నిల్చెఁజూమి కలఁగొలె మీకుమే

ల్పన్నెడువేరటాల్ని లీచి బావఁడ రెడ్డికిఁ బ్లెంపరాచె న

న్నెన్నఁడు దిన్నెఁదెట్టి నతియించుచు గొల్వరిటంచుఁ బల్కె నా

కన్నుల నీరుదొట్టి పులకగ్గిపపట్టెడుఁ జూడుమివ్వడున్.

441.

క. అన రెడ్డియనుసు గరఁగం, గనుఁగవనీరోదవి జూఁజగను బావఁడ నే

వినలేను తాళుచెప్పుకు, మని మనుపటి దానిచిన్నె లాత్తుకుఁదోపన్.

442

క. ఆలనియెంచక మనియెడు, కాలంబునఁ బల్లిమాట గడవక దానిం

నేలనిడి కాలరాచితి, నీలాగున వచ్చుననుచు నెవ్వఁడెఱుంగున్.

443.

గీ. అనుచు ధైర్యంబుఁదాల్చి యాయన్నునత్య, నుప్పుడేకంటి నింకఁ దానడిగినట్లె

తీనఁ బెట్టుకకొలిచెనఁగాని నేఁడు, మొదలు నామాటుగా నీవు మొక్కికొనుము.

444

గీ. అనియెనీరీతిఁ దానికై యపనిసురుఁడు, సిద్దువుట్టించి యపుడుచేతఁదీసి

కొనియెఁబుట్టెడు విత్తులు కొలుచు మంచి, వేళవచ్చితిననుచు ఖావించుకొనుచు.

445

ప. అయ్యవనరంబున.

446

చ. తలపయిఁ బ్రేటచుట్టపయిఁదాల్చినపుట్టికలోనఁబొల్చునం

బలిగల పంటియుం జీలుమువాయఁగఁ దోమిన కంచము స్వము

జ్వలమగు చూపుడాలు ముఖవారిజవైరికి నెల్లపాడ

ల్పలెఁ దగరెడ్డికొడలు విలాసముతోడుత నేగుడెంచున్.

447

గీ. అవ్వడవ్విప్రఁ డలికఘర్కంబుపటలి, జాజీవీడెంచుచున్నతో నంధిసేయ

బెరుగునివ్వెరతో నోరుతెఱచికొనుచు, చప్పకీక్షించె దానిసాందర్యవహిను.

గీ. చూచినప్పుడె విలుపాటవైచి నరన, తామరసభీమతరగదాదండమెత్తి
దండహత్తి మనోజుండు దండవెట్టె, నమ్మహీదేవు నెమ్మది రిమ్మవాడను. 448

ఉ. అంతట రెడ్డిపంపఁగ మృగాక్షి గృహంబున కేగ దాని యా
ద్యంతశరీర సౌప్తవమునందు మెలంగు మనంబులోపలం
గంతులుగోరి కోరికలు గంతులువైవఁ గృషీవలాజ్ఞ గే
హంతర మొంది చెందు విరహజ్వరముజ్వలమైనఁ గుండుచున్. 449

గీ. అద్దరాదేవుఁ డాహలికాబ్బవనఁ, గన్నకన్నుల కింటిలో గరితరూప
మెట్టులుండునా కాని సహింపఁడయ్యె, దదృహుకృతీపచార విధంబుల్లె. 450

నీ. కీలుగంటిదియేలపోలఁగా నునుగొప్పుఁ గీల్కొల్కుకొమ్మంచుఁ గీజాపోరుఁ
బసుపుపొట్టిదియేల నొనటవిధూతిరేఖయమర్చికొమ్మంచుఁ గంటగించుఁ
గానెకట్టిదియేల కపురుగా మైజారుచీరఁదాల్చుమటంచుఁ జిమ్మరేఁగు
లక్కానటవిదియేల చొక్కంపుటంచుకమ్మలు ధరించుమటంచు నలుకఁగాంచు
భార్యతో నాయమయు వెట్టిపట్టె నేమొ, యనుచునాలాగె కావంప నతఁడుహలిక
లికుచకుచవేష మేకాని యకటదాని, యొరపులేదని యాత్మలోఁ బరితరించు. 451

గీ. గేస్తురాలొక్కపరి రతికేలిమీఁద, మనసుపాటినఁగంకటి మెలచీరఁ
బజుచి విడె మొల్లరేయించుఁ బలుకరింపఁ, గుక్కూఁతురవలదంచు వెక్కిరించు. 452

నీ. ఒడిలోనఁబంచాంగముంచుకొన్నది గాన కెటుపోయెననుచు నూర్లెవెదకుఁ
బనిలేనిపని పీఠిఁజనుచుఁ గ్రమ్మరు శాత్నగృహమంచు నెంచి యిల్లిలుఁ చూఱు
నపుడుభుక్తి యొనర్చి యవురమే నంకటి తీరినా యని యింటి తెఱవనడుగుఁ
✓గురుచోవతి గట్టికొని యెవ్వరో యిట్లు గట్టిపోయి రటంచుఁ గలవరించు
గడియలోఁ దెల్లవాతె భాస్కరుండు గుంకె, బాగులేలంచు నందెపై నందెవారు
గంతుమాయల నుమ్మెత్తకాయదన్న, పాలుపు సారెకుఁ దెల్పు నప్పుడమివేల్పు. 453

ప. ఇద్విధంబునం బునఁపునఁప్రవర్ధమాన మన్నభోన్మాదుండై యమ్మేదిసీదేవుం డొ
క్కనాఁ డహర్నాఖంబున సంధ్యావందనార్థంబు తటాకలితవిటపిచ్చటాకం బ
గు తటాకంబున కరిగి తదీయ తోయజామోద మేదురమధుప్రతప్రాతతీప్రాతతారవం
బులం బొలుచుచున్న సమయంబున. 454

క. మేలికదానినదాకల, పోలిక గల యిరుగు పొరుగు పొలఁతులతో నా
హలికబాలిక తళిరే, భాలిక యచ్చటికి నీటికై యరుదెంచెన్. 455

- క. వచ్చిన మేసికిఁ బ్రాణము, వచ్చిన యట్లైన మెచ్చి వసుధావిబుధుం
డచ్చులూక్షిపాణికిఁ, ముచ్చటతోఁ జేతులెత్తి మొక్కినయంతక. 456
- గీ. అయ్యువారెప్పరికి మొక్కినెంచుబలుక, నెప్పతెకునేలమొక్కునోయెఁబెల్లాఁడి
నమ్మియేదేవరకు మొక్కినాఁడోయనుచు, నప్పుచేడెలఁ గూడియన్నాతిచనియె. 457
- క. వాలాయము దినదినమును, బాలామణి పెచ్చుననుచుఁ బాటుఁడుపాఠః
కాలమునఁ దత్తటాకిము, కూలంబున ముక్కుపట్టుకొని కూర్చుండుక. 458
- గీ. ఉండి నీటికివచ్చునయ్యవిదఁజూచి, నన్నఁగామొక్కుమొక్కుక దజ్జలజనియన
తనకుమొక్కుటఁదానాత్మఁనలఁచితలఁచి, యేటియాలోచనయటంచునింటికరుగు. 459
- క. అంతట విశుమొక వాఁడ, క్కాంతామణి యతని మనసుఁగనవలెననుచుం
జింతించి జోడుపొయ్యపు, టింతులనెడఁబాసి నీటికేతెంచుటయొక. 460
- గీ. అతఁడు గనుగొనియిదిగమయంబటంచు, మఱియుమఱియును మొక్కనమ్మఁదగమన
కడవయటండిచి తెలిసెదఁగాక యనుచుఁ, జెంతకేతేరనాతఁడు చేరనరిగి. 461
- క. అశీర్వాదము మేరుధ, రాశాసిభవత్కుచవ్యయంబునకు సుధా
వేశలచోసానసరా, కాశకికిఁ నీకు మేలుగావలె నబలా. 462
- క. ఇన్ని దినంబులు సనియె, న్నున్న న సేన్నెఁడైన మమునమ్మినవాఁ
డున్నాఁడిబాపండుని, వెన్నెలచూపులను జూడవేకద నన్నుక. 463
- చ. అనవిని నవ్వి యవ్వికసితాంబుజలోచన పైఁటకొంగుకే
లునసులివెట్టుచుం దకుకుతక్కునఁ జూపులఁజూచిరెడ్డినీ
ఘనతయెఱింగి తానడవఁగా నదిగాదని యేఁజేయఁగ
ల్లినపని యేఁపియున్న నపులే దయఁబల్కితివేమె యాగతిక. 464
- క. అదియుండనిమ్ము నేనడి, గద నొక్కటి నీవు దినముఁగేలెత్తి ముదం
బాడవఁగ మొక్కుఁకుటెంతపు, గద యదియెప్పరికిఁ దెలుపఁగావలె ననినక. 465
- గీ. అతఁడిట్లునోజలజాన్య నీకుఁ, గాక యింకెవ్వరికి మొక్కుఁగాఁగడంగు
నతులధర్మపవిత్రింబులైన నాక, రంబులనుమాట లికనేల తిప్పవలయు. 466
- క. అతిభిన్నయవచ్చివాఁడ, నృతిభిక్షయొసంగి నన్ను రక్షింపఁగదే
నతిసీతీవుదేవతలకు, గతిగల్గెడుననిన హలిక కామిని కలఁకక. 467
- గీ. అమ్మనేఁజెల్ల బాపనయ్యామతేమి, రక్షలాడెడు మంచినరస్తువగుదు
చేరిమాటాడినపుడె నాసిగ్గువోయె, నారయంటివి లెన్నబానాయెఁ గాదు. 468
- గీ. ఓడకటువలె నీవంతవాఁడవేని, మించితెగినట్టి బుద్ధిచెప్పించవచ్చు
గ్గామయునెల్ల మాతిమికాఁడవగుట, ప్రతిహేతివి పోర బాపనగరాన. 469

- క. అశుమాటలు చెరిగినకా, యం యిట్లరిపలుకుం దన్నుగాడు చాటితోఁ
జనుచును దోడ్ముద్రురి, శిలిగెనున్నట్లు వెలపుచెడ్డునిమిచ్చి. 470
- సీ. పట్టెవర్ధనము నీపాదాబ్జములు సోక ముక్కినఁగాదపే. ముద్దునుమ్మ
జుచెయ్యేన్నగుమ్మలంటఁగఁ గాఁగిలించినఁగాదపే మించుబోఁడి
నేల్చివేల్చినచేతి వెనీకువక్కాకులిచ్చిఁగాదపే యిందువదన
వేదముల్లకుం జరివిననోట నీమోవి యానినఁగాదపే యబ్బవయన
యింతకదఁటెను నన్ను నీవేమిచేయు, దనుచు నొండాడవేని ప్రియంబుఁగంటి
నీవుతెచ్చికిడలలో నీళ్లుచెన్ను, ధారచోసెన నావిప్రసర్పమెల్ల. 471.
- క. వేదము చదివినఫలము, స్వామిందినఫలము సంధ్యవార్షినఫలము
దైవలి నీకునొంకెదఁ, గావనిం డ్రొక్కహత్యకత్తెడునుమ్మి. 472
- గీ. అని యశఁడులక్ష్మనగుట నేకాంతమగుట, ముండుప్రక్కలపొడిచిసమృతముఁడెందు
మనుచు నిర్బంధ మొనరింప నలసికనియెఁ, గలికి నాలుగుదిక్కులుఁ గలయఁజూచి. 473
- క. ననొట్టుచాపయ్యూ, పనవెడ్డికిఁ దగులుచుడి తెపింపఁగ నేలా
బనవెడ్డుగదలకుండెడు, పనతికి రమ్మచుట్టేను వచ్చెనఁబొమ్మి. 474
- గీ. ఆనిన సంభ్రామించి యశ్యువనిసురుఁడు, శీఘ్ర మేవత్పద్యేష్టసిద్ధిస్తు
స్వస్తిరిస్తు తథాస్తు తథాస్తు హరిక, వనజగంధి యటంచు డీవెలూసంగి. 475
- సీ. బలదలై మెఱయు పార్వణపుముద్దలవంటి వలిగుచ్చలెన్నఁడు వ్రొచ్చిఁకొందుఁ
బగచెల్లవముల మించి పింపి యాఁకిలిదీర నెన్నఁడు గఱచిఁకొండఁ
గొనలుగల్గినదర్శికోటి నేలిం కురుల్లట్టిగానెన్నఁడు పట్టఁకొందుఁ
బంచామృతియుఁ గిందుఁజుచు వాక్కుధనిపుల్లనిపంచన్నఁడు ద్రావిఁకొందు
ననుచుఁ గోరుచు నప్పుచు నాడికొనుచు, నారెగేరుచుఁ జూచినవారువీని
పుట్టుకేష్టంధలోను గాఁబోలుననఁగ, వాసుకర్మయు వాత్మగేహమున కరిగె. 476
- గీ. ఇవిధంబుఁ దనయింటికిగి హరిక, కాంతిరమ్మనె బనవెడ్డు గదలకుండు
చోటికక్కట యదియెట్టుచోటు తెలియ, నడుగ లేనైతినిని ఖిన్నుఁడైకృశింప. 477
- ఉ. శీలవతీశిరోమణి విలితీతరంబగు భర్తచార్ష ము
వ్వేళనఁడోచు తివ్వధయు వేయి గన్గొని చేరి దీనతా
శ్రీలలితంబుగా నతఁడు చెప్పిన నిందుక చింతసేసివా
చాలనమానమాధురి వికాలము గాంగి రహించునట్లునెన్, 478
- క. బనవెడ్డుగదలకుండెడు, పనతియునన్న దదియన్న వనజారికభా
లనమానమాళికోవెల, మనలకయటు పొందు నేటి మాపటికనినెన్.

- క. పరమామోదత సంతటి, వెరవరి విడితెలిసినపుడె విద్వాంసునికూఁ
తురవగుదనియతఁడా గుం, పరివెడ్డింపంగ భోజనముదీర్చి వెళ్ళ. 480
- సీ సోలనీటను నీడఁ జూచుచుఁ బట్టెవర్ధనము నిండఁగనక్షత్రలను మెత్తి
యశుగుళిఁబడు విరావాయుచందమొదలంగఁ దగ వేపుచెక్కిగిండ్లంబలంది
నరిసినిగిలోన నంబినాఁడిచ్చిన గన్నేరుపూవులు కొన్ని తుఱిమి ✓
తడియాటి యాజనుండెడు ప్రితనోవతఁటవేనురు వీరజవైకట్ట
కూర్చిసతి పెట్టెలో దాచికొన్ననల్ల, గరిలపండుగుచీరఁ ద్రెంగప్పకొనుచు
సతనుఁడైనకొల్ప దేవాలయంబుఁజేరి, ప్రియగుంకకమున్నె సొంపులుజనింప. 481.
- క. ఈదారిఁజేరి యేశ్వరి, రాదాయెనిజేమి యనుచు బ్రాహ్మణుఁడు 2హి
చ్చేదికివచ్చుచుఁ గోవెల, లోచూరుచునుండె సంతోసఁ నలూరుల్. 482
- గీ. ఆతని తపాతపా గనుఁగొని యార యాతఁ, డేనభూమణిరాకెన్ యిచటనన్న
వాఁడు మంచది యదియునువచ్చినపుడె, బట్టువటుందుఁ బొందెఁబుచ్చుననున. 483
- ఉ. హాలిక బాలికానుజియు సంత నిజాంగముమీఁదనున్న ని
దాళునునోఁగినాథుని కరిమ్ముల మెల్లనెడించి సావాని
శ్రీలనమానయై వెడలి శీఘ్రిగతిం జనుచెంచిచొచ్చె దే
వాలయము న్ననోరథసరాయణుఁడైన సుకర్మమెచ్చఁగన్. 484
- క. గురికాఁడురాక మనమీ, తరుణీభూసురులఁ బట్టెదగదని చుట్టుం
బురిగొనుచుండిరి యాతల, వరులంతట నదియు సతనిపాంఘుదీర్చెన్. 485
- క. ఆలోన యామికావలి, యాలోచనయెఱిగి మగని సాలికాళికచం
జాలిబడకుండఁ గావఁగ, శీలవతీకాంత కొంత చింతయొనర్చెన్. 486
- క. అని నుజియు నాపృభావతిఁ, గనుఁగొని యచ్చిలుక పలికెఁ గలికీయిక న
వ్వనితామణివారిల నే, యనువునఁ గావవలెఁ దెలియనడిగెదఁ జెప్పుమా. 487
- క. అని యడిగినకథకద్భుత, మన మునుఁగుటఁబలుక లేని మద్దియ మొగముతో
గనుఁగొని యదియుం దెలిపెద, వినుమనియెం జిలుక యమృతవిధసభులొక్తిన్. 488
- గీ. అట్లుతలపోసి యొకయుపాయంబుఁగాంచి, బల్లెమునఁ బెద్దబోతియొప్పుదక్షిణము
నిల్లువెలుది దేవతాగృహముచేరఁ, దెగువమొనచ్చె శీలవతీలతాఁగి. 490
- క. ఆనాతిఁజూచితలవరు, లేనెలఁతయొండడిప మెత్తఁగవచ్చెన్
బోనిమ్మని కనుఁగొన న, మ్మానినిగుడిసాచ్చి కనియె మగనిఁబుచ్చునన్. 491

క. కని వచ్చితి వెనుకనుడని, తనచేలయు దానికేచ్చి దానిపటంబుం

దనకటి ధరియించి రయం, బునబల్లెరమివుగొంచు బొమ్మనిపలిచెక్క. 492

*క. పనిచిన మెచ్చు మహాలికాం, గవయీత్వరుమొక్కుచెల్లెగద యింక మహు
 న్నుపపటివలె మినుపును దయ, ననిచని పతిప్రకృత చుద్దయివపించెక. 493

ఉ. అంతః దళారులాత్మవిభుః డచ్చటికిం జనుదేరి జొరవ్వు

త్రాంతము దెల్పఁ బట్టుఁడని యాతఁడనం గుడిసాచ్చి దివ్యుణ్ణి
తృప్తనఁదెచ్చిచూచి యిది శీలవర్తనతి యాతఁడెంచఁ ద
తాఁగఁతుఁ డటంచు నిగువది తిప్పెఁ బుయోజనమలయఁ బోయినన్. 494

గీ, రమణం దొడ్కొని తనమంగిరమునకరిగె, శివవతియంచు పచ్చియించు చిరుకంఠాది
యాప్రిభావతి యప్పుడేముదిగొ చెల్లె, వాతెనని యేగెనంత నాగరమునకు. 495

క. చనివాటి లేయి నరపతి, నెయం ద్యోగనీమకేగుదానిం
గనుగోని యొక కథనిమమని, యనియెం గిరింబు పలుకు లమ్మతము దొలకెక్క-496

—●◆—పద్మనాభవర్య.◆—●—

(*)క. కుముదచిలం బనుకొకపుర, మమరుసురవ్యజనితధ్వజానీకమద

భృగువప్రమదప్రసాదా, సుమదామకటాక్షజనితసూనకరంబై. 497

గీ. ఆందుఁ దనరాసు పొఱుఱుచైన యొక్క, కాతు వానికి దోసిటిపొలియుడు 499
గుమ్మమునఁజరి యన నొక్కఁకొమ్మిఁగలదు, కమ్మత్రావులరెమ్మ బంగారుబొమ్మ.

*క. అప్పుడాశీరిపతిశేల శొప్పపల్లె, మెలమితానందుకొని కాపుటిరికివుని
మొక్కుచెల్లించువిధమున ముద్దునడల, నుడివెడలిచేర నిల్లుల్గు గుబ్బలాఁడి.

(*)క. జగతిఁ బొగఁజేందు విద్యా, నగరంబునఁ బరమధూర్తనాయకులగుచున్
నెగడుదు రిష్టజుభూసురు, లగణితులై విందుఁడనఁగననవిందుఁడనన్ .)

సీ. తల్లిబిడ్డలు నన్నదమ్ములకైన నాఱనిపోరుగల్గించి రట్టునేయ
యామికావళికన్నుఁ బ్రామి యంతఃపురాంగణములైనను జూచిక్కుపెట్టె
పతిభక్తి నతినరుంధతిఁబటివాల్గంటి నైన బెల్లించి వెల్లాలనేయఁ
దమ్మకళకునియంతటివానివైన జూదంబునగెల్చి పందెంబు గొనఁగఁ

జీరకును గొట్టెనును లంజపాతల్లి, పూటకొప్పించి తియ్యనిమాటలాడి
 రాయగర గించుడును నవ్వరమున వార, లొకనికొక్కఁడుమెచ్చకయందురెప్పుడు

నే. పగడసాలల, గోడిపడవుల, బుట్టుచెండాటల, నిష్కరకార్యనింద మదిభోగములతో మగదానిచక్కటికథల దుర్వ్యవహారకర్మకలన

క. ఆలలన నాయకని యువ, లాలనమునఁ దనివితేక లలితాకారా

వాలములగు జారులకను, కూలముగా మెలఁగుచుండుఁ గోర్కులదీర్చె. 499

సీ. అత్త గారికిని దీగాయవిచ్చినయట్టి బ్రహ్మదేవునిమీఁదఁ బండ్లుకొలుకు
భర్తకుఁ బొరుగురుపయనంబుఁ జెప్పని ధరణీధవునిమీఁదఁ దప్పులెంచు
జంధ్రసూర్యులవృత్తాశము మాయఁజేయని కటికిచీకటిమీఁదఁ మెటికవిలుచు

✓ బసులగోడలువాన్నివసుధవైఁగుల్పని ముసురువానలమీఁదఁ గనరుఁజాపు
వది నెలకు రేలు మఱి పారఁశ్యగరిమ, నెనయఁజేయని నిద్ర సేమేమెదుఱుఁ
దవులుకోర్కులచే వెలిచవులకరుగ, నందుగానకకుందునయ్యిందువదన. 500

చ. కడకుఁ చొలంఢినం గెలనఁగాపుగనుండెడు చేడెతోడ నీ

వెడపకవితవానిరతికేగతి నేగుదువమ్మచెల్ల యె

క్కుడుభయనుయ్యెడుం దలఁచికొన్న నెయంచని యిట్టిసౌఖ్యమె

క్కిడఁగలదంచు విస్తరముగా నదిచెప్పినఁ గోరుజారుల. 501.

చ. జననము నందినం బురుషజన్మము కావలెఁ గాక యాఁడుదై

ననుగుడిమద్రొవై చికినినం దగ్గులేకకలాంగవాసితిం

దవరినఁ గామరూపమయినవ్యలదాయని చింతిసేయు న

వ్వనరుహపతి సేతితిలవ్యాఁతకుఁ దప్పలుగల్గెనేర్చునే. 502

దీవుల నీరాటరేవుల రచ్చల మాటలజనవశ్యమంత్రీశక్తి

బొమ్మలాటలవట్టిఁ బూటకంబుల వంతుపాటిలకొక్కపతనశక్తి

పగటినిద్రల వెలయాండ్రొఁ బట్టుపనులఁ, జూడిహూఁతల బరిహాసచరిణినడక
లేనిదుడుకులబెట్టుటఁబూనికొనుచుఁ, బొద్దుపోనిత్తురెప్పుడును భూమిగురులు. 3

గీ. వారలంతట నలకంచవరదరాజా, గరుడసేవ నిరీక్షింప నరిగి పోవు

పరునవెంబడి జని యన్యభూమిసీవి, లోకవావేళ్ల నెమ్మదిలోనపెచ్చు. 4

సీ. వృద్ధవేశ్యతనూజవిటఁడిట్టుమాటల వెలపువ్వుబోండ్ల నన్నించుకొనుచు
నత్తకోడండ్రొ కాట్లాటమాటలఁ గులస్త్రీలసిబ్బిళిచూపి చెప్పికొనుచు
మరుసతోనిల్లాలు పృథిరాతిరి యాడుమాటలఁ గులాంగన గుట్టుకలఁచికొనుచుఁ

✓ గొట్టకేగొణిగెను గుండనిమాటల కొమిరబానిసెంపుఁ గూర్చుకొనుచుఁ
గోడకాండ్లొగూడిరాఁ గొంతతడవు, కథలు మఱికొంతతడవు శృంగారవతుల
చిత్తములెఱుంగు నేర్పులుఁ జెప్పికొనుచు, విరుగుచోఁ చోరగఁడపిరయ్యవనిగురులు 5

గీ. పరునడిగినచోఁ దమవంతువగల, కానపడి చూచు కొమిరయిల్లాండ్రొచెంత

నగుచునన్నేలజేల్పులన్నంబువారిష్ట, కొంఠువారలు వండివహురలిడఁ గ. (పాశాం 6

క. వెనిమికియు నత్తపిశెలు, కనుగలిగి మెలంగ నెడలఁగా నెడలేమిం

దినదినముఁ దత్త బోదరి, మనసున నే యిట్టి నేలమాలెబుద్రొప్పుకొ.

503

చ. మునింగన్న మెఱంగి యిల్వెడలి పోవం బోయి జాగోపభో

గరతింజొక్కంగఁ జొక్కుచోఁ దలవరు ల్లదించినం డాఁగ డాఁ

గిరయోదారిత నిల్లనేరి నతిభంగిం గుట్టులొ బంధుమో

✓ వారముజెందఁగ నవ్వఘామణి యుపాయంబెంచు నెల్లప్పుడుకొ.

504

మ ఇదిజారుంజిలునేఁగఁ దగినతావిచ్చోటఁ దత్సంగమా

భృగసయార్జుంబిడి యింటివారెఁగెనం బొహ్నుంచువానినియం

బొవంబం బంగఁగిచ్చు తోవయనితానూహించు గేహంబున

న్నవవత్సయిజాగోచనానుణి మగోన్నాదం బుదారంబుగకొ.

505

క. ఈరీతినుండి యయ్యం, భోరురాముఖి వ.గఁడు మోసపోవనికితనకొ

జారతికొకనుహోపా, యారంభముఁ బూని దీనయైనదిపోలెకొ.

506

క. ఒకనాటిరాత్రివిజనా, యుకుతోగురుభూమిఁ దగుమందంబజనానం

చకయెటులె నన్నదియో, యకటామాచున్నధవకుఁ డరుడేడేమో.

507

గీ. తొమ్మిదిపడేండ్లుగానెచ్చెఁ రోఁడుఁజూచి, గురుతునైతంబు మఱచితిఁ గోరియటకు

మీరు నన్నంపఁగాఁబోరు వారు నిటకు, రారుగా చూచుటెట్లు వారలను నేను.

508

క. ఆనిలుక న్వరుఁడూరా, ద్వివమాటలు వాఁతిన్నెఁజేసె పథికుం

డనుగురూర్తుం పొక్కఁడు, వినిచూతము గాక దీనివిధమని యంతకొ.

509

గీ. వేగి మఱునాఁడె యంగటిపిథి కేగి, పచ్చడము నీరయును బండ్లుఁ బసుపుఁగొనుచు

పచ్చి వారింటికిగి బాగాయటంచు, మీనకు మొక్కియతని నివ్వెరగుఁగాంచి.

510

క. తివిజవానందక గా, రవమున నీయనుజఁజూచి రారాపోరా

ధవళాయనవచ్చితినన, నవపాతుఁడై వీరఁ డదృశ్యతానందమునకొ.

511

గీ. ధనుఁడ వీవేనాయని, కవుగిటఁ గదియించి నెనరుగలబంధుఁడవో

దువు నేటికై నవచ్చితి, వవనర మిప్పుడైనఁగిగె నాయనిపలుకకొ.

512

గీ. వారిమాటలువిని మధవతినుదీయ,

నచనమేజాణయోచినవచ్చి యిట్లు

నందుకోన్నాఁడుకార్యంబుచక్కనయ్యెఁ

గాంక్షయెనఁగూర్పధవకుఁడేకలఁడటంచు.

513

గీ. వచ్చి కల్పితసంభ్రమావార్య యగుచు, మౌక్తిక్య దీపించు వాతనిమోముఁ జూచి
యన్నయాశీర్వదించినయంతఃఫలము, నీవు వచ్చినకతమున నేడు గలిగె. 517

సీ. మనయమ్ము కిడుగుఖమ్మున మన్నదే యయ్య పెద్దవార డయ్యెఁగా దేల్చి నతనిఁ
బోపింతురే మీరు పొర మాపు లేక నా యరిది చెల్లెలి వచ్చియత్తవారు
తోడ్కొని పోయిరే మారంబుగాన యేవార్తయు వినము మాపదిసె వేక
టని వింటి నే తిడ్డఁ గనియె నే మగవానిఁ గనియెనో యది మేలుగాక యాఁడు
దాన నై పుట్టి మిముఁ టాడఁ గానకిట్లు, లేను బడుపాటు చాలదా యొన్నఁడైనఁ
దలఁతురా నన్ను మీరు డెందంబు నందు, నేల తలఁతురు మాటచిపోయితిరి నన్ను. 518

చ. చెలియలి పెండ్లి చేసితిరి చిల్లరపబ్బము లెన్నియైన భో
భిరె నను నెన్నఁ డైనఁ బిలిపించితిరే పిలిపించునన్న నే
మలరెడుకూర్చి నాఁడుఁబడు చానపడుఁ గద యంచుఁబచ్చపోఁ
గులు గలచీర యంపనొనఁగూడకపోయెనె యేమిచెప్పదున్. 519

గీ. ఇపుడు మీపుణ్యమున నాకు నేమి కొదవ, యుండె నేనుధరింపఁగా నొకరి కీయఁ
గలదులే యందులకు నంట గాదు మీద, యాతిదాక్షిణ్య మిటువంటి దంటి నింతె. 520

క. అనవలసి యంటి నిన్నుం, గనుఁగొనుచే చాలు బడలికలు కనుపించెం
జనుచెమ్ము కంచ మిడినది, యుచుచుం గను గీటి పిలువ నాతఁడు మదిలోన్. 521

గీ. కల్లవగజూదకత్తెలఁ గంటిఁగాని, యింతమాయల జగజంత నెందుఁగాన
నెట్లు నచ్చెడి దొర యాయెంటు దీని, కడమనడతలు తెలుతముగాక యనుచు. 522

క. చని యది వడ్డింపఁగ భో, జనకృత్యముఁ దీర్చి యంతఁ జలజాత్రుఁడు గుఱిం
కిన దానికన్ను నన్నుం, గని కూటములో వసించెఁ గంకటిమీదన్. 523

చ. మనవతి యంత వాత్సలిభు మన్నథకేలిని దేల్చి కూటి వొ
క్కొదవఁగ నిద్రఁజెందు పతి నొయ్యన వారసి లేచి చెంబుతో
నుదకముఁ గొంచు ధూర్తమణి యుండెడివోటికి నేగి మామపు
న్నిదురవహించి యున్నయతనిం గరనంజ్జల లేసి యిట్లనన్. 524

క. ఏమోయి నిన్ననడిచిన, నామాటలు పొంది విని ఘనంబై తగును
త్రేపిమ యెనఁగూర్చివచ్చిన, సామిది గద నిన్ను మెచ్చఁ జనదే నాకున్. 525

సీ, అందగాఁడ పగుడు వచ్చెడి కంటి నీ, దారి మగఁడు నిద్రఁ లేటి నన్ను
వెనకు నటకుమున్న వేగఁ బోవలయు నీ, బోలి యేల పృక్కఁ జోటొనంగు. 526

- చ. అనవి వాఁడుపల్కు భవనద్భుతచాతురిలో శతాంశమై
నను గలదా మదీనునిపుణత్వము నేర్పరులందు నిన్ను నే
న్నివర దగు మున్ను నాగుఱుతు నీవు నెఱుంగవు నిన్ను నే నెఱుం
గనెకద యిట్టిచో నిజముగా నిలనాడితి గాన మననీ. 524
- క. అది యెంతయైన నున్నదె, కద యీదుద్భుతము జోక గలుగుట మే లా
ముదిత కొఱగానివా చి, ట్లొవవినచో మదనకేళి కొడఁబడఁ దగునే. 525
- క. అన విని యది యిట్లకు నా, మనముఁ గనన్వలసి వలుకుమాటలు చాలు
న్నన యిద్దటి ఘనపాచాన, మునకు న్నల మతనుకేళి మోదము గాదే. 526
- క. చక్కనివనితాపురుషుల, కెక్కడివావులు మనోజాఁ డెక్కడనున్నాఁ
డక్కడఁ దగవులు నడచునె, మొక్కలితన మేల మేలములు వల దింకన్. 527
- క. అని పలుక మఱియు నాతఁడు, మనసీయక యున్నఁ జూచి మంచిది పఠిచే
నినుఁ దునిమించెద ననుఁ గనుఁ, గొనరా యని బోటి పోటుకూఁతలు వెట్టెన్. 528
- క. గడగడ పడంకి యతఁడో, పడఁతీ నీవానతిచ్చుపనిఁ జేసెద నా
కడ నెఱుఁ దలఁపవ ద్దని, యొడఁబడిన న్నంచి దని ననుతాపమునన్. 529
- క. ముదినాతని రక్షించఁగ, నది యెంచెఁ బ్రభావతీ మహామతి వాడే
కద యెట్లు కావవలెఁ బది, పదిగ విచారించి తెలియఁ బల్కు మ టన్నెన్. 530
- క. కోమటిమీటారి చిలుకా, నామతివిస్తార మేమనన్వచ్చు పద
శ్రీమెఱయ నీవె తెల్పుము, నా మంచి దటంచుఁ గీరవాఘుం డనియెన్. 531
- చ. ఇద్విధంబున నమ్మదపఠివరాలోచా, యుపాయపరాయణయై యుండె నంతకకు
న్న కర్ణవిశ్లేషనం బగుతదాకాశంబు నిద్రాభంగంబుఁ గావించుటయు నవ్వీరు
డదరినడి లేచి కృపాణపాణియు వికటికృతభ్రుకుటినిటలుండును నగుచు పచ్చ
నంతకమున్న యయ్యంతి సమంతిక ప్రవర్తయగు వాధూర్వుని నవికారంబుగాఁ
డియుండు మని బోధించి యాగాధవృధాబాధితయుం బోరె నిజనాథుని కదు
గాఁ బఱుతెంచి పాకాందనంబుగా ని ట్లనియె. 532
- క. పని గల్గి నీరపాత్రము, గొని ముంగిటి కేగుచెంచి కోయనుకూఁత
ల్పని చేరిన వికృతాకృతిఁ, గని యున్నాఁ డన్నయేమి కతమో యెఱుంగన్. 533
- క. ఇహ్లాళ్లు రానివాఁడే, యెన్నిక లానఁగూర్చ నిచటికేతెంచెనో మా
యన్నముఁ గనుఁగొన రావే, ని న్నని పచ్చుట నుపేక్ష నించుట తగునే. 534
- క. అన విని పదరకువే యా, తని కేమియు లే దటంచు దాని కిటుండం
బని పేరుఁ డతని యాకృతిఁ, గని తోమ గాలి సోకెఁ గావలె ననుచున్. 535

గీ. వెన్ను చఱచి ధవళ మోవకురా యందుఁ, బలుక నంత నరఁడు తెలివి నొంది
వారిఁ జూచి లేచి మీరేల వచ్చితి, లేమి యెఱుంగ నైతి నింతతడవు. ౪౩౬

చ. అనవుడు నవ్వి వీరుఁడు నిజాంబుజలోచనఁ జేరఁచిల్చి మం
తనమున నీతఁ డొంటికి మనంబున భీతి వహించె నేమొ నీ
వినుఁ డుదయించుదాఁక వసియింపు నవాయముగాఁగ నందుఁ బో
యిన నగి ధూర్జతోడ రమియించె వధూమణి యాన దీఁగఁగ. ౪౩౭

క. అంతటఁ దెలతెలవాఁతొం, గాం తాయని పలుక వైశ్యకామిని యిచట
న్వీంత గదె తెల్లవాఁతొక, కుంతల యని యంతిపురము గుట్టునఁ జేరెన్. ౪౩౮

గీ. చేరి లేము మహీకాంతుచెంత కరుగు, దానితోఁ బూని తోయజోద్యనన్నరంద
ధార లూరఁగఁ గీర మోతరుణి యొక్క, కథ విను మటంచు వెన నరికట్టి పలికె. ౪౩౯

క. వీలనగరంబున గో, పాలుం డొకఁ డనురు విష్ణుభక్తుఁడు ధర్మా
లోలమనఁకుఁడు తంత్రీ, పాలుం డనువాఁడు నిఖిలబంధువీయుఁడై. ౪౪౦

సీ. పులుల వాకట్టుమందులు, పాముబదనిక ల్పాదుగుచేపుఁడుమౌర్యులను గోడె
దామెనవగ్గము ల్లతాళిళ్లు నురితాళిళ్లు చిక్కంబులును జల్లిచిక్కములును
మాటుమానిసిఁగన్న దూఱువేపులజోళ్లు కొలికిచెప్పలు జమ్మగూడ లలఁతొ
పిల్లగొప్పులు నెక్కువెట్టినిండ్లు కంబళ్లు దుప్పట్టును వల్లెతాళిళ్లు
మొదలుగాఁగల పరికరంబులఁ గొఱంత, లేక భూమిరుపాచ్చాయలేకృపాశి
గాఁగ వాఁదాలమందలఁ గాచుబాశి, నడవిమానిసి యై తరువాడు నెపుడు. ✓ ౪౪౧

చ. పిడికిన యాలపాలెంద్రురులియ్యము కావడికుండ నించి య
య్యదుపతికిం బిలియంబుగఁ దదాహృతపహ్ని సమిర్నరంపరా
భ్యుదయము నొందఁజేసి పయిపొంగలి వెట్టి భుజించునాతఁ డిం
పొదపఁగఁ జేకుటాకుల వనోర్విని మందలఁ గాచువేళలన్. ౪౪౨

సీ. మేరలెంచక నూరివారిండ్లకేగి పాలెవుఁగు వెన్నలు ముచ్చిల్లించె ననుచు
నీరాడుతటి నాఁడువారుకట్టినపాఁత లెత్తుకపోయి చెట్టెక్కు ననుచుఁ
బ్రతుకుభాగ్యము క్రిందఁబడఁగ బాపన యిండ్లకరిగి యాఁకటికఁ గూడడిగననుచు
గడపటఁ జాట్టాల గరితలపైఁటలోఁ జెయిచేసి యేమేము చేసెననుచు
వ్రాసికొన్నారు బాపనలైసిగావుడు, కొలముసామి విచారించుకొకయట్లు
చేయునేనుండుఁ బెద్దలచేత విసెను, కృష్ణకథలందు నిటుమంటి వెల్లవినఁడు. ౪౪౩

- సీ. తులసిపూసలు బోడితలయు నడ్డాడిడ్డి పట్టె నామములు సంభ్రమమనోష్ఠ
 బహువులైతి నయెద్దుపై నొంటి తముకురాజుజాను నేను నాదములు పొనంగ
 రచియించు తప్తముద్రలును బైఁపైఁబలుక్కు గోవిందలును హాస్యమాపహంక
 నతిరసంబులుబుట్టి యవశతులై హారలకొనఁగఁగను దీపలుసెలంగఁ
 గాలమువారెంచఁగలకొల్లకొమకుఁగనఁగ, ఇంబులునునోలె జుట్టును లెప్పంటఁగంటఁ
 గోర్తిమొక్కులు చెల్లించుకొఱకఁగాఁగ, నాతఁడేటేటఁ దిరుఁతికిరిగివచ్చు 544
- క. వానికి మనోహరయనం, గానొక యంగన యెసంగుఁ గలతునిజేజీ
 కూనయన వానిగేవగి, జీవీజముదాళి యవఁగ నేమ మెసంగక. 545
- క. కోభితముఖదారితకశి, వైభవ యాలొకన గురుభ్రాన్ధితకుదన
 ప్రాభవ యెవ్వరితగమ, య్యాభీరగభీరనాభి నభివతిశేయక. 546
- చ. చనుగవయొప్పు నెన్నడును నన్నదనంబు మెఱుంగులీనుమో
 ముఁగలతేట నెన్నడలముద్దును మాటలనేప్పు కోపుమా
 పునఁగల యందఱుం బిఱుదుపాంకముఁ గల్గినదానిజూడ గో
 బ్బునఁ బదిజేలమన్నులు పుట్టుమగవ్వఁగి బల్లవాళ్ళులక. 547
- కా. మొగ్గు లైరయెత్త గా నశ్మతకుంభంబంది యేతెంచు మా
 యానాంయజీలిలఁ దక్కిఁగుట దీవ్యస్సన్నయై చూపుల
 జ్ఞానమౌత్పముఁజెందఁ జల్లఁగొనఁగో చల్లంచు నేతెంచుచో
 దానింజూచిన కంఠఁదైవ రతిమీఁదం దప్పు గల్గింపఁడే. 548
- క. అలీలావతి, తంత్రీ, పాణఁడు దివదీపము మండపాలై తిరుగక
 జాలివడి మనసుబట్టం, జాలక వరపురుషభోగసంగతిఁగోరక. 549
- సీ. అరిది సిబ్బెపుగుబ్బు లన్యచేతికి నిచ్చి నవ్వడే చనదె శుద్ధాన్వయబా
 పవదంపుజిగిమోవి పరుపంటి మొనకిచ్చి వచ్చడేచనదె గుజార్లపంబు
 మితిలేవి మెఱుంగుమేలితరు కొఁగిటికిచ్చివచ్చడే చనదె మహాభిమాన
- చ. మతనిఁగొన్నొఱగి యాగతిజూరుఁబొందిన శుద్ధజీంగిన రాజా బుద్ధిచెప్పు
 నింతయేమిటి కాశారుఁడేలుఁడెంత, తెవులగొన నమ్మరాదంఱుఁ దెలిసికొనరే
 యకట తిమిరంపునిండుప్రాయంబు కతన, నెఱుంగ రింతయె కాకరాకేందుముఖులు. 550
- ఉ. అమ్మహిళాలలామ వినుమాగతి జారులఁగోరి కానికా
 ర్యమ్మగునైన మాకొలము రాధకువచ్చిన దూఱునాకురా
 నిమ్మి విశ్వయించి యెదురింటి గుజార్లవ నామధేయునిం
 గ్రమ్మినబాళిసంటి యెలపామయ మూలొనంగె పాసికె. 551

సీ. ఒక తెవ్వోవొడమునయ్యొజ్జలూడికిఁగ వుత్తవిచ్చియందను గ్రహు నెమ్మొగమన
నొకనవువొడము నయ్యురగ వేణికి మిన్నగన్న కెంపులవన్నె చిన్నిమోవి
నొకతక్కువొడము నయ్యువినమిన్నకు మంచి యంచగుంపులనగు మించునడల
నొకనీటువొడము నయ్యుగుఁతంబకు మేటిరంగుబంగరపు దెడంగుమేన
గ్రత్తయనతి మజ్జిగలయ్యునేళ, దానిదారువనీక్షించె నేని యింక
జాలిమాటలు తలమీఁదిచల్లకడవ, పడుటనైతము నెఱుంగ దప్పడఁతి యపుడు. 55

*సీ. ఆగుణార్ణవునియిల్లానికి మెఱుమెచ్చుకూర్చితో వండినకూరివెట్టుఁ
గమ్మనేతులు చల్లకడవలోపల దాచి కొనిపోయి పురయూమికుల కొనంగు ✓
నేరంబులో మెఱు నియతికానికి గట్టిమీఁగడ కానుక గాఁగనిచ్చు
నాజ్ఞ వెట్టుఁగఁ గర్త లైనబంధులకు నెయ్యంబున నడుగని యప్పలిచ్చు
దనవిధింబంత మెల్లనేతప్పదార్చు, పలసియాలీలమెలఁగు నవ్వనజగంధి
జారివన్యలకొడిగట్టు నతులకింత, యెచ్చరిక యుండవలయుఁ బూర్ణండుపదన. 553

క. వినుముప్రభావతి నేమ, న్ననిఁదెలికెడఁ జూపిమోపి యనుటయుఁగాదా
యంతలఁపకు మీఁకనీక్ష, ననుపొచ్చరికింతలేక నడువం దగునే. 554

గీ. తగనవధింపు మవలికథావికేష, మమ్మనోవార యిట్లు గుణార్ణవునకు
మేలుపడియున్న నొక్కనాఁడెలి నాతఁ, డనుపనాతఁడు పొరుగురికరుగుటయును. 555

క. ఆఘోషంగన మదన, జ్యోహోషం ఓతరివరసమాక్రిమిస్తా
ద్రాఘివ్యంత్రై మించె ని, దామనమవియోగవహ్ని తన మదిమంచక. 556

సీ. అదలించి పిడుకని యావులుండగవేగ వోవన ధేళువుదూడవిడుచు
బాసలోపలఁ బచ్చిపాలుండ మించి చేమిడియడ్డ పాల్పాయిమీఁదఁజెట్టు
వేరిపక్వంబైన పెరుఁగుండఁ గప్పంబు పులిచల్లలోనుంచి చిలుకఁబోవు
వెనలలో మూ నాళ్ల వెన్నలుండఁగ వాఁడు తొఁచిందించినెయ్యి కరఁగఁజెట్టు
దివయనను నంజకడయంచు దివ్యలెత్తు, దద్దరిలివట్లు నడురేయి పొద్దుపాడిచె
ననెడుమతిఁ బాచిపనులు చేయంగఁబూను, వలపువెట్టికిఁ జిక్కి యప్పనజగంధి. 557

క. ఈరితినుండ మచ్చిక, దేరన్వలసినియెల్లఁ దెప్పించుటకే
వారనతుల్పాజగులతో, బోరామియొనర్పఁ బడులపొంగలివచ్చెన్. 558

సీ. ఇంకనాల్లాపంబు లిడనైతిఁగా యంచు గుమ్మరి నెమ్మదిఁ గుండికొనఁగఁ ✓
గుడుముసూకలకెల్లఁ గొననైతిఁగాయంచు బేటి తేరని యారివేర మొంద ✓ 559

*పంటుండినకూరిలిడి పారెకును గూర్చి చెలువునితోడ మచ్చికలునేయు.

- గొఱియమంపల నిందుకొన నైతిఁగాయంచు గొల్లవాడూరకే కుళ్లుకొనఁగఁ ✓
 బెనుపసుపే విత్తు కొననైతిగాయంచు గాపునిద్దురలేక కళ్ళవలింప ✓
 మొనసి వెలచూపిచూపకమునుపె వారి, సరకు లమ్మడువోయె నేజాలివారి
 కేసి బాటంపవలసి పేరెక్కినట్టి, యాదినంబున నంబురుహాయతాక్షి. ✓ 560
- గీ. అపుడు పొంగటికైన బియ్యంబుఁ దెచ్చు, శిశువునుననంచు నొకరూక చేతికిచ్చి
 యత్త పొమ్మునమ్మునోపారతంఁగి, సాంద్ర మైనట్టి కెంగటి సంతకరిగె. 561
- క. తండులములు గొని పుట్టిక, నిండం బెట్టుకొని రాఁడె నేఁ డైనను జా
 రుం డని మదిఁ దలఁచుచు న, మ్మిండం డేలేఁడ దత్తమిహిత మొదవణ. 562
- క. కనుచూపు మేర దానిం, గనుఁగొని యమ్ముగువ యగునో కాదో యనుచుం
 జనుదెంచి గుజార్లవుఁ డే, సింకార్లయు చక్కనగుటఁ గెరలివోతమితోన. 563
- క. అంత మవోహరుఁ గనుఁగొని సంతనమున మనసు నిలుపఁ జాలక యపుడే
 కంఠరణకేలికై యుప, కాంతునితో నచట వల్లికాగృహసీమణ. 564
- గీ. చేరి పుట్టిక వెలుపలి చెట్టునీడ, డించి పొదలోని కరిగి యమ్మించుబోఁడి
 జారుతోఁగూడి తమ్మి నేజావజీరు, దురమునను దన్నయావస్థతో రమించె. 565
- ప. అదిగని యొక్క ధూర్తవరుఁ డబ్బెర పొంగటి కంచు నెమ్మడిం
 బెదరక మెల్ల నే యరిగి బిఱువుముఁ గైకొని యెంచరాని నే
 ర్పదవఁగ గంపలోన నికతోత్కరము న్నెననించి పోయిన
 న్నరపతి జారుఁ జొందెడు సుమళమె కాని యెఱుంగ దేమియున్. 566
- గీ. అంతఁ బొదరిల్లు వెడలి గుజార్లవునకుఁ, బురముఁ జేరంగఁ బెత్తోవఁబోవఁజెష్ఠ
 నందడిని గంపయెత్తి మనఁబలు మీఁదఁ, దాల్చి కొనివచ్చె నదియాత్మధామమునకు. 567
- ఉ. వచ్చిన నత్త గారు తలవాకిటికిం బఱుకెంచి యింతసే
 పెచ్చట కేమి యుం చని శిరోగ్రమునం దగుగంప డించి నే
 మెచ్చితిఁ గోడలా యిసుక మేదనిఁ బుట్ట దటంచు నెంచియో
 తెచ్చితి వంచు నాగ్రహమతి న్నెమకె న్నలెల్లాఁడు ముంగిటన్. 568
- క. అయెడ వాగోపాంగన, యేయనువున బొంకవలయు నెఱిగింపఁగదే
 కాయమృతినిర్జితకం, పాయన నచ్చిలుకతోఁ బ్రభావతి యునియెన్. 569
- క. చిలుకా యాచిక్కులు నం, ధిలుగాధలు నాకుఁ గానె నేర్పిచినో కా
 వలసి తలంపునఁ దలఁచితో, తెలియదు గద యవలికథయుఁ దెల్పును వేగన్. 570
- ప. అనిన విని యాభామాలలమంబునకుఁ గీరపాగ్వభ్రాముం డిట్లనియె. 571
- క. అచారి నత్త కినిపెనో, లేదో యాలోన నుమ్మలించుచు నేనిం
 కేదియుఁ దెప్పిన నిక్కము, గాదే కద యనుచు గోపకామిని యేడ్చెన్. 572

క. ఆమాటలు విని యత్త ద, యామేదురహృదయయై ప్రియంబున నడుగం

గోమలి యిట్లును గోకిల, కోమలకాకలిని గేలిగొనియెడి పనిగెన్.

570

గీ. ఓపలే నన్న వివక కెం పొవవు చూడ్కి, సంపదగా నేను మీకు మా తాడవెడిది

సంతకేగితిఁగదయందునరఁగఁజెఱఁగు, ముడివిడువరూక వేసజాజీపడియెనమ్మ.

574

క. వెనకటి నవ్వుఁ గానక, కద యంతటఁ బ్రాద్దువోవఁగా భయమున నె

మ్మది నింటికెఁ జని తూర్పు, తైద నని యవ్వుటి యిసుము దెచ్చితి గంఁజన్.

575

చ. వెలుపల పడ్డి కిచ్చినను వీనము వచ్చును నట్లు లాయెనో

బలబలవేగ వచ్చు నలబాపని కిచ్చినయట్లు లాయెనో

యలయక నాల్గుచట్టు పెరుఁ గమ్మినఁ జేతికి రానరూక నా

వెల నలసంతటానఁ బడవై చినవారలఁ గాన నెచ్చటన్.

576

క. అని పల్క నత్త కనికర, మన రావే యెంత లేడు పోయిన యపుడే

మనసొమ్ముగాదు పగవకు, మని యూరార్పంగ నది గృహంబున కరిగెన్.

577

క. ఇట్టివగఁ గనినఁ జనుమా, గట్టిగ నని చిలుక పలుకఁగాఁ దమిటోడన్

నిట్టూర్పు నిగుడఁ గోమటి, పట్టుపుడేవేరి కేలిభవనం బెనగెన్.

578

క. ఆపగలు గడవఁ బడుటయు, భూపతిభవనంబుఁ జేరఁబోయెడు రుచి నా

కోపవఁ గనుఁగొని సుమన, శ్వాపుని యెకిరింత సంతనం బుప్పొంగెన్.

579

కా. కోగ్రగావిభిదాదికీర్తితగుణప్ర్యాధోహ గాథలి నే

త్రిగావివోద్ధరణోగ్రీవామ బలగర్వగ్రంధిలంకాధినా

ధగ్రగీవగ్రనవోజ్జ్వలాదుభృతభుగస్త్రస్థేమ వాతూలభు

గ్భుగాజిత్వటుకార్యవైభవహృతాంబోధిప్రభుప్రాప్రభవా.

580

క. భోదోకజిగ్మపచః, కదూభవభూరిభావుకప్రాప్రభవ దై

త్యాదివరధ్వంస నద, తుదగి కృపావీక్ష భానుకులచార్యతా!

581

హంసయాన పృత్రఖడ్గబంధము.

దారితారిభూరిదైర్యధామధామభూయహో, భారతీశవంద్యకారి భాస్వదబ్జలోచనా

నారదస్తుతప్రభావ నవ్యమేఘసన్నిభా, భారతీశకాంకకీర్తి భానుమారిరంజనా!

గద్దె. ఇది శ్రీమత్పాదీస్వసింహాకటాక్షవిక్షణనమాగతకవితాధార పాలవేకరికులకళాం

భోధిసుధాకర తాడిగోళ్లకరియమాణిక్య స్పృహచార్యత్వపాత్రీ కదురధరామండలా

ఖండలపుత్రీ విద్యత్కవిరత్నకానుసంధాయకకదిరీపతి నాయకప్రణీతంబైన శుకనప్తరి

యనుమహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

582

శు క న వృ త్తి.

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీహంకీమయూరీ, రాజన్నేఘాయితాంగ రతిరాజ శత
భ్రాజిత సాంపర్యసుధా, రాజితగిరికిర్తిసాంద్రా రామనరేంద్రా! 1
- గీ. అవధరింపుము నకలరాజాధిరాజ, నతపదాంభోజః డగుధర్మనంధస్వనకు
నరనతాకికవైదికాచారవిహిత, హితకథారమ్యః డగుధామ్యః డిట్టు లనియె. 2
- గీ. ఆటలు నిజకృపామన కేగి యబ్జవదన, పగలు గడవంగబడుటయుఁ బార్థివేంద్రు
కేళికృపాముంకరుగునప్పేళఁ గాంచి, మరుని యెకిరింత సంతోషభరితయగుచు. 3
- క. ఒకకథ వినియెదె మతీ హం, దికతో నటు నిల్చి తర్జనీనాసాయో
గకరణఘోర మిది యరి, యకలంకసుధావిధోక్తు లలరం బలికన్. 4
- క. ధరళాలివాహనం డను, నర నాయకమాళి పెనుప నలువై విభవా
కరము పృథిస్తానం బను, పుర మలరు వేల్పుటేరిపోలిం బోలన్. 5
- క. ఆప్సరిఁ గుదేసకలిమికిఁ, దప్పలు ఘటియిందు సోమదత్తుండనుపే
రొప్పు నొకవైశ్యఁ డలరుఁ గ, కుప్పటలిని గీర్తి పల్లికొంటులు పొఁకన్. 6
- వీ. నవరత్నములు సువర్ణమును వెండియును లోహంతరములు పటలాంశుకములు
గోవజిహ్వాది కుంకుమపూవు పచ్చకప్పురముఁ బన్నీరు చెంబులుఁ బటిర
తరుఖుడవటలి యందలపుఁ గొమ్ములు జల్లి నవరము ల్పాదరనంబు జాజి
యిగువలేలాలవంగము లోడపొకలును గోళోచనగంధకములు
కొచ్చికుక్కలు మానిసిక్కిరితులరిది, పంచెపన్నెల చిలుకలు బహువిధముల
పారువాతిన్నె లికమీఁదఁ బలుక నేల, పాదలువానింటఁ బులిజాన్ను మొదలు గాఁగి
- క. ఈశయము ముప్పొంగియుం బం, గాళయు పైగోవ మొదలుగాఁ బొదలెడున్నీ
పాళిఁగలనరకులాతని, కౌలున దిగుమాట నిజముగలవాఁ డగుటన్. 8
- క. ఏయూహం ధనయాపణంబు మఱియింకే చేరి పేరెన నా
తానుతం బగువిత మేయడవియందైన నిజజద్రవ్య హి 9

చాయుగ్మంపద వృద్ధిఁజొంద ధనగన్పర్థాకుఁడై నిర్వేదో
యాయూరవృక్షండు గోట్లకుంబడగలెన్నెనం బ్రహ్మదంబునన్.

10

చ. ఎలసిన బేరముదైలియవచ్చినవారలు వాడుగల్లువా
రలు తెగగుత్తగొల్లలును రత్నపరీక్షలవారు కార్యము
ల్లలిగిన యింగిలీఘలముఖములు చెంగట నుల్లసిల్లఁగాఁ
గొలువొనఁగు న్నహీకుగతిఁ గోమటి యాత్మ గృహంకణంబునన్.

11

క. ఆతఁడుధూర్తచకోర, భ్యాతంబగు నొక్కచిలుక నతులితగమనా
యాతేరితవిజ్ఞాన స, మాతలకేముషిఁ గృపాకుఁడై పోషించున్.

12

గీ. అష్టరంబునఁ గామనేనాభిధాన, యైన వెలచానమిటు జయైకతాన
మీనకేతనవలసప్రసూన శరస, మానతానూనవీక్షావితాన యొకతే.

13

ఉ. కారుమెఱుంగురాచిలుక కస్తురివీణె పదాఱువన్నె బం
గారము నచ్చుకుప్పె తెలిగంబుర వెన్నెలలోని లేట సిం
గారపుతీవి లేనగవుగల్గిన చక్కెరకీలుజొమ్మ యొ
య్యారపుజీవగజ్జ యన నచ్చెలి మెచ్చులుగాంచె వెంచఁగన్.

14

నీ. ప్రత్యక్ష బాహుటపాంచాలనటనలు గనుపట్టఁగాఁ బుస్తకములు నమవుఁ ✓
గనుఁగొన్నరూపమచ్చున నొత్తినట్టులఁ దకుకొల్లభావచిత్రములువ్రాయు ✓
నట్టువకాని యందముగాక వింతగాఁ గోపులు గల్పించుకొనుచునాడుఁ
జేరి తంబురమీటి సారసుధానూక్తిఁ దేటలూరగ వింతపాటఁబాడు
జాతివార్తలుదొలఁక రసంబుగులుక, గవితరచియించుఁ గల్పించికలునుడువు
మనసు గరఁగంగఁ దీసునిమాటలాడుఁ, జిలుకఁబోతుకటారి యవ్వెలమిటారి.

15

నీ. పలుకుముద్దులకుఁ గోవెలజియ్యగాండ్రొల్లఁ గుంఠెనకాండ్రొ వెన్వెంటఁబడఁగఁ ✓
జనుజక్కవలు గన్న నన్నాసులైనను దలవరివారితోఁ, జెలిమినేయఁ ✓
దకుకుఁజూపులకు విద్యాంసులైనను నిజరామలతోడ రారాపావర్చుఁ
బాలుపున కాచార్యపురుషులైనను దమ వేషభాసలమీఁద వెగటు పడఁగఁ
దెఱపిగనిచూచినట్టి పతివ్రతలును, నిజగులాచారవృత్తిపై నెటికె విఱువ
వింతయొయ్యార మెనఁగఁ గోవెలకుఁబోయి, మరలి యింటికివచ్చు నమ్మచ్చెకంటి. ✓

చ. శ్లోఁకడు తత్తరంబువగతోఁ చొడనిగ్గు హిజారుమీఁద మె
ట్రొలువడినొంటికట్టున ఘటించినచీర నగంబుమూపుపై

నలవడ హోటి దట్టి మొదలైనవి తేదిరుమంజనంపునే

శలు దటిత పెనంచు నవలాభయమందుచు నిల్లువెల్పడక.

17

క. కొడుమెత్తుకొనుగుడికొక, నడుచు న్యైతపడుచు నాళినామమునుం గొ

చ్చుడిసొను న్నుడిచారు, న్నుడిజాటుంబైట వింతవగఁగనుపింపక.

18

సీ. తానున్న కేళికంతటికి గణాచారి పెక్కుసుద్దులుమోయు పెద్దబేరి

పేరుకోదగినట్టి యూరలేనియటంకు పరులబంధులకుఁ జొప్పడనిమంకు

కల్లులపచరించి గద్దించుతాటోటు పూనియొక్కరికీయలేని జాటు

కలవాంబెకూడుగా మెలఁగెనుగయ్యాళి నిపురత్వము నూపు నెఱకరాళి

పేరిజపుగట్టిజంత పాడూరినంత, చలముసాధించు దిట్ట రోసాలపుట్ట

లోకములకెల్ల నూచి యల్లుండ్రబూచి, యెంచఁగల యుచ్చమల్లి యయ్యింతింతి

గీ. దానినుతియింపదరమానె తాటకావ, ధూటితల్లియొ పూతినతోడఁబుట్ట

శూర్పనఖ మేనగోడలూ చూడ లంకి, జీతనూజయొ యనఁగ వన్నియకు నెక్కె

సీ. ఇరుగింటిదయ్యంబు పొరుగింటికినిగూబ యెదురింటివారల కెదురుచుక్క

వాడకుఁబగ యూరివారలతలనొప్పి పెంపుదుకూఁతుండ్ర పెద్దపిడుగు

పరదేశులకుఁ బులి బాపలగాలంబు యాచకకోటుల కానవిలుపు

దానర్లమిత్తి నన్యాసులతెరబొమ్మ జోగిజం గాలకు సొంటికొమ్మ

పాశకులకొట్టునట్టుపపాలియదురు, గోవి భరతంపుటయగారి గుండె దివులు

బట్టువాకట్టుబెనీలపాముకూన, యనఁగ విఖ్యాతిఁగాంచు నాయాఁడుఁగూచి.

సీ. గూనిపీఠవనరాదు కోలమానినిజాఁచుఁ గొడిపెమోమనరాదు గొడఁగసాగు

బాకిమోమనరాదు పగసాటిబెదరించు నొంటిపల్లనరాదు కంటిగించు

నరవెండుకనరాదు నాఁడెల్లజగడించు వాటుగాలనరాదు చేటుఁజెచ్చుఁ

జెవుడనఁగారాదు చేట యెత్తుకవచ్చు సుగ్రీడికన్ననరాదు గొట్టునేయు

వెట్టియనరాదు పైఁబడివెక్కిరించు, గామిడనరాదు మొగమున గంటునెట్టు

పెంకియనరాదు పట్టిగుంపెనలునేయు, మాద్దియనరాదు గుగ్గిరునయ్యెద్దు మొద్దు.

క. గడెతడవు వేనటలచే, సుడివడ కటుకనదు పొఁతసుద్దులు విన్నక

వడినిచ్చు నొక్కత్రచ్చిన, యడగొంటుంబడుకకొందియాకులు రెండుక.

సీ. రమనేలివట్టి గుర్రునందు రదేమొ నేలమిన్నులు గొల్వ నేర్పుటరుడె

మేనకాంగననంటాకాని మెత్తురదేమొ న్నృప్తికెఁ బ్రీతిన్నప్తి నేయటరుడె

కడవఁబుట్టినవానిఁ గడునుతింతురదేమొ పాథోధిపుక్కిటఁబుట్టుటరుడె

లంకఁ గాల్చినవాని దింకి మెంతురజేమొ హెచ్చుచుండులకొండఁ దెచ్చుటకుఁ
యనుచు మదితప్పితప్పి నీల్లానిపుని, తోడిముడునల్లఁ బెక్కుండ్రొగూడఁబెట్టి
పట్టి తలనొప్పరవ్వగాఁ బలులరేలు, వట్టిపగ్గలుచేర్చిలు నవ్వారజరత. 24

క. ఆది నమ్మదివదలని చల, మొదవఁగఁ దనసుతకుఁ బ్రెడియొకి నెద్దురకుఁ
ఒదివేలమాడలీయకి, కదియఁగ నీ దెట్టి విటఱిఱామణి నైనఁ. 25

క. అకామసేననవబి, బోక్తము గనుఁగొనుట మదనభూతావేశ
వ్యాకులిత మానసాంబుజఁ, దైకుందుచు సోమదత్తుఁ డతివిరహమునన్. 26

క. అక్కలికి కొనఁగవలసిన, రొక్కము పురహరుఁడు దానరూపము రతిగాఁ
జక్కెరవిలుతుఁడు వెఱపు, నొక్కలితన మెపుడుఁ దన్ను ముంపఁగ నుండెన్. 27

ఉ. అంతట నొక్కఁడఁ డతఁడొయారము మీఱఁగఁ గామసేన సే
కాంతము నందుఁ జేరి మనపారఁగఁ బుక్కిటివీఁడె మిచ్చి గి
ల్లింతలెనంగు కౌఁగిటి బిగింపుల నింపులనింపు పారువా
వంతరొద లుచ్చదంబు నొదవిందు నటు ల్కలఁగాంచి వేడుకన్. 28

చ. తనచెలికానితోఁ బసిఁడిదార్చక యేనల కామసేనతో
సెనసితి నిన్న నంచు పచియించిన వాతఁడు దానియింటికెన్.
జని మది నిల్వఁజాలక ప్రిసంగవశంబున సోమదత్తుఁడా
డినవచనంబు లెల్లఁ బ్రకటించినచో వెలముద్ది యుగ్రియె. 29

క. ఏనెఱుఁగకుండ వాసుత, తోనెనయుట యెట్లు లిట్టిదుడుకులు గలవే
కానీ రొక్కంబీయక, పోనో చూచెదము తనప్రభుత్వం బనుచున్. 30

సీ. శ్రేష్ఠంబు కుత్తుకఁ జిట్టుబుట్టుక కట్టుకట్టును దగ్గలగ్గలముగాఁగఁ
జన్నులు తలఁగడ నంచులవలె వెల్లి పయ్యెద మీఁద జంపాల లూఁగ
వీదనచాలతోఁ బెరుగువాఁడుపులో బల్ల వల్లడలందుఁ దుల్లిపడఁగ
బుగ్గలాహిరియాటఁ బొడము వాననతోడి కంకినోటను జొంగ యింకరింపఁ
దిగుకొళములోనఁబడినకొఱియునుతోలె, పడఁకుకొంచును నెదుట వెవ్వరిఁగన్న
గుల్లి మిడికించుచును గుడ్డగూబ రీతి, వేగఁ దనయిల్లు వెవలె నాపుద్గవేశ్య. 31

గీ. అంతలోనె కాలివాహను దివాని, మునకు సేగుటకై బంధుజనులు గొలువ
పచ్చునలసోమదత్తు నవ్వారపనిత, జనని పీడించి నందడి జడియ కరిగి. 32

గీ. వెట్టినిరానకతమున వెడలునట్టి, చొక్కుతోఁదట్టి యొకకన్ను వెక్కఁబెట్టి
వడిగఱవఁబోవు వేసిచందమునఁ బట్టి, పరుసమెచ్చఁగ నూరుజపిముఖుఁ బలిక. 33

- కా. అయ్య యల్లడ యెంత పెద్దటిక మయ్య నిల్చి మాటడవీ
వియ్యంజాలని నెట్టివా నెనరులే దీపట్ల నిట్లైన నీ
వియ్యాలందటి కేదిదిక్కు మఱి నీ వెన్నెంటు నేపచ్చు మా
యయ్య లెప్పరె నీకు మాకుఁ దగవీయాదాయమే కంటినో. 34
- క. నలుగురిలో నిట్లావని, పలుకఁగఁ దగఁజైన వెట్టిపట్టినకఠనక
దెలిపెద నీకేసోనము, గలిగిన బ్రతికితిమి మంచికార్యం బిదియైక. 35
- క. ఇయ్యెడఁ గలిగిన రోవెల, యియ్యక నాకెఱుక లేక యిటు నే నింటం
దయ్యమలె నుండఁగ మా, తోయ్యలితో నెట్లు కూడితో నేనెఱుగఁక. 36
- క. పైఁడేమి బ్రాతి యిదిగో, నేఁ డిచ్చెదు ముచ్చు వగల నెలఁత రమింపం
బోఁడిమి చెడఁజే మఱి బురి, కాఁడవు గదకొదవలే జగంబు లెఱుంగుక. 37
- గీ. నిన్ను నే నన్ను మొఱుగి వాచిన్నదాని, నక్కటా యోడలేవున నమ్మికొందు
వేమిటికొకాఱవిచితి వింతెకాని, యంత దబ్బఱకాఁడ పిహదా కావో. 38
- గీ. మంచిమలులకు వెలఁ బొనఁగించువేళ, హెచ్చువెలలకు సొమ్ముచేయించు చోట
నగరి జాలెలు నీయింట నిగిదియున్న, వింతమాకేల మరొక్క మిచ్చిపొమ్మఁగి. 39
- క. అవ సోమదత్తుఁ డద్భుత, మున నచ్చట నిల్చి వెట్టినుద్దియ కలలో
నెనసితి నీదు తనూభన, ననుపమరతి నింతెకాని యన్యమెఱుంగక. 40
- గీ. అనిన నమ్ముద్ది మంచి దట్టైన నేమి, వాతనూభవలన ననంగ సౌఖ్య
మబ్బెఁగద నీకు నిదియు లేదన్న నందు, వర్ధమిప్పించి యవ్వల నడుగువెట్టు. 41
- క. అనిగట్టువేము నచ్చటి, జనములు సొమ్మియకునికి చనదని వగఁదెం
చినదాని జోడుకొనిపో, యెనతం డింటికిని రొక్క మిచ్చెద నంచుక. 42
- క. చని ధూర్త చకోరమునకుఁ, దనవృత్తాంతంబుఁ దెలుపఁ దత్త్వరము న
వ్వి నిజంబుగఁ గెలిపించెద, నిను వెఱవకుమనియై వైత్యనీరజగంధీ. 43
- క. అవైత్యునిఁ దత్త్వరం, బేదిగి గెలిపింప వెలయు నెఱింగింపఁగదే
నీవేజాణ పటన్నక, భావించుయఁ జలుకతోఁ బ్రభావతి పలికెక. 44
- క. ఏలాగున గెలిపించెనో, బాళిమెయిం బ్రహ్మలోకపర్యంతము నే
వాలోచన యొనరించితిఁ, జాలదు నావృదయ మిది నిజంబుగఁ దెలియక. 45
- ప అనిన విని యవ్విహంగమపుంగవం బనంతరకథా విధానం బిట్లని తెలుపం దోడంగ
చున్నాఁడను నాధూర్త చకోరంబు దత్తప్రీతిజ్ఞం దైవ విత్తంబు సోమదత్తుని నెత
మాటగట్టించి చాచెను దైదుర నొక్క నిలుపుటద్దంబుఁ దెట్టించి పెద్దలతో నవ్వె

- అముద్రిం బీరింబి చర్మణప్రతిబింబితార్థంబుఁ జైకొనుమని వలికిన నచ్చటివారును న్య
న్న నృప్తంబునకు నిదియెనమానంబని నిర్ణయింప నశ్చణ్యవృద్ధయు నగణ్యలక్షానప్రవ
దినయై సదనంబునకుం జనియై ననిపల్కునవనరంబునం బ్రభాతం బగుటయు. 46
- క. అంతిపురంబునకరిగి ది, నాంతమునన్నృపతిఁ జేరినదికడవలతోఁ
కెంతకువచ్చినకోమటి, యింతింగని చిలుక రాయఁ డిట్లనిపలికె. 47
- క. రమణీయాదూర్తచకో, రముకథయింకఁ గొంతకలదు రాజవియోగ
భ్రమముడఁచి తెచ్చి కోల్పె, య్యము తోడుతనైన వివమటంచుం బలికె. 48
- క. ఆగతి నింటికె జనిగూ, బోగము ముసలంబె యాత్మపురికతోనా
లాగల్గఁ దెలిపి పరిభవ, యోగంబున మదికేఁద మెదవఁగ నరతె. 49
- సీ. పుట్టలమ్మ యటన్నబో యెంతలేదను నందవీరులటన్న జానుగోలుగు
నెక్కలమ్మ యటన్న నొక్కటికొదిలవు బోతురాజులటన్న బూతుడుడుపు
ధర్మరాజులటన్న దబ్బణలేతిట్టుఁ గంబునయ్య యటన్నఁ గాగ్గియుమియు
గ్రామగంగయటన్నఁ గాదానురో యను దేవాదులన్న గడ్డించుచు
నిన్ని గేవల్లఁగలిచి నేనేమిగంటి, పోయి పచ్చని పులుగాసిపులుగుచేత
మోనపోయితి ననికుందు మొనయుఁభేద, మారిట మొనర్ప విసివి యయ్యారిబివి. 50
- సీ. నట్టిం బ దేవల్లు పెట్టెఁ బెట్టిసతిన్నెఁ గొట్టించి వెనఁ బందగూడు చేసె
మెడనున్న పాదాలు విడిచి యెప్పరిగన్న మొరుగుతలాటికి ముఠపు చేసె
బాసలో దాచిన పట్టుపుట్టయు చించి పొదుగుడు కొల్లకుఁ బొత్తిచేసె
దేవాదుల కడెంబు దిగిచి కమ్మతగాని పట్టికానికి మొలకట్టుచేసెఁ
గాటిశేరికి మీఁచుగాఁ గట్టి యున్న, గట్టివెరహాని వెరహానిగాఁగఁ జూడఁ
కాడఁబోఁగూడ కొక్కమాటాడకుండ, గుండనికి రంగుబంగారు గోరువీసె. 51
- గీ. అంతఁ డత్తుత్రీ కీరమా యింతచేసె, దానినెఱుఁడు దినకున్న నేనుసాని
కూఁతురనె యంచుఁ దల్లినిగుర్తరించి, మఱియు నవ్వార్త యూరెల్లరుఁజపనిచ్చి. 52
- క. వెలసిన సతికే చిన్నెలు, గలనోయ చ్చిన్నెలెల్లఁ గనుఁచుచున
వ్వలవెలది సోనుదత్తుని, పలకు న్లోఁజుచి మేలువానిం జేరె. 53
- గీ. చేసియొక నాఁడు మీయింటి చిలుకకతలు, చెప్పనందురు వామట చిన్నబుచ్చ
కిపుడెల్లెప్పించరా దాని యెడను గలుగు, పాలుపు గనుఁగొని మరల సంప్రదము గానొచ్చి
న్న అనవిని సోమదత్తుఁడు నిజాత్తులఁ బంచిన వారు దెచ్చినం
గనుఁగొని కామనేనయు వికానపు మాటలుగా వచించి యెం

దును సరిలేక మించు నలహూర్త చకోరశుకాగ్నిగణ్యముం

దనగృహానీమనుంచుకొని దబ్బజ నెయ్యము నిబ్బరంబుగన్.

55

గీ. కొన్ని దినములు చిన రోమకుటిలహృదయ, వనజయై దీని మాంసంబు పండుమనుచుఁ
టిలుక నెవ్వరుఁ గనకుండఁ జేతికొనఁగ, బోనకత్తియి వెనపాకభూమి కరిగె.

మ. ఆపుడాహూర్త చకోరకీరవరమ య్యాపన్నహంభోధియే

నిపుణత్వంబున నీదఁగావలయు నీనేర్పెల్ల శోభిల్లఁగాఁ

జెపుమా చూతమటంచుఁ బల్కితెలియఁ జింతింపఁగా నవ్వి వై

శృపయోజాన్యకుఁ జిల్క తక్కిన కథాంశం బిట్లు తెల్పెం దగన్.

57

క. ఆరీతిఁ బాకగేవాముఁ, జేరిన యావంటలక్క చిలుకం దలుంగుం

గారి పచనక్రియాచిం, తారితో నీలకత్తి నలుగడ నెమిక్.

58

ఉ. ఆత్మజీఁ దాని జూచి శుక మంగన యెంతిటిపుణ్యమూర్తివో

బత్తిజనింప వాడుచెఱఁ బాపెదుఁ గావున నిన్ను పెంటి య

త్వత్త మకేను నేర్పెడు ప్రయోజన మున్న దె యైన నామనం

బుత్త లమందె నీకీటులయో జరయింతటి పాటొనర్చినే.

59

క. ఏను ద్వికాలం బెఱుఁగుదు, మానిని పదినాళ్లలో సమంచితరేఖా

నూనవయి నిండు జవ్వన, మూసంగా నీకు హేతు వున్నది సుమి.

60

ప. ఇంత యెఱింగిన నీకీ యపాయంబుఁ దప్పించుకొనరాదే యని యంటివేని యలంఘ

నీయంబగు విధివిధానం బిట్టి దని నిశ్చయించి యున్న దాన నది యట్లుండె నవయో

వచాపాదకం బగు నొక్కమంత్రంబు నా కభ్యాసం బైయుండు; నది నాబోడ

నెపోయెడుం గదా యను విచారంబు తీరకునికి నీకు నుపదేశించెద దానివలన నీకుఁ

బ్రాహ్మంబు వొడముట కడుగ నేల నీవిచ్చినవారికిం గలదు కాలయాపనంబు వేయ

క యిచ్చోట గోమయంబున నలికి ముగ్ధవెట్టు మనుటయు నావృద్ధనంభోమాశ్చ

1 ర్యానరుదధయై యచ్చిలుక కేని నచ్చట నునిచి తడుక్తప్రయోజనంబులకు జోయిన.

క. ఆహూర్త చకోరము గదు, నాదృక్పటపటనినాన మడరం బరదు

సాధంబై వరమావా, బాధత్వర పెఱయగా నభంబున కెగిరెన్.

62

గీ. ఎగిరి చెంగట నీకానగృహములొనఁ, గూళ్లు పెట్టిన చిలుకలఁ గూడుకొనియె-

దానిఁ గానక భయమంది బోనకత్తె, కార్కవాకపపాకపాకం బొనర్చె.

63

క. ఆకామనీన మదిఁ జిం, తాకనువతమాని పోమదత్తునితోన్.

లేకున్నతటి బిడాలం, బాకీరముఁ బట్టి చంపె ననుచుం బొంకెన్.

64

- క. అటుకకుక సేప్పుగలిగినఁ, గుటిలాలక నేడు సీవు కోరినపుకే
గుట తగులేకుండినవో, నిటకుండియె మరలు మని శుకేందుగఁడు పలికె. 65
- గీ. అంతలోననయరుణోదయంబు మించ, నావ్రిభావతి యంతఃపురాంతరమున
కరిగియానాటి రేయిభూపరునిఁ జేర, నేగువోఁ జిల్ల యక్కల్కి క్ట్టులనియె. 66
- గీ. అతివ ధూర్తచకోరశుకావతంన, మంతచేసినఁ గామసేనాంబుజాత
గంధిఁ జెఱతు నటంచుఁ గంకణము గట్టె, నెట్లుచెఱపంగలయు నీ నెఱుంగఁ జేపుమ. 67
- క. అని పలికి తెలియనేరని, పనితామణిఁ జూచు కీరవల్లభుఁ డది దా
వినిపించఁ దొడఁగె ననితర, జనితరసంస్తవ్యవచనసంభాష్యముగఁ. 68
- క. అగీతఁ దలఁచి ధూర్తచ, కోరము తత్క్రియకు నేరేఁ గోరుదు నుండె
మారునిచెలిఁ జెనకెడునో, య్యారముగల కామసేన యంతటిభక్తి. 69
- క. ఒక నాఁడు కోవెలకు నే, గి కపర్దికి మ్రొక్క గర్భగృహమునఁ దన్ను
ర్దికి వెనుక దాగికొని యా, శుక మిట్లని పలికెఁ దద్యదోగతిగాఁగఁ. 70
- ఉ. మెచ్చితి నీదు భక్తికిఁ సమిద్ధవిశుద్ధకళాభివృద్ధికి
వచ్చినగాదు నాపలుకు దప్పదు చొప్పడుఁ గాయసిద్ధి యే
నిచ్చెద నీవుఁ దల్లియు మతెవ్వరితో నెఱిఁగింపఁ బోక యీ
వచ్చునకోజకాత్యపుని వారమునాఁ డిటు రండువేడుక. 71
- క. తొలునాఁడు బోడదైని, శృలభక్తిం బోగులకును జంగాలకు మీ
యిలు చూఱివిడిచి యిటురా, పలయున్ వైష్ణవుల కొనఁగడల బేమైన. 72
- క. వారు శివదోహులు గద, యారసమున శైవమతము పాచ్చఁగరాదం
చేరీతి నైనఁ జెఱుగు, నారీమణివారిమాట నమ్ముకు మింక. 73
- క. అనిపల్ల నాల్గుదిక్కులు, గనుగొని శంకరునిమాటగా నమ్మి కృపా
వననిధిహరతిభివనపా, వనధీరస్వాంత యనుచు పర్ణించివెన. 74
- క. గుడివెడలి వైష్ణవులు గను, పడకుండగఁ జెలుల నరిగి పట్టుమటుచు
బడఁతి తన యింటికడకున్, వడిఁజని నిజజననిఁ బిలిచి నగ్రమొగమలర్చ. 75
- క. మరుఁడానతిచ్చినాఁడె, వ్యరితోఁ జెప్పకుము సోమవారమునాఁడి
ద్యురకు నెలపాయమిచ్చుం, జరయున్నుతిలేదు సంతసంబయ్యెఁగదా. 76
- చ. అన విని వృద్ధవైశ్యపులకాన్వితయై నవయాపనంబు నే
నెనసితి నేని యీ పడుకట్టిల్లుకుడియము నీవువేఱె యి

టకుబవళింపును జగదాలకు రాకుమె యూరనీవునే
నునుగడియింపఁ బొచ్చినఁ దనూభవ గోడలు వైడినేనుమే.

77

సీ ఇప్పుడే దెచ్చి నీ కిచ్చెదఁగాని యీతకుఁగఁములు నేనె తాల్చికొందు
స్వపులచే దెచ్చి నీకిచ్చెదఁగాని నీపెద్దముక్కఁ నేనె పెట్టికొందు
స్వపులచే దెచ్చి నీకిచ్చెదఁగాని నీబాగడలజోడు నేఁబూన్చికొందు
నెటులైనఁ దెచ్చి నీకిచ్చెదఁగాని నీచుట్టెలు నేఁగాళ్లఁ బెట్టికొందు
వార నీవు గడించిన వనుచువాకొ, సంగఁకుండిన మఱిసేను సంతరించు
సొమ్ముఁ మీఁదట నీకీయఁ జూడు వాపొ, తాపమనిపల్కి యుత్సాహపలమున.

78

సీ కుటువనెరు బ్రచ్చికొని కొప్పు నవరించుఁ బరువెత్తి కాటుక బర్జిణవెదకు
సాంపుతో నద్దంబుఁ జూచి పండ్లిగిలించుఁ బడఁబోవుచును ముద్దునడలు నడచు
గోరంబుగా సారె గుంటకమ్ములు ద్రిప్పుఁ జూపఱ నగు నోరఁచూపుఁ జూచు
గరిడి కేగవనంచుఁ గానె దాల్పఁగఁ బోవు బాకినో రెగనెత్తి పాటపాడు
నింటి కెవ్వాను వచ్చిన నెవయుఁ దనకు, నదిగోఁ బైఁడియ వచ్చి రటంచు లేని
లింక మెక్కించుకొని సారె లిగియునపుడె, పొయి మేలెంచెనంచు నప్పణ్యవృద్ధి.

79

గీ. ఇప్పు డెట్లున్నదాన మీరలచెప్పు, రార లెసానియె నని యొద్దివారిఁ దిట్టు
గుంపుగొని చూచువారలఁ గొట్టఁబూను, వెరఁగుపడి యింటిబిడ్డల వెక్కిరించు. 80
వ. ఇన్నిధంబున బహువ్రీ కారచుర్వికారంబులు మీఱఁ గుమరిం జేరి. 81

క. ఏమౌతెలుపఁగవచ్చితి, భామా యీలోన మఱపుపాటిల్లెఁ గడే
యేమీ మఱవక తనకు, నేనుంబును బ్రాయమిచ్చు శివుఁడుండంగఁ.

82

క. గడువీలో మన మేగతి, నడువవ్వరె నేమిచెప్పినాఁడు శివుఁడు నీ
వడిగిలివోలేదా తెలియం, బడుచువుగద నీకుఁ దెలియఁబడ దింతైనఁ.

83

గీ. పడుచుకే గాకయుండినఁ బ్రాయమిపుడె, యిమ్మునఁగరాదె సోమవారమ్మటంఁకు
గడు వొకటియేల యింతలోఁ గాలమేమొ, దేశమేమొకదా యంచుఁదెలియునటవె

84

క. ఆనినవినికామనేనా, వనజానన విన్నయట్టి వచనములెల్లఁ
వినిపించిన నేమేమీ, యని యమ్మునిజంత చింతయాకులపఱపఁ.

85

క. బ్రదుకెల్లఁజక్కనగునని, మదిసమ్మితిఁ గూఁతురారమాదమరాదే
నుదివిల్లుచూపిడిచిన, నిదియేమో మీఁదికార్య మెవ్వఁడెఱుంగఁ.

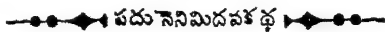
86

గీ. అళపడి బోడవైన నేనగుదుఁగాని, యింటిసొమ్మొక్కకాపైన నీయనొకని
శొల్ల నేజవ్వనంబు మెట్టోయిదెట్లు, తగదునీమట నే వినుదానఁగాను.

87

- క. ఆనఁ గామసేన యంతటి, పనిరాదమ్మ కుముదబాంధవధరుఁడో
దేనమాటకుఁ దప్పటవే, యని నమ్మలిపఱచి నిర్భరాహ్లాదమునన్. 88
- క. త్యాగధ్వజమెల్లించి న, మాగతియొకటల కీశ్వరాంశుమనుచున్
బోగముచెలి ధనమెల్లం, బోగిగులుగా నొనఁగెనకలము న్వివరింఁన్. 89
- సీ. పట్టెనామంబుఁ గీడ్పఱచి నూతనవిభూతిని ద్విపుండ్రీంబులు దీర్చవచ్చు
ద్రవ్యము పోఁబెట్టి శైవపురాణపద్యపాఠికల వేమాఱుఁ బరిపవచ్చు
వనమాలికలు పాఱవైచి రుద్రాక్షపూసలపేరు లఱుక నెక్కిలుపవచ్చు
విష్ణుసంకీర్తన విడిచి శంకర హరశబ్దము లుచ్చరించంగవచ్చుఁ
గాని భుజములు కాములు గాచి యున్న, తప్తముద్రలు మఱుపెట్టఁదరమె యనుచు
వైష్ణవు లభావవైరాగ్యవైభవంబుఁ, బొంద నది శైవులకొనంగ భూరిధనము. 90
- ప. ఇవిధంబుగా నిజాంశుకావిష్టంబుగా గృహపరీముఖంబు లగు ధనంబులు సకల
భూషణంబులును ద్యాగంబుగావించి యమ్మించుఁబోఁడి జననీయుతంబుగాఁ బ్రీతి
క్షించుచు నయ్యిందువానరంబు ప్రసన్నం బగుటయు. 91
- చ. తిరుపతికొప్పు లందముగఁ దీర్చినబూడిదబొట్లు మంచి వే
ర్పఱచిన మించునట్టి రుదురక్కలపేరులుఁ గావికోకలున్
హరశివశబ్దము ల్గమ్ముగాంకకళాధరుగేహసీమకే
గిరి గుడిమేశము ల్వాదలఁ గిన్నరకంఠియుఁ దానితల్లియున్. 92
- క. చని భావజారి నేవొం, చనిజంబగుభక్తి నొంది చెఱతనింపం
గనుఁగొన వచ్చిరి బహుయో, జనదూరమునందుఁ గల్గు జనసంఘంబుతో. 93
- గీ. ఇవిధంబున భూజను రెల్లఁజూడఁ, బ్రొద్దుకైచా్రిలుదాఁక నప్పలఁతు లండి
యేమొ నర్వేశ్వరుం డిట్లు తామనించె, ననుచుఁ జింతించుచున్న యయ్యవనరమున 94
- గీ. గోపురముమీఁద ధూర్తచకోరకీర, మెక్కిప్రజలార మీకేల తిక్కపట్టె
వీరిబగిసికీ మఱి గారవించి హరుఁడు, కాయసిద్ధి యొనంగునే కల్లగాక. 95
- క. అనివాగుతన్నుఁ దునుమం, బనుచుటయును వారికొంప చెఱచుటకై దే
వునివెనుకనుండి తానా, దేనమాటకు వారలచ్చటికి వచ్చుటయున్. 96
- క. వినిపించిన నింతేవా, యని యందఱు నవ్వ లజ్జ నానకముఖులై
చని రవ్వేశ్వరులు తచ్చుక, మనకుం గలనేర్పు నీకుఁ బొనఁగ వ్వలయున్. 97
- క. అనినఁ బ్రభావతి మదిమిం, చిన వెఱుగున నిన్నుపంటి చిలుకలనేర్చు
ద్దననగునె యనుచు వేగుట, గనుగొని వెనఁ బనియెఁ గెలికాగృహమునకన్. 98

- క. ఆలనాటిరేయి బాలి, న్భూనాయకమాలిఁ జేరఁబోయెడు తజీన
మీననాయకాక్షిఁ జూచిపి, మానాంబకతురగ మతులనాక్తిన్భరణ్. 99
- క. వేసారక మవ్వచనసు, ధాపారము మెచ్చనీకె తగుఁగావున నీ
వీసారి యొక్కకథవిను, మాసారిజయప్త నద్వయా యనిపలికెన్. 100

- క. కల దభింషకేతన, చలదభింతైన నైమితం బనుపురము
జ్వలవిభ్రమపరిపూరిత, కలశభ్రాంతరాననానికాయం బగుచున్. 101
- క. రజకుఁ డొకఁ డవ్వరంబునఁ, బిజ మెచ్చఁ దనర్చు వీరబంధుండనఁగా
నిజవంశోచితధర్మ, ధ్వజమై తగుపాటి వైభవం బలరంగన్. 102
- మ. బహిరభ్యంతరరాగభోక్తరీయ భౌభౌరావభాష్కర్యురం
బహురీదయకాలధౌతవననాయకాచ్యుతాశీర్వచో
బహుళం బాయతకుంభకంబు గిరికాబాధార్థమార్జునమై
గృహ మొప్పు న్రజకాగ్నిగణ్యనకు దూరీభూతదారిద్యమై. 103
- ఉ. వేళమి కోడికూర యగువేళలఁ జల్లి భుజించి బండ్లు గం
గాళము కూడునీరుచవు కారముఁదే విడియింపుఁ జొక్కుతో
మైలల మోపు వీఁపున నమర్చిన రేవుగుఱాని నెక్కి వ
య్యాలిగఁ బోవు వాఁడు విమలాపతటాక నమీపథూమికన్. 104
- క. ఆవీరబంధువునకు, న్భావజభుజవిజయసాధనంబగు నిల్లా
త్రైవెలయు నొక్క కోమలి, లాణ్య వరేణ్య యై కళావతి యనఁగన్. 105
- చ. మినమిన లీను మేను నెఱమించుల కొంచెపుటంచుఁ గమ్మలుం
గొనఁబగు ముద్దుమోము నమకొన్న మెఱుంగులకట్లదండయుం ✓
గనుఁగవఁ గల్గు తేఱి యొడికంబును నందికఁడెంబు మించ నళ
వ్వనిత యువాంతరంగ మృగవాగురయై మెలఁగుం గృహంబునన్. 106
- గీ. ఆకళావతి నిజనాయకాల్పరతుల, నీగి మారవికారంబు హృదయ మవ్వ
పురుషసంభోగవాంఛతోఁ బొందుఁజేయఁ, దద్వశంపదయై నితాంతంబు మెలఁగు. 107
- క. నెలనెట్టి వేటకొన, వలదే కద యింటఁ బారవనితలచీర
ల్లలుగఁగ నందులతోవల, వలసిన యటువంటి వింతపన్నెలు చూపున్. 108
- మ. పటనహర్షాన్తనగీత రాసభ చయప్రహ్లాదానందబ్రంబులూ
క్కుట నోర న్నెడలం బయన్న నతిసింగారంబు పీక్షించి నీ

విటు నిద్రింపు మటుంచు లేని చన నయ్యజ్ఞాపి యవ్వేళ నూ
రట చేయు న్నదనాస్త్రకోటులకు జారకీడలం బోడయ్యె.

109

చ. తన నరిచాకెత ల్లనకు దాపుగ వారలకెల్లఁ దాను గుం

ఁటెనలు వహించుకొంచు నెఱుఁపెక్కులు నిండు విడెంపు చొక్కులు

న్మనసుఁ గరంచు నేర్పవగమాటులు నేరని తప్పుపాటలుం

గనఁబడ నవ్వభూటి పతికన్నులు మూసి చరించు నిచ్చలున్

110

క. సొగసుఁ గని దాని పెనిమిటి, మగటిమి యెఱిఁగియును మాటిమాటికి నకటా

నిగనోయిఁకఁ బోనిమ్మని, తగులుదు రుపనాఘలాసుధాకరవదనన్.

111

సీ. మిహిరావలోకన మేటికి వీక్షణాయానదుర్దమదోష మడఁపకున్న

మృత్తికా స్నానమేమిటికిఁ దదీయదేహస్పృష్టిలుపాల నడఁపకున్నఁ

బువివంచగవృ మేవనికిఁ దదీయాధరాస్వాదనైర్మల్య మడఁపకున్న

వేలిమి యది యేల వింతఁగా దీనితో భోగించు పాపంబు పోకయున్నఁ

జటులగాయత్రి యేల తత్సంగమాది, శాంతదుష్కృతదోషంబు నడఁపకున్న

నిన్నియును నేటికనిరజకేందువదన, వేదవిప్రులు తలఁతురు విదితముగను.

112

క. ఈరీతి మెలఁగుదాని యో, యారముఁ గనియొక్కకూర్చుఁ డధ్వగుఁడు మహా

దారుఁడుచారణుఁ డనియెడు, పేరునఁ దగువాఁడు మదనభీతాత్మకుఁడై.

113

క. చోరుని బుద్ధిదియైన, స్వారం లింటికడఁ దెలియఁ జని చూచెదఁగా

శీరమణి దారియని యా, చారణుఁ డరిగెం దదీయనదనంబునకన్

114

మ. చని కాంచెం గునుమాక్షతంబు నదనాంచత్వానపాత్రంబు భా

నినిజానన్ననమున్నతాననతదానీనైకవృద్ధాక మ

ర్థినరాష్ట్రోదకరాతిసారభము మధ్యేకుండవిన్యస్త మ

గ్రానిచోదత్సరిమాణభాజనము నాకాడంబరీకుంభమున్.

115

చ. కనుఁగొని నితాంతోదకంబును నిస్తుములంబు నగుట కాక్షేయమతంబువారును జెడ్డల

మఱుఁగున మెలంగు కురంగనయన లరుగుదేఱుం దగిన మదిరామందిరం బని డెందం

బునం దలంచి నిజమనోచననాచుంచుచంచలలోచనాగమనంబుఁ గోరుచు నతఁ

డందుఁ బ్రీచ్ఛన్నవేషంబున నుండె.

116

క. నివనత్తులును దలాఁతులు, బవనీలు న్నుతీయు శాటపాటలవారుం

జపులునుతించుచు మదిరా, నవముం గొని యొక్కఁ డొకఁడై జరగినపిదపన్.

117

సీ. ఇంటిపా రెవ్వరో యెందు గాన మటంచు నదిగో కూర్చున్నదాయన్ను యనుచు

సమ్మతాను గానక వచ్చితి నటంచు నిది యెప్పుడుండెడి యిల్లటంచు
నంగడికరుగువో నరుదెంచితి నటంచు వచ్చి జామయ్యై బోవలయునంచు
నరిదిబిడ్డలకు మందడుగవచ్చితి నంచు నే నందులకు వచ్చినా నటంచు +
జేరిరన్నేళఁ దమమునిచెఱఁగులందుఁ, +

✓ గాను దుడ్డును బంగారుపూస వెండి
తునక మొదలింటి చిఱువాఁడు గొనినదెల్లఁ,
గొనుచు మగనాండు తమకెల్ల గుట్టు మెఱయ.

118

గీ. అట్టులరుదెంచి తక్కువయసుటగాని, దోనమాడుదురాఁడుని యానవంబు
మంచినది యల్లవృద్ధవర్ణించిలేఖి, లానఁగి కోలిరి మైరేయ మోషినట్లు. 119

చ. కనుఁగవదోరగల్లుల వికారపుఁ జూపుల కోపు లానుదో
డనె దళమెక్కు నాటక తడంబడుమాటల పచ్చితేఱమో
మునఁ బనిలేనినవ్వుల సముజ్జ్వలచందిక లామతింప న
వ్వనరుహలోచన ల్నివము వచ్చినయందముఁ జూపిరందఱున్.

120

గీ. ఒకతెవృద్ధకు మధుమాల్య మొనఁగుటరయ, లేక కొమ్మని మఱియొక్క రూకయొనఁగె
నొకతె గోలియు మైరేయ మెల్ల లేక్క, మరల నిమ్మనిదానివేమరుగునలె. 121

నీ. కసినికోఁతలు గోసి గారింతు రని బూతు తెలియఁగా వడినెలఁ దిట్టువారుఁ
బురిఁ బాసి వేఱు కాఁపురము సేయున మన్న వినఁ దని పతి దూఱి వనరువారుఁ
గడుపార మగనికే గంజిపోయ దటంచు నత్త దుర్గణ మెంచి యలరువారుఁ
దా నెవ్వతెయొ నన్నుఁ దఱిమి యాద్య నటంచుఁ దోడికోడలిఁ జెడనాడువారుఁ
గేరి యొకకొంద తాత్కల మీఱినట్టి, మాట లెల్లను మధుమదోన్నానగరిమ
నలుకమెఱుఁగుం గలక్ష్యసంప్రాప్తివీక్ష, జాబ్బముల హాసవివ్యాస మమర మఱియు. 122

నీ. మగని నిద్దురపుచ్చి మఱివచ్చిన విచార మడఁచి యింటికి సేగు మనియె నొకతె
నినుజాడఁగా నిఁ కే నిలువలే నొకసారి యటుచేరి నిల్వరాఁడునియె నొకతె
యచ్చు నేఁజెల్ల నయ్యాట మెందాకఁ వేనరిగద విడువరా యనియె నొకతె
బలిమాలి నేనె వ్రెఱుడు టింతియె తాని యాలిపై దయచూడవనియె నొకతె

✓ యత్తవాకట్టుమంత్రంబు లడిగె నొకతె, విభుని బోకొట్టుమందులు వేఁడె నొకతె
మధువువొక్కునఁ దేలి గూమగువలంకు, జారసాన్నిధ్య మపుడు సాక్షాత్కరింప. 123

క. ఈజాగున వాలాగున, రీలాలోలగు నచటి లేమలతోఁ ద

త్రేఱిం దగిలిన రజక వి, కాతేక్షణ వగలు గాంచి చారణఁ దాత్కన్

- క. ఇది దాట్లమారి యగునని, పదపడి మఱువాఁడె యొంటిపాటున మేకో
లావంతంపఁ దాపి యింటం, దుదగానని కేగిమ దానితో రమియించెన్ 124
- క. వింత లగు లాలనమ్ముల, నతన మెనఁగించి మించు చారణరజనీ
కాంతుని సన్నిధి నపుడ, కాంతామణి మనసు చంద్రకాంతం బయ్యెన్ 125
- గీ. అంత నయ్యంతి తప్పక యతనిఁ జూచి, యెంత నెఱజాణయో కాన నట్టివాని
 వీని బోసీయరాదని మేనుమేను, నెనయఁ గూర్చుండి వానితో నట్టు లనియె. 126
- క. మగవానినమ్మవచ్చునె, యగపడి తన కార్యమైనయందాఁక విరా
శిగదింతు రంత నెక్కిడి, జగతోలియటంచు నెరసి చనఁ జూతునుగా. 127
- క. ఆటది వలచుట యున్నే, నాట న్నట వలచెనేని వాఁగుని బెనుపో
 రాట మొరచ్చినగి గోసిన, గాటం బగుఁగాని యెడయఁగా లేదు చుమీ. 128
- జ. అంత యెఱుంగ నేర్చిన విబాగిణిపా దటు గాకయున్న నా
 యంతటి కానిఁబూని వెలమాలివలెం బతిమాలఁ జేయజే
 యింతటిలో నీ మీపురికి నేగక యిచ్చటఁ గొన్ని నాళ్లునా
 చెంత నె యుండి నీవలపు చెల్లఁబడిం గడ లేర్పరా యిఁకన్. 129
- క. వెచ్చమునకు లేకుండిన, నిచ్చెద దిన మొక్కమాడ యిచ్చటి మజ్జనా
 ముచ్చటలి వీడేర్చినఁ, దచ్చనగా దేలమూలధనముం గరమున్. ✓ 130
- గీ. అటుచు మేకోలుగావించి యపుడెపోయి, తనగృహంబున గూటిలోఁదలుపుమూలఁ
 బిడతలో నాయుకుఁడు దాచి పెట్టివట్టి, మాడలర్పించి వానితోఁ గూడిమెలఁగ. 131
- క. ఆవీరబంధుఁ డంతట, భూపరు వెనువెంట దండు పోవుటయునజే
 చ్చావిధిఁ జారణుఁ గూడిక, భావతి బహుభాగలీలం దేలంకన్. 132
- క. తోవనిటు వచ్చి వచ్చియు, నీవెలదినగికులయందు నెనసినవాఁడం
 బోవలయు నూరికనుచుఁగ, భావతితోఁ జారణుం డలంపుకేగివకన్. 133
- గీ. వచ్చి బహుకాల మయ్యె మావారిఁ జూడ, నూరు సేరంగవలయు నీయొద్దవాని
 పోవఁ గాల్గొడ విఁక నేమి బుద్ధియాన, తీయవే యన్న బెగడి యయ్యందువడన. 134
- క. ఏమంటి పూరి కేగవవా, నుంచది పోక నిలువవచ్చునె పొమ్మా
 నామాటకు నొననఁ గా, దీమిక్కిలిమాట లేల తెలిసెద వదియన్. 135
- క. కాక నామిది తమి నీకుఁ గలిగెనేని, నీదువెంట నె పెట్టుకపోడు గరిత
 వార్తఁ గొంతుదువేని నీపరుగు మూరు, నెనసి నీవు సుఖంబుండు మింతెచాలు. 136
- చ. అనుకు నతండు మోదమున నాడెద వింతియకాక నీవెవ
 చ్చివఁ గనునన్న నీవెలుకునేయుచునుఁడు జనంబుమెచ్చఁగా

నిను నఱచేత నుంచుకొని నేఁ బదిమాళ్లకుఁ గొన్నతొత్తు మ

ద్యనితి కలంచె నేని పెడవాడనె వైవనె యింత యేటికిఁ.

137

గీ. ఆనిన నంకికరించి యశ్యుంబుజాక్షి, యపుడె ప్రేనంబు నంజోక లమరఁ జేసి

చారణుని వెంట నింటి విచార ముడిగి, చనియెఁ దొలికొడికూత పొద్దుననె లేచి

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వఘాసుణి యుపనాథాధీనయై యరుగునెడఁ దృతీయదినపర్యాయంబున.

139

సీ. పరికరోత్తర యుక్త పాధేయమును నజంబీరమై యొకనాటి బియ్యమున్న

యసిమిలోఁ జలువ మాయక యుండ మడఁత వెట్టిన చల్లడము దుప్పటిరుమాలు

నొరపుగాఁ బొలుపొందు నురగవల్లి దళంబు పూగపూరితమైన పూరలతిత్తి

వ్రేలుఁ బ్రతిక్షణాద్వీకృతశంఖచూర్ణంలైన లోహకరండకంబుఁ

౧ గాళ్ల బిడివాళ్లు నికటూర్ణపూపాన్న, రసనమున్నేనజితమా రాగమమర

స్పృహచే నంపకము గాంచి యిల్లునేర, వచ్చె నాదారిఁ దన్నునోవల్లభుండు.

140

క. అపుడా రజకాంగనయే, నెవమున బొంకంగవలయు నీమదిలోన

౧ స్తుప్తమగని చూచితెలియఁగ, జెపుమా చూజెనమునీదు శేముషిబలుమఁ.

141

క. ఆనినఁ బ్రభావతి ఘకపతిఁ, గనుఁగొని యపుడెట్లు బొంకఁగావలె నంచు

న్ననునడిగితి వింతేకద, వినిపింపుము తెలియ నట్టివిధమని పలికెఁ.

142

క. ఈకథతెలియ నెఱుంగుదు, నాకొక పెద్దటిక మిచ్చినం గాదనరా

జేకద యెనను వినుమని, యాకీరిం బనియె ననియతాదర గరిమఁ.

143

కా. ఆకీరిం బతి చేరవచ్చుటయు నయ్యబ్బాక్షి వీక్షించి చిం

తాయాధం బగుభీతి దోచి ధృఢధైర్యసైర్య యై వానికిఁ

నోర్పరాడింప వశక్య మాకరణిఁ గందోయిం జలం బుచ్చియు

న్నలైపాఱఁగ వేడ్చెఁ గమృకలకంఠీ వాదభేదంబుగఁ.

144

గీ. ఏడ్వనింతటి యపకార్య మేమి యనుచు, దిగులుపడి నిల్చుమగని నెమ్మొగముఁజూచి

లెన్నవచ్చితి నినుఁబాయలేను వేగ, వచ్చెదనటంచుఁ బల్కినవాఁడవయ్య.

145

క. ముఱచితివెనుము కిక్కురి, పఱలెంచెద ననుట యడుగువాసినచోన

క్కొనవాయు ననుట నిజమని, యెఱుఁగరుగా పఠులనము నిండునిభాస్యత!

146

చ. పతిపరభూమి కేగినపారమనోవృథఁగుంది ధైర్యవి

య్యతి దివనంబు లెన్ను కొనుచు న్నకులుండు లెఱుంగలేఁడెకా

యతః దోకవన్నెలాఁడి మొగమంటి కనుంగొనుచు వ్యిరాలిచే
సతమని నమ్మియుందు రిది సాజమేకా మగవారికారయన్.

147

గీ. మన్న పురుషునిచెడనాడు మగవ మీదఁ, బోయి పులుగానీపురుషులువలయును
బాపనమ్ములు చెప్పినపాట మేలె, యనుచు నేనుందు నిను దూఱుకొనఁగ వెఱచి.

148

గీ ఇవిధంబున నుండియింకేమియుందుఁ, గానికలఁగంటి యటు మొన్నఁగన్నయపుడె
యుగము గుంగినయట్లైన నొల్లఁబోయి, నిలువఁగూడకయెన్నియెన్నికలొపాడమె

149

ఉ. ఆయన యొంటిగాఁడు వెలయాండ్రో తగు ల్లలవాఁడు వాఁడిమిఁ
బోయినచోట మాట పోషపొచ్చెము నైఁపని రోసగాఁడుగా
యా యెడ నేమిపుట్టునో నహిఁపగరాదు విచార మంచు నా
థా యితఃనేమి యేనగరియైనను బోయెదనంచుఁ గృష్ణునన్.

150

క. చూపట్టంగలదాన నొంటిమెయి నివోఁ బోవరాదంచు నే
నీపుణ్యాక్తునితో డమర్చుకొని యిట్లేతేరఁగాఁ దోసనే
నాపాలం గలదేవుఁ డీకరణిఁ జెంత న్నిల్వెఁగా నిన్నుఁ బే
ర్చే పెక్కెండ్లు సుఖమున్న నన్నును నాచిత్తంబు రంజిల్లఁగన్

151

గీ. పోగినావా యక మదివోపఁబాపమునకు, మగడ వింతియకాక నామదికఃపాడఁ
దండివైనను నీవిన తమ్ముడయిన, నింకనెన్నటికిని నిన్ను నెడయ వెఱతు.

152

మ. అను నిల్లాలిని గాఁగిటం బొదివి నెయ్యం బార నూరార్చి య
వ్వనితం దోడ్కొని వచ్చి యందటి నెగు ల్పారించి తంచుం ద్రియం
బున నాచారణుఁ పిడుకొల్పి తనగీముం జేరె వాతంచు కా
మినియుం దానును నిట్టి నేర్పువలెఁ జామిన్ నీకుఁ గోకస్తనీ.

153

గీ. అచుఁ గీరంబు వల్లె వైశ్యాంబుజాత, గంధి నివ్వెఱపడి యదిగాక జంత
యనిపొమోడించి యరుబోదయంబుఁ గాంచి, యరిగ శక్తికాంత బద్ధశుద్ధాంతమునకు

154

క. ఆమాపు వలపుతోపున, భామాపుష్పాస్త్ర భూమిపతిఁ జేరుటకా
రాసు యరుదేర వకము ను, ధామయమధురోక్తి నద్భుతంబుగఁ బలికెన్

155

—◆◆◆—పంచమిద్దవకథ—◆◆◆—

క. కనకాంబరి కనకాంబరి, యనఁగా నొకపురముగలదు హర్ష్యాగ్రీవిను
తన హరిమణి స్ఫుటితిమిరో, జ్ఞనితరహఃకేళిసాధజాలం బగుచున్.

156

గీ. ఆపురంచేలు నీలవాహనుడనంగ, రిపుతమోహేలి యగునొక్క నృపతిమోరి
యతని చెంగట ధీనుడనంగ బిరుదు, నిండు మాన్వీడు నెగఁడు మన్నెలు నొగడ.

157

- సీ. తలపాగపారిమీద జెలఁగనునాయుధార్చననల్నిట్టి దాననపుఁబూవు
నెడనుచే గోలుసును నొడవుగత్తియుఁ బూలబిరుదొందు కుడికేలఁ బెద్దకత్తి
దట్టితోఁజెక్కు నిద్దావఁకి కుసుమ పూవన్నియ దుష్పటివల్లెవాటు
భుజులు విరులచేఁ బూజించు బోడిక ల్పురువైన ముందరి బిరుదుడవిని
దండరాంపీరతలగుండు గండ యనుచు, బద్వము పఠించు జీతంబు బంట్లుఁ జూడ
మూగిఁగొను పారజనులగుంపులుఁజెలంగ, నతఁడుదొరకొల్పు చేసి గేహమునకడుగు. 158
- క. ఇల్లీల నడచు నాతని, యిల్లాలు దనర్చు నొకతె పేమాంగి యన
నల్లభువి కన్న దీనికిఁ, జిల్లరవిద్విలకు బిరుదు చెల్లు ననంగఁ. 159
- గీ. పరభయంకరబిరుద విస్ఫురింతుఁడైన, కాంతు నయ్యిందుముఖి తనకాలికించి
కనవుగానెంచు నెడమాయగప్పి జార, ధవులమాటలు ఇడఁకి యాదలధరించు. 160
- చ పతి యతిశౌర్య మెంచి యుపభర్తరతాప్తికిఁ జేరకున్నన
చ్యుతమగు ధైర్య మిచ్చుచు నయో మగవాఁడ వటంచు నెట్లు పు
ట్టితి విఁక నేని తచ్చుజవటిత్వత లోన లొటూర మింతె నీ
వతనికిఁ గొంక నేలని భయస్థితిమాంచి రమించుఁ దద్రీతిక. 161
- క- ధవునకు సుపభర్తకు బాం, ధవము స్ఫుటియించు జారుండనే యాత్మ
యవివేకవర్తనంబులు, చెవికింపులు గాఁగ మగనిచేఁ బొగడించుక. 162
- గీ. ఖిచ్చిధంబునఁ దనపోక లెఱుఁగనీక, మగనిజోగొట్టి నెరివచ్చి సొగసుజెట్టి
వాడలొఁ గూడు జారులవల్లెత్తొడు, చెలువునమెలంగ నక్కొమ్మ సొలపుగ్రమ్మ. 163
- క. అంతటఁ బెటరాణువ హను, మంతుండనుపేరఁ బరఁగు మాన్వీని మదా
క్రాంతుని గెలిచెదవని నిజ, కాంతుఁడు చినఁ దొడుసు మాలెఁగడ యిపుడనుచుక. 164
- గీ. అలరి పేమాంగి పతివచ్చునంతలోన, వలచి వలపింపనేర్పు జవ్వనపు వన్నె
కానితోఁ గూడి కడలేనికాంక్షదీర్చి, కొనియెన నటించుమది నెంచుకొనుచునుండ 165
- ఉ. అపురి నొక్కజెట్టి గలఁ దవ్వవభూమధురాధరామృతే
చ్చాపరతంతుఁడొక్కదివనంబున పీఠిఁ జరించువేళ వాఁ
దావులుఁబోడిఁ జూచి విరహాతురుఁడై తన నర్వతక్షు లుం
జూసి యు దాని గర్వతృ సుయక్కులు గాంచి రిరంప మించఁకఁ 166
- గీ. అర్కవాసరమందు నయ్యంబుజాక్షి, నడచుతటి వామపదముంచు పుడమిమీడి
యిసుము గైకొని తనయింటికిఁగి పొద్దు, గుంకునందాఁకవేగి నెక్కొన్న బాధి. 167

- ః తనపడుకట్టిల్లు గోమయ, ముననించుక యలికి మీఁద మునుచాఁగొని తె
చ్చిసయిసుము నించి పయన, వ్యనితానుణి రూప మొనర వ్రానినవాఁడై. 168
- గీ. చుట్టు యంత్రంబులిఖియించిపద్ధహృదయ, పక్కుఁడుదిగంబుండు దిగ్బంధనిపుణఁ
డగుచు నర్పించి ఘోషదీపాదులానఁగి, కోడిబలియచ్చి కూర్చుండి గురుని దలంచి. 169
- క. మన మేకాగ్రముగా మో, నానమంత్ర జపంబొనర్చి యర్ఘ్యము లొనఁగన్
గనఁబడియే నవ్వుడే మో, హినిఁవ్యుప్సమరన విజృంభణవృత్తిన్. 170
- చ. కనఁబడి కొప్పవీడ నలిగట్టిచునుంగవ వ్రేలు జాఱఁ బూ
సిననొటతాచి గందవోడి చిందిఁగ నంచెలు మ్రోయ దీర్ఘలో
చునుచి తోడ వీరమణి జగ్గన వేఁడుచు ముద్దునెట్టుకొఁ
జనుటయు నిర్వికారమతిఁ వాగిలి మ్రొక్కి యితిండు నిల్వినన్. 171
- క. మెచ్చితి నీకోరిన నతిఁ, దెచ్చెదఁ దంత్రంబు కడమ దీర్ఘము వెన నీ
విచ్చట నని మోహిని చన, మెచ్చిన మోహమున మల్లుఁ డింపుజనింపన్. 172
- క. మకరాంక పంకజాతాం, బకయని యంత్రంబుఁ దుడిచి భక్తి మెయిం ద
త్పికలోత్కరంబు నవఘట, శకలంబున నునిచి శేయ సమయము ఎందున్. 173
- మ. ఎవఁగెం దాప మిదేమి యంచుఁ బొగులన్ హేమాంగి పై నంతమో
హిని యావేశ మొనర్చి తెచ్చి నిలుపన్ హేరాల్ మాబాలి న
వ్యనితం జూచి యితిండు తద్రతినిర్వాచ్యైక సౌఖ్యంబుఁ జెం
దిన యాఁజిమ్ముట నన్నిటూరి మది నెంతే తెల్వినంధిల్లఁగన్. 174
- ఉ. ఎన్నఁడు వీని పొందెఱుంగ వేగతి వచ్చితి ఎచ్చుమాత్రమా
క్రొన్ననవింటివాని యెలగోలు దురం బొనరించి డిస్సిన
ట్లున్నది మే నిదేమిగతమా యెటులైన నిరకేమి వీనిఁలైఁ
కొన్న మనంబుఁ దిప్పనొనఁగుదునె యున్నది చాలు నిత్తఱిన్. 175
- క. తను ముంచినది నయద్రం, బనవినమే రూపవంతుఁ డైవం గాకుం
డిన నామదిగఁదెన్నే, ర్చిన యవ్వుడె యితండు నాకుఁ జిత్తజ్ఞఁ డరయన్. 176
- గీ. అని ప్రమాదించి తనహృదయంబుఁ దెలిపి, వానిదెందంబుదెలిసి యవ్వనితతలఁపు
శేమిసేపఱుటకు బానలిచ్చి వాని, మొగము వీక్షించి పలుకు నమ్ముద్దుగుమ్మ. 177
- క. ఇచ్చటికేరారాదీ, వచ్చటికెత్తుడైనఁగాని యరుదెంచెదులే
వచ్చునవాపరయంతటఁ, బొచ్చెము శేనట్టి మోహమున కడఁగలుగున్. 178
- గీ. కాన సిగ్గొక్క చిటుగంటఁ గట్టికొన్న, వాఁడవగుచును వాకిట వచ్చి నిలిచి
గంట మొరయింపు విని యేను గదియవచ్చి, తలుపుఁ జొరచెదనిమ్ముటఁదన్ననలడు. 179

- చ. అని నమయం బొనర్చి వికచాంబుజబోచన యింటికేగ నా
యన దినముం దదీయ వచనాదృతి నాగతిఁ జేరి తద్రతిం
దనరుచునుండు నంతనొక నాఁ డెనబింబము పశ్చిమాంబుధిక్
మునిఁగినఁ జీఁకటు ల్నిజనుద్ధతిఁ జూడెడువేళ వేడుకక. 180
- క. ఆహేమాంగి నిజాలయ, దేవాలి నిలుచున్నచో నతితుద్బాధా
మోహితుఁడొక తెలువరి దృఢ, బాహుండనువాఁడు భుక్తి పరతంత్రుండై. 181
- గీ. చూడ యిచ్చెద నన్నచోఁ గూడు వెట్టి, రిం పచనస్థలంబైన నీయ రిట్టి
అలకొంపకు నచ్చితి అలేక, గంజనోయుదురే యిందుఁ గలుగువారు. 182
- క. ఇలు నెత్తఁ ట్టుకొని పోఁ, గలుగుదురే దివికెఁ దాము గడపటఁ బొరుగూ
యలవెటఁ జూరె యుత్తే, యలమట వాటిల్లదే దయాస్థితివలదే. 183
- క. మగవాసు కతినప్పొదయులు, మగువలు నాకొన్నవారి మాటలకు మనం
బు గరంగ నందు రిచ్చటి, జగజంతలు మగలకన్నఁ జల్లాళ్లు సుమీ. 184
- గీ. మంచి దధికారి నగుచు నమ్మనుజవిభుని, గొలిచియొనను గొంపలు గూల్చును 185
నడ్డనేయుచురే యందుఁ జనెడు వానిఁ, గాంచి హేమాంగి ప్రాద్దుపోకలకుఁబిలిచి.
- క. ఏమోయి యేల దూడెన, వీమాడ్కిం బురము బారి నెల్లను నీపే
రే మెచ్చట నుండుచు వీ, గ్రామంబున కరుగుదేఱఁ గారణమేమో. 186
- ప. ఆన నప్పులుకులకుఁ జండ్రికానక్త చిత్రాంగి బునుంబోలెఁ దిరిగి తత్సమీపంబున కరి
గి యొప్పుజ్ఞాత్కులారా నీవైన వాదరించి మంచుమాటాడితివి గదా యిదియె నా
కుం బరనులాభంబు మధురాపురంబు నాకాణయాచికాపురంబు తామరతంపర
సదీయచాంబు క్షిధాన్యకటకంబు మదన్వయంబున కాకరంబు. కంబుధరపా
దాంబురుచంబు వేదంతాలవాలంబు నగు శేషతెలుంబున కరిగి క్రమ్మరివచ్చువాఁ
డఁ బొన్నగాని ప్రొద్దున నీయూరింజేరి నెప్పెఱుంగమింజేసి యన్నవిక్రయపరా
యణానుశంబులుం గానక యాకటఁ గటకటంబడి గ్రానంబు వేడినఁ జెతుపు
రువునుం బోలె విదలించువారలేగాని యాయాసంబెఱింగి రమ్మనువారులేదు మాడ
టండినంత గూడు గాదుగదా వలసినపదార్థంబుఁ దెచ్చియిచ్చెదఁ బాకంబొనర్చి
పెట్టిన నీకులకొట్లకుఁ బుణ్యంబయ్యెడు నని నుడివి యెడనెడ నప్పడంతి యల్పవ్య
రంబున నిజవయఃప్రమాణాదు లడుగుట వలనను మందమందంబుగా భాషించుమను
టవలనను గొంతకొంతనందియంబు మోడమిన నడంచుకొని తదాసీతుండై గృహంబుఁ
బ్రవేశించి కీవప్రభాదగద్దగాయమానం బగు తదీయశరీరంబును ననన్యసంచారంబు

నుం గని దానియందు నిజభార్యానిర్విశేషంబు నోడవ జూచుచున్న నక్కరంగన
యన డెందంబు గరంగిన దాని తెలుగున మిడిసిండు కోడె బేడెనల వనం గులు
కు బెరుకు చూపులు కొన్ని వానినెమ్మేసిం గ్రుచ్చుంచి కల్పితకోడాధరంబు లీ
దుజోడాడ నతనికట్టనియె. 187

గీ ఏమియుమరింతు పన్ని నాయుంటనిండి, యున్న విష్ణుడయమరింతు నోపజుక
పండిపెట్టెదఁ బొమ్మన్న పాఁడువట్టి, వేడుక జనింపఁగాఁ బ్రణయిపిఠికిరిగి. 187.

ఉ. కూరలు నన్న బియ్యమును గుడ్డులకోళ్లును జితవండు నం
బారము లుత్తు నెయ్యెలుపుఁబప్పు మొదల్లోనితెచ్చి యల్లియు
న్వేటుగ నింటిలోనులుపనించిన కైవడి నుంచె లేతిన
వ్వారంగ నవ్వహుని రయంబున బాక మొసర్చి యంతటకొ. 189

క. మామాయిన్నియుఁ దెచ్చితే, లేమామిదేల వేగుడిమువిలదా
యాముదము దెమ్ము పొమ్మన, నామంపచారుఁ డప్పు డంఁడికిరగ్గె 190

గీ. అరుగ హేమాంగి యిదివీనికారగింపు, నేమఁ గానేమిగలదు మాజెట్టికిఁబు
కార్యమనియెంచి బోనంపుఁగడవనించి, యంతిలోపెచ్చు దృఢ బాహుచంతికరిగి 191

మ. అకటా యూయెడ నీకువండియిడఁ బుణ్యస్థీలు లేరైతె మే
టికి నాయుంటికిఁ దెచ్చితన్నియుఁ జెనంటిం వోషి నేనయ నిం
చుక శంకింపక హస్తము ల్పిసికికొంచుం గించిదానమ్రు
స్తకయై నిస్తులకైతవంబు పవరింప స్వాఁడు నిర్ణయఁడై. 192

క. ఇదియేమిబెడదవచ్చెనొ, గదయని పలుమాఱు వేడఁగాఁ గొడుగుచు న
మ్మవనతి యేనేమని చె, ప్పదు నింతికుమున్న పొరుగుపాలఁతుఁ నాతోకొ. 193

క. తనమగనికిఁ దనకును నడ, చిన జగడముఁ జెప్పఁగా విచిత్రించని యే
వినుచుంటి వంత వేపులు, తినియెన్నమాఱు పండి దించినదెల్లకొ. 194

గీ. అనుడు నాతండు తత్సంగమానఁజేసి, యెంతలేదీం తెకద దీనికేలవగజ
ననియవాగుడలంబుల నధికజాత, రాగ్నివారించి తరలకట్టాడులయును. 195

చ. కనుఁగని పీఠునిల్పె నిదిగాదని యెంచి యనవ్యురోపక
ల్పన మొనరించి యవికచ పంకజలోచన పాంథ యుందు ర
మ్మనుటయు నిల్లు పేకొనెద వద్దిర మత్పరివచ్చునేళ నీ
కినుకలు సాగవిచ్చట జగేమున నాతండు భీతచిత్తుడై. 196

గీ. తన్నతెలువాటగొట్టితి రమ్మటంచు, గుడ్డకొలదిగఁ గన్నీరుఁ గ్రుక్కికొడుకుఁ
దగిననూటకునోరేది దానియిల్లు, వెడలె రఘునామతమ్మునిఁ బిలిచికొనును. 197

2. ఆట్లు వెడలి యుతందు:-

198

నీ కంబళాకామితక్షాభాగనవిధంబు జేరువారలతోడఁ బోరువారు

వివిధావహులర్థినీయవిచిత్రము ల్పైపులొగ్గువారితోఁ జెప్పవారు

యెందులకనఁబుచ్చురాధ్యపరిమాణ మద నెఱింగినవారినడుగువారు

వివిధములొగ్గువారితోఁ జేరినవారలతోడఁ బోరువారు

✓ వివిధములొగ్గువారితోఁ జేరినవారలతోడఁ బోరువారు

యెందులకనఁబుచ్చురాధ్యపరిమాణ మద నెఱింగినవారినడుగువారు

వివిధములొగ్గువారితోఁ జేరినవారలతోడఁ బోరువారు

199

యెందులకనఁబుచ్చురాధ్యపరిమాణ మద నెఱింగినవారినడుగువారు

1. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని
కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

200

2. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

3. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

221

4. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

222

5. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

223

6. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

224

7. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

225

8. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

226

9. అట్లు పంబున నె ఘోరదారుయంతి, నక్తి పదుడొక్కడారని జార యెన్ని

కాఁపురంబులు గూల్చితో కదయటంచు, బలక నావంటివాఁడెందులకననుచు.

227

- క. అనటాకుననన్నము కా, కనికాయంబునుపఁ బాపి కట్టడికానా
యనుచు భుజించి దీపం, బునుపమిఁ దనతెఱుగు తెలియకుండఁగ నఁతఁ.
- క. రమణీయశయ్యపైఁ ద, త్కమలేక్షణఁగూడి మదనకదనకీడా
తృమితానందముఁ జెందెం, దమదీఱఁగ బంటువానిధర్మబునుచున్.
- ఉ. అంతట మల్లవర్మఁడు లతాంతకృపాణనితాంతిమర్దిత
స్వాంతతపచ్చినిల్చి తలవాకిట ఘంటిక మోయిఁదేయ న
య్యంతి యిదేమి యందు నొకయించుక చింతపించి తద్విధం
బంతయుఁగాంచి నిన్నెఱుఁగ నా యనుచుం దృఢబాహుతోననుక.
- గీ. మంచి చెప్పనిచేతనో మర్చిమెఱిగి, వచ్చితందులకేమి నీవాంఛదీఁ
జెట్టియరుదెంచె వానితోకొట్టి నిన్ను, బమతునందాఁక నెట్లుకపై వనించు.
- క. కదలకు మచ్చట పాము, న్నది యందురటంచు వానినల్లించి రయం
బొదవన్పాకిల దెఱచిన, మదియలరంజెట్టికేళిమందిర మెనఁక.
- గీ. అంతలో నేమిచెప్పదునట్టియపుడె, వచ్చెరానుమంతిగర్వదుర్వారకౌర్యఁ
డైన రణధీరుఁ డెఱచి యధికహర్ష, మెనయు వాకిలిచెవ నవ్వనితఁచిలువ.
- క. గుండె పటుక్కున వచ్చెచి, భుండిక నెట్లుచు మల్లపుంగవుఁ బగిం
డుండెడునట్లుకపైవా, రొండరులం గానకుండ నునిచి విశీరిక.
- గీ. గడియ సడలించి కన్నీటఁ గాళ్లుకడిగి, కొమ్మకొంగిటఁగదియించి కస్తరించి
పడుకయింటికి నరిగి దీపంబుఁజెట్టు, మనినిజోదంతి మాన్యంతమును వచించి.
- చ. తపభుజకక్షిమెచ్చి నముదారతనచ్చటి భూమిభర్త యి
చ్చినధనమెల్లఁజూపి యిదిచేరుటఁజూడఁగ దీనివంకఁ జూ
మ్మని వివరించి చెల్లుటకు నయ్యొజుడుస్సికృపాణిఁ గేలఁగఁ
కొని ఝళించినం గడుదిగుల్పడి యాతనిదిక్కుఁజూచుచుక.
- క. అట్లుకపైఁ దగుతెఱువరి, జెట్టియుఁదముఁ జూచె నేమి చేతంగరవా
ల్పట్టెనని తలచితత్తర, ముట్టిపడం దిగ్గఱటికి యురువడిఁబజువక.
- గీ. ఆపుడు సందియమంద రోషుర్తుఁడైన, పురుషతోవదియేలీలఁ బాంకవలయుఁ
బలుకుమనినఁ బ్రభావతీపంజాక్షి, తేటపడ నీవ యిదియును దెలుపు మనిన.
- గీ. చిలుక యిట్లు నప్పుడచ్చెలువమోన, కారిపెనిమిటి యోవన్నె కారిమగడ
యేలచూపితపిష్టడ యాధనంబు, ధనశీకాచంబు లివియాఘాతమ్మునుమ్ము.
- కీ. ధనముపికారులునుంటా, ధ్వనితోఁ గాచుకొనియుండు ధనమనవినమే
కనుఁగొంటిమిగద గంటలు, చనునే బలికెట్లకర్థంబు మిలుచేర్పక.

- స. ఇంక నైనను బలిచెచ్చి యాయకున్నుఁ, బొసంగదనిపల్ల నతఁడు కాఁబోలు ననుచుఁ
 ✓ గాల్గునొప్పియుఁ జూడక కాపుటింటఁ, గొడిఁగొనితెచ్చి బలి పెట్టి కోర్కెఁజెందె.
 ౨. ఆనితెలుపంబిభావతి యయారె క థాస్థితియందు మెచ్చి య
 య్యనుఁడు సురేంద్రదిక్కుధరి నెక్కుట కేలినికాంతసేమకుం
 జని తమి నాఁటిరెయ్యిపచందుని జేరఁగఁగొర యేగుఁడెం
 చినఁగని దానితోఁబలుకుఁ జిల్కమరందరింబు చిల్కఁగఁకె.
 ౩. పరీభావతీరిజపనవక్తవ్య వారావిశేషంబు పరులచేతం బలికించి తనయందు నీష
 ద్రోషంబు లేకుండఁజేసిని బాలనరన్వితీవామధేయ యగునవాత్మసందనకుం గలయ
 నివార్యపరీభావంబు నీకుం గలిగినంగాని యొప్పుని యిప్పనికింబోవుట ముప్పవుగదా
 యనిన నప్పుడంతి తప్పుక నుంగొన నప్పతతిగోత్రాది యిట్లుని చెప్పందోడంగ.

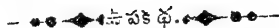
—ఇరువదియవకథ.—

౬. ఉజ్జయినీపురంబు మేఱయు న్నని పార్శ్వ కిభావిహరియో
 ప్పిడం మొక్కచో జలయు చేఁదికొనం దలవాంచె దన్నుభో
 ద్యజ్జలపాభిమాతికి భయంపడె దేవనీరథాంగముల్
 పజ్జ ముడుంగఁబాసఁ బృథువపన్నకుడుంగములం దడంగఁగఁకె.
 ౭. ఆత్మ మేలు పూర్తి కరుణాభరణం డగువిక్రమామృతం
 ద్రిపితమంత్రీశక్తిఁ గడిదేజిన భట్టియుపాయ మాత్మబా
 హాపరిపాలితం బటు నమ్మగ్గుభుభుప్రతిపాదిగా బుధ
 ఘాతక దానలక్ష్మి యను దాది యశోరుచికన్యబోనిఁగఁకె.
 ౮. ఆతని కొక్కిమంత్రీగలఁ డద్భుతకీలుఁడు పుష్పహాసని
 ఘాతకుఁ డతఁడు నవ్విస లతాంతపువన యెసంగ నిస్తులా
 స్తోతక రాద్భుతకీరీయలు చూచినయప్పుడు మాననైకతో
 కాతిశయంబు బల్కిని దదాన్యము హాన్యముగాన దెన్నఁడుకె.
 ౯. అంతవాక వాఁడు విక్రమార్కావనీంద్రుఁ, డంతిపురమునఁ గదలిక యెడడుకేరఁ
 దనరుమివాపురాణియుఁ దానుఁగూడి, పాత్తులభుజింపఁగా నొక్కబోనకతై.
 ౧౦. ఒరపుదనిరాతఁ జేపలయూర్పుఁగూర, యిడినఁ గదలిక చేయెగనెత్తి యాన్య
 మవలగాఁదిరీప్తి యిదియేమి యారగింప, వనెడుపతిఁజూచి రానిజంకెనలునిగుడ
 ౧౧. ఎన్నఁడునిన్నఁగాని పరు నెన్నఁడుఁ గన్గొన గండు మీలని
 ట్టెన్నికలేక యింటి భుజియింపఁగవచ్చుఁ బతివ్రతాత్మనం

పన్నిధి నైన శాకనుచుఁ బల్కిన పల్లెరమందుఁ ద్రుల్లియ
క్కిన్నులకల్కిమాటకఁ బకానక నవ్వె విపక్విమినమల్.

- క. నవ్వింక గనుగొని పొడిచిన, నివ్వెర చేతులనువార్చి నృపనయఁడలెకొ
నివ్వటిలు నందియంబున, జవ్వాడుమనంబుతో హజారఁగూడే లెకొ.
- గీ. చేరిమంతుల రావించి చిన్న బోవు, మొగముతోడుత నద్భుతంబును పెరిప
నేలనవ్వెచో యుడికిఁమిలు తెల్పుఁ, డనుచు గద్దించి యడుగ నయ్యలఘుచతులు.
- క. ఇదియేమొ యిపుడు తెలియదు, గదతగ విపరించి చూడఁగాఁ దొఁచిచోఁ
బదపడి చనుదెంచియు విని, చెదమన వారలకు న్భృతి నెలకెచ్చుటయెకొ.
- క. పనిచినఁ జనునారలలో, ఘనబుద్ధిమనంగఁ జేపగలమంత్రీ గృహం
బున కరిగి హస్త్యహేతువుఁ, గననేరక వగలఁబొగలగా నట్టియడకొ.
- క. బాలసరస్వతి యతిమణి, శాలినియగు మంత్రీతనయ చనుదెంచియిదే
మాలోనన యని యడిగితే, చాలాపములెల్ల విని మహద్భూతపత్తయె.
- ప. తనన్మత్స్యహాసంబునకుం బూర్వంబునం బ్రవిర్తరిన కడళికావక్రమాద్యుల వాక్యం
బులూమేడితంబుగా విని యంజనముటంబున నిత్యంబునంబోలె మనఃపాపంబునం
దత్తార్పణంబెఱిగి యయ్యా యాయాశ్చర్యంబు ఇధాకాంబరేవిడంబనంబునం బొ
డమినయది పాయజూడపామునకుం గాని పరులకుం చెలియఁబడనితెఱంగున సంగనలకుం
గాని యిత్రెఱంగుఁ గనుగొన మీకుం గొలఁదిగా దీగట్టుట్టుబయలుగావించినం బా
పంబు పోపించుఁగావున విజనాంతరంబున నుపాయంబున భూవాాయకునకేఁ దెలి
పెద నని యజ్ఞనకుని వేంటి వస్తనాచ్ఛాదితాంకోళికానోహణంబునం దైరవటుంగు
నం గూర్చుండి యక్కురంగనయన యశస్సంగంబు దిగిచి రాజపుంగవుతో ని
ట్లనియె.
- గీ. విక్రమాశ్లేంద్ర సర్వజ్ఞచక్రవర్తి, ఐయ్య నిక్కార్థమస్మ్యుల నడుగఁదగునె
యడిగితేనినిజోదంబిమలనాడిచి, యడలుపడ్చినఁ బోల్చి బట్టగుదువీవు.
- ప. ఆనుమంబల్కెఁ దదనంతంబు పృథ్వివతీరమణీమణి యుదాహరణంబుఁగాంచి కేళీ
నికాంతంబునకరిగి యానాటిరేయి భూవాాయకు పొందుడెందంబునం దలంచి యా
నందంబునఁ గందర్పకాంబరీమత్త వేదండుంబు చందంబున మందమందగమనంబునం జ
నుదేర ముక్తకతురంగంబు గనుగొని యంతరంగంబుపొంగ నయ్యంగ నామణికిట్లు
ను నట్లాబాలసరస్వతియు నావైసారిణహాస్యంబు నాకాశరేఖాపరాధాత కుసుమ
శరాసనుం డగు నారాజన్యమూర్ధన్యతో నుపమానంబుగా యవని కాభ్యంతరంబున

నుండి చెప్పించడంనె నీవు నాకథవినుము మజిలీదువుగాక యని యప్పతంగవుం
గనంపిట్లని చెప్పించడంనె.

క. ఆకథ యేలాగిననఁ బ, రాకు విశాలంబనాపురం బొకటితగుణ్

కానోవరయువసాధా, నీకాయతకమలభేయనిరుపమానురయన్.

క. అంకొకాదుగ్రామంబు సుమతీయ, నం దగుఁ బద్మిని యనందనర్చిన పరిపూ
ర్ణేందువనం యిల్లాలుగఁ, దెంచెపులం బోని లేమి పెట పెటఁ బేల్పన్.

నీ. చేయి స్సలయ నిచ్చినవారు కలుపు గా నడుగనుంకించి నోరాడకరుగ

నెనలైనచుట్టలమనుమ వచ్చినవారు బడలికచేతఁ జెప్పకయెవనఁగ

నామవారంబున కనుమఁ జేరిగారు పరిహాసంపక మున్నె తిరిగిపోవ

నెక్కలతోగఁచు నేతెంచువారు మాటాడిమాడక వేగమవలికెగ

కెప్పులెల్లను గలవారి చిన్నివాండుగ్రి, తినెడి చిటుతిండిగని యద తెచ్చుటంచు

గీజాబోటు కెదఁ చెల్లొల్లఁబోగిలి, బాలఁతి యూరార్చనతిఁను కాఁపురము నేయు.

గీ. కొఱుకునకులేఁ మూషిక కోటిచేర, నునికి మాగ్జులజాలమాతనినికాయ

నీమపీఠింపఁగా మరుఘామి యయ్యె, నారచారిద్రవమహిమ యేమనఁగవచ్చు.

క. ఈజాడలేమి యెఁ గడుఁ, చేజముచెడి పంటచెఱుక దెచ్చుచుఁ బరసా

రీజనుల కమ్మియూతఁడుఁ, గాఁగడవినట్లు దినముగడపుచునుండెన్.

వ. ఇట్లుండె యతండొక్కనాఁడు.

చ. వలనగు పుట్టగోచి బిగువాళ్లును సుంకపుకాసులు న్విభా

సిలుకరసానిగొడ్డలియుఁ జిక్కమున నొరకాయబుట్టినోఁ

జలిదియు నుంచి బంధుజనసంతతి దర్శనభీతిలోగుచుం

గళవుల జూచికొంచు నరిగె న్గహనింబునకై రయంబునన్.

చ. ఆపుడొక్కిందుక మబ్బుగానొడి యింతై యంతయై మించి వి

ష్ణుపవంబంతయు నాకగ్రిమించి జననంకోపేక్షజాంధత్వకృ

చ్ఛపలంబై కడుగర్జితప్రీతిబలమై సంజాతయుంఘామరు

ద్విపులంబై యొకవానవట్టె ఎనుభావిర్భూతపంకంబుగన్.

గీ. అన్వడాశూద్రుఁడెడి పెద్దమరుగుదొంచె, నెక నెట్లుని భీతితోనేగి యొక్క

దారుకల్పితపేరంబధామసీమఁ, గాంచుందుండె బ్రతికితిగా యటంచు.

క. చళమయ్యె వర్షమంబుధిఁ, దలకొందుగఁ బట్టినట్టి ధారాశ్రేణి

యుళయుళలు స్కేళపులఁ బ, ట్టళధళన్ స్తనితశశశశలవలసిల్లన్.

- సీ పక్షపుటూతర ప్రాపితముఖపాలి కాఖాగ్రవనందజ్జవజంబు
బర్హివిభిమృశాతభయస్థూర్ణవిలముఖోద్గమవానమథాహినముదయంబుఁ
గేదారకృతతఃకాకోదారపృతిరతాబ్జాలోల సంచరద్ధలికనికర
మర్దమహూర్త సాప్తాయితసిక తావశిష్టాంబురాశి యాశీచయంబు
గిరిదరీసుప్తగర్జితోత్తరచాతాత్సరి, బుద్ధసంక్రద్ధకాన్దూలభూరినఖిశి
ఖోరునిహతనమీపగండోపలంబు, ఐర్ణవ మొనర్పదగియె నవ్వర్ష మపుడు.
- ఉ. అంతట సాత్త్విలో సుమతి యంబుజబాంధవుఁ డన్తమింపఁగా
సంతలు నింతలుం గల మదాత్మజు లాఁకట నేమియైరో మ
తాంత విభుండు తెచ్చుఁ గవ గ్రానమటందుఁ దలంచుచుండఁగా
వంతయొనర్చెఁ జల్లనగు వానలు నెండలు జీత్ర యిత్రజ్జీవ్.
- క. దినదినము ననక యేవన, మున కేగక యున్న నింటఁ బ్రోయి రాఁడుగా
పెనువాన యింతట న్నెలి, సిన నేతిఁ బోదు జీత్ర చేతులతోడఁ.
- క. నేఁటి కొకపూటకేనియుఁ, గూటికి లేకున్న తేపు గొడ్డలియెత్తం
బాటిల్లు-బలిమి నిరా, ఘాటత్వర నడవికడగఁగాఁ దర మగునే.
- క. అనితలంచి నాల్గుదిక్కులు, గనుఁగొని నముదారదారుకల్పితగణవా
ధునిఁజూచిదొరకఁ గదరా, యనుచు న్నెనఁ జేరి యాతఁ డతిశుకుమనఁ.
- గీ. చేరి యీచేనప్రానిపిల్లారిసటికి, చెక్కలొనరించి యంగడిఁ జేర్చి యమ్మి
యింటికేగుట కార్యమింకేటిచేవుఁ, డేనుగూటికి వగవఁగా నేమికలదు.
- గీ. ఊరివారెల్ల నేఁటేట నొప్పగింపఁ, గడుపునిరియంగఁ దిని పండ్లుఁగుడుములెల్ల
వారికొంపలలోఁ దప్పిదారి యున్న, వెల్ల దినుమని తనతేజి కిచ్చునెలవు.
- క. కావున మఱివీ డెక్కడి, దేవుండొకొ దేవుడైన దృఢతరకరుణా
శ్రీవెలయ సిరులొనంగఁడె, యీవేళం దనకటంచుఁ గృతనిశ్చయుఁడై.
- గీ. పాడవుగా నెత్తి గొడ్డలి పూనిపట్టి, నజకఁబోయిన నవిష్కము నాయకుండు
నిలునిలవు మింత యేటికి నేఁటినుండి, దినము నూతేసి మాడలుదెచ్చియిత్తు.
- ప. అనిపలికి యాశ్చర్యమగున్ డగు నతనిచేతికి నిజమాయాప్రభావసంపన్నం బగు మా
డలముడుపుతుండ్రంబున నొసంగి ప్రతినినంబు సంబురుహంబుదొంగింబోదయంబున
నరుగుదె మ్మెన్వరితో నేనియు నివిధంబునుం జెప్పిన నీకునాకుం బనిలే దనియను
చున్నంతలో నొట్టుపెట్టినగతి వాన దొట్టున వెలిసిన నదియును లంబోదరమహోద
రంబుగా నెంచి యింటికిం జని తనవాలుగంటికిం ధనంబొసంగిన నొయ్యన వెలయు

పస్తువు లస్తోకంబుగాఁ దెచ్చికొని కృతకృత్య యయ్యె నది మొదలుగా నతండును
బూర్వోక్త సువర్ణప్రదాయకుం డగు వినాయకు వలనం దినదినప్రసన్నమానమహావైభ
వంఁడై యుండె నంత.

క. పొరుగింటి యువతి మందో, దరి యనునది పద్మినీసుధాకరవదనా
గురువిభవముఁ జూచి నిరం, తరతాప మసూయకతనఁ దను నలయింపకొ.

మ. ఒక నాఁడాయమయింటి కేగి కపటోద్యోగంబున న్లేచి ము
చ్చికతో ముచ్చటలాడి నీకు సరి యేనీమంతిను లేరు ను
మౌనకనక్కంబులు గావు లేమిపడుచో నీకైవడి నైభవా
ధికతై యుండెనువేళ నేకగుణసందీప్తస్థితిం గాంచుటన్.

క. ఒకమాటఁ దెలిసికొనవేఁ, డుకయై యుండు మఱి యెన్నఁడు న్నేరాఁగూ
డకయుండు పనులబడినీ, వకుటిలహృదయాబ్జ వగుట నడిగెదఁ జెప్పుమా.

క. ఏసెఱిగిన బ్రదుకే గద, యీనడువడి యెట్లు కలిగె నింతటిలోఁ గాం
తానిజ్ఞేపముఁ గంటివో, పోనీ యెట్లైన గూఢముగ వర్ధిలుమా.

చ. అనవిని పద్మినీనతి ముఖాబ్జమునం జిఱుకప్పుదోఁపనా
కును మది నందియందె యెనఁగుం ధనమేగతిఁ జేరునంచు నే
విననది లేదు మద్విభునివేఁడెనఁ దెల్పెడివారెకారు చె
ప్పిననదియెల్ల నీకు వినిపించెద నీయెడ దాఁచనేర్తు నే.

గీ. అనిన మందోదరీమందయాన పల్కు, లేన్ని నేర్చితి పమ్మ నీవెఱుంగకుండ
నడఁచుకొన్నాఁడె నీమనోనాకుఁడకట, యిదియెనిజమైన నీమను వేటిమనువు.

మ. అకటానీవిటు చేటుపాటులకు లోనైయున్న యిల్లాలవిం
తెకదా పుట్టినయిల్లుఁ జేర్చు వగలేదే సొమ్మునీతోడఁ దె
ల్పకనెవ్వారికిఁ దెల్పు నాస్త మది దాఁచం బల్కుఁగాఁ బోలునే
లిక యెన్నేనియు నేల చాలు పలుకు ల్విన్నంతనే తోఁచెడికొ.

క. నామగని వంటివాఁడీ, భూమికో లేడమ్మ యే న పోరాడుదు గా
కేమాట యైన నాతో, దామునుపే తెలుపు నవ్విధంబట్లుండెకొ.

గీ. ఇది యెఱుంగక యున్న నాకేమి కొదవ, నీకుఁ దెలియక యుండుట నీతిగాదు
చేరెవరవేదం మిమ్మాటఁ జెప్పుకున్న, జత్తు సరిపోదు నమము నిన్నంశయముగ.

మ. అని మందోదరి యింటికేగుటయు నయ్యట్లాక్షి యారేయిఁ జ
ల్లని పూఁబాన్పున పడె మిచ్చి పతి కుల్లానంబుఁ గల్పించి యా

- యనతోమిమ్మిఁక నమ్మరాదు గద నాథా యీనిరు ల్లులు తె
ల్లను నాకు నివరింపరైతిరని లీలాకోపముం జూపినెన్.
- క. సుమతి రతికేళి మీఁదం, దమకము గలవాఁడు గాన దాని ననంబుం
ధమహానునయొస్తల ప, త్నమునం గదియించి కూర్చి గడలుకొనంగన్.
- క. ఇది తెలిపిన నపుడే నం, పదవోవుం గాన నెఱుకపఱపక యుంజిన్
గొనవా యిది నావలనన్, ముదిత్తై మదితాపమేల మోవియ్యంగదే.
- గీ. అని యతఁడు వెండియును వేడ నవ్వఘాటి, యంతలోఁబోవునంపద యెన్ని నాళ్లు
నిలుచు! నాతెండ నాతోడఁ దెలుపఁదగదె, చాలువిడుమంచుఁ దరితీపు చలమునెఱప.
- క. ఆసుమతి యపుడు కుసుమశ, రాసోన్నాదముననాగణాధిపుకరుణా
శ్రీమముపలభిఁ గంటిమ, హానంపదలంచుఁ దెలిపె నాద్యంతంబున్.
- క. అంతట నది యప్పుడె చని, మంతనమున గోడఁ జేరి మందోదరితో
నంతయును దెలిపి కృష్ణురి, కాంతునికడనుండె గుట్టు గలయదివోలెన్.
- కా. ఆసుందోదరి చిట్టుంబు న్ననుచనూయాకాంతయై పోయి యే
మేమో వేఁడెడు విడ్డలంగదిని యేనింకెచ్చటం దెత్తున
య్యామితండ్రి గడింపలేదు గద వెయ్యులైననుఁడుం జాలు మీ
మోము ల్లిందురుగాక యిం కనుచు వీఁపు ల్పిట్టిపోఁ గొట్టుచున్.
- గీ. చట్టితోఁ జట్టి పగులంగఁ గొట్టి తనదు, పదరులకు నింటి బలుకుక్కు లదరి కూయ
నడరు భయమున గుక్కుమిక్కునక వెనుక, వెనుక కొదిగెడు తనప్రాణవిభునిఁ జేరి.
- క. మగవాఁడ ననుచు నున్నా! పగునగునే కడుపుగట్టి యప్పులు మిగులన్
దెగిచి యిటు వండిపెట్టినఁ, బొగులపు కుంభంబుమీఁదిపొట్టైలుక్రియన్.
- క. కిగ్గాడికాండె యెపుడుం, దగ్గని నంపదలఁ బొదలఁ దామది యకటా
బగ్గునమండెను నీకును, సిగ్గించుక లేదు డొక్కజేనెఁడు గాదే.
- క. పొరిగింటి పద్మినీనతి, గిరుకుచు మట్టియలు గిలుకు గిలుకని నడువన్
మెరమెరలు పుట్టవేళాఁ, పురవేటికిమగఁడుపొట్టపోయక యున్నన్.
- క. అని కాంతిదెచ్చుకొని ప, ద్వినిచెప్పిన మాటలెల్లఁ దెలిపిన నతఁడే
నును జని పిల్లారిని నఱ, కివనతఁడే యిచ్చు సిరులు గెలిచితి ననుచున్.
- గీ. అంతవేగిన గణనాయకాలయమున, కరిగె నాతండు సుమతియు నపుడె చనియె
వారి నిద్దఱిఁ జూచి యవ్వారణాన్యుఁ, డధికకోపానుతాప దురాత్మఁడగుచు.

గీ. ఒడుల కేటికి దెలిసితివోరి యనుచు, సుమతిఁ గొట్టిం చెఁ బ్రహుఁ యూధముల చేత
నేరనీవేలవచ్చితి వోరి యనుచు, నట్లు నేయించె నాఁడేగినట్టివాని.

గీ. అసుమతి యట్లునొగిలి గేహంబుఁజేరి, యంతయును దెల్పఁ బడ్చినియడరు వగలఁ
దూలి మందోదరీకాంత తోడనేల, దెలిసితి నటంచు మిగులఁ జింతిలఁదొడంగె.

ఉ. కావున విక్రమార్కవెనుకన్నదిలో నిటువంటి కార్య మే

లావినీసింపు మంటి నని లాఘవవృత్తికి లోనుగాక నీ
వేవిశవంబుగా నరయుమీ దినమెల్లను దోషకున్న నీ
నీవిధమంచు కేపు వచియించెద నేడటు పోయినచ్చెదఁ.

క. అని బాలనరస్వతి య, జ్ఞపతికిని దెలిపె నని రసస్థితి మిగుల .
స్వనిత కలశుకము దెలుపం, దినకరుఁ డుదయాద్రి కరుగుదేఁ దటి యయ్యెన్.

క. అంతఃప్రభావతి కేళిని, కాంతమునకు నేగి నాఁటి సంధ్యావేళన్
గంతునిభుఁ డైన ధరణీ, కాంతునికడ కరుగుచో శుకం బి ట్లనియెన్.

గీ. అమ్మ యమ్మంత్రిసుతప్రభావమ్ము వినుము, విక్రమార్కవసుంధరావిభుఁడొకింత
తెలిసికొనలేక మునునాఁడు పిలువబనుప, జనియె నమ్మాననయన యాస్థానమునకు.

ప. చని యవనికాంతనమాసీన యగుటయు నమ్మానవేశ్వరుం డితరప్రసంగంబున కవకా
శం బొనంగక యంబుచరహాసంబునకు గారణంబుఁ దెలుపుమనిన నచ్చెలువ కలక
లనవ్వి పరుల నడుగందగని కార్యం బడిగెద విట్లయిన ననాచరణీయం బగుప్రయో
జనం బొనర్చి యాపిమ్ముట వనటమం బాలెన పాలికయను బాలికతోడి పాలికగ
లవాఁడ పగుదువది యెట్లనిన నవిధానంబుతో వినుమని యిట్లనియె.

—రెండవయువకధ—

క. ధరమై రత్నావళి యను, పురమొక్కటి కలదు గగనపూరితమణిగో
పురమై పం మేశ్వర్యా, కరమై సరమైకలనదగాతోత్కరమై.

క. అపట రిత్న విమఁడనఁ, గావై శ్యాగ్రణి యొకండు కలఁదాతగికిన్
దేవేరియొక తె మన్నధ, దైవతమై పాలికాభిదాన తనర్పున్.

క. అపాలిక శక్తిరేఖా, రూపాలిక జారజనకిరోమణి సురత
వ్యాపారమునం దన్న, వ్యాపారప్రేమఁజెందు టరయుట కత్సఁ.

నీ. *ఒవరిపైన నీ కునికిఁ గావించిరే బజగడియనిదూఱుబాపగారు
పొరిగింజిగోడచొప్పున గట్టివైచిరే యవునె నిన్ననిదూఱు నత్తగారు

* కడనపై నిన్నంటి కాపురంబుంచిరే —పారాంతరము.

- వాకటిచెంతఁ గావలియుంచితే నిన్ను గామిడి యని మాటు మామగారు
 పెరటిలోపలఁ బాతిఁపెట్టిరేమే నిన్ను వగలాడియని మాటు వడినెగారు ✓
 తోడికోడలు పగచాటి వీడనాఁడు, నాగడమొనర్తు రెపుడు వియ్యములవారు
 నేరములనెంచఁ దొడఁగుబానిసెలగుంపు, పతిపృథక్తల్పశయనుఁడైభయనుఁజొపు.
- క. ఈగీతి నింటివారలు, కారెయ యెసరించుకతనఁ గార్కొని యుండక
 నీరజలోచన నెమ్మది, జారజనాయోగవాయుసఖు కున్నభయై.
- గీ. అంత నయ్యింతి యారుమా నైనదాన, నైతి నేకద తగువాని హత్తుకొన్న
 నింతకన్నను నన్ను వీరేమి నేయ, నేర్తురని నెమ్మనంబున నిశ్చయించి.
- గీ. తనకు ననుకూలముగు నొక్కదాని తోడ, మాలిమియొనర్చుకొని యుంచి మంచివెట్టి
 దానితోనొక్కనాఁడు మంతనమునందు, నింటివారలకసినితో తెల్ల నుడివి.
- చ. పరపురుషభిలాష మదిఁ బాటిలు టంతయుఁ డెల్మి తక్కువీ
 పరిసరభూమినున్న చలిపందిరి నొక్కనిఁ దెచ్చి కూర్చినక
 గరివరగామివీ సురత కాలమునందు నినుం దలంతు డు
 స్మరమని చూడ కింతయుపకార మొనర్చుమటంచు మ్రొక్కినక.
- గీ. అదిదిగుల్మిడి నీవెట్లు లరుగుదెఱు, వెన్నికా నటుమీద నీకేమికాక
 ముక్కటయుఁ గిచ్చులునుదాల్చియెరియునన్నుఁ, జూడఁజాలక యిమ్మాటలాడేమొ
- క. అని వీడనాడ దాని, న్ననమున జడుపుడుపు తేటమాటలచే న
 వ్యవిత పొనఁగించి షనుపక, జని క్రిమ్మరవచ్చి యది నిశాముఖవేళక.
- గీ. అచ్చు నీమాట మీఱరాదనుచు నడిగొ, నిలిపివచ్చితినొక నిండు నీటుకానిఁ
 బురబహిర్నిర్జనప్రపాభూమి నదటి, కెట్లు పోయెడు పొమ్మని యెగుటయును. .
- గీ. అందఱును నిద్రవోయెడు సంతతడవుఁ, చింతచేసియు సంతకేసీమఁ జేర
 వెరపుగానక పాలికాతరళనయన, యాశ్చర్యలోనన యొకయుపాయంబు నెంచి.
- క. ఇది నేయరాదటంచు, న్నది నెఱిఁగియుఁ దహతకాక రహితనయు పతం
 వదయగుటం బానుపు డిగి, పదయుగళము నద్దడంచి భయవిరహితయై.
- గీ. చని యధిక్రయణిని పెప్పొనంగ్రహించి, యింటినడికోప్పతగిలించి యెఱుఁగనట్లు
 ముంగిటికిఁబోయి రొదగాఁగ మొఱులువెట్టి, నదరిపడితేచి గృహదాహమనుచుబెదరి.
- చ. శిశురక్షణంబునకుం బశురక్షణ మోక్షణంబునకుం గృహకోపకరణం గ్రహంబునకుం ద
 స్మరనిగ్రహంబునకుం బాల్పడి గురుజనంబు లేసుతిన నందడిం బడి యప్పడంతి
 బుడిబుడికడలతో నగరరక్షకాధిపక్షులగు సాహసంబు నహాయంబు గానమయ

సలసరణింగైకొని చనంతఁ బావకుండును బవమానపవర్ధమానుండై నిలయాధార
జేయివిదళజనితచిటచిటధ్వనంబు లాపోశనమంత్రోచ్చారణంబుగాఁ దైలఘ్నతాది
కంబు లేడనెడం బాసీయంబులుగా నయ్యగారం బావారంబుగాఁ గొనియుం దనివి
ననక పూర్వకృతకాండవదాహం బుదాహరించు తెజంగునం ఒటివిశాఖాతిప్రతా
పంబుఁ జూపుటవలన ధనంజయాభిధానంబునం బుష్కరోజ్జ్వంభణ విధానంబు
వలనం బృహద్భానునామంబును గృతార్థత్వంబుగా విహరింపఁ దొడంగె నంతకము
న్న పౌరజనకోలాహలంబులతో జంటయై మింటి కెగయు నెఱుమంటలం గనుఁగొని
దూతికావచనంబునం బాసీతూతాఱగతుండైన జాయండును నిజమందిరావనపరుండై
క్రమస్మరియై నంత.

ఉ. పాలికనిర్జనాది భయభావము మారముచేసి వాసియా

లాలిజనింపనేగి చలిపందిటి ముందట నన్యభీతిచే

నాలుగు దిక్కు లారసి ఘనంబగు చీకటి కందరంబునం

బోలు రదంతరాళతలము న్వడిఁ జేరి మహారిరంనయై.

క. అచ్చట జాయు గానఁ, యచ్చెలి యుచ్చలితమానసాంభోరుహయై

తీచ్చవడి తెచ్చుకొలగు, హెచ్చరిక న్నటియు వానినెల్లడనెమక.

గీ. వెనక కానక వాడునాహృదయమెఱుంగ, వేడిదాఁగెనో యని బహిర్వేదిఁజూచి

యెంచట లేఁడెందో యరిగినాఁ డే మెయనుచు, నరిగి పందిటిలో నెల్లవరసిపొగిలి.

కా. ఏరా మాయనిబారికారియను నన్ని జ్ఞేతురా తాళఁగాఁ

లేరా నేరము లేటి దూఱక దయాలీలం గటాక్షింపరా

మేరా గారవ మారఁగా రతినము న్నేవంబు లీకుండుటలో

రారా కూరిమిమీఱఁ జేరి కయికోరా జారిమీర్చగిజ్జే.

గీ. ఇప్పుడా యిందువచ్చుటి కేమియనుచుఁ, గోపమున డాఁగితేమె మధ్గురుజనంబు

కను మొఱంగుట కొక నేర్పుఁగాంచఁగోరి, యుంటి నేరంబు నైరించు టుఁతమిపును

క. అని బలిమాలియు జాయం, గనుఁగొనఁగాలేక దూతికం దిట్టుచు న

వ్వనిత నిరాశంబగునె, మృనము రతికిఁ దఱుమఁగా నమందవ్యభయై.

చ. వెలువడి చిక్కుఁజూడ కవివేకము గాంచితి నేమె యందుఁ బం

దిలికయిపోయి యందరసి నిక్కిముగా నతఁ డిందు వచ్చుటే

కలుగ దటంచు నిర్ణయముగాఁ దలపోయుచు నింకనేటితోఁ

బొలిసితి భారపాంఛ ననిపోయె నిజాలయనీమ డాయఁగన్.

- క. చని యుగ్మిభ యముఁ జెందిన, తనవారిం గదిసి బహుధంబులఁ దాను
నృనయమ నుండెను వింటివె, జనవర యేతత్కథాప్రపంచం బెల్లెన్
- గీ. అవ్వసూమణి యిది యకార్యం బటంచు, యెంచ కి ల్లగ్నికై యప్పగించి జారుఁ
గలయకడలినయ ట్లగుఁ డెలిసిచూడ, నడుగ రానిది నీవున న్నడుగులెల్ల.
- గీ. కాన నేఁడెల్లఁ దెలియఁగాఁ గానకున్న, నెల్లి తెలిపెద నీకిది యెల్ల ననుచు
నరిగె బాలనరస్వతి యనుచుఁ జిలుక, వలుక నంతటిలోనఁ బ్రభాతమైన.
- గీ. ఆప్రభావతి యంతఃపురాంతరమున, కరిగి యారేయి మేదిసీవరుని తేరఁ
బోవుచోఁ గీర మనియె సంభోజవదన, వినము బాలనరస్వతీ విమలమహిమ.
- క. అంత మఱువాడ్లు ధరణి, కాంతుఁడు పిలిపింప నజ్జగన్తోసాని య
శ్వంతవిభాసితమణి భవి, తాంతరపల్యంకికా సమారోహణయై.
- సీ. నేల జీరక యుండఁ గేలఁ గుచ్చెలఁ బూనుకొని యూడిగవుఁడెల్లనిసి నడువ
మహిమెత్తు పరువుతో మంత్రాక్షతము లీఱుఁ బాల్పడి భూసురభామ లెదుర
నొక్కకే లొఱగనై నుంచి యేకాంతంబు దెలుపుచుఁ గూర్చినెచ్చెలులు ననఁగ
నెదురుగాఁ బఱుతెంచి నృనమాధి సమయంబు హెగ్గడికత్తి య లెచ్చరింప
కొరి పురివాఁజాక్షులు గుంపుగూడి, యమ్మయిదిగాక యైశ్వర్య మార యనుచుఁ
బలుకఁ గోయిలపరిభాష అలతి నగవు, మీఱ నన్నారి యరిగె బాబారమునకు.
- క. అరిగినవప్రతిసీరాం, తరమునఁగూర్చుండి యద్భుతముగాఁ బాథ
శ్చరహాసమని ప్రసంగాం, కురి మెత్తిన విక్రమార్కకువలయపతితోన్.
- గీ. అవ్వరాహోహ పలుకు నన్నడుగ వలవ, దన్న నడిగెద విట్లేని యధిపమున్ను
పలుకవల దన్నఁ బలికి యాపైవిచార, మందు నలదందళూక మట్లగుదు కీవు.
- ప తత్పురావృత్తాంతం బవధానాయత్తంబగు చిత్రంబుతోనవధింపుము.

—మూడవయుపకథ—

- సీ. నవశృంగైలాసీత జవతపస్సంజాత యఖిలజగత్సూత యైన మాత
బడధినాయకు నేలుబడి గన్న యిల్లాలు విఖిలపుణ్యపుణాలు నిలుచుప్రోలు
అభ్రఘట్టనఖేలనాఖిలకల్లోల యనుతూలికాకాల ముడఁచుకేల
ఛణిలోకవిజ్ఞానపాటవాంతర్హీన విసుతనన్యవితానమునకు వాన
యధిపతి సమాగమార్థప్రయాణసమయ, సముచితాంబుజనాళ భక్షణవిలోల
ఘనగరుభానపటపటాత్కారచారు, భూరిశితపక్షభేరి కావేరి వెలయను.

సీ జలమానవులు చిమ్ము జముదాళి చాలునా మిసిమివాలుగ మీలు మిట్టి పడఁగ
 వరుణుండు వైచు మన్వపు బిల్లగోలనాఁ దరగతూరుపు గట్టుదాఁక నిగుడ
 నకులపరంగుల పారిగోలుగుంపునా వనజంబులలఁతిగాడ్చునఁ జలింప
 నలిలాజ్జపాణి యచ్చపు మేలుముసుఁగునా ఘేనపంక్తులుదరినాని యెనఁగ
 నలరు మాత్యునీషానమాగతేందు, కేళిదృఢబింబపాలి కాకృతికదంబ
 ఘోనాగ్రోలమదమిళిచ్చోళ బాలి, కాముఖస్తోమ యయ్యాపగాలలామ.

ఉ. ఇవ్వలి రేవులం దుమికి యాఁది తటాలున నీటివాలుగా
 నవ్వలిగట్టుఁ జేరు ద్రవిణాంగన లంబురుహోత్సలంబులఁ
 దవ్వగఁ ద్రోచు జాడ తగుఁ దన్నది జుదెపువాటు గాఁగ మ్మే
 మవ్వపు నీలపు న్నగు లమచ్చిన టెక్కున నక్కడక్కడఁ.

క. ఆనకులనమానదినరూ, వినరలనద్దాళి కలితవిభ్రమదావ
 ర్తనముదయం బానదిలోఁ, బానఁగుం జలనరుల గొడుగుబొమ్మరములనఁ.

వి మెఱియు నఖండతరతీరాగ్రహారయాయుజాక నిరంతరప్రతిస్థిత నవనవననఖరూ
 మస్తోమంబు లంబుధిభ్రమాలమాన జలపానవిలోలవలాహకంబులఁకుందంబుఁ బొం
 దుఁజను, నిరుపమానతటనైర్భస్మాపితకాశాతిప్రకాశకుసుమంబులు పుణ్యనదీశ్రేష్ఠ
 తాప్రతిపాద బిరుద చామరంబుల సింగారంబులం బొంగింప నముత్తుంగ ఛటచ్చ
 టూవాగౌరవాతిభీత నిజవహుజనమాశ్వానవచనముఖరవధికతరుణిని కరంబు లుల్ల
 సితవల్లభచర్యానకాశాత్పచర్యాత్పదృతద్రవీపకలాపంబుల విధంబునం జేలంగ న
 భంగబాహోష్టవనపరాయణజనోత్తమాంగవలయితధవళవనంబులు విహారనమాయాత
 ప్రోతవ్యాళకంఠకనమంచితకుండలీకృత భోగఁబుల సోయగంబునం గనుఁజుట్ట నీ
 రు గట్టున నెట్టుకొను తియ్యమామిడిచెట్టులం దొరంగుఫలరసంబునం బదనైన తావు
 నం బొదలి పాటు పచేళిమభిజేళి మేక్షురసంబునకుఁ దోడుచూపు వేరుపనపంపిర
 పంబుల కాలువలకు వింతలుగల్గించు వానాప్రసూనరసంబుల నిర్దురంబు లుభయ
 పార్శ్వంబులం బొలుచు నితరనదీకదంబంబుల చక్కఁదనంబు నెక్కింపున నిక్కు
 నం బిక్కటిల్లు తమ నిబ్బరపు గుబ్బలకు మరాళింపఁబూను కరణిందాల్పు కనకకుం
 భంబులతో రంభాస్తంభంబులనడుమవెడలి పోకప్రమాకులనొరసికొని యాకుఁదోఁ
 టలకుం గేడించి లికుచవనాంతరంబు ముందఱం గనం జెలుపుమీఱ నస్త్రనముద్రంబు
 లేకీభవించిన తెఱుగున నంబుతత్త్వంబు సాక్షాత్కరించిన విధంబునఁ బ్రవాహవి
 బృంభణంబు చూచుచుండ నొక్కనాఁడు.

- క. మహాధరనామకుఁ డగునొక, ఫణిమరుఁ డవగడము కతనఁ బడి యన్నదిలో
గణనాతీత భయంబునఁ, దృఢముం బలె యురమువెంటఁ కేలుచువచ్చెన్.
- గీ. ఎచ్చు నతినిఁ జూచి పఱచి వెంటినిల్లు, భీతినుగు నొక్క క్షణవిభుఁడు
కాపుబుద్ధిమణిని కానితతత్పఞా, గ్రంబు నెక్కు బ్రదుకఁ గంట ననుచు.
- క. ఘనతరతరంగఘట్టన, జనితవృథునిజఫణాగ్ర సమ్మండగునా
తని నెఱుంగఁ దురగమరుఁడుం, జనియెం దరికేరలేక యుర వేగమునన్.
- క. చినువేళఁ దద్విధంబుం, గనుంగొని తత్తిరకాభిఁగాలూఁదిన ఖం
జనమఁ డొకఁడేది యారా, యనినప్పుడు మఱియు నమ్ముహూహినియెన్.
- గీ. అకట ఫణిరాజ నీకు నాహారమైన, కప్ప తలమీఁద నుండుట గానవేము
తెలియ కేమయ్యె దరికేర నలఁతదీచి, దీని గబళింతునని యుంటివేని ననుచు.
- క. ఇదిమంచుబుద్ధి యింకన్, బదటచుచే నించుకేని భాషింపకు ప
ల్కిదవేని నోరు నిలువక, ఎదరిన భూసురుని పగిది వెఱువు నుమ్మిన్.
- క. అనుచుం బాలనరస్వతి, జనవర ఖంజనము నపుడు సర్పముతోడన్
వినిపించిన యాకథనే, వినించెద నేటివ్రాద్దు కేం జనియెన్.
- గీ. కాన నేఁడెల్ల మదిలోనఁగార్యనరణి, జూచియూహించి తలపోసిచూచికోనుము
యెల్లితెలియంగలేకున్న నేనె వచ్చి, తెలిపెద నటంచుఁ బడికి యక్కరికియపుడు.
- క. జననాథుఁ డంప నేగెను, దనయింటి కటంచుఁ బడికి తద్దయఁ బ్రేమం
బునఁ బల్కి వైశ్యభామిని, విని వేగుట గాంచి మదనవేదననుతితోన్.
- గీ. అంతిపురమున కేగి యయ్యుజ్జనయన, నాటిరాతిరి భూనాథు నరయఁ దలఁచి
దూతికాయుక్త యగుచు నేతెంచినట్టి, నెట్టిసానిఁగనుంగొని చిలుక వలికె.
- గీ. సకలశుభమస్తుతే వైశ్యసారసాక్షి, యుక్కుడికి చెల్వి నిల్పితనమ్మకథయు
మదిఁ దలఁపువచ్చె నటుల నమ్మంత్రితనయ, వేగ మటునాఁడె భూమీశువెష్టిబుద్ధి
మాన్య మదిలోఁ దలంచి సంభ్రమముతోడ.
- ప. సవరత్నఖచిత చతురంతయాశాధిరాఢయై యవ్వారాగోహహజరంబుఁ జేరంజని య
వనికాభ్యంతరంబునఁ గూర్చుండి మీనహాసకారిణాధీనాజ్ఞానపరుండై యున్న య
న్నరేంద్రచంద్రుం గని దత్తాత్రానంగంబు వినుమని యిట్లు నట్లు మహాప్రహహ
ముఖంబునం బడి తెప్పిరిల శక్తి చాలక మండూకధృత మస్తకంబై పోవు నమ్మహా
భుజంగంబుతో నాఖంజనం బిట్లనియె.
- క. ఆకథ వినుమని తద్గా, ధాకథనకుతూహలంబు దలుచుఁగ వెంటన్
నాకపథంబునఁ బోవుచు, నాకుండలివిభుతోడ నతిఁ పట్లనియెన్.

—ఉపకథలో నుపకథ—

సీ. తానుపట్టి తీరధరణిపై నోకయగ్రహారంబు శోకాంబియనంగఁ బరఁగు
నచోట బిష్ణుకర్మాఖ్యకుం డై యొక్క భూసురుండలరు నదృష్టతఁగిత్తుఁ
చాతండు సుకుమారి యనుభార్యతోఁగూడి యభిలసౌఖ్యంబుల ననుభవించు
నంతటనయ్యింతి యాత్మజాతులఁ గాంచి కడియంపుఁజే మీఁదుగాఁగ దివము
సేరుటయు వార్ధక్యమున ఘోరతరవి, చారగరిమను నతఁ డర్థ సంగ్రహమున
కిచ్చుగింపని యాతని పృథ్త మెఱిఁగి, తల్లియు నహోదరీజను లెల్లఁ గడిసి.

గీ. భార్యయుండిన వనమైనఁ బట్టనంబు, పత్ని లేకున్న గృహమైన బహుళగహన
✓ మగుచుఁ గాన్పించు నరులకు నంతయేల, నాలులేకున్న విధి నైవఁనధముఁ డండ్రు.

క. యాగముల! నయోగ్యుండగు, భోగములకు బాహ్యుండౌ సుపుత్రోదయలీ
✓ లాగణ్యయైనభార్య, యోగము లేకుంట నరుల కుచితమె చెపుమా.

గీ. ఎంతదుఃఖమైన నింటికి వచ్చియి, ల్లాలిమొగముఁ జూచినపుడె తలఁగు
నిది యెఱింగి కాచె ఋషులువసిష్ఠాదు, లునునభార్యులగుచు వినతిఁ గనిరి.

క. ఒడలంటఁ గల్పసిసుకం, గడివెఁడు వేన్నీళ్ల నీయఁ గంచము పెట్టె
బడకయచుర్వఁ గఁ జేతికి, విడెమీయఁగ భార్యకాక వేఱొక తగునే.

గీ. తిథులయందైన మఱి యపత్నీకుఁడనుచు, బ్రాహ్మణార్థంబుఁ జెప్ప రేపాటివారు
నొకతె రూపసిగాకున్న నోపియన్న, నోయనెడు మాత్రమునకైన నుండవలయు.

క. కాపునఁ బునర్వివాహము, గావలయునటంచుఁ దెలుపఁగా నాతఁడు మే
ధావిని యను భూసురసుతఁ, బావనతరవంశజాతఁ బరిణయమయ్యెన్.

క. ఇలునించితోనుట మొదలుగఁ, జలమున మెం డొడ్డి మిగులఁ జండించుచుఁ ద
త్కలకంఠిగురుజనంబుల, కులధర్మం బెంచుకేలుకొంచుం దిరుగున్.

సీ. తండులమానువ్యముల గాదెల నించిమీఁద బిల్లలమర్చి మెత్తు పెట్టుఁ
బక్వకాకం బెల్లఁ బఠికంచముననుంచి యొడికంబుగాఁ బట్టి యూర్చి వైచు
నాజ్యతైలఘటంబులన్నియు వాసనల్లటి యందనిచోట నుట్టెనుంచు
దధిపయోముఖరనద్రవ్యంబు లెల్ల దొంతుల నందు మూలమూలల నడంచుఁ
జక్కుఁజిలువాన మొకయింటఁజేర్చితలుపు, చిలుకుముడించి బీగముచేయిరొండిఁ
తెక్కికొనుఁ గ్రొత్తవలపునఁ జిమ్మిరేఁగి, వల్ల ఘం డెల్లయెడఁ దన్ను జెల్లవిడువ.

గీ. ఇంటనెవ్వారయిన ! భిక్షుమిడిన ముప్పి, వెట్టినఁ గరాళితేజ యొప్పిదము దోఁచ
సెగిరి వడి యిందులకు మీర లెవ్వరనుచు, బెద్దపులిఁ బోలె రొప్పనాదినరుహాఠి.

- క. నాయి వ్లిది నాకాపుర, మీయెడ నాసామ్మ దినుట కెవ్వరు మీరొ
రాయంచు నత్త వదిలెల, వాయెడక కనరు బోరు వారలతోడన్. ✓
- గీ. ఇవ్విధంబున మెలంగు నయ్యింతియొంటి, తిండికతమున నినుమడి కండపట్టి
నీరుపోసిన మేనితో నిలుపరాని, మనసుచే జారభోగ మేమిటక తిరిగె.
- నీ. కలికిమాటలు కిలకిల నవ్వు లోరచూపులు మోవివిటుపులార గులుకు నడలుఁ
బైలుజూపులును సోబానపాటలు కొప్పనవరించు నీటు చేనన్నవగలు
గోటిచిమ్ములు తెచ్చికోలు నెవ్వగ లేని వెఱపులు నెచ్చెల్లి వెన్నుఁజెఱపు
మోముద్రిప్పులు బొమముడి తొమ్ముతాటింపు రాని జంకెన కావరంపుఁబొంగు
మొలకసిగ్గులు పట్టికొంకులును దలుపు, చాటునిలుకడ లలితవేటలు చూపు
గడిముగో వింతవగకానిఁ గాంచెనేని, కొమ్ము మారుని జంత్రింపుబొమ్మకరిణి.
- గీ. ఇవ్విధంబునఁ జలిదీపి యింటిపనులు, చూటునటు వెట్టి పల్ల భునోరుఁగొట్టి
యెల్లసామ్ములు జారుల కెదురు వెట్టి, సానె నిచ్చాచిహారనిశ్చలత మీఱ.
- నీ. పొంకంబుగా నూనె పంకించి నవరంబు కుప్పెగవ్వడఁ గొప్ప కొప్పవెట్టు ✓
నీటికాఁగులలోన నీడ చూచి రువార మిట్టెర యనఁజూచుబొట్టయర్చు ✓
జుహోయి జిగిమించుకొనఁగఁ బూసినమాడ్కి రహిమించు గుత్తంపుఱవికఁబోడుగు
కురటి విచ్చినరీతి దొరయు కుచ్చెలనేల జీరాడఁగాఁ జల్వచీరఁగట్టు
జాటు పైట చెఱంగు బంగారు పూల, గాజులబెడంగు జారశృంగారములకుఁ
జొక్కుచూపు మెఱుంగు తళుక్కుమనఁగ, వీధి నేవేళ మెలంగు నవ్విప్రవనిత.
- క. అంతట మగనికి నన్నం, చింతయిడక వండినట్టి బెల్లను జారో
పాంతములఁ జేర్చ నాతఁడ, నంతవృథఁ గూటిబిడయై నెవ్వగలకొ.
- క. నీనడకలు గంటి గదే, కానీవే నగరఁ జెప్పి కారించెదని ✓
నేనునంచు గుంటినుంకరి, పూనిక బెదరించుఁ బొలఁతి బొమముడి వెట్టకొ.
- గీ. అంత నయ్యింతి యొక్కింత యలికియాడి, ప్రేగులోఁపలితీట నీవీదమునలి
కన్ను లుండంగఁగదనన్ను గడుమపాగె, ననుచుజింతించియొకయుపాయంబుఁగాంచి
- గీ. గ్రామదేవతయగు నమ్మగారి గుడికి, దినదినంబును జని మహాదేవి మగని
గ్రుడ్డిగావెంపుమేఁటేటఁ గోడిబలియుఁ, బొంగలిఘటెంతసని మ్రొక్కి పోవుమగిడి.
- ఉ. అంతట విష్ణుశర్మ జతరావలతాపము పర్వ సంతయుం
జింతపహించి యించుకయు శిక్షయొనర్ప నదక్షుఁ డొట నీ
య్యింతి నిజేచ్ఛమై మెలంగనిమ్మిఁక నన్నముఁ బ్రేటైనేని నా
కంతియెఱుఱు దీనికి నుపాయముఁ జూడెదనంచు నెంచుచుకొ.

౩. అపరేమలః కరు నమృతాదీనాంకీ, దివదీపము భార్య చరియెడు తెలుగుఁ దెలిసి
యెట్టి కొక నాఁడు మన్నుగా నరిగి శక్తి, వెనుకఁ గూర్చుండు సంతనవృత్తిపట్టి.
౪. ఆహ్వానితమమున నే, నీహ్వానిత్యైవేందుకొనఁగ నెన్నటికిఁక నీ
అహ్వానిత్యైవేందు, వమ్మకనాలోర్చినీకొనర్చుట గాదే.
౫. ఆని మ్రొక్కిన నమ్మలుకు, ల్పని ధరణీదేవుఁ డెలుఁగు వేటొకభంగిఁ
దినరంగ నైవేత ప, ల్పనగతి నిల్లనియె నుమ్మలిక మెల్లఁజూక.
౬. నీమగని సంఘః తేనెన, నామాటల్పిను మతండు నలుగుడుపడరా
దోమగుని యతని కన్నము, ప్రేమంబునఁ గంచెమరసి పెట్టుము దినముక.
౭. ఆన పేధావిని శాంతినియన మేయంచు న్నిత్యైవేందు యం •
తని శాంతియన తేగి నల్లఘోషున్నట్టింప నన్నంబు శా
ంతికాయంబును సంఘటించిన నిజాగారింబుఁ జేరంగ వ
చ్చినవాఁడై యతఁ దూరకుండక మదశ్రీనిట్లను స్ఫూర్త్యుతోక.
౮. అనితీ యే మా తెలియదు, తెరగట్టినయట్టు లున్నదే కన్నులకక,
దెరువకుగురు విచ్చితి మం, దిరుమున కింక నేమి యనుచుఁ దెలుపుదు నీకున్.
౯. అస్మాకకరణి నేరము, లెన్నక నీయిచ్చఁ దిరుగు మిదియు మొదలుగా
నన్నము వస్త్రంబిడుదున్, నన్నం బోషించుమింక నలినదళాక్షి.
౧౦. ఆను నమ్మలుకుల కప్పడఁది యతనిం దప్పక కనుంగొని యతండు నిజాగమనమయ
ముననింటిలోన లేడనియు నింతలోన నిష్పాపి కంధత్వంబు ప్రాప్తింపెనే యనియు
ను మనీయ భ్రమావిభ్రమం బింతియెకాక లోకంబులో నుపలంబులుపలుకంజాలు నే
యనియును జల్పపరాయణుండై యతం డద్దేవిమఱుఁగున గూర్చుండి పలికెం గావల
యు నని సిద్ధాంతికరించి వంచనాపహం డగునీతనిం బోషించిన మంచదాన నగుదు
నేయనియెంచికావించినమంచితాన్నశాకాసీకంబులు జారలోకంబునకర్పించిననవ్వి
స్థితార్థయు నెత్తెలుంగక నిత్యైవేందు చూటలాడి నోటికూటికిఁ జేటుదెచ్చుకొం
టిఁగదా యని డెందంబున గుంది వినిందిత రసమండై కృశించెం గావున మూనంబు
న నుండుమని ఖంజరీటంబు తెల్పిన సానుభవంబున మేనుమఱచి యయుర్విరగవయం
డతత్కథానిశేషం బింతయొప్పునే యని యుచ్చైస్వనంబునం బలికిన నులికిపడి య
వ్వలికిం జనిన మండూకమండలేశ్వరుం గనుంగొని యిప్పాట నోటికడి పోఁగొట్టు
కొంటివే యని ఖంజరీటం బరిగెఁ గావున.

- గీ. పరుల నడుగరాని పరిమరహస్యము, లడుగఁ దగునె విక్రమార్కభూప
నీవె తెలిసికొనుము నేఁడెల్ల లేవన్న, జేపులెలియ నేర్పఁజింతు నీకు.
- గీ. అది యమాత్యతమాజ యయ్యధిపుచేత, సంపకము గాంచి యింటికి నదిగననుచుఁ
జిలుక విచియింప నంతలో జలజబంధుఁ, దుదయగిరి సాధుపిఠిపైఁ బొదలుటయును
చ. కనుఁగొని యాప్రభావతి శిశువరంజన రాజభాషణం
దెయక చిల్కపల్కులకు నేమజేయెక్ హృదయం బటం మో
పానగృహనీమఁ జేరి మఱి యంబుజము ల్చుకుళించునేదో బూ
నినపని కేగుచోఁ గలువ నేజపుగాయని జేజి యింపునెక్.
- గీ. కష్టరపుభాట్లు నెఱుమటచేఁ గరఁగి జాతెఁ, జక్కు దిద్దుము పూర్ణి మాచంద్రవదన
యింతలో నొక్కకథ వినిపింతుననుచుఁ, బలుకఁబొడఁగెను బులకండ్ల మొలుకుచుండ..
- క. మఱునాఁడు విక్రమాంకుం, డరసియు దెలిసికొనలేక యమ్మంత్రిసుతిం
బరిచారికయువతి పరం, పరచేఁ బిలిపించుకొని నమాదరణమునన్.
- గీ. తెరమఱుంగున నిలువనతైజుపరుల, నడుగఁగూడని యిక్కార్థమడిగినపుడె
ప్రబలతరమైన జాతిన్వరంబుఁ జూసి, యడలు తురంగంబు తోడ బోడగుదు పిల్ల.

—◆◆◆అయిదవ యుపకథ.◆◆◆—

- ఉ. ఆకథఁ జిత్తగింపుము ధరాధిప సాధువనం బనంగ న
స్తోకతరప్రసిద్ధిఁ బొలుచుం బుర మొక్కటి యందుమందరా
ఖ్యాతలితుండు శూద్రుఁడు నయాన్వితుడై తగు నాతఁ డిందిరా
లోకన మేమిలేమి నతిలోకదర్శితఁ జెంది కుందుచుక్.
- నీ. కొలుచువారల నోరుగొట్టి లెక్కలువ్రాసి హరువుమీఱఁగ మణియములు చేసి -
బ్రమసి యాసానలరసవాదము లొనర్చి ప్రకటించి రాజపట్టికలు దీర్చి ✓
ప్రతివానరంబు లేర్పడఁగ జేయగట్టి వాటంబుగాఁ దెనువాటు గొట్టి ✓
నేళ్లమందులమర్చి విషవైద్యతవహించి తఱుఁగులేరముల నెంతయును మించి ✓
ముచ్చువగయును గనిచూచి మూటమోసి, సుంకరులతోడ నొనఁగూడి జూడమాడి
యిల్లు వర్తించుచునాతఁడేమియందు, గళవళముఁజెందె గూడుఁగోఁ యునులేక.
- గీ. అంత నమ్మందఱుం డమందార్తి నుదర, పోషణంబునకై యూరిపాంత దోస
తోటఁ గావించెఁ గావడిపాటుపడుచు, నదియు నధ్వన్యదృక్పథం దైతనర్చె.
- ఉ. అంతట నొక్కనక్కదొర యంబుజబాందవుఁ డన్న పర్వతో
పాంతముఁ జేరుదాఁక బొలియం జరరానలకీల నెంతయుం

జింతిలుచుంపి కేలు తన జీతపుబంటులు దాను భీతియొ

క్కింతయు లేక యే మెనవి యేగుఁ దదీయఫలంబు లన్నియున్.

గీ. ఆనృగాల్ గణికి ఘటకాకృత్య వెలయు, నాతఁడీరీతిఁ గర్కరీకాతిపక్వ

ఫలపరంపర నుదరసంభరణప్పత్తి, నడుపుచుండఁగ మందరుం డలుకవొడమి.

ఉ. ఆక్కట దోనతోట యిదియైనఁ దదీయ ఫలంబులమ్మి యీ

దొక్కను సాకఁగోరీతిఁ గడు న్నడురేలునవచ్చియెవ్వరో

మక్కువలేక నాకడుపు మంటయుఁ బుచ్చికొనంగఁ బూని యీ

చిక్కెరివతి పండ్లు తినసాగి రటంచుఁ గృశించు నెంతయున్.

చ. ఒకమృగధూర్త రాజుఁడు దుజ్జ్వలనీతివిడుండు ధీరనా

మకుఁ డతిమారఘోరవనమధ్య విసోరుఁడు విద్విషద్వివా

రకుఁ దొకనాడు వేడుక సరాళముగా భటకొట్టితోడ నో

డకయరుదెంచె నచ్చటి కటత్తటిదీక్షణవిక్షితాస్యుడై.

గీ. వచ్చి బడలిక దీర్చు దుర్వారకర్క, రీఫలామోదధారంధరీపరిష్ఠ

వనములచేత నాహరభాగ్యమిచ్చుట, నబ్బునని యెంచి కెలని ఓట్టడవి విడిసె.

క. తనమృతిపరులతో మం, తనమున నీదోనతోట తనరెడు చోటన్

మనజాతి చారలుండరె, యని యాలోచనమొనర్చు నానమయమునన్.

మ. ఘటకుండంతట వేగునా నుడువంగా ధీరుఁ డారీతి వ

చ్చుటరెల్లనిని మంత్రులం బిలిచి యిచ్చోఁ బోయి సంధించి యు

త్కటమచ్చైభవమెల్లఁ జూపు టనువో కానో విచారించుఁడే

మిటికన్న న్నవ కొక్కవేళకగు తన్నిత్రత్వమంచెన్నెదన్.

చ. ఆది యటులుండె నంతటిమహామహుఁ డిచ్చటి కేగుదెంచినం

దుది మొన లేనెఱింగియు నెదుర్కొని ఘాజయొనర్పకున్ని యొ

ప్పదు మనమ ట్టొనర్చినను బ్రాభవహానియొ శౌరవంబు సొం

పు దవర మున్ను మ్రొక్కిగద మ్రొక్కుగొన న్వలయుం జగంబునన్.

క. అనిన విని నచివులందఱు, ననఘామతి యాతఁ డింత యధికుండెనన్

గొనివచ్చి పూజలిచ్చిన, మనకుం దప్పేయి యది సమంచిత మనినన్.

గీ. బుద్ధిసారాఖ్యనచివుండు పూని పలుకు, దొరను మంత్రులఁ జూచి సంతోషమయ్యె

మొనల నెందైనఁ జన నాకు మునలయిచ్చి, ధీరజుబుకవగుని సంధింపఁజనుడు.

ప. అనినం దదీయసంధానముత్సాహభంగకారణం బగు నతని ప్రతికారపచనంబులకుఁ

జడిముడినడి యిరెండేమియెఱుంగు విచ్చేయుం డనుచు సంధానపరకృత్యులైన య

మాతృలం గూర్చుండనియమించి యాహుగసూర్తచక్రవర్తి యిట్లనియె.

క. ఒకనికె డెలియు స్వేత్రాక, నికె డెలియక యుండుఁ గార్య నిర్ణయమితఁడే
టికి నడ్డుగాల్లు వైచెనొ, యకటా యది యెల్లఁ డెలియ నడుగన్వలయున్
క. ఆనిబుద్ధిసారు నెమ్మిగ, మునఁ జూపులు నిలుపఁ గేలు మొగించి యతఁడో
యనఘాత్తు విరికన్నం, ఘనుఁడంగా నైన నొక్కకార్యము వినుమా.

చ. మును వనియుండు ధీరుని నమున్నతగర్వవిహారం డంచునా

తని మదికి న్నవద్బలవితానము చీమలచాలుఁ బోలె నై

కనఁబడు నీవు పల్కు నుడికారపుమాటలకెల్ల నాతఁడా

డును విరసంపుఁ బల్కులు గడు న్నకమోనము వచ్చు నత్తఁజేన్.

క. మోనము వచ్చుట యరుదే, యీసునఁ దర్లర్వ భావలిచిటి స్మగాలా

గ్రేసరులు నైతురే విను, మానవయము నుమ్ము దొరల కవగడ మరయన్.

గీ. అతఁడు గర్వయుక్తుఁ డాటయుఁ గాకున్న, నొకనిదర్శనము మహాగ్రాశ్య

ప్రభుగుణంబు విడిచి పరభూమి కింత దూ, రంబు వచ్చునే నరాళ మనుచు.

క. కాపున గర్వాతురుఁడై, కానతఁ గాదేని యిచ్చటి కర్కరికాళిం .

దావిని తదాక వచ్చెం, గావలె నెట్లైన మనకుఁ గావలెఁ జమ్మి.

మ. మనకీకర్కరికాఫలాళిగద సామ్రాజ్యంబు గల్పింపఁ జా

లినయాహారము దానికై యితఁడు దోర్లీలానముల్లాన తం

జనుడేర న్ననమేగి విందులగతి న్నంధించు టేకార్య మి

ష్పని నాకు న్సరిపోదు మీకు రుచియింపం బోలు నిష్పట్టునన్.

వ. అకార్య మాత్సర్యకృతానురాగు లగు నీనియోగుల మాటలకుం గోపాటోపంబు నా

మదిం బాటిల్లదు దుష్టనిరసనశుభానయనిష్ఠాగరిష్టలు కాక కాలోచితప్రభంజన

మాత్రకృత్యులగు వార లమాత్యులే యది యట్లుండె నతనిం గని తోడితెచ్చితేని

యుండదీయత్రహషనోదారం బగు నాహారం బిడవలయుం గదా యీకర్కరీవనం

బు కొంచెం బగుటం బరాక్రమంబుఁ జూపకుండునే యంటివేని దానికిం బ్రతికా

ర్యం బీయుపాయంబునఁ బన్నివచ్చెదనని కర్ణోపాంతంబునం గొన్నిమాటలు నొడి

వి నిజాధినాథు డైన దరహాసం బగు నంగీకారంబుఁ గైకొని బుద్ధిసారుండు తదా

స్థానంబు వెలువడి.

క. తటచలితవలదళయ్యత, తొటతొటరవశాలిఫలమిథోరణకేరీ

పటుతరజలచరనికరో, త్కటమై తనరారు చెఱువుకాలువఁ జేరెన్.

గీ. చేరి పనిత్రాని యిట్లవచ్చితి మడుక్కి, కొదవనడకుండ నెల్లొంగుదు నొక్కొక్క
కార్య మని నాన్బదిక్కులు గనుచునుండ, దైవవశమున నత్యద్భుతంబుగాఁగ.

సీ. క్రవ్యాగతోగ్ర కాక విధూతమక్షి కాపుంజమై తగు వెన్నుపుంటితోడ
బాలకక్రీడావిపాటితహోమజాలంబైన యట్టి వాలంబు తోడ
నగ్రిమపాదబంధాతికృధానమధనములొ వెడవెడ చాట్లతోడఁ
గరిసనిజస్వామి కరకాష్ఠనిహతజాతంబునై తొరంగు రిక్తంబుతోడఁ
గర్జకంశోదరాధారకంబు లగుచు, నమరు ముయ్యూరు షిడుడుతండములతోడ
నచ్చటికి వచ్చె నొకయశ్వ మల్పహేమ, జాతి దెల్పఁగ జలపాన సంభ్రమమున.

ఉ. వచ్చి జలంబు గ్రోల నిలువంబడఁ గన్గొన బుద్ధిసారఁడు
ద్యచ్చతురత్వ మెప్పు వినయంబునఁ జేరినమస్కరించి యే
నిచ్చట నిన్నుఁ జూచి చనియెం బహుకాలము సేఁడుగంటి నా
ముచ్చట లెల్లఁ దీక్ష మన మున్నటి నెయ్యము లెంచుకొందువే.

చ. అది యటు బుండె నీతను వనంతబలాఢ్యము బక్కచిక్కియు
న్నది యిది మాటురూపువడి యద్దిరయిద్దురవస్థ యేక్రియం
గదిసనో నన్నునంటి చెలికాఁ దొకఁ డుండఁగనిమ్మనోవృథా
భ్యదయము వొంద నేటికి నయో నను వింతఁగఁ జూడఁ బాడియే.

క. ఆన విని యత్తురంగం, బసఘా నిను మఱవనేర్తు నా బహుకాలం
బునకైన బుద్ధిసారం, డనుసుకృతివి గావె నెయ్య మలఁతియె మనకుకొ.

క. మామా యల్లాడ పరి మన, మామాష్కిక్త బావియొకటి యమరించినయ
శ్రీమించఁ బ్రవర్తిల్లుట, యేమైన న్నొటచువాడనే గుణహారా.

చ. ప్రకటవిపాదవేదనపరస్పరవృత్తి నిమం గనంగఁ దా
పకవిపీతప్రవృత్తికి నవజ్ఞతయెంచక పల్కరించి నీ
పకుటిలవృత్తివైతి వినయాభరణా మదిఁగోరియుండుమా
మకవృదయవృథాకథ నమస్తము నీకెఱిగింప నెప్పుడుకొ.

ఉ. ఈపురినొక్క రెడ్డి వెలయిచ్చి ననుం గొనితెచ్చి పోషణ
శ్రీవరివర్ధమానునిఁగఁ జేయుట నీవు నెఱుంగుదే కదా
యాపయి నాతఁడొక్క యెడరైన నను న్వలకిచ్చె నన్యవి
త్రాపహృతిప్రసీత మతిహారికి వేటొక చేరివానికికొ.

- క. ఆతఁడెంక నేమి చెప్పడు, నతతము నూహరింపతివంతల కట్టు
ప్రతిఁ బెజ్జికలెత్తితియును, చ్ఛతిచరయంఁడింశయైన మత్తనుబాధకొ.
- గీ. పెజ్జికయేచాలు నాండ్డి విఱుంగజేయ, దానిపైఁ దానెక్కు నింతయునుగాక
యకటవయ్యళిగాఁగఁ బొమ్మనుచుఁగొట్టు, నతనిచేతులలోఁ జెంగలమ్మగొట్టు.
- మ. పొరుగుశృం దియనాళ్లునాగిన భరంపువ్వానిని నోక్కయని
స్థితివృత్తిన్ననుఁజూపి సుంకములటంచుం గూలియంచున్వరా
లురయంబారంగమోచి నచ్చుచును న్నోభాషిమైఁగూఁరా
దరుఁడై మేఁపఁడు కాళ్ళుగట్టిదిదుమం దత్తిత్తిదేశంబులకొ.
- గీ. గొఱపమాలెదు నీరొప్పుగొడవయెఱుఁగ, గడ్డివేయఁడు కవణంబు గానివాని
జంబుకాదీక మాడు మీచాయ నేన, గుడ్డిమైపుట్టి యీగోడుగఁబువల ని.
- క. త్రిమూరి మాపటికై తన, యిమ్మునకేతేరి దుక్కియెనుపోలులు రెం
డిమ్ములఁ గొమ్ములఁ జిమ్ముం, గ్రమ్మిన నిర్దియతఁ బలులగాడింగట్టికొ.
- ఉ. ఆకృతివారెక్కందు కి నవారిని తెమ్మని కూఁతు చేతికిం
తెక్కుడుఁబాఱయాయ వడినెట్టది వెల్వడి చేనిమంచెపై
నెక్కినజారుఁగూడి రమియించి దినాంతమునందు ఎచ్చి బ
ల్మక్కులు నామొగంబున విదుర్పును గొన్నితృణాగ్రాశండుమల్.
- క. తొంటిజని వానియు ప్పటు, తింటిఁజామా యింతిపాటుఁ దెచ్చుకొనుటకై
కింటికిఁ గూరుకురాదా, కంటికిఁ దుదిలేదు చిక్కయె యెట్లుందున్.
- క. ఇటువలె నున్నదివాకిథ, ఘటకన్యగాలేందుఁ గొలిచికడయుండుదు ప
ప్పలుమతికి నేనుమే యి, చ్చటికేటికి ఎచ్చితనిన జంబుక మనియొకొ.
- గీ. అకట నీయట్టి సుగుణరత్నాకరనకు, నిట్టిదురవస్థవచ్చెనే యింకమీఁద
నంతయును జక్కువయ్యెడు నన్నదాగ, మనము వినిపింతు వినమానమానమాన.
- క. ఘటకున కహిభయమొదలె, న్నటుగతిసేకుఁగల పక్షపాతమతనిపై
నటియింపఁజేసి మెలఁగుము, దిటమలరం దార్జ్యవామధేయుఁడ ఎగుటకొ.
- మ. అని ధీరాగమనంబు నవిస్తరింబుగాఁ దెలిపి వెండియు.
- గీ. నీవుమాకల్ల దొరవోలె నేఁడు మొదలు, కొన్ని నాళ్లుండు భవదీయఁజూరిమూర్తిఁ
గాంచిధీమం డపూర్వమృగంబటంచుఁ, దలఁగెనదిమాకు శుభము గంధర్వరాజు
- క. ఈరేయి దోనవండ్ల, వ్వాకిగఁదిను ముక్కుఁ డపరవసుధాధరముం
జేరినపిమ్మట నిమి, చెరువ నేపుడువచ్చి చేరెచ్చఁ దోటకొ.

- క. అవిపల్కి బుద్ధిసారుడు, చనియంతయుఁ దెలిపె ఘటకజంబుకకులనా
 ఘనకంఠటఁ జారులుడె, ల్విస నదివిని ధీరుడొక్క లేనగవలరొ.
- క. తనమంతి సుముఖనామకుఁ, గనుఁగొనుటయు నతఁడులేచి కార్యముమీఁద
 న్నునుఁ జిత్తగింపుమనుచుం, జనియెం తత్తురగమున్న చక్కటికెలమిన్.
- చ. చని కరముల్పొగిడ్చి బుధసన్నత జంబుకజాతివాఁడన
 త్యనఘుఁడ నే నతీతముననాగతమున్నటివిర్తమానముం
 గని వివరింతు నిష్పదొక కాఁతీయచే వెలిఁ జెందినాఁడ వి
 ద్విసమున నీకుఁగల్గువడవేఱఁగ గర్కరికాఫలాపహుల్.
- చ. ఇది నిజమైన తేపునదియించెదఁ దక్కినకార్యమంతయున్ *
 దుదినొక విన్నపంబునయతోవినుమాఁకటఁ గుందినాఁడ నేఁ
 డదనున వోనపండ్లుతిను నత్తటి నన్నొకసారి పిల్వునేఁ
 జెదరని ప్రీతి నివ్వెలుఁగుచెంగట నివ్వలఁ బొంచి యుండెదన్
- *క. అనిపూన్చి ధీరుతోన, త్యనుపముగతి సుముఖనామఁడవగడమగు న
 ట్లానరించి వేగవచ్చితి, నని తెలిపెనవియుఁ బశ్యమాంబుధిఁ గుంకె.
- ప. అంత.
- మ. రవిరాకన్నదీఁగోరు పద్మినులు చక్కస్త్రీలు మోముల్పుడుం
 పవియొగవృథఁ గుందఁ బాల్పడియె మామాడ్కి న్నయంగోరుకై
 రవణీతోకముచెంగలించె నదిచంద్రప్రేమ మన్నద్విలో
 కవిన్మప్తంబనిజారలాడ నడరెంగాధాంధకారచ్చటల్.
- కా. ఆవేళ నిజకామినీ కరగృహీతాఫీలదండావనీ
 జావాలీకృత బాహుమూలుఁడు మహీయఃకంబళాచ్చాద్రితుం
 దావిరూఢిత కఠోరఠోషఁడయి యాత్మకల్పితోర్వారవ
 న్యావీరుజ్జనితోత్సలావన పరుండమ్మందయం దుండఁగాన్.
- చ. ఘటకుఁడుపంపఁగా నరిగి కంపవెలుంగు తలంగఁదొచ్చి యు
 ద్భటగతి బుద్ధిసారుఁ డటు తారునఁ గర్కరికాఫలాశిఁజా

*గీ. అనిన విన్నయమంది యయ్యశ్వరత్న, మెంతతొక్కాణగాఁజెప్పె నితఁడటంచు
 నెంచి యాహారవేళఁ దలంచువాఁడ, ననుచునమ్మిక లిచ్చిననాక్షణంబ.

క. చని సుముఖుం డధిపతితో, ననఘాయాయశ్వమునకు నవగడమగున
 ట్లానరించి వేగవచ్చితి, నని తెలిపెనవియుఁ గుంకె నానమయమునన్.

పుటయుఁ దురంగము న్నెనవెఁ బో లతిక డైగిబోవఁ బ్రతముల్
త్రుటితములై పడం బృథులతుండము భూస్థలి సోకునట్లుగన్.

గీ. అంతసుముఖుని దలంచి యయ్యత్స్వరత్న, మలఘుహేషరవంబునఁ బిలుచుటయును
నిదియె పండ్లెల్ల దినిపోయె నేమె యనుచు, మందరుఁడు జోలచేఁ బఠిమా ర్చెదాని.

క. ఇటువలె నొగిలి తురంగం, బటునిటు వడి పాటిపోయి యన్నధ్వనియే
మిటికిం జూపితకట యని, చటులవ్యధఁ గుండె మహిభుజా వింటికదా.

క. కావున నేఁడెల్లను నీ, భావంబున నరయు మెఱుకపడకుండినచో
నీవిధమని జలచరహా, సావిర్భూతకిని హేతు ఐమరవచింతున్.

గీ. ఆని నియోగితనూజ యయ్యధిపుఁ డనుప, నిలయుమున కేగ నని చిల్కపలుకఁ గవ్వు
తమ్మి నెత్తావి తెమ్మెర ల్లిమ్ముటయును, నలప్రభావతికేళిగ్రామంబుజేరె.

ఉ. అంతఁ గ్రమక్రమంబున నహస్కరంబింబము పూర్వశైల సౌ
ధాంతపీఠాభ్యుకుంభము విహాయన మండలనామభేటకా
భ్యంతరధాతురాగమపరాద్రినిమానవితానితాతిదు
ర్ధాంతవిభావిభావ్యముకురంబును నై జలరాశిఁ గ్రుంకినన్.

నీ. అద్దంబులోఁ దోచు న్జ్వరేఖయంగ మోముపైఁ దెలిసాభి నామమమరఁ
దలిరాకుపై మొగ్గు నలరు మొగ్గు యనంగ మోవిపై ముక్కుముతై మమర
వలమురి పై నంటు జలధిపంక మనంగ గళియుపైఁ గస్తూరి కప్పు మెఱయఁ
గాలాహిపై మించు కంచుకంబో యనంగ జడమీఁద ముడి పూవునరము లూరయ
లతనుదోపాదధూమము ల్లిప్పుకరణి, నంగయప్తెక నీలసంవ్యాస మెనఁగఁ
గదలి యేతెంచె రాజసంగమసుభైక, పరతఁ జెంది ప్రభావతీపర్వగంధి.

ఉ. వచ్చినఁ జూచి కీర మనివారిత చాతురిమీఱ నారి నీ
యిచ్చ గణాధినాథు గణియింపు తదాదృతి లేకయున్న నీ
వచ్చటి కేగుకార్యము రయంబునఁ గూడదు చిత్తగింపుమా
తచ్చరితం బటంచు నుచితంబుగ నెచ్చెలి నిల్పి యుట్టుమన్.

గీ. అంతమఱునాఁడు విక్రమార్కావనీశుఁ, డలయమాత్మ్యతనూకాతఁ బిలువఁబనిచి
చనవరులు చెంతఁ గొలువనాస్థాననీమఁ, జేరి సింగఁపుగదై నానీసుఁ డగుచు.

గీ. తెరమఱుంగునఁ గూర్చుండి తేనెవాన, ప్రబలఁ గడఁజెప్పు నేర్చినబాసనమ్మ
యిప్పుడైనను దెల్పుమా యేలనవ్వెఁ, బక్వమీనము లనుఁడు నప్పడఁతి పలికె.

క. అడుగం గూడని కార్యం, బడిగద వట్టేని ముచు గజాన్యునితో వా
దుడుగక యొనర్చి సిప్పుట, యడలిన వటుమునకు నుద్ది యగుదువు సుమ్మా.

—అటవయువనధ—

చ. అదియెటు లంటివేని విన మాహుళికాహురి నుండి పన్నగాం

గరుని నివాగమై యలరు కాశికై బోయెడుత్రోవ నీడవు

ట్టుమ గద నాఁగ మించిన యెడన్నొకచో నొక లేతమట్టియ

భృదయము నొందసాగఁ దటి నొందికవానలచేత నంతటన్.

గీ. అధ్వగులు కోడిగములకై యాకులెల్లఁ, ద్రెంచి శాఖావితానము ట్టంచినైవ

మోడుపడియుండె నదినిల్వనీడకట్టు, గొప్పయునులేమితనయందుఁగురుగొనఁగ.

గీ. అంతి నొక కైపుఁడాత్రోవనరుగువాఁడు, కెలని కొలనున నాహ్నికక్రియలు దీర్చి

చెంతఁబడియున్నతాయయాచెట్టు మొదటఁ, జేర్చివిఘ్నేశుఁడగుచుఁబూజించిచనినొ

క. అచి మొవలుగఁ దెరువరులిం, పుదలిర్పఁగఁ చెచ్చితెచ్చి పుడినెఁడు నీళ్లుం

బడియెను గజేతి పోచలు, గదియించి చనంగ నచట గణపతి నిలిచెన్.

గీ. పాల్వొంగి ఐజనరై పాఱఁ జెంగటి యూళ్ల కాపుగుచ్చెతలు పొంగిళ్లువెట్టు

నీళ్లువెల్లువగట్ట నీకటాగ్రహారధరాసురు ల్నారీరములు గొట్ట

యుండిగల్గిండఁ బొన్నుళ్ల కేగెడు చురు లకలంకభక్తిఁ గానుకలు వైవఁ

గుప్పగాఁ దెరువాట్టు గొట్టెడు పెనువొంగ బంటు లాదాయంబు పంచి యొనఁగ

నీడపందిరి చెంత గ న్నేరుతోట, నమ్మిసూజించుఁ గ్రొత్తి కాణాచినంది

పొంతనిన్న చారువిభూతిపాత్ర, మమరఁ గనుపట్టె నచట విఘ్నాధిపతేత.

గీ. తనుదలంచినవేళ ధరిణీధరణమారి పాలిండ్ల బోరునఁ బాలు గురియఁ

బొడఁగనెవచ్చు నేల్పులఁజేని కరిఁ జూచి దాక్షాయణీధర్త తన్నుఁ దలఁప

మనసునిల్వమి నెమ్మి మాపునై ఎయ్యాలి మన్నీడు తనుఁజూచి మరలిపోవ

మనుఁ బిల్వఁబంపుకొమ్మా యని ప్రమథసంఘములు తనపేరఁ గన్నలనుప

నకులకైలాసలీలాగృహంతరాళ, కేళికాపాళికలును గిపోల మరిచ

కాయమానసుచాప్యజాయమాన, మేదురామోడుఁ డయ్యె లంబోదరుండు.

క. ఆతనికి వెలచి పథిక, వ్రాతము తనుఁ జెనకకునికి ఎటభూరునా మ

త్యోతతశాఖాగ్రవన, ద్యోతటిసిహంసి కానముత్కర మయ్యెన్.

ప. అనమయంబున.

గీ. పాటలావనిజాతపటలవోహదము కాసారార్థజలకుంభజన్మమార్తి

సమాకారశుకభారసాధారకరణి వన్యనంగశూలిఫాలాక్షపీక్ష.

కాల్పల్లిప్రపంధసంఘట్టనంబు దక్షిణమరున్నదహస్తి సింహదతుము

వధిక ప్రపాంగణ ప్రాపకాంకిణము సురేంద్రకానిన్న గాన్వఘటపటిమ
మహిత శైత్యవహస్త నమగ్ధరర్థి, చటులజంఘాలవాత్మభిజననవేళ
తాలవృంశాడిమూల్యప్రదాయకంబు, దనరు సంతిస్తుజనము నిద ఘడినము.

మ. తురగాస్యోత్క్రిమిక్పద్ధవోద్ధతిమహానూవాంబువాహంబు వేఁ
జరమాకాగతిమైన గాలి కెదురై నాగోజ్జ్వలన్యంపనం
బు రిపాం గ్రాలఁ గుమారు గాలిపటముం బోలెం దివిన్నెల్లనే
తిరగంగా నిటులయ్యె వాఁగ దినము క్షీర్ణంబు లయ్యెం గదిక.

చ. పడమటిగాలి వెట్ట నొకిసారియుఁ గ్రోలమి నీరనంబులై
జడిసిన చిల్పగుంపు నొకిసారియు మ్రంగమి సొన్నసిల్లి ప్రా
న్నదినగుతాని నొల్లని ధణాయనికెం దనవాహనంబులం
బడిపడి యండెనో యమరిభర్త యనం దనె దావధామమల్.

మ. శలజాప్తోమయూత్తిపుండ్రముకి స్సప్తాశ్వకాంతోపల
మ్ములనోకించి తిడున్దతాగ్నిలనయం బొధించి వాత్మననా
నిలవేగంబునఁ గాలుకొల్పి పతిగాసింబు పాకంబుగా
నలరించి న్నమయాఖ్యపాచకుఁడు భూతాహరసంప్రాప్తికిక.

మ. శలమింక న్నయనంబు లాతిపథయశ్రాంతంబులై మధ్యనం
ధ్యలనల దోచుని యంబుకేళియిప్రాతర్వాసరాపోదయం
బులఁ గాన్పించె ననంగఁ దీరనగిరాంభోజాతిసీరాకరం
బులు నీరాంబుటకైన బల్చెలమల నొల్పొందె నవ్వేనక

గీ. దారుణాయణకిరణసంతాపదిశల, ననుభవించంగఁ జాలక యంబుదములు
మెఱుపులుఱుములునొరఁగిభూమిపనికాయ్య, దేశమునిల్చెధూమంపుఁదిత్తులగుదు.

క. ఆవేనని నిష్కాసితుఁ, డై వసుధాదేవుఁ డొక్కఁడాత్మపురీ యా
త్రావేతికకుటుంబున, వాపటము న్నట్టిత్రోవ నరుడెంచె వెనక.

నీ. గమనవేగంబునఁ గావిడి వెదురు వెక్కనపు న్నూతలఁ గిఱుకఱ్ఱమునఁగ
నగళకరోటి పై దిగియఁ జుట్టిన పటాంచల మింత గాలిచే నంచలింప
సరకులుంచిన మాత్రనంచితో నంటగట్టె యట్టి నేతిలడ్డిగ దనర్చఁ
గొనలెత్తి కదియుఁజెక్కిన కావిధోపతిపైఁ గట్టుకొన్న కంబళి యెనంగ
నాతవగ్గానిచే నీడలరయఁబాటి, గాఢపీక్ష నిరాశచే గ్రమ్ముఁగ
వచ్చినచ్చియతండు ధూర్వరపుణ్య, పత్కృతప్రపమైన యప్పటముఁ జేరె.

ఎ. చేరి తద్విశాలపానీయకాలాంతరంబునం బరిక్షిర్హోనీర తాశీతలం బగు భూతలంబున విశ్వనాశ్శేతివచనముఖంబు డగుచు వివధంబు డించిన విధంబునం గలబడి పఱచి సుఖానీనుండై యచ్చెంగటం గూడిన యధ్వనీనులవలన యాచితోపలబ్ధం బగు తాంబూలంబునం బరితుష్టుండై యందు నందంబగు పండిటక్ దోరణంబుగా హత్తించిన పసుపుటాకులగుత్తుల కత్త మిట్లు సెత్తావుల మెత్తంబుల తాలవృంతంబులై దిశాభిత్తికల నొత్తుకొనుటకుం బ్రమోదాయత్త చిత్తుండగుచు డట్టంబుగా నట్టులం బెట్టిన పారింబు లగు ఘృతక్షీరపూరింబుల నుగ్ధులిడి యగ్ధలపునిగ్ధులు గల పాలబుగ్ధులు ముద్దాడి నిద్దంబులై వ్రేలు వ్రేణవడోలికల బాలకుల నునిచి జోలలు వాడుచు నిజమందిరాంగణంబునం బోలె మెలంగు పథికాంగనలఁ గనంగొని యాశ్చర్యధుర్యం డగుచుఁ జెంగటం జెలంగు నికుంజపుంజంబులం బరిచారికలు సూపాన్న కాకంబులు పాకంబులు సేయంనంతకు నిద్రాముద్రితులై సమయంబగుటయుఁ గెలంకునం చొంకింబగు కొలంకున నకిలంకంబులగు జలంబులం దోగి సుస్వాతులై వచ్చి యచ్చటి కాయమానంబుల నాలంబమానంబు లగు గోపీచందనశ్వేతమృత్తి కాదులు మతానపారింబుగాఁ దాల్చి చను నధ్వవ్యమాన్యుల నాహరింబు లడుగు తెరువదల దీనాలాపంబులకు దుర్వారనిర్వేదంబు నొందుచు నేపారిపిపాపాయాస్తులై చెరి తదీయాధికారి దతామలకపూర్వకంబుగా శీతలోష్ణోపకంబుల యథాభిలాషంబుగఁ గొని ప్రసంగవశజనితంబులగు రాజకార్యంబులం బహిపరవక్షంబులు ఎఱింగి పోరాడు గ్రామీణుల నిరర్థప్రయానంబునకుం దరహాసంబు సేయుచు దధితకవికయంబులు పదేశమాతంబులుగా జాగ్రన్నేషణంబులు ప్రదానకార్యంబులుగా సమీపజనపదంబులనుండి వచ్చియున్న యాభిరీభిరువుల పరిభ్రామల భూపంబెఱింగి యంతరంగంబులం గరంగిమూర్తశమంబును దినానసాన్త్రపపాసల దూరంబులును విచారింపక తదానీతులై సంకేతలతాగృహంబుల కరుగుకుమారపాంథుల వయోమచాంధత్యంబుఁ దిలకించి యించువిలుకాని యకాలశ్రోర్వి నిర్వహణంబునకు మెచ్చుచు నత్తైక్తి కుండు పూర్వరాత్రంబునఁ బ్రయోజనవశంబున జాగరూకుండై యుండుటం జేసి శయనించి నిద్రాముద్రితశైత్రుండై యుండునంత.

గీ. తత్ప్రపాంతరజనుల సంతాపదశల, పాలుఁజపని తనప్రతాపంబు రోసి
కొంచెపఱచెనో రవివాగఁ గోష్ఠమయ్యె, నతులయామశయానాంతరాతపములు.

గీ. ఆహ్లాదచ్చటఁ గూడిన యధ్వగాలి, చనియె నిర్దిష్టనగరవిశ్రాంతినొంద
బ్రౌద్దుగుంకినఁ బిల్లారిపూజ సేయు, బ్రాహ్మణుండును జెంగటిపల్లె కరిగె.

- ఉ. అంతట మేలుకాంచి వసుధామరవ్యుడనార్యనిగ్గత
ధ్వాంతము వధ్వనీనరహితత్వముఁ జూచి దిగుజ్జనింపటో
నెంతయుఁ జింతనొంది తెరువెక్కడనో కనఁగూడదీడనే
కాంతముగాఁగ నిల్వఁగభయంబగుచున్నదటంచు భిన్నుఁడై.
- క. అంతవిచారించియు ఘన, సంతమనముకతన వెడలి చురమినతం
డంతిక తటాకమున సా, యంతనవిధిఁ దీర్చివచ్చి యతిభయ మెనయన్.
- శా. గంఁగే ధుంతి గణేశ భైరవ మహాగౌరీపతే పాహియం
చుం గాశీపురి వేల్పులంఠలఁచికొంచుం బవ్వళించెం దటో
త్తుం గాత్యతతశాభిక్తిందఁ దనకుం వోడేమియున్లేమివా
నంగాఁ జోరభయంబు చీనుచిటుకన్నం గావడిం జూచుచున్.
- గీ. ఇట్లు శయనించి నిద్దరయెనయకునికి, వమ్మహీజమ్ముఁజూచి పృథ్విగిగణ్య
యలగయూవల మైన నీయంతగలదె, నిన్ను మావంటివారు వర్ణింపఁగలరె.
- గీ. నద్యిజాశ్రియములు భవచ్ఛాఖ్యలెల్ల, నివిడవర్ణాత్మకంబులు నీదుజడలు
హరిగతిపృతిపాదనీయగ్రిమరయ, నమహాగమ విఖ్యాతి నెఱయమెఱసె.
- క. నీనీడఁ జేరుకతనన, హీంతరఖ్యాతిఁజెంది యీసుమపూజలో
బోవములునడపఁగా నీ, యేనుఁగు మొగమయ్యెలసె నిచ్చట ననినన్.
- చ. అలరమహీరుహాగ్రిణి నిజాగ్రసతత్రీభయంకరంబుగాఁ
గలకలనవ్వి యోబుధశిఖామణి నీఫణితంబులున్నవే
చెలఁగితి నీదునీడ వెలసెం గణనాయకుఁ డన్నమాటకున్
భళిభళి నిశ్చితార్థమతిభంగికి మెచ్చమి దోష మొందదే.
- క. అనుమాటకు శైలసుతా, తనయుఁడు కోపించి మంచితగవోనేనిం
దునికిన్నీ విటు ప్రబలితి, నినుజేరుట వెలసినాఁడనే మహిరుహమా.
- క. మునుపున్నయునికిఁ దలఁపక, ననుజేరుటకతన వెలసినాఁడీగణరా
జనిపలుకన్నొరెటులా, డెను సిగ్గుజనింపదేమొ డెందములొనన్.
- గీ. అనినఁ జలపాదయై పాదపాగ్గిగణ్యుఁ, డీట్లనియొఁ దైర్థికుండొర యట్టివేళ
పీరికలహంబుకతమున వెఱపులేక, యుండఁగల్గెఁగదాయని యూహానంగ.
- మ. జలరాశింబవళించు శౌరి సుదరాంచల్లోకి చాతుర్దశీ
కలితున్నకన్యకుండఁ బత్రీయన విఖ్యాతంబుగాఁ దాల్చి హ్రిఁ
ఖలలో నగ్గిగణేయతందనరు నాకున్నీవుప్రాసన్న పీ
గ్గులచే టింత యెఱుంగ కాడితివి నీకుం బ్రాప్తునై యుండఁగన్.

- క. వానిడ నిలుచుపగిలులు, కానుక గాఁ గొన్ని యొనఁగఁగాదే మఱిసీ
కీడవఱి గలిగెన్నది, గానపు మత్కొత్తమహాపకారము సుమతీ.
- మ. అని లంబోదరుతోఁపటం బతికుత్కలంబమై యున్నచో
నివబింబుబువయంబుఁ గాంచుతఱి నాపృథ్వీసుపర్వార్యుఁడా
త్తునగర్వానరధుర్యుఁడై యరిగె నంతందదుగ్రమాఖర్వగ
ర్వనిరాసంబున కంచికాసుతుఁడు దుర్వరగ్రభావమునన్.
- మ. హితపూజాపరుఁడైన భూసురునితో నేనిచ్చటన్నిల్పనేఁ
డతినమ్మావయతో స్థలాంతరనపగ్యాలోలతం బోయెదన్
మఱిఁజింతింపకు మంచుఁబల్కి తలఁగెం బానియశాలం బడెన్
బ్రతివేళాగతచాంధ్రవేధవటముం బ్రాగ్రూపముం దె న్నెనన్.
- క. ఆవెనుక నేలవొడరితి, దేవునితో ననుచువటమతివృథఁజెందెన్
భూవల్లభ వింటివికద, యావగయగుదీపు నన్ను నడిగితవేసిన్.
- క. ఆటు గనుక నీవె తెలియుచు, పటుగతి నేఁడెల్లఁ గానఁబడనందెన ని
చ్చటి కల్లివచ్చి తెలిపెద, ఘటియింపు మనుజ్ఞ మన్నికాయంబునకున్.
- గీ. అని పృథానతపూజగోచమున కరిగె, ననుచుఁ గిరంబువల్గు సుధాంశుకాంత
నికరములనీరు జాతక నిలువఁజూచి, యాపృథ్వావతి కీర్తిదాగృహంబుఁ జేరె.
- క. కృమమున భాస్కరుఁడంతటఁ, గమలాసీనుఁడయి కిమలకన్దుడై కమలా
రమణీయుఁ డగుచుఁ గుంకినఁ, బ్రమదాంబుధిదేలిఁ యాపృథ్వావతి బాళిన్.
- గీ. రాజవిరహాపృథ్వావతిరచ్చుతంబు, కృతసఖిపార్థివాశతాంగీకృతంబు
నైనభూమగదయము నేమైనదనినఁ, జేరఁ జనుదేరఁజూచి యక్కిరవరుఁడు.
- గీ. అమ్మనినుఁ జూచినపు డెల్ల నయ్యమాత్య, తనయతలఁపునఁ బాటఁడు దానినైపు
జీవికేవంబు వినుమంచు నిలువఁబట్టి, గట్టిచలముట్టిపడ నెట్టిపట్టి కనియె.
- క. తనుమదిగనఁ జాలకయ, త్యక్తుపముగుచింత వికృతమార్కుఁడు పిలువం
బనిచిన యమ్మృతునాఁడుం, జనియెన్ల కబుద్ధితనయ నవినయగరిమన్.
- వ. అని యథాపూర్వంబుగా నాసీనయై మినహానకారజాజ్ఞాసాధీయందైన యమ్మానవా
ధీశ్వరుం గుఱించి యాస్థానంబునం గల జనంబులు నిజనుధురించిన సుధాసారంబున
కుఁ గర్ణాంజలిపుటంబు లొగ్గ నక్కంజనయన యిట్లనియె.
- గీ. పరులు దెలియంగరాని యాపరమగోప్య, మైనకార్యంబు నీవు నన్నడిగితేని
న్వసతి జారుల కెడనినచపల యనెడి, కాంతతో నెట యగుదు వాగాధ వినుము.

—♦♦♦—వీడవయుపకథ—♦♦♦—

- క. సొరబ్బి భూమిలోను, గొరవుఁ డనువుపతి యేలఁ గాఁ దగు విభవా
ధారంబు పురిఁ గథ కా, భ్యారాసుండొక్కభూసురాగ్రిణి వెలయున్.
- నీ. ఆలికి మృగ్గులు వెట్టినట్టి తిన్నెలు కంచు బోరుతల్పులు పాలవోసిచాల
యూర్చుచు ననంగ నొనరు చావడి తాగువారంబు చిన్నిగ వాత్సలమును
వంట కొట్టరు చిలువన మించిన మిదై పట్టెమంచుతోడి పడుక యిట్లు
పడసాముంగిలి పందిరి పసిగాడి కాసుధాన్యములున్న కణజములును
బెరటిలో నారికేళ జంబీరముఖ్యు, నిఖిలఫలవృక్షములు మంచినీళ్లబావి
నమర నయ్యంటినిత్యకల్యాణములును, ఒచ్చతోరణములు మించఁ బరిఁగునతఁడు.
- గీ. ఆశుప్రియ పుత్రీ యగుచలఖ్యయొక తె, పేర్కొబోషింపనానాటఁదెడ్డికొడి
మరుఁడు మఱచినసాము వేమఱుచుజేయఁ, దలఁచినానగరడిలో దట్టెఁ గట్ట.
- క. అంతట నక్కన్నియనొక, యంతర్వాణికి నొసంగి యుక్కథకుఁడుగే
హంతమున నలిపికొనియు, న్నంతట మోదము జనింప నాదంపతులన్.
- క. ఆరితినుండు నంతట, నారమణీమణికి యావనాగమ మొదవం
గురిచిరి వరునితోముద, మూరఁగఁ దలిదండులిలాక మహార్తమునందున్.
- క. ఆరేయిచలమగనిగ, జేరుటయేకాని యేమిచెప్పునలోకా
చార మెఱుంగని యాతని, గాఁ మొక్కెంత యైనఁ గానక చనియెన్.
- క. దినదినము నిట్టులూరక, చనిచని యామీఁద సిగ్గు చాలించి చుదం
బెయం బైకొని చూచియుఁ, గనదయ్యె న్నాని మురతికాంక్షగొణమున్.
- నీ. తలుపు చెగటఁ గొంతనిలిచి యాకర్షణశ్రీలేమిఁ దనదానచేరనరిగి
క్రముకఖండము లీనుఁగాఁబోయి సంగ్రహహోన్నేషు లేమిని శయ్యహిఁద నునిచి
కదిసి పానము లొత్తఁగాఁ బూని యంగీకృతిహ్నుర్నిఁ గనవి భీతిల్లి లేచి
ప్రేమగన్పడఁ బల్కరించి ప్రత్యుత్తరస్థితిగానఁబడకున్న జిన్నఁబోయి
కాస్త్ర పాత్రకమానంతకామ్యుడైన, ధవునిగని యుస్సురం చును దలుపుమాసి
గుబ్బకవమోది ఐయ్యెదకొంగు కఱచి, నేలఁ ఒవళించు మగువ కన్నీరు దొరఁగ.
- నీ. కవగూడి యెడఁబాయఁగా లేని మిథునంబు కాంక్ష వీక్షించి యేకారణబాడఁగు
నన్యోన్యమైత్రీ సయాటలలాడెడు నభూవిరులవేడుకకు భావమననుడుకు
భాగ్యంబుగల సతీమతుల నిగ్గుచురహాక్షిడలకెల్ల గుర్కిల్లు మింగు

మనసకేపేష్టానాంగులగు వంశతుల యం దమనకుఁ గొండలముఁ జెందు
నుర్వినిర్వకృతసుఖ వయోమదాంధ్ర, గంధసింధురగమనలఖండసౌఖ్య
మొంత గల్గియునంభోగహీనమైన, నెట్లు భరియింపఁగలరు మహిన్నహీంద్రీ.

క. పగలెల్ల నింటిపనులకు, నగవడ నొకరీతి మఱచియైనను యందుకొ
మగువ నిశాయుఖమైనం, దిగులుపడు న్నుగని వగగజించుచు మదిలోకొ.

సీ. పట్టికాఁపురమింత రట్టయెఁగాయంచుఁ దల్లి పెల్లగువంతఁ దల్ల డెల్లు
బాయబహుజ్ఞప్త జామాతృజామ్యుడై తండ్రి యందంద డెందమునఁ గుండుఁ
గొంధమొందినననఁ గొడుగు దుర్బలమెంచి యత్తమాజెత్తు మాటాడ వెఱచుఁ
దాఁజెప్ప చదువులింతకుఁ దెచ్చెఁగాయంచు మామయే మన లేక మోమువాచు
మర్కమెఱుంగని వార లిమ్మగువకేమి, యొచ్చుచున్న దొకోమగఁ దొల్లఁడనుచు
నామకొనఁ జొత్తు రక్కటా యాఁడుఁబుట్టు, పుట్టరాదుసుమా లోకమునశేంద్రీ.

గీ. ఇట్లు వర్తింపనొక్కవాఁ డిరులుగవియు, వేళఁ గార్యాంతరాక్షేప్తవెంటఁబడఁగ
నింటివారికే జెప్పక నేగఁ జపల, మగఁడు పొరుగురికై బుద్ధిమంతుఁ డగుట.

క. ఆరేయి వానిచెలికాఁ, దారాధ్యుఁ డనంగఁబరఁగు నాతండుతదా
గారముఁ బడుక యింటకు, దారితదాగమనకాంక్షియై పపళించెకొ.

గీ. అంతఁజపలావధూటి వేఁడైనమంచి, బుద్ధిపుట్టదె మగనికా పూర్ణదైవ
కరుణవని కేళిగేశాంబు గడిసియచట, వానినిజనాఘఁ డని మదిలోననెంచి.

కా. చేరంగఁజని యక్కటా యధిపమీచిత్రంబు రాకున్ననీ
పీరితింబదనేవ నేయుమని మీరేసన్న శిక్షించియే
నేరం బైన నహింప భాగ్యులుగదా నిష్కారణం బిట్లు నా
చేరన్న న్నడిగ గంటగించెదరు పెంజేమీకు నన్నేచుటలో.

క. అని దైన్యముతోఁ బలికిన, వినియాతఁడు మదనవిశిఖివిపశం డగుచుకొ
మునుదానితెఱఁ గెఱుంగుట, నెనసినతమి సురతకేళి నింపుపుటింకొ.

క. ఆవెనుక నుగఁడు గాఁడని, భావంబునఁ దెలిసి సిగ్గుపడి యంతటిలో
దైవాధీనం బిది యని, భావించుచుఁ జపలమృదులభావల ననియొకొ.

గీ. ఇంత మోసంబుఁ జేసినాయీలువెల్ల, నపహరించితి విఁక నేమి యైనకార్య
మయ్యెనేకద యారీతిననుదినంబు, నన్ను మన్నింపకున్నఁ బాణిములు విడుతు.

క. ఆనిపలికె నదియు మొదలుగ, వెనుదీయక యజ్ఞయైన వేళల నెల్లకొ
జనుదెంచువాని గతివ, వ్యనితామణి శనివిలేకనర్తిలఁ దొడఁగెకొ.

సీ. భర్తృగఁ బ్రాతఃకౌపానినాగ్ని యొసంగి దుడుకుఁగా ముంగిలఁబొంగి చూచు
నాయకునకు మజ్జజలఁబు ఘటించి తాపియింటికి నేగితడవుచూచు
ధవునిచెంగట నిష్టదైవపూజకమర్చి తలవాకిటికి బోయినిలిచిచూచుఁ
బతింపచూస కాకవితతులు పడ్డించి నిలువఁగూడక గోడసిక్కిచూచు
నెంతబాళియొకాక యయ్యిందునుభుక్తిఁ, గూర్చినారాధ్యురాకలు గోరుటొకటె
కాని ప్రాణేశు పరిచర్య కానివావి, యయ్యె నేమందునయ్య యయ్యతనుమహిమ.

సీ. తీవితో నేటినిటికి బోవుచో వెంట వెంటపచ్చితఁజూచు విక్రమమెట్టి
పారుగింటి పెరిగి గూడి నరసము ల్పలుకుచోఁ జెంత నిల్చితఁ జూచు దంతిగమన
ముంగిటజననితో నుచ్చటలాడంగ నిక్కిచూచితఁజూచు కైక్కులాడి
పడుకయింటికిఁ జెల్వల్పార్థించి యనువుచోఁ దలుపుమిటికిఁ జూచు తలనితఁబ
యనుచునారాధ్యుఁ డొంటిపాటైన వేళ, నవ్వుభూమణితోడ మోహంబుఁ దెలుప
నప్పడంతయు నవి నీవు చెప్పనేల, విసరనాకన్ను లెందున్నవనుచుఁ బలుకు.

క. ఈరితినుండు నంతట, వారల యందములు నవనెలుగా విని య
య్యూరెల్ల గుజగుజలఁబో, జారునితోఁ జపలలెలుపుఁ జాంచల్యముగాఁ.

క. వచ్చెఁగద దెడఁద మనకిఁక, నిచ్చట నడయాడఁ గూడ దెటకేనియునే
వచ్చేద రమ్మటు లైన, నిచ్చటవిడి నడువవచ్చు వెఱవకు మదిలోఁ.

గీ. అనిన భయమంది యాతఁడోయబల యింత, సాహసక్రియ చేయంగఁ జను నెమనకు
ననుచు వారింప విసకది యతనిఁ గూడి, యరిగెఁ దెగియించి నిర్భరసురతవాంఛ.

కా. ఆరితిం బహుదేశము ల్లడచిపో నారాధ్యుఁ డాత్మాంగనం
గారము ల్లలసోసి యొక్కయెడ నిక్కిచ్చెనచో దానినా
నారతోజ్జ్వల భూషణుడొకని యానందంబు తోడం బురిం
జేరెం దచ్చపలాక్షియు న్నగవఁజొచ్చెం గార్య మిట్లొటకుఁ.

గీ. వింటివా విక్రమార్కు యవ్వెలఁది నేయఁ, దగనికార్యం బొనర్చి దుర్దళఁ గృశింజ
గాన నన్యల నడుగఁగా రానిమీన, చూపహేతువు మఱివే యరసికొనుము.

చ. తెలియఁగఁ జాలకున్న వది యించెద తేపని యింటికేగ న
చ్చెలువయటంచుఁ దేనియలు చిల్కఁగఁ జిల్క పచింప నంతలో
బలబల వేగవచ్చినఁ బ్రభావతి కేళిగృహంబుఁ జేరి చం
గలమతి నాఁటిరేయి నృపచంద్రుని పొందికఁ గోరిచేరింఁ.

- గీ. చిలుక పీడించి కలదు విచిత్రగాధ, యది యగాధసరోజుగాగాధరోష్ఠి
యనుచు పడియింపఁ బడఁగె భాషార్థమన, మధురీమధురీణి సాధనీతి.
- గీ. చేసె యెన్నికథలు చెప్పినఁ గనలేక, విక్రమార్కధరణివిభుఁడు పిలువఁ
బరుపనేగి మంత్రితపజాత తత్సభా, ప్రాంగణమునఁ దెరవఱుంగఁ జేంది.
- గీ. తనదు కథలకుఁ దరళికాతిరళనయన, యదిగాఁగల్గు సంతకపురాజ్జముఖులు
పున్నహాసపురుషులు మంత్రి పుంగవులున, వచ్చి యుండుటఁ దెలిసియవ్వామనయన.
- మ. నభవాలెల్లను నద్దుమాని వినుడి సర్వసహా పండల
పుభుతోఁ దెల్పవ విక్రమార్కనృపచంద్రా సావధానంబుగా
శుభదం బీకథఁ జిత్తగింపవలె నందుం దెల్పఁ బొచ్చె స్మర
ద్వభ కేళివనికామరందరసవాచాప్రాయనీచాతుర్తి.

—●●◆నిమిదవయుపకథ◆●●—

- క. గంధపతీనామకమున, సుంధర నొకపురము కరము శోభిలు భాస్వ
త్రైంధవచయతితీత, బంధురచణిపాదకేతుపటపటలంబై.
- క. అనగరంత మేల, స్నానధనుఁ డనఁగఁ బరఁగు మానవపతి తత్సూను
డభిమానధనా, భ్యానవనీయుండు వెలయునధికపూజ్ఞుఁ.
- గీ. ఆతఁడు జరపని వెనుకఁ బట్టాభిషేక, మనధరించి నిజామాత్యులాప్తకోటి
యనుదినంబును విన్నవించిన వివాహ, మెల్ల నని నిస్సృహుండయి యుండె నంత.
- క. చరవగులండులు నొకనాఁ, డనఘాకల్యాణమెల్ల ననుకారణమే
మని యడిగినవారల దెనఁ, గనుఁగొని యభిమానధనుఁ డకల్పపథణితీ.
- క. ఇట్టిది యడుగ నె తగిదీ, పట్టున మీకెటుక లేక పలమాటు మెఱు
వెట్టెదరుగానఁ దెలిపెద, గట్టిగఁ గామినులనప్ప గారాదుమఱి.
- క. పురుషజనవంచనార్థము, సరసిజ సంభవుఁడు లేనదుసామర్థ్యముచే
నిరుపమముగనిర్మించెన, దరుణులమాయోపబీబితాచణగులు.
- గీ. జన్మనము రాకమునపె విత్వపుంపం, మంతయును హృద్గతమెనర్పియడఁచి కొందు
లేమి యెఱుంగని కరణి సహనబాల్య, చేష్టఁ బ్రకటింతు రవనిరాజీవముఖులు.
- పీ. చిన్నాచివన్నుల కన్న మున్నుగఁ దోచు లోకపు మోషణబోలవంత
కలికి చూపులవాడెకన్న మున్నుగ మించు గురుజనోజ్ఞులతృణీకరణపటిమ
కటితటికక్రింబు కన్నమున్నుగఁ దీటు నపుతవాక్యస్థాపనాత్మ శక్తి
చిన్నాదు మైమిన్న కన్న మున్నుగఁ బొల్పు జనవిన్నయప్రదసాహసంబు

- గాఢవాతశ్చధుర్యతకన్న మున్న, పొడమఁ గల్గినజారన భోగవాంఛ
కనలను ఖులకు యశావసాగమము కన్న, మున్న గాఁగల్గు పాపనమాహ వెల్ల.
- క. లెక్కులుగలవాడైనం, జక్కనివాడైన రతులఁ జతురుండైనం
దక్కరు మగనికి నిక్కం, బక్కట జారునికి దక్కినటువలె యువతుల్.
- క. మగువలు గరగరికై తగు, మగవానిం జూచి పీడు మగడైనఁ గదా
తెగుడుఁగిం బనుకొందుం, దిగఁగాటుచు రేపుడు నెమ్మది న్యమిగలెన్.
- సీ. గజకర్ణముల కింత గల్గినఁ గల్గిన కలికినెమ్మదికి నిల్కడలు లేవు
కమలచూపున కింత గల్గినఁ గల్గిన కాంత నెమ్మదికి నిల్కడలు లేవు
చలదళంబులకింత గలిగినఁ గల్గిన లలన నెమ్మదికి నిల్కడలు లేవు
కారుమిందున కింతగల్గినఁ గల్గిన పడఁతి నెమ్మదికి నిల్కడలు లేవు
జలదముల కింతగలిగినఁ గలుగనిమ్ము, కమలనేత్రల మదికి నిల్కడలు లేవు
కావున ఐహాటికల యిచ్చకంబు లెల్ల, శిశ్వసింఠిన మగవాడు నెఱ్ఱివాడు.
- క. చినిరుహనయనలు వాయా, గ్రనరిల్ ముఱ వాఁపొందు గారాడెకదా
యనమానమనిపాధ్యులు, పరియింతురె యాడుత్రులు వ్రాసిన యింటిన్.
- క. కావున వివాహవిద్యుతి, గావించితి ననుచుఁ బలుకఁగావార లయో
దేవా స్సృజ్మాడ పిటు, లీవాక్యము లాడవచ్చునే యివ్వేళన్.
- గీ. ఎంచిచూచిన నూటవెయ్యింట నొకటె, గాక నతు లెల్ల జారనంగమన్మథైక
పరతఁ జెందిన వాన లేకరిణిఁ గురియుఁ, బంట లేచందమునఁ బండుఁ బార్శ్వేంద్ర.
- క. ఇలువయనయు మానువయుం, గలరాజుల యిండ్లఁ గన్నెకలు పుట్టునెడం
దెలిసిని పరించి మఱివా, రిలనగరికిఁ దెచ్చి నెనుపరాదా చాచిన్.
- ప. అని నిర్బంధించిన నయ్యభిమానధనం డియ్యకొని నమన్వయమాన్యలగు రాజన్యల క
న్యాజనంబులం బ్రతీక్షించుచుం బుట్టినయప్పుడ నూతికాగృహంబులు సొచ్చి శాలి
కావత్తుప్రయంబుం బరిగ్రహించి నెఱగేవాంబునకుం దెచ్చి వియచ్చరసథావరోధసా
లనికరం బగు సంకఃపుంబున వేటువేటగృహంబుల నునిచి క్రమక్రమంబున మదనే
నయు మంజువాణియు మణిహంజరియు వకరందయు నననామంబు లిడి పోషింప
నొక్కదానిం గట్టడ నేసి కొండొక కాలంబునకు జవ్వనంబు నివ్వటిల్లిన నవ్వెలందు
లకు పరుసక్రమంబున ననుదినంబునం గామోషభోగంబులం బ్రమోదం బాపహారి
జేయుచు నప్రమత్తం డైయుండెనంత.
- శ. ఆకామికు లధిపతిరతి, నేకట దీక్షిమి మనోభవేషునితానం
పెకతనొందఁగఁ బరసుర, తాకాంక్షాయత్త చిత్తరై నెవ్వగలెన్.

నీ మగవారిఁ జేయక మయువాఁడువారిఁగా నీరీతిఁ బుట్టింకఁజేల యనుచుఁ
బుట్టింఁచెఁడో సాధుపురుషుతోడుతఁ గూర్చి కీక్రూరుతోఁగూర్చినేల యనుచుఁ
గూర్చెఁ బో పరిపాటి కొంపలోఁ గూల్చక నీదుర్గమునఁ ద్రోయ నేల యనుచుఁ
ద్రోఁచెఁ బో దయఁ జూచి భేదరత్న మొసంగ కీమానపం బీనునేల యనుచు
వారు రేయఁ బవళ్లు దుర్వారఘోర, కోపమునఁ బల్కెడు దురాపకాపములఁ బ
యోరుచోననుఁ డేమి గాకునికి పలుకు, టువిదతాటంక కరణముచూర్తమహిమ.

గీ వార లీరీతి నుండ దుర్వారచోర, గతులఁ బ్రతిగన్న వాఁ డొక్కకన్న గాఁడు
కార్యసాధకుఁ డనుపేరు గలుగువాఁడు, వాఁడు తత్పరికాళికా వసతిఁ జేరి.

క. ఈరాజు నగరికలిమికు, జేయని బొక్కనముకన్నఁ బెట్టిసంధనము
వ్వారిఁ దొరకు న్నట్లదృశ, దారిద్ర్యం బపుడుగాని తలఁగ దటంచుకొ.

క. రేలెవ్వరు గనకుండఁగఁ, గానీనేమిం బెక్కి కడనుంచి తదా
భీలస్థానము మొనలుగఁ, దాలిమితో నేల మాలెఁ ద్రవ్వఁగఁ దొడఁగెకొ.

క. పగల్లెఁ గాళిక న్నె, చుచ్చగిలముఖమున నమచ్చుచు వ్వాఁడొకనా
లుగుదినములలో నరవతి, నగరంటఁగఁ ద్రవ్వెఁ దెగువ నాటుకొనంగకొ.

గీ. ఇదియే ధనమున్న గృహమనియెంచి యచట, నిర్దమద్వార మెడలించినెమ్మిడెదలి
దై వవిశమున మనసేనావధూటి, పడుకయిల్లెట నిలిచి విభ్రాంతుఁ డగుచు.

ఉ. పానుపుమీఁదఁ గెండలిరుజాకుజీరుని బాహువైభవ
శ్రీనిధి యైన యమ్మదననేనఁ గనుంగొని పొంగి నాకుఁ జే
కానుకచేసె నీసృవతికామిని నాచగుభాగ్య మెంత సాం
మ్మైననడల దీని బిగువారెకు కొఁగిటఁ జేరఁగల్గినకొ.

చ. అని తలపోయవాని పాలు పద్దిరపాటునఁ జూచివిస్మయం
బనుపమలీల దొట్టిక భయంబును జిల్లరనేరు వాని నె
ల్లను గడఁద్రోచి యీపురుషలాభము దైవము గూర్చె నంచు మిం
చినతమి యాన నమ్మదననేన మనోభవనూయమానయై.

ఉ. గ్రక్కునఁ గొఁగిలించి తలకన్యల దెవ్వఁడవైన నేమిసా
చిక్కిని గబ్బిగుబ్బలకుఁ జిక్కితి వెక్కడఁ బోవచ్చు నా
యక్కఱఁ దీర్చవచ్చిన లభాంతకృపాణివి నీవె నీకు నే
డక్కితివంచుఁ బ్రేమనిగుడల బువుపాన్పునఁ జేర్చియచ్చటకొ.

- క ఆనిరోధ మంఠితాధర, మనివార్యోపర్యధక్త్రయాన్మగణం
బనితరపూర్ణానందం, బనదగు రతి నష్టమాటి యతనిం గలనెన్.
- గీ. కలసి యిట్లు లలభ్యయోగంబు వొరికె, ననుచు వెళ్ళింది యిలకెట్టులగుదెంచి
తేవ్వండవునీవునీకుఁ జేరేమియన చ, నడిగియంతయుఁ దెలిసి నెయ్యమునమఱియు.
- క. తనురాజు చెట్టఁబట్టిన, యనువుం జరికాలకాంక్షితాన్యనానిం
గనతయును దెలిపి యది నేఁ, డొనఁగూడె న్నిన్ను పంటి యొకపటి కతనెన్.
- గీ. రాజకులవన్యఁ డాత్మభార్యచతుచ్చ, నిలయునుల వర్పవెంబడి నిద్రనలుపు
నాతఁ డిటు రానిదినములయందు వచ్చి, యిచట సంభోగ మొనఁగి నన్నేటకొనుము
- మ ఆని ప్రార్థించిన్ గార్యసాధకుఁ డనుందానందముం జెంది చం
దనగంధీ శుచుబంధి నైతిఁగద నీతామణ్యఃస్ఫూర్తికై
ననగవ్యంబిది యిందు రావెఱుకు నుండన్నచ్చుఁ గాఢీనికే
తననీయం దివమీపు మత్కృత బిలద్వారంబున న్వచ్చిన్.
- చ అనవివి పొంగి యామృతమతరాంగి తరంగితసంభ్రమాప్తి నా
యన వెనువెంటఁ దక్కుతలిబాధ్యగతిన్ ఘనసాధ్యసప్రదం
బనఁజను కాళికాగృహగుహోంతర భాగముఁ జేరిచీఁకటుల్
పెనఁగొనఁ దూర్పుమూల రతిలీలలఁ జూచుని గూడివేడుకన్.
- క. బిలమార్గంబునఁ గ్రవ్వుట, నిలయును సేరంగఁ జని ఘనీకృతమోహో
కులమొరు లెఱుంగనికైవడి, నలచోరుని విడక యాలతాంగి మెలంగెన్.
- క. అనియాబాలసరస్వతి జనవతికేం దెలిపెనని రసస్థితి మిగులం
గనఁబడఁ గీరమునొడువఁగ, దినకరునిరథంబు తూర్పుదిక్కుటేవోఁకెన్.
- క. ఆంతఃబ్రభావతి తనయ, భ్యంతరమందిరముఁజెంది యారేయధరా
కాంతుని జీరుటకాతోడ్చి, పాంతయునం గులుకఁ జిలుక యల్లనఁబలుకన్.
- క. వినవన్ను విప్రమార్కుం, డనుపమవిన్నయముఁజెంది యవ్వలికథయే
యనువునడచెనొ చెపుమా, యననవిపునితనయ నవినయంబుగఁబలికెన్.
- గీ. మహిషయంతట నయ్యభివాసధనుని, రెండవసురాణి మరునికూరిమి పటాణి
మంజువాణిమనోవృథ మగకఱవునఁ, బడినగతినుండఁ దత్పరప్రాంతసీమ.
- గీ. ఏటిదరినొక్క నన్నాస్యసి యింపునింపు, మనముగావించుకొని శాస్త్రమంత్రతంత్ర
వేదవేదాంతవిద్రుహ్నాక్షేపృగరిమ, నెత్తనైన లేదనఁగ వార్తకెక్కి వెలయు.

గీ త్రిమనూపానములు నిష్కరేవపూజ, గ్రంథపారాయణముఁ బరబ్రహ్మఁజే
భైక్ష్యభుక్తిచారిత్రీభక్షణంబు, నజిశయనంబుఁ గల్గి యున్ముతి వొనంగు.

క. అమయంబున భృగుఁడను, భూసురుఁ డొకఁ డొక్కకార్యమునకైతమిహో
నానన్నాస్తికి నంతే, వాసిత్వము మెఱుఁగఁ గ్రధువెంబునమెఱుగఁ.

నీ మువముతో యతికన్న మున్న మేల్గుని గోమయంబున వత మెల్ల నలికివైదుఁ
దపసి యేటికిఁ బోవుకీటి నంటి వెంట నె నడచు నాతినికమండలువుఁ దాల్చి
నన్నాస్తిని దేవపూజకుఁ బూనుచో నుపకరణము ల్దొలిచి శీఘ్రముననొనఁగు
సంయమిశ్వరుఁడు భిక్షకుఁ బోవు నెడ గోచియును నార్ద్రపటభండ మొనఁగదాల్చుఁ
బారికాంక్షికి నజినంబుఁ బఱచి రాత్రి, పరమశుద్ధాంతరింగఁడై సదము లొత్తు
నెలముహూర్తవికలలోనఁబిలిచె నేని, స్వామిపనియేమియనుచుచస్తములు మొగుచు.

క. ఈశీతి నుండ నాతని, మేరకు నొకవారఁడు మిగుల మెచ్చి యతీంద్రుం
డోరీయలరితినిచ్చెన, గారవమున నడుగు మేమికావలె ననినె.

గీ. ఆతఁడుప్రణమిల్లి పల్కు సంయమివరేణ్య, విన్నపమొనర్పవెఱుగు నావెఱ్ఱితనము
ముద్దుగాఁజూచుకరుణానముద్రమూర్తి, వగుటఁ దెల్పెనాకోర్కియాదరింపు.

ఉ. మాపాదుగింటిశూద్రుని కుమారిక పిన్నటనాఁటనండియు
న్నాపయ్యఁద్రేపఁగన్నది యనంతరి మొక్కఁడు పెండ్లియాడివాఁ
డీపురిలోననిల్పెడలనీక పరుండటు నేరకుండనం
జ్ఞాపరుఁడొచు దానిననికంబును నేలెఁడు సంయమిశ్వరా.

నీ. ఉడుటుతోనారాక కెరుగుచూచుచు ముద్దుగాఁగనదినిల్చుడపఁజూచి
ననుఁజూడఁ గోర్కొన్న సతీవనడిమాడు విధిముననది కుల్కు పీఠిఁజూచి
నీటికైవచ్చుట నెవచుగ నాతోడఁ బలుకుచునదిచెందు బాళిఁజూచి
తమవారి మొఱఁగి తత్తరముపాత్తగవచ్చి యదినన్నఁగలయుపూఁబొదలఁ జూచి
యేసుభరియింపలేక మీకృపసమాశ్ర, యించియున్నాడ నన్న నీడేర్పవయ్య
యార్తరక్షణమభిలపుణ్యముగదయ్య, కూర్చి నెలులై నననుదానిఁ గూర్పవయ్య.

గ. అనినఁజిజ్ఞాసవృత్తవృత్తి యున్ముతికులేంద్రుఁ, డొరచున్నగునిజమానుకడ్డమెవ్వ
రంబుజాననముఖులలో ననుచునతని, జేరువకుఁబిల్చియొక వేరుచేతికిచ్చి.

క. ఇదిత్రొక్కినఁ జనవచ్చు, న్నదిఁదలచినచోటి కభిమార్గంబున
మునవతిఁగలనెడుపోషా, మ్నెదనందియమెడలి రాతికేగునుటన్న.

మ. భృగుఁడారేయిఁ దదాపధాప్తిమహితాంఘ్రిన్వంద్యుఁడై పోయి య

. భృగితండవృక్షానీమహిగ్ని మహాబాహుః పృథ్వీ
నగజేమాదృతీగుడి క్రిష్ణజ్ఞయతం గాత్రవశినీలుత
స్పృగనేత్రామణి హంతుః బాహుక యతిప్రీతాంతరంగంబునన్.

క. అమ్మాలిక పై దానివి, ధమ్మనివాసినవనంధిః దగడుపాదివి హృ
ణమ్మవలె దాచికోనిమఱి, యెమ్మెయిఁ గర్జములదాని నేమటకండన్.

క. అంత సుకనాఁడతండు పు, రాంతిక నదిఁజేరనరిగి యమ్మాలికఁ ద
త్సాంతముననుంచి దైవా, కాంతముతం దిగి యొడలు కడిగికోనంగన్.

గీ. రాజశుద్ధాంతపుషితమరాళ మొకటి, యరుగపడ్చుదళభ్రాంతి నచటనున్న
మాలికగ్రహింసియవరోధమునకుఁజనియె, భృగుఁడుతదభావమునకు నెవ్వగలఁబోగిలె.

ఈ అంతట నమ్మరాళము విహారమహారతి మంజువాణి గే
హాంతరసీమవై చినఁ దవోదధముంగొని యవ్యధాటి వి
భ్రాంతతఁజెంది దానినయి బంగుటేకున వ్రాసియున్నయ
త్యంతపరిస్ఫుటాక్షరచయంబుఁ బఠించి పృథోదమగ్నయై.

క. ఇది త్రొక్కినఁజనవచ్చు, న్నదిఁ దలఁచినచోటికభృహర్గఁజున నం
చోవమి యాలిసియున్నది, గద జేవులికరుణమెచ్చఁ గావలె ననుచున్.

చ. తలంచి బహుకాలాభిలాషితం బగు పరపురుష సంగమం బహుభాతంలైన భంగిం
బొంగి మనోరథపరంపరాక్రిమిత దినావసానయై నిశానమయంబున రాజకుంజమండు
మణిమంజరీమందిరగతుం డగుటయెఱింగి యత్కురంగనయన తనమంగిటనిల్చి పదాం
గువ్యంబులన య్యోషధమూలం బపలంబించి కాలికాగృహంబున కడుగవలయునని త
లంచి నిరాధారంబగు గగనాంగణంబున కెగిరి దైవవళంబునం గాలీనికేతనద్వారంబు
న మొగులుతగులు దిగ నాడి యరుగుదెంచిన మేలుంగులెఱంగున వ్రాలికేళికాగతు
ల మెలంగు నవసరంబున.

క. పరనగరరాజసుతుఁడొ, క్కరుఁడప్సరమునకు నాత్మకార్యంబునకై
యరుదెంచి యునికి నిజ, తామరసేక్షణఁ దలఁచి యతఁడు మన్నధనకుఁడై.

గీ. నిదుర గానక యొకచోటనిలువలేక, వీధిఁగున్నురుచుండి యవ్వేళనటకు
వచ్చి మరులచ్చివంటి యమ్మచ్చెకంటి, మెచ్చి మరులెచ్చి యంటిన మెలఁతతోడ.

గీ. పలుకరించి తదాకారభాషణాది, కముల శుద్ధాంతకామినిఁ గాఁగఁదెలిసి
యలికి తలఁచిన నాతని తలఁపెరింగి, యానృపాంగన వేగ దాయునినరిగి.

ఉ. పేమగనంబడం బలుకరించిన వాఁడవు పోదురాయయో

నామగవాఁడ లెస్స నినునమ్మితి రమ్మనిపిల్చి కాళికా
ధామసునం బ్రీతీచికడఁ దాను నతండుఁబ్రీమానబాణ నం
గ్రామవివోదకేలి నరిగారఁగఁ బెంగి యనంతరంబునఁ.

గీ. తనచరిత్రంబునుడివి యాతనివిధంబు, దెలిసి యికమీఁద రాత్రులు దినదినంబు
నిచ్చటికిరమ్ము తఱియైన నేనువత్తు, ననుచు నొడఁబాటు చేసి యప్పునిలనియె.

క. చని వాఁడు మోవలుగాఁబ, ర్విసతమితో నజ్జయిన వేళల నృపనం
దనుపొందుననుపు చుండెన్, ఘనతిరిమునిదత్త మూలికా మహిమమునఁ.

చ. అని నచివేంద్రీనందన ధరాధిపుతో వినిపించె నంచుఁ జెం
దిన నెఱ నేర్పుతోఁ జిలుక తెల్పఁ బ్రభాతముగాఁ బ్రభాతీ
వనరుహగంధి యంతట నివానిముఁ జేరి దినావసానం
జనితకుతూహలాప్తి నృపచం దుని దూతిక వెంటవచ్చినఁ.

క. శుకమిట్లను వినివచ్చి, సకియా యలవిక్రమార్క జనవరుఁడు దద
గ్రీకథావిధ మడుగన్నం, తిరుమూరి మనంబు గొలుపఁ దెలుపం వొడగెన్.

గీ. చేపయభిమాన ధనుని తృతీయభార్య, యైనమణిమంజరీ హంసయాన తనదు
పాఠ్యమెల్లను గోర్కలపాలుచేసి, యుపపతికీర్తిడ కేకారు యున్నయంత.

క. ధరపై నిగమావతియను, పురమనఁ గూర్పడను నామమునొక శూద్రుం
డరివరికరభయంకర, కరకరవాలాంకుడై జగన్నుతిఁ గాంచున్.

క. ఆతనికిఁ జపల యనఁగాఁ, గాతరిమృగనయన యొకతెగల దది మదిలో
నీతిగణింపకజార, వాఠిరములకు హృదయ మిచ్చి నతిఁబలుటయున్.

గీ. ఆతఁడది యెఱింగి కామినీహత్యకలికి, యాలిఁదోడ్పొని పరభూమికరుగు బుద్ధి
గంధవతి చెంతకుదేరఁ గతిపయపి, యాణముల నంతనచ్చపలాజ్ఞనయన.

ఉ. వీడిఁక నెన్ని దేశములవెంబడిఁ దిప్పినో యేమిచేయను
న్నాఁడొకొ కాదటంచుజతనంబునఁ గన్ను మెఱింగిపోయిన
స్వాఁడిమి వెంటనే వెనకవచ్చుఁగదా యెటులైన నీతనిం
బోఁడిమి మాన్చికాని మఱిపోదగదంచ విచారభిన్నయై.

క. పెనపులు తడవుమఁ బడములు, గుడిగొనఁగా నొక్కచోటఁ గూర్చుండి యయెకొ
హృదయేక యెఱికిఁదెచ్చిదో, కద నాకుం దప్పి వశముగాఁ దని పలుకెన్.

- గీ. ఆతఁడు చోరభయంబున నవ్వఁజూటి, మేనిసొమ్ములు తనయొడిలోని డాచి
నీరపాశ్రామింబుఁ గైకొని నెమకఁ జెయి, హృదనదీక్షాపముఖ్యంబు లంతలోన.
- చ. ఒకఁజూద్రుం డభిరామనాముఁ డొక యువ్వొగంబు పై వచ్చి యు
మ్మునరాన్యం గని యొంటినున్న దిది యేమో యంచు మోటాడనిం
చుకశంకించినఁ జేరఁబిల్చి తన యస్త్రకవ్యథం డెట్టి యు
వ్వొకచాంఠుభోహగంధి వాని మది యువ్వొల్లారఁగఁ జేయుచున్.
- గీ. నీకు నామీదఁ గోర్కెజనించెనేని, కాఁపురిమునకు నుండెదఁ గాని యిటకు
వచ్చు జలములు గొనుచు నావరుఁడువాని, మెఱుంగిపోయిన వెదకుచు నరుగుదెంచు.
- గీ. కూలికీలారికం బంఁమఁ గొంటువానిఁ, జెనకె నిర్జించిపోవ నీచేతఁగూడ
దట్లు గావున నిట్లు నేయంగవలయు, ననియుపాయంబుఁ జెప్పిన యంతలోన.
- ఉ. క్రూరుఁడు నీళ్లుఁ గొంచు నటకుం జనుచెంచినఁ దత్ప్రేమల్లనీ
లేరువానేత్రీ బప్పి యొకరీతి నడంచిన యట్లు చేసి యీ
యూరికిఁ బోయినేఁ డిచట నుండుదమా యని మువ్వునకు న్నయో
దారతనేగి గంధవతిఁ దద్దయు మెచ్చుచు వచ్చుచు న్నెడన్.
- క. ఆరమణియు నభిరామఁడ, గూర్చుని నిరువంకఁ బెట్టుకొని యయ్యో యీ
యూరికి దొర లేఁడా యీ, చోరునిదండింప ననుచు ప్రకృక్ కూఁజన్.
- క. ఆహుటని తలార్చుల, జేమని గద్దింప నామృతక్షణ రొదగా
నామగఁ డితఁడని యయ్యభి, రామని వెనఁజూపి నిబ్బరంబునఁ బలికెన్.
- గీ. ఆటమగఁడును నియ్యూరి యటుత నిలిచి, చలిదిభుజియింప వాసొమ్మునగ్రహించె
గొట్టునేనుక వీనిఁ జూపట్టుకొనుచు, నిచ్చటికిఁ దెచ్చితిమి పట్టు డిప్పుఁ డితని.
- చ. ఆనిన విని యన్నగరరక్షకు లాక్షేపపూర్వకంబుగా నతనిం బట్టుకొని బాధించి పో
ధించి యొడిలోని యాధరణములం గనుంగొని దొంగయగు నని నిశ్చయించి యభిమా
నధనున కెఱింగించి మూఁడుత్రయపులు గైకొనినిజకామిరీకువానసంజనిత విన్నయో
దృతప్రేమృత్తరుం డగు నతనివధియించి యమ్మండనంబు లిచ్చినఁ జవలాభిరామ
లునంపూర్ణకామలై యథేచ్ఛ నరిగి రాక్రూరుండును వన్యాయహతుం డయ్యెం గా
వునం విశాచంలై యాచారవంతులం గని తలంగం బాటుచు మౌఠికులం గని గడ
గడవడంకుచు నాయుధవాస్తులం జూచి యేచినభ కుంబునం బొందుచు భైరవా
జ్ఞావంతుడై మాహారంబుఁ గొనంగానక వెఱచినవారి వెఱుంబడి తదీయజనకుకల్పిత

రాత్రి కాననంబుల మధ్యఁ జలరవానలంబుల శృంగటకంబులఁ గాపుగజిత లంబులుగా భగ్గనం దరికొన బలియిచ్చించు పొంగళ్లవలనం గొంతకొంత నతనించుచు నిడుమలకుం గడగానక యప్పట్టనంబున నెట్టుకొని యున్నవాఁడగుటం జేసి యతం దొక్కవాఁడు.

క. నరపతికిం గానుకగా, విరిపాట్లము గొనుచు నొకఁడు విధింజనచో
గురుకర మగు సురుచిరత, త్పరిమళముల వెంటసంటి పాయక చనియెన్.

ఉ. భూపతి యంత నవ్విరులపాట్లముఁ గైకొని కొల్పదీప్తి కీర్తి

దాపరమైన బాలి నిగుడ న్నైన నంతిపురంబుఁ జేరి కొం

మ్నాపుపువోటి యందు మణిమంజరి కిచ్చి తదీయ మన్నభో

ద్దిపితకేళిఁ జేరి పాడతెంచు రవిం గని లేచిపోయినన్.

క. ఆచలనయన పరసుగ, తాకాంతుల్ నిగుడ నెవ్వఁడైనను మగవాఁ

డీకడకు వచ్చి కోరిక, నాకొనిగూర్చునని నెమ్మనంబునఁబలఁకన్.

క. కూరకం డప్పిడు తనయా, కారయతో నిలిచి యభుకుగాంచినదానిం

జేరంగ నరిగి వెఱవకు, మారమజీ వినుము మన్నవకోదంతంబున్.

చ. అని నిజభాగ్య చేసిన యపాయమునం దనకట్లు నంభవిం

చిన యకరీతాస్థితులు చెప్పి యింకం జలరానలంబుచే

తను వెరయుం దొడంగె వినితొ యిపుడన్నము వెట్టిలేసి నీ

పనిచిన పంపుఁజేసెన శుభంబగు నీకని మ్రొక్కి వేడినన్.

క. అమ్మగువచలలఁ గూరిచి, యమ్మా భువినాటదాన వైవన్నీవే

యమ్మహితపాపమునా, కిమ్మనాకొర్పు లెల్ల నీడఁబుటకన్.

క. అని మెచ్చి క్రూరనిం గనుఁ, గొని వాపానమగుచునన్నుఁ గొని చనఁగలవా

మనమునఁ దలఁచినచోటికి, దినదినము స్నేహ మంచితండి ఘటించున్.

గీ. అనిన నినుమోచికొనుట భాగ్యఁబుగాదె, బ్రతికెతినటంచు వాడొడఁ బడినఁజూచి

యలబోనంబు వానికావారమిచ్చి, తోయబానన యద్గమరేయి వేళ.

క. పతిమకరందాగృహను, గతిఁ గాయట దెలిసి గగనగమనకూరొ

ద్ధతివాపనయైబిడ, క్షీతిదలఁచుటఁ జనియె కాలిగేహము చెరిన్.

క. చనిపాపాంబుడిగియ, వ్సనితామణి పథినుఁడైన వైశ్యుని నొకనిం

గనితనవర నమంతయు, వినిపించితదీయ కథలు విని మోదమునన్.

గీ. అతఁడు దానము కాలిగేహఁబులోన, దక్షిణపుమూల రతికేళిఁ దననినొంది

యనుదినము నాతఁడటువచ్చునట్లుచేసి, పోయియూలల మెలఁ గెనప్పలఁగినుజీయె.

- మ. ఆవిరాజన్యన క క్షమాత్మసుత నిత్యపాప్రహరగూర్ధీఁడె
 .లైవంటుమిక్ శుకరాజుపల్కెడ నాళికాపై భానుప్రభా
 దనర నైకవ్యవధూటి యంతరినిశాంతం బొంది యారాత్రియ
 మ్మనుజేంద్రాశ్చజహంతుఁడెఁజనుజేమిన్నగలన్నిల్నిఁ.
- కి. కని చిలుక నేట చూత్రిమె, విను మన్నంతిసుత భూమిభుతో మనజె
 ప్పినకథ తేటపడికిఁగథల్, వినిపించి నరిటివండ్ల వేయముజెలియా.
- వ. ఆనినవ్వింది యాజవ్వినితో నవ్విబాంఘపుంబంబిట్లయె.
- క. అంతరిలక్రిమారుడ, నంతరికథయదుఁ మంతిఁదని నవవా
 నంతినముపుత్తెనాదా, కాంతికిన్మరపికిన్మరింబునఁ బెట్టె.
- గీ. మానవాధీశయ్యుభిమానధని, నాలుగవ కొప్పు కిమ్మకందనపు బొమ్మ
 యొక మకరందయిచ్చావిహారింబుడ, నందుగానిక మందచించులకఁజెంది.
- సీ నిలగినవంట వార్షలనత్తి మానాల పోరున లేని కాఁపురముగిరిగ
 నెచటనుండె నంట నేమనవారుశ కింపుపొంపునుట్టిల్లు నిల్లుగిరిగ
 లేలునగల్పి పాలార్చి కొకవేళ తగ వెంది నమదెంచు మగఁడు గిరిగ
 వెలసెయ్యట్లు లవ్వారిగా సొంకస్తూరికామఖ్యవస్తువులు గిరిగ
 నెన్నిగలిగె నేమి నాయుచ్చలోని, యానగడ తేరిజారివిహారిసుఖము
 సంభవించఁచటంచు గాంతెవిశేష, పరవశస్సంత యగుమఁ దాపంబుఁజెంద.
- మ. ఒక నాఁ డాత్మవిశాంతసాధలనమానోద్యానకీర్తనము
 త్సుకయైపోయి తడతరంబున మణిస్తామాతిదామాతిరం
 జకమై యుప్పురిమంటు చ్చప్పురమున న్నవ్వెర్లదోలావిలో
 లనుడై నిర్విర యొక్కసిద్ధుఁడని నాలన్విన్నయం బందుచున్.
- క. జూరవిహరంబుకే, కాలెను నాకోర్కిఁదీర్చగా వచ్చిన య
 మ్మారుఁడె యితఁడని యచ్చెలి, చేరింజని చూపువలపు చేతలఁజెల్పె.
- క. నిలిచిన నతఁడానతికిం, గలకోర్కి యెఱింగి మమ్మఁ గామింపకుమీ
 యలచూడఁగవచ్చిన నీ, ధృల మతమనితూపు మనసుఁ దూలదుమాడె.
- ఉ. ఇందుమనోహరంబయిన యివ్వనవాటిక చూచినప్పుడే
 డెందము మమ్మునిల్పనిట దీగితి మిప్పుడ పోవలెంజిదా
 నందవిభూతిగల్గ లలనాజనంగమసౌఖ్యమేల ర
 మ్మిచ్చుచునిభూన్య నీమది నుభీష్టును నేకలుగట్లు చేసెన్.

- క. అనఁజేరఁబిలిచి కర్ణం, బుననొకమంత్రంబును శివ పూజఁజేయునం
బుననిజంబుమిపు మి కగ, గనగమనము గల్గునీమ కాంక్షలుతీర్చె.
- చ. అని కగుణింబి సిద్ధుఁడు వియత్నభాంబుఁడైన మెచ్చి య
వ్విలత విభాసం డమరవార్ధి బడన్బుజిసంజన్మనాం
బునకు నిజేశ్వరుం డగును పూజుటయటంచును శశ్వయించి య
మృదువునపించి విష్ణుపరబ్రహ్మంబునం జనియె న్నయంబునె.
- క. చి తత్కాశీ గేశాం, బున నొక మగ నాలికూటయునకై కనుగూ
ర్చనియొక్క జారుతోనిరి, పునఁ బాపలుచు సుత్తరంపుమూలరమించె.
- గీ. అనునను వేరయ్యెన్వడవ్వునూటి, యటకుఁ దావచ్చునట్లుగా న్నతఁడువచ్చు
నట్లు గాఁజేకె యట్లుల నతఁడొందు, విశువఁజాలక మెలఁగెఁ బూజిలుతువాజ్ఞ.
- చ. ముజుశులేంద్రీ యంతనభిమానధనుఁ డొక వాఁటిరెయిఁ గాం
చునరుచివారుచుల్లరాజారమునం గొలుపున్మజేసి య
వ్పనితలు నల్పురు న్నకుపు నచ్చుకన్మంబున వచ్చి కాళి కా
ఘంగృహస్థీఁజేరి రితిఁ గాంచుచునుండి నాల్గుమూలలకె.
- క. అంతట నభిమానధనుం, డాంతరమునఁ గాళి కాపదాంబుజసేవా
నంతరతి వొడమనుజిగవు, కింతులతోఁ గొలుపుదీరి యేతెంచుటయుకె.
- క. వచ్చిన దివ్యటివెలుగున, నచ్చలునలు నానుఁజూచి రాతఁడుఁగనియెకె
దచ్చలలాక్షులఁ గనుఁగొని, యచ్చుచుహాశ్చర్యసమభివృత్తముగ నిలువెకె.
- క. తరుణులు నలుపునపుడొం, ఁడొమలచరిత్రంబు లెఱిఁగి యొడవినభయము
న్నిరసించియొక యుపాయము, గొరకొనవిభుఁజేరి ధైర్యధున్యత్నకల్పె.
- చ. కట్టెమట నిలువంబుడి కాళి కాపదాంబుజంబులు భజియుంపు నింపునం, జనుదెంచిన
యక్షకమలాక్షుల మిన్నులపురము మదీయవాంతులు నేనున్మనమనంబు నిశానము
యంబున-నిచ్చటికి వచ్చి పోవుదుము. మాకు నతీత నాగతి వర్తమానంబులు తెలి
యుట కడుగం బనిలే రింత యేల వీరుంతరంగంబున భవదీయభార్యసౌందర్యవిశే
షభావనాదులు మామందుఁ బోంచుటం జేసి నందితుంబు కంఠించినది కావున
నింతయుండెలుపవలసె. నచ్చలునలుమామంశభజునజియించినవారలు కావున మా
పోలికలు వారికిం గలిగియుండు నయ్యండభిమానవిక్రమభంబుఁ గోరిక దా యేతన్న
హాంకరీపదపంకజారాధనకు ననుచుఁబ్రొల్లు నమగుదెలు మించురమ్మని యందుధ
రసుందరీసమాపంబునకు గొడ్డొనిపోయి నిత్యంబుఁబ్రోడదంబుగా భిక్షాత్తియైన

గీ నీ ముంసల నద్దర్శించుగా నేలి మానువంబులు చిల్లఁజేయు మని యనిసిన న్న
సాగుండును నేమియుం బలుక వెఱచి యూరక వెడలె నకృష్టుడు.

క. ఆచ్చపలాక్షు లతిత్వర, వచ్చినివానియల నిలువ వసుధేశ్వరఁడ౯
ఆచ్చపశురువయిగో వెన, నచ్చటికి న్వచ్చి వాఁనంగఁజూచె౯.

గీ. చూచి మనమున మిక్కిలి చోద్యమింది, వార లొంగించునశుభోపచారనరణి౯
దేలి తజ్జాలపుంక్షిః చెలియలేక, యధికతరమైన వేగితో నాదరించె.

ఉ. మారవనాథ యిట్టి మభిమానధనం డెఱుంగఁజాలెనే

యావలి నామ తాక్షుల మరాచరణం బడియిట్లులే నువా
యేరుఁడై నిట్టి వెలిందుక యొ నెఱుంగఁ జింతిట౯
మాననవిధిఁ జూచుకొనునా యింకఁ దెల్పఁగ కేం పేమియుక౯.

గీ. అచుభాలసంపృత్తిఁతవిఁ, మార్పుతోచెల్వెనను మకాగ్రిగఁబ్బు
డలపిభావతికేఁగించునంబిలోశ, కంఠమున మేతెలకుఁ మగూళ్ళు వెడలె.

గీ అంతటఁబ్రభావతీకఁగియింతాక్షి, యాత్మకేకీగృహంబున కరిగినాటి
రేయివృపుపాండుఁగోరిచేరిన మనోజ, తేజయిట్లు దియ్యునీతేనెలొలుక.

క. నేటికథచిత్రీకరమో, బోఁటివినవచ్చు మంత్రీపుంగవసుతయ
పాటిం చెలిపిన నావార, నాటిందింత భరంబునన్నవ మగలక౯.

గీ. కొంతతడవుండియందు నొక్కింతయేగి, చెలియ నే యొక్కడిపం కు పలుకుమనుచు
గదలికాకాంతపైజేతికమ్మవిరుల, చెంబవై చినఁ దత్సతీనరసిజాక్షి.

గీ సామృదిలినట్లువ్రాలినఁ జూచివీకి, మార్కభూపాలనరుండు హాహానినాదు
డగుచువిలపింపఁజనివయిస్యాజనంబు, శిశులక్రియలొనరింప నేడఁజేతె.

చ. ఆదిగనిపుష్పహాసుఁ డహహాయనినవ్వఁ బ్రమానవర్తను

భృదయుము గాఁగనంతట విభుండు కనుంగొని తీవ్రకోపుఁడై
యనయుండ వింతెకాక యొకయన్నుడు నవ్వనినాఁడ వివృడి
మనవతిపుష్పపాతయక మ్రొన్నడినవ్వడినవ్వ నేటికి౯.

చ. ఆరవిని యయ్యుమాత్యుండు ధరాధిప మున్నొకయదృశ్యంబునే
గమగోనఁగంటిఁగాన బహుకాలము తిన్నవ్యఁగింది యున్ని నే
పనులకునవ్వకుండితి నభాన్తులి నేడొ యదృశ్యంబుఁజూ
చినకతనన్నంబు వికసించిన నవ్పితిఁ జత్త గింపుమా.

గీ. ఆధిపయ్యానున్నునారు మర్యాదబోక, విడిచినగల్లు వెడలెనో వెడలివచ్చి
తేరుకొందరిమరుగుజ్జఁజేరివారి, కలసియేతెమరిది మిఁకఁగాఁబడదు.

- ఉ. దేవకొల్కు దేరిన మదీయగృహంబుని కేగువాఁడనై
యేనెఁ బోవుచో గురిపె నిష్ఠనిరావాఁడొంఘర్లురా
రాంబుచాకనిధ్యని పరంపరితో నొకవాని నొన్న రె
యావిలమాననాంబుజాఁడనై యొకమండఁసీనుఁ జేరితిన్.
- గీ. అచ్చటికి వచ్చె నిమ్మందయాన వచ్చి, లేరుక్రింది ప్రతీక్షణాధీనుఁ డైన
గుడ్డఁ జేరవఁ డతిక్రమ్యఁ డగుచు, నింతరిడ వేల రావైతివే యటంచు.
- గీ. గుండెలు గ్రుల్లఁ దన్నిన గ్రుక్కుమిక్కు, రినక యాతిని కినుక చల్లాఱచిచ్చి
ఏక్రమాక్రమంబు నిద్రగావించుదనుక, వెడలి రారాదటంచును వేడుకొనియె.
- గీ. ఆతని పదఘాతముల కోర్చిచట్టిచాని, కివ్వరులబంతి వేటున కింతెమూర్చి
వచ్చెనే యంచు నవ్వితి వసుమతీశ, చనవరియటంచు నాతవృత్తెఁజలయు.
- క. ఆనఁ విక్రమాక్రమాపతి, విని వెఱుగున ముక్కుమీఁదవ్రేలిడి చింతిన్
మునుగును బాలనిసృతిఁ, గనితెలిసెన్నీనహానకారణమాతే.
- గీ. కాకయుండినఁ దైలచక్వంబు లైన, మత్స్యములు నవ్వునే యంచు నుందబుద్ధి
నక్కటాకానైతి నీహంతలాడి, వగలు నమ్మితిఁ గద పతివ్రతయటంచు.
- క. ఆని మఱియుఁ బదియుఁబదియును, గనుఁగొని కదలికకు నాజ్ఞఁ గల్పించె న్నా
స్త్రనిరూపిత పద్ధతి న, జ్ఞానాధుఁడు వింటివా నిశాకరివనవా.
- క. ఆని చిలుక పలుకఁ బూర్వా, పరిధరశృంగగ్రమున దివాకరుఁ డెనఁగం
గనుఁగొని ప్రభావతీసతి, చని గృహముననుండి తన్ని కామఖవేశన్.
- క. పుడమివారఁ జేరు వేడుక, పొడమగఁ జనుదెంచి కీరపుంగవుతో నీ
కడు పెల్లఁ గథలు గద ని, న్నడుగం బనియేమి పోదునా యని పలుకన్.
- గీ. పోయిర మ్మించువనన యపూర్వమగుచు, నలయ నొకకథ విను విక్రమాక్రమస్తపతి
యనిధ్యంబున నిజనతి కాజ్ఞ వట్టి, పుచ్చహాసుని జూచి యింపులు జనింప.
- కా. ఈయాశ్చర్యము కంటిమేకద పురాదృష్టాద్భుతం జేమి యో
యామాఖ్యానముఁ దెల్పుచున్న నతిఁడుద్యత్యేమితో నట్లనున్
సాయుఁకాలనటన్మహానటజటాఘాటాటవ్యాధుని
పాపాశ్చంకఘనఘనమోహమితి వాచావాతరీధుర్యుఁడై.
- కా. ఎన్నదీప్రతిమాన ధ్యేయ విబుధధ్వంసిప్రభూదృష్టిభి
నిన్నిస్థతీతిభృద్విరోధిమునిద్విజ్ఞేత్రబిజ న్నేతాభు

ద్వస్వాదిత్యుభార్తబర్హిచయ దీప్తిద్వాదివాచాహోరయా

భాన్వద్వంశపయోధిశుభ్రీకర శుంభత్కుంభకర్ణాంతకా.

క. ఖరకరకులకరనిధికశ, ధరఖరసురవిమతశమన ధనదనభుధను

ర్హరణభయదభుజభవహర, సురవరముని నికరభజిత శుభకరశరణా.

సగ్విణి. మూతాబ్జేక్షణా మూనిసంరక్షణా

భానునూను ప్రియంభావుకపాభిభవా

దానసంతుష్టగోత్రాసుధాంభస్తుతా

జానకీన్వచ్ఛభూసారసేందిందిం.

గద్య. ఇది శ్రీమత్కాదీనృసింహకరుణాకటాక్షవీక్షణ నమాగత కవితాధార

పాలవేకరికులకలకాంభోనిధి సుధాకర తాడిగోళ్ళకరియమాణిక్య

నృపహర్యక్షపాత్రపవిత్రచరిత్ర కదురధరామండలాఖం

జలపుత్ర విద్యత్కవిరక్షణానుసంధాయక కదిరి

పతినాయకప్రణీతంపైన శుకనస్తతియను

నుచోప్రబంధంబునందు

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు శు క న వృ త్తి.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీ

1

గీ. ఆవధరింపుము సకలరాజాధిరాజ, నతపదాంభోజుఁ డగు ధర్మనందననకు

సరనవై నికలొకికాచారవిహిత, హితకథారమ్యుఁ డగు ధామ్యుఁ డిట్టులనియె. 2

గీ. ఆవధరింపుము విక్రమాస్రావనీందరి, చిన్నవాడేను మన్ను కాశీపురస్థ

లావణ్యకనకాంక్షచే నరిగి యరిగి, జంబుకేశ్వర మనుపట్టనంబుజేరి. 3

—తొమ్మిదవయువకధ.—

గీ. కంటిపాంథజనాహ్వనకారిమృదుల, నాతపోతచలత్సటకేతనాంక

మైదుదీనుశ్రీమచ్చిరాహరియగుచు, నలరునొకపంటకూలి యొయ్యాఁయిల్లు. 4

నీ. హరిపుట్టించె నన్యకల్పితానల్పరసపూర్ణగాథాదురంతపటిమ

రక్తిగల్పించె ధారాళవాచాసుధా మాధురీధుర్య నంగీతరీతిఁ

దెలియఁజేసె నశేకదేశనభాంతరాశి కాంతరనికరపరిపంచ

మన్సురం బొసఁగె శబ్దార్థవైచిత్రినిబంధనోజ్జ్వలగద్యపద్యసమితిఁ

దద్దపూలకన్నకల్పితతారకాయ, మానసోమనమానీతులైనశథిక

కథిక గాయకచారునత్కపులయువర, పూర్వగంతరసల్లాపములు నశేందరి. 5

చ. చిటిలిననాభినామ మొకచేఁ దలనాకులు చాయతోడి

పుక్కిటివిడెముం బెడంగుగ బిగించినపైఁటచెఱంగులోనఁ బి

క్కటిలు కుచులులుం బసిఁడికమ్మ తిరుక్కను చెక్కువోయి

చొక్కటముగ ముద్దుగుల్కు నొకకల్కివెనంజనుడెంచి యుచ్చటన్. 6

నీ. మతిపండిపెట్టుకొమ్మలులేరె మావెంటఁ బడుదురటంచును బాయఁబలికి

పోవఁజూచినఁ దిట్టిపోదురిజేల చాదాడఁజాలమటంచు నానగొలిపి

యలుపంటివారమా యాఁకలిదీర్పు మిక్కిలిశ్రుణ్యమన్న నంగీకరించి

కమ్మలుగదలఁగన్పొమ్మలు నిక్కిడ నారజమ్మనఁ గూలిజేరఁమాడి

వచ్చు తెరువరులంథలు పంటపనికి, నన్ను మెత్తురటంచు నందములునూపి

బాధిపుట్టించు దానికప్పథికులెల్ల, నొడఁబడికమోదనే మిమ్ములొనఁగిరపుడు. 7

గీ. వారితో నేనుభుజియించి భవజబంధుఁ, జన్మగిరిజేరుతజీయెక నపుడు నడికి
బోవువారిలఁ జూచి నేఁబోకనిలిచి, సంధెవాల్పితి జలములానతియె సంగ. 8

క. అనుమయంబునఁ జీకటి, మాసితనముదుకచీర మైకలనిగ్గు
ల్వాసులకుఁ బెనఁగఁగానొక, బాసియురుగుచెంచి యొకసుధాకరిమట్టితో. 9

క. ఏమోగునగునలాడిన, నామగువమఁజేమి నేతు ననునగుమగవాఁ
డీమాటకు నొడఁబడఁడ, కామినియెడ మాట నిల్పఁగాలేనైక. 10

క. అనుమాటలు నవనవిగా, విని నే నేమో ప్రహేళనిధమునిచేరిం
జనియదియేమని యడుగం, గనుఁగొని యమ్మగువ ముఖవికాస మెఱంగె. 11

గీ. హత్తుకోవచ్చు నీపంటికుంపగాని, కన్నవొకచోట నొకమంచి యొకపులాడి
దానికిలికించితంబునఁ దవిలినట్టి, వాఁడు కేవేందుగ్నికఁ జీటివ్రాయఁగలఁడు. 12

మ. అను నమ్మాటలతోడ నేరతిపతిజ్ఞాపల్లికాటోక్తమౌ
వినితామందిది బోదునాయనుచు నస్వీకీంచి యయ్యంబుజా
వన నేబాసు బలార జాణవిపునన్న యింత తెంపొందకుం
డినవాఁ డెమగవాఁడు నీతపముపండెన్నిండె సౌఖ్యస్థితుల్. 13

గీ. సట్టచనియోగి యకాగుణభద్రుండనెడు, భూసురుండొక్కఁడెయ్యార వాసిగనియె
వానిబంటునకున్న యైశ్వర్యగరిమఁ, బడసినఁ గులేరుఁడైనను బ్రీడికిపోవు. 14

మ. అలరుంమాపులమన్నెవాని మగవాఁడన్నించుఁ దత్కంతయ
య్యలివేణీసుణి జారనంగమసుభైకాకాంక్షచే దీనిని
చ్చలునాయంటికిఁబంపు నొక్కనిమహాచాతుర్యచైర్యాప్తి మె
చ్చులాసంగందగువానిఁగాఁ బనుపుమంచుం ద్రైన్యపూర్వంబుగ. 15

క. ఏనును మూలిమిగల మగ, వానికి నిది యెఱుక నేయ వెడవడవడఁక్కు
గాని చన వెఱచువాఁడ, మ్మానినితోఁబ్రొద్దుకొంచుమా యెనఁగూడుక. 16

గీ. అట్టిచో నెట్లుపోవుదునంటివేని, దద్దరహముచెంత నొక ఎటతరువుగలదు
దానిపై నెక్కి చీకటిగాననిపుడె, యూడవెంటెనె దిగు మొనఁగూడుపరులు. 17

గీ. కాంతిమతిదాని చేరు తత్కాంతుఁడధిపు, డనుపఁగా దూరభూమికి నరిగినాఁడు
నడచి యిచ్చటికతఁడు రాఁదడవునట్లు, వేగజను మిందులకుఁగాను వెఱవవలదు. 18

క. అని నన్ను బలికి దానిం, గనుఁగొని యమ్మగువకింత కార్యంబోజ
ప్పనివేతెప్పుకు పొమ్మని, యునుఁగనది వెడలి శనియె నంకిట నేన. 19

మ. తరలంచైన మహాంబుజంబు ఘననంత్రానంబుతోఁ బోరి శం
బరవిధ్వంసి మహాప్రతాపము జయింపం గాంతిమత్యాలయాం
తరమం జేరగనిశ్చయింప ఐటముద్యుత్వాఢిమల్మీటనె
క్కిరహిన్యాఖిలవెంట నే యరిగి తగ్గేహంబునం డిగ్గితిన్. 20

ఉ. అంతకుమున్నె యచ్చటి కొయారముమీఱఁగ వచ్చియున్న త
త్కాంతిమతీవధూటి ననుఁ గన్గొని మోమరవాంచినల్పినం
జెంతకుఁ జేరి దాని యిది సిగ్గువడస్సమయంబుగల్గెహా
భ్యంతరనీనుఁ జేర్చుదమటంచు ననుగొనిపోయి రిద్దఱున్. 21

చ. బటువులు తాపితాపఱుపు పట్టుతలాడము మీఁదఁ జిల్వదు
ప్పటిపయిఁ జప్పరంపుజిగి బంగరువ్రాఁతకురాళిమంగరం
గటఁబడిగంబుఁ గంచుదివగంబము గల్గినపట్టెనుంచును
త్కటరచినించ మించు రతిధామముఁ జేరితి నిర్భయంబునన్. 22

గీ. అంతట భుజించి ననువినయంబువోఁప, మంచముననున్చి యక్కాంతిమతీనిజాచి
యెనసెఁగదవమ్మ నీమనోభీష్టమితని, యలరుఁబ్రాయంబు కొల్లాడునునుచుఁ బలిక్. 23

కా. నన్నీక్షించి నమస్త దేశతరుణీనానారవాఙ్మీడలం
గన్నానందపుజాణ విక్కలికి బొంకన్లేదు సుమ్మమెయిం
జిన్నెల్నించకుమా బయల్పడిన నాచేఁగాదు సుమ్మ ప్రజం
గిన్నుల్నాయఁగ నీకుఁదెల్పవలెనా కార్యం బకర్తవ్యున్. 24

క. అని తలుపుచూసికొంచుం, జనియెం దద్దాసి గడియ చక్కఁగఁ బొంకిం
చి నెలంత యంత తల్పం, బున కొయ్యనవచ్చె నగవుఁమొగమునఁ దోఁచన్. 25

గీ. ప్రభమనంగమకేళి యప్పటికినంత, ముగ్ధయమపించి పిదప నమ్మాహనాంగి
జాతివారాంబుజేక్షణర నైతమింత, నేరరసిపించెఁ గలయిక యారజముల. 26

మ. సభలో నన్వివరింపరాదె గద తచ్చాతుర్య మెంతంచునే
నభివర్ణించెద సంకుమత్కరదురాపాంతఃపురావానయా
యిభయానామణి యెందు నేర్పినది హాఁయాకాశలంబంచునే
సభయాశ్చర్యతఁ జెందితి న్నహిమ నాసాతర్జనీయోగమున్. 27

ఉ. ఎంతకు నేర రంతతెగియించినవారది యున్న దేకదా
యంతట తెల్లవాటి నలతాంగిననుం బడుకింటి మిడైవై.

దంతప్రమేలుమంచము సుధాకరకాంత గృహంతరంచులో

నెంతయుఁ జింతలేక వసియింపఁగఁజేసెను సాహసంబునఁ.

28

గీ. రాత్రితెల్లకు శేష్యగారియననుచు, బగలు మేల్చుచున్నెనుచుఁ బరిశీలించు

చేర్చిరెట్టింప వచ్చిపోకేతములుగఁ, బొద్దుపొద్దువఁ భోజనస్ఫురణలొనఁగు. 29

గీ. దానినడకల వగలెన్నియైనఁగలవు, ఇప్పుఁజిత్రించులటమీఁదఁ జిత్రగీత్ర

మంతనయ్యింతి గర్భచిహ్నుములుదాల్చి, వేడుకలు దొర్చివామది వెఱువొడమా. 30

గీ. అంత నొకనాఁటి రేయి యేకాంతనదన, నీహున్నుంకికొని మన్న చేర్చియున్న

గంటమాకులుగొని దివ్యగంబమంత, యెనఁగుగూర్పుండి యాపూర్ణి మేందువదన. 31

నీ శ్రీమన్నహగుణైకగుణభద్ర పాదములకు దేవరదాసియైన

కాంతిమతీదేవి ఘనభక్తివతులుగావించి చేయఁగలవిన్నపములు

మిచ్చు నాపాలిస్సామినఁగాఁ దలంపుదు మీపహిమంబులు మీకె తెలియుఁ

గలలోన మీరు సాక్షాత్కరించుటఁ జేసి గర్హింబునలిచె నిక్కంబుగాఁగ

నింటివారెల్ల నామీఁదఁగంటగించు, కైపుడు వెఱుంగదురేక యింకమీఁద

నేమికల్పింపఁజాతురో యెఱుంగరాదు, కరుణనిల్చువటంచొక కమ్మవారిని. 32

క. తనదానిఁ బనుపనదియుం, ఘనజనమున నేగి చేరికమ్మయొనంగఁ

గనుగొని గుణభద్రుఁడు చది, వినవాడై విన్నయింపబలముగాఁగఁ.

33

క. చింతాకాంతుండై యిసు, మంతయు మాటాడకున్న నాతనికుశిత

స్వాంతత్వమెఱిగి దాని య, నంతత్వరమరలివచ్చి యంతయుఁ దెలికె.

34

నీ. అడుదియైనచో నడుగఁ గులస్థాన పౌరుషములతోడఁ బ్రబలువాఁడఁ

గొడుకైనఁగలదులే గుణభద్రునికు మున్నుమున్ను గానె శిష్యాణమోచనంబు

జతగూడ మనపురోహితునిరప్పింపకే పాటించి లగ్న మేర్పఱుమఁగాని

బొడ్డుగోయరయేమి పురిటింటిలోఁజొచ్చి మనపతివ్రాతబిడ్డఁ గనియెనివ్వు

డనుచుఁ గేరడముల నింటి యమ్మలక్క, లాడికొనఁజేటికానీత యైనవస్తు

కొటిచేరింత యేమియుఁ గొడవలేక, కాంతిమతి యంతమగవానిఁ గనియెనధిప. 35

క. కనిపెనిచెందదనంతర, మున భూనాకుండుపనుపఁ బోయినకార్యం

బాసగూడుకతనఁ గల్గిన్నతీ, చనుదెంచె దద్విభుండు నదనంబునకు.

36

గీ. నిజనమాగమనంభ్రమొన్నిదుర్బలగును, నింటివారెదుఁగొననగేగుదెంచి

యాతత్పర్యావర్తితంబు లడుగఁబోకి, భిన్నుండైయున్న వాని నీక్షించియపుడు. 37

నీ. బెడఁగుఁజూపెను చూసెముడిలోనుగా నంటఁగట్టినవాసెనకట్టుతోడఁ
గన్తూరిపగుపు చొక్కటపుఁ జల్లనితావి వెడఁచల్లు పుక్కిటి విడెముతోడ
నినుపుపై పనుపుచూనియ జిడ్డులంటిన చిటికమ్మికుఱుమాపుచీరతోడ
నొనటనందంబుఁ జెందు విభూతిరేఖపైఁ బొంకఁబుగిను చుక్కబొట్టుతోడఁ
గాన్పునంతనమందు మొగంబుతోడ, నడరు మురిపంబుగులుకు నెన్నడలతోడఁ
గాంతిమతిఁడి నీరుద్దు గాఱుతనయుఁ, డనుచుఁ జేతికినియఁగా నప్పిభుండు. 38

గీ. కన్నురెఱ్ఱగానెగాదిగఁగల్గొని, యాడుగఱవి దీనినాఁటదానిఁ
జుపరాదుగా విసర్జించితి నటంచుఁ, బాఞ్వుచరులఁ జూచి పలుకుటయును. 39

చ కలకలనవ్వి యానెఁద కాదనవచ్చునె నన్నునంటితో
య్యలివిడనాడ నీయెడ నయారె నెబాసురె యింటివారిమం
దులనుపినుంబుగాకనిను దూఱఁగఁ బల్కఁ బనేమిబాపురే
కలియుగమానుటంచు ననికాంతిమతీలలితాంగి వెండియున్. 40

మ. కలనిక్కుంబగు నేఱుటన్న నిఁకనాఁగాదంచుమారాడఁగాఁ
గలనాయంతకు వచ్చినప్పుడును బల్కనన్నెరనాకాన్పర
చ్చలకెక్కెంగద యింక మానుదురె యీసాధ్యుల్ను నందూఱఁగా
వెలయుఁదైవమెఱుంగుఁ గల్గనిజను ల్వీరాడఁగానెమగున్. 41

నీ. నలుగురుండినచోట నిలువఁగాఁబెట్టి మాటాడఁగాఁగంటిరా యమ్మలార
ననునంటియాఁడుబిడ్డను గన్నవారితె పలుకరేయేమియుఁ దెలియలేని
నల్పిణుల్నిరు మీచాఁటుమాలులుగదా నానాఘమేలిగుణంబుఁజెఱచె
దయయింతలేక యెంతకునెత్తుకొంటి రక్కటమిమ్ముఁ గన్నదిగాకతల్లి
సూర్యుఁడామాచుచున్నావె చోద్యసడక, యందఱునుజేయుపాపపుణ్యంబులెవరి
నడిగితివిధర్మదేవతాయున్నచెల్ల, వింతివానంటి దానికాయితమాట. 42

గీ. అనిగయాళింఱుకొనుచు వాస్తాంబుజయుల, నలరుపాపనిదురదుర నరిగిలోట్ల
లోనఁబడవైతి మొగమునఁ బూసుగండు, తోడబొనుముడినిగడ నత్తోయబాక్షి. 43

క. మునురాయనిమాటలకై, యవలనువెనఁ జూచి వెడలియలిననీతాం
గనకంటె నేనువక్కువై, చురకాళిక చెంతిబాస నిలిపిగలిచెదన్. 44

మ. అనుచుంగ్రొక్కునగేరాయు న్నెడలదాయాదుల్లహాసాధ్యవి
ట్టునినుఁజేర్చెనమింక నీనడియెచ్చాయంజాలురమ్మంచువెం
టనెఱఁగా నిది యేమొకోయనుచు వానామానపుల్లంపులై
కనుఁగొందు జనుజేఱఁగా నడిచెదత్కాలీయహాస్యానికన్. 45

- సీ తనవారుపిలువఁగా వినక బానియొనర్పఁ జనుటేటికోయని యనెడువారు
నాకుపుట్టువు చెడ్డదవుఁగదా యిటువంటియపకీర్తి వచ్చెనే యనెడువారు
నపకీర్తి వచ్చిన నడఁపక యింటివారగడుచేయుటదాన మనెడువారు
నగి డేమిచేసి రియ్యతివతానే వారి కారడి గల్పించె ననెడువారుఁ
జూడవచ్చిన నచ్చునుచ్చోయెఱుంగ, కాడ రాజేల యీశాప మనెడువారు
బయలుదేజీవయపు డెయింపడఁజిజంత, యగుఁజుమా యనువారు నైరపుకు జనులు. 46
- వ వెండియుం దండోపతందంబులుగా మెండుకొని యాలొకించు పురిజనుంబుల కొలా
హలంబు విచారించి సంభ్రమాశ్చర్యంబుగా నరిగియాడిగంపుఁ బడతులు విన్నవించి
చిన నన్నగరాధినాథుం డగు నరపాలుండు విష్ణుయంబున నగరు వెడలి తత్కాల 47
నన్నిహితు లగు పరిచారకులు గొలువం జనుచెంచి.
- క. తలతల మని కొందఱు పె, ద్దల వారెడఁగలుగ జడియ ధరణీభవుఁడ
క్కలకంఠిఁ జేరి యనునయ, ములమరలమి నచ్చుతించి ముందుగ నడిచెన్. 48
- గీ. అంతఁ దొలునాటి రాత్రి రిహస్యభంగిఁ, గాంతిమతి తీర్చి నను బండుకట్టియునికి
నేను నొకజోగి వాల్కంబుఁ బూని భద్ర, కాళి సన్నిధి నంటి గింకరునీతి. 49
- గీ. ఆచ్చటికి వల్లభుండు ధరాధినాథుఁ, డాదిగా మూఁక వెంటరా నరుగుదెంచి
కాంతిమతి చేరి తత్కాలికాపబాజ్జ, ములకుఁ వెన మొగిక్కిరేచి నిశ్చలరనిలిచి. 50
- గీ. కదిసి ప్రిజలార కంటిమి కానమనక, చూడుఁడనిపల్కి ధైర్యవిస్ఫురణ మెఱయ
జనపరునిఁ జూచి రాజ నానత్య మిపుడు, విశదమగును పరాకని విన్నవించి. 51
- క. నినునంటి భద్రకాళీ, యనయము విభునంటి యీమహాయోగివరో
బుద్ధినినంటినఁ గాక మఱె, వ్వని నంటిన కాస్తీ చేయ వలయు న్నాకన్. 52
- మ. అని యక్కాంతిమతీవధూటి పలుకం బాగివిర్భవద్విన్నయం
బున సారెం దలయూఁపసాగె గిరికాంభోజాక్షి తన్నూర్ధ్వం
పనము న్నెచ్చి యొనరెవనంచు నెదల న్నాభవించి పశ్యత్సురీ
జను లారార పతివ్రతా యనుచు మెచ్చన్నింగి ముట్టై న్రొదల్. 53
- ఉ. అంత నృపాలుఁ డాలలన యంఘ్రిలకుం బ్రీణమిల్లి యామినీ
కాంతముభీ యరుంధతివి కానక నీపయఁ గాని పోని యీ
వింతకుటించినట్టి యలివేణుల నోరికి కాస్తీ నేని య
త్వంతయశంబు విల్పితి కదా యింక నింటికి నేగఁగాఁ దగున్. 54

- చ అనని రాసిస్థన బటూచల మించుక వంచినట్టి మో
మునకు మటుంగు జేయు కరము న్నొందుపాద పయోరుహద్వయం
బున నెలకొన్న చూపు లొకపాంకము చూపగఁ గొంకుమాటల
త్యనుపమముగ్ధతా గతి వెలార్ప నడంకువచంద మేర్పడెన్. 55
- మ. ఆపవాదంబు పరిత్యజించుటకునై పాణింబులే నిన్నితి
న్నువ యీభూప్రజకల్లఁ దండ్రివి గదా నీముందఱం బాన చే
సిపరభ్యాతి విహింపఁ గంటిఁ గద నీచిత్తంబు వచ్చెన్ గదా
యిప్పుడి పోడిమి చాలు కాఁపురము పొందేలా వినర్జించెదన్. 56
- క. అవివేదియుఁ బలుతెఱంగు, ల్లనఁబడఁగాఁ బల్కి ధరణికాంతుని వచనం
బునకలికి మీఱఁజాలని, యనువున మేకొనియె నది గృహంబున కరుగన్. 57
- మ. అపు డత్యుజ్జ్వలభూషణాంబరవిశేషాదు ల్పమర్పించి యా
తవనీయాంగిని బల్లకి నిల్పి లిపి యుద్యత్పంచవాద్యధ్వను
ల్విపులాభ్యాంతర మెల్ల నిండ వినయావిస్ఫూర్తిఁ దోడైచ్చి యా
స్వపలోకేక్వరుఁ డింట నిల్పి చనియెం బ్రీతాంతరంగంబుతోన్. 58
- క. అంతటఁ గాంతిమతీనతి, యంతంతనరాని పేమి నటు ననఁగా చే
కాంతర నానామనుజుల్, సంతనమున నెంచ మిగుల నన్నుతి తెక్కెన్. 59
- క. అది యిట్లు పుష్పహేనుఁడు, ననుపవైఖరుల విక్రమాత్మన తెఱిగిం
చెనటంచుఁ జిలుకపలుక, న్వనజాప్తుండెక్కెఁ బూర్వవసుధాధరమున్. 60
- మ. అప్పుడుప్రభానతి మనోజరథవిఫలీకృతమనోరథయై యవరోధంబున కరిగి నిశానమ
యంబగుటయు నవ్వసుంధ రాపురందరసంగమానందంబు డెందంబునంగల్పించుకొని
యనుభవించుచుంజనుడెంచు నచ్చంచలాక్షితో ననంతర కథావిధానంబు వినుమని
శుకాగ్రగణ్యుం డిట్లనియె. 61
- క. అలవికి మార్కాభూపరు, డలఘుతరొద్దుతయుతాంతరంగుండై య
వ్వలికథయడుగంగఁగుతూ, హలమున నాతనికెఁ బుష్పహేనుండనియెన్. 62
- గీ. ఇందులకునింత విన్నవంబేలవికృతి, మార్కయిఁకమీఁదఁ గలకథయవధరింపు
మేనుబూర్వకిమంబున దానియిట్లు, జేరినిల్పితిఁ దద్రతిస్థితులఁ జెలఁగి. 63
- గీ. బలియొనంగినఁ బూజలునలిపివేఁడు, కొనినఁదత్కాంతిమతిమాను మనమునందు
హత్తుకొనియున్కిచే మానదయ్యెనధిప, కాలికాదేవి నిజశిరఃకంపనంబు. 64
- చ. అదిగనిపాదులెల్లను భయంబునఁ దత్పురనాఘఃజేరియా
యదన మహాపతివ్రత గుణాంచితకాంతిమతీలతాంగి నే

స్వోదపఁగనిల్పినన్నిలుపనోపు మతెవ్వరిచేతఁగానియ

భృద్దితశివాశిరశ్చలన మోనృపయందును విన్నవించినన్.

65

మ. ఇదియానందు నరేంద్రుఁడందఱును దోనేతేరఁగా నర్యసా

భృదమకాంతిమతీ గృహంబు దరియంగా వచ్చి ఫాంబుఁద

త్వదమ్మలోక్తఁగ మొక్కి యెట్లయిన నంబామార్థకంపంబు మా

న్విదయంబోపుచుటంచు దైవ్యగతి గాన్పింపంగఁ బ్రార్థించినన్.

66

ఉ. ఆలలితాంగికేళినిలయంబు కవాటము మాటుఁ జెంది భూ

పాలకయింటివారిడిన బాముల రచ్చలకెక్కినంత యే

చాలచె యింకఁమీఁదను నిజంబుగ రట్టున కోర్పునంతమన్

దాళునె యీశరీరము విశాఖిత యొక్కడిజోలి యక్కటా.

67

గీ. ఆరయఁ దోలుట్టుపెఁ గల్లు కరుణనిండు, వచ్చి యారీతి దేవరవారె యింత

ప్రార్థన మొనర్చుపట్లఁ గాదనఁగఁ దగునె, యైననొకచిన్న విన్నప మవధరింపు. ౨౪

క. భామాజనసామాన్యము, గా మది నన్నెంచు జనులు గనజేడు మొదల్

గామహిలోపలఁ గానని, నామహిమ మెఱుంగవలయు నరచాథమణి.

69

గీ. ఇలఁ బతివ్రత లగువారు గలిగిరేని, కాళియొనరించు నిజశిరఃకంపనంబు

మాన్పు మని చాఁటఁ బనుపుము మానజేంద్ర, యప్పుడందలి వగ తెలియంగవచ్చు. 70

క. అని యవ్వధూటి పలుక, స్మనుజకులేందుఁడు మాటుమాటాడగఁ గిం

కినవాఁడైభువిజాఁటం, బనిచెందదప్పచనరీతిఁ బ్రకటముగాఁగన్.

71

గీ. అంతరాజాజ్ఞ మీఱరాదంచుధరణిఁ, గలుగునతులెల్ల వచ్చి నిక్కమగుభక్తి

నెంతమొక్కిననంతంత కెచ్చసాగె, ధూర్జటివెలదిమార్థవిధాననంబు.

72

గీ. కాంతిమతిదక్క మనుజులోకమున నికఁబ, తివ్రతలులేరీటంచు నుదీర్ణవచన

ముఖులై జనులాడ నమ్ముడితలెల్ల, సిగ్గునడియేగిరప్పుడచ్చెరువుఁజెంది.

73

ఉ. అంతటరాజమాళి పునరాగతుడై ధరణివ్వధూటికా

నంతతిలోపఁజూడ నొకపాధ్యయు లేదనియాత్మలోననీ

ద్ధాంత మొనర్చితిన్నముఁ గృతార్థులఁజేయు మటంచు మొక్కిన

క్యాంతిమతీవమాటి యవుఁగాకని కాళిగృహప్రవేశయై.

74

గీ. రాజు మొనలయినవారిమారమున నునిచి, గర్భగృహమునకరిగివేగముకవాట

బంధన మొనర్చిగ్రమ్మన భద్రీకాళి, డాసినిలుచుండి ధీరతాడంబరమున.

75

క. నామచనువచ్చుకైవడి, నేమెలగినఁ జూడలేక యెవ్వతెవేయీ

బూమెలుపన్నఁగవలదిక, యామేరన్నిలువకున్న నిట్టటుఁజేతుక.

76

గీ. అనినఁదత్తాశ్రియెంతకైనను దెగించి, నట్టిదీజంత యేమిసేయంగఁబూను

నోయ నెడుభీతిఁ దలయూఁచుటుడిగినిలువఁ, దరుణివాకిలి తెఱచియందఱినిబిలిచె.

77

క. పిలిచిననరపతి మొదలుగఁ, గలవారలువచ్చి భద్రితాళిజేవిక

దిలకించి శిరఃకంఠము, నిలుచుటకున్నయదినిబిడాశయులై.

78

గీ. కాంతిమతి భూతలమున సాక్షాత్కరించి, నట్టియయ్యాదిలక్ష్మీగా కరసిచూడ

మనుజుకామిని గాదునున్ననియుమఱియు, మఱియుఁమొక్కిరివినయనంభ్రమములెనయ.

79

ఉ. అనుయంబున న్నరవరాగ్రీణి భృత్యులు తెచ్చినట్టి సిం

హాననమందు నవ్వికసితాంబుజుఁచన నుంచివైభవ

శ్రీనముద్గర్జవృత్తి నభిషేకము చేసి విశేషభూషణో

ద్భాసితచిత్రచేలము లపారముగాఁ గయికాన్గ చేసి నా

నానతు లెల్ల మొక్కఁగ నొనర్చి యనేక కృతప్రణాముడై.

80

గీ. నతులొనర్చి మహాపతివ్రత యటంచు, నేతుపెట్టి యలంకృతవారణంబు

వైనమానీనఁ గావించి పటచాముఖ్యు, భద్రవాద్యరవంబు లంబరమునిండ.

81

వ ఇన్విధంబున నక్కాంతిమతి నూరేగించి నిజగృహబహిర్భాగంబున గజావరోహణంబు

గావించిన యక్కాంతిమతిచేత సాష్టాంగప్రణామపూర్వకంబుగా నమజ్జాతుం డై

యానృపాలపురుహూతుం డగుగం దక్కినవారలను బాదపరాగంబు పృసాదించి

పీడ్మిలుపుచు నమ్మందగమన మందిరాంతరంబునకుం బోయి.

82

గీ. ఎరము లిచ్చు మహాపతివ్రత యటంచు, నేతుకాశిపురాంతరక్షితిజనంబు

లచ్చమగు భక్తిఁ గాన్తుక లైచ్చిచూడ, వేళగానక యుండఁగా వెలసెనధిప.

83

క. అంతయూఁ గనుఁగొని యింకనీ, జంతన్నమ్ముచురె యెపుడుచంపునోయనుచుం

జింతించి యిటుకుఁ బాయక, యంతం ద్వర వెడలి కాశి కరిగితి నధిపా.

84

కా. గంగాభంగముల న్నునింగి నిగమగామ్రేత్యురు నివృత్తనా

భుం గీర్తించుచు మొక్కి డుంతిగజపత్తం గొల్చి యంతం ద్రివే

ణిం గాఁబంబుఁ దొలించి పూర్వకృతనిర్మిత్రాఘము ల్వాసి నీ

రంగత్పూర్వకృపారసంబునకుఁ బాత్రం బైతి ధాత్రీశ్వరా !

85

క. అయ్యుత్తంబు మదిలోఁ, బాయమనఁగ లేకయుండఁ బదపడి నభలో

నీయాశ్చర్యముఁ గని భూ, నాయక తద్విగుణముగుట నవ్వుదయించెక.

86

- క. అని తెలుప విక్రమార్కుం, డనుపమ విన్నయతఁ బుష్పహాసునిమన్నిం
చి నితాంతవిభవసౌఖ్యం, బుననుండె నిన్మిటె వైశ్యభుజగ ద్వేషి. 87
- క. అని యిట్లు చిలుకపలుకన్, విని మిక్కిలి వెఱుగుచెంది వెననంతటిలోఁ
దనచేటి గరలు కనఁబడఁ, జనియెఁ బ్రభావతి రహస్యనవనంబునకున్. 88
- గీ. కోమటి మెఱుంగుసిచ్చెపుగుబ్బలాఁడి, యంతిపురమున కరిగి సామునమయము
గాంచి కైచేసికొని మహీకాంతనంగ, మాచిలావంబుతోఁ జేర నరుగుచేర. 89
- క. కనుఁగొని గుణసాగరుఁడో, వనితా చనియెదవె ధరణిపల్ల భు కడకుం
జనుమిఁక నొకకథ వినుమని, యనుచుం బలుకం దొడంగ నతివేడుకతోన్. 90

—ఇరువదియవ కథ.—

- ఉ. అంగపసుంధరాభరణమై యొకపట్టన మంద మొందు మా
తంగతురంగనప్పటకదంబత తాంగతితు ల్చెలంగఁగా
మాంగళి కాభిధాన మనమానముగా విహించి యష్టరం
బంగద నామధేయమధాధిపుఁడేలు నవేలనంపదన్. 91
- ఉ. అనరపాలమాళి కపరాంగము కైవడి నొక్కమంత్రీమే
ధానిధినాముఁడైతగునతండు నిజాంగన జాయమానో
భానుతళాంత తాంత యనుబాలికఁగాంచి దివంబుకేగనం
తానముఁగోరి లోలయను తన్వివరించి రమించె నంతటన్. 92
- ఉ. ఆలలితాంగి కంటికిఁ బ్రియంబగుసామ్మధరించి వేవక
శ్రీలమరించి జిహ్వకురుచించు పదార్థము లాహరించి యే
వేళఁ బ్రహునతల్పముల వేడుకమైఁ బవళింపఁ గల్గుటన్
జాలమదించి జారజనంగతికై తిపురున్ననంబునన్. 93
- గీ. ఇవ్విధంబున నహ్మర్షి మేందువదన, యన్యసంభోగముఖలేశ ముచ్చేసేని
యాకసంబైనభేదించి యువలవోపు, నంతకుఁడెగించియున్న యయ్యుజనరమున. 94
- క. వారింట దేవపూజా, కారిత్వముఁబూనివేదఖనియై వినుతా
చారణుఁడై సద్గుణనిధి, చారణుఁడవనొక్క బ్రహ్మచారి చెలంగున్. 95
- క. ఈరీతినుండువానిం జారణులోపఱచి యొకనికావేళతముః
పూరితమగు నొకయింటం, జేరిచికొనియిష్టకామ్య సిద్ధింగనియెన్. 96

క. కనియది మొదలుగఁదద్రీతి, ననుపమ సౌఖ్యాబ్ధి నోలలాడుచు మరునిం

దనబంటు గాఁగఁ దలఁపుచు, ఘనతరగర్వమునఁ గన్నుఁగానక మెలఁగెన్. 99

క. అంతఁదననవతి సుతయగు, శాంతంబోషింపమఱచి చారణనిఘ్న

స్వాంతత్వముఁజెందినత, త్కాంతామణి నడక లెల్లఁ గాంచిన యదియై. 98

గీ. శాలితశాంతలయయ్యును కతురయగుట, దీనికి భయంబు చూపినఁగాని తనకుఁ

బోషణములేదనుచు డెంచునుఁదలంచి, యొర్చికొనియుండియంతటనొక్కనాడు. 99

చ. జనకునిఁజేరి యాతనికి సంతనమయ్యెడు మాటలాడి సొం

పెనయఁగ నీవుగాక మఱి యింకొకతండ్రీ గలండునాకుఁ బో

మ్మనినలుకన్ వినిశ్చలతరాద్భుతుఁడై మదిఁజెందు నందియం

బునఁ దలపోసి యానచివపుంగవుఁ డెంతయు నాదరంబునన్. 100

గీ. ఇంక నొకతండ్రీ గలఁడంటి విందువదన, యాతనిఁ జూపెదవే యన్న నవ్వఱాటి

మంచినది రేయి చూపెదనంచుఁబలికి, యవలికరిగిన నమ్మాటలాలకించి. 101

క. ఆలోలాంగన తనదు, శ్రీలంబిది యెఱిఁగి పతికిఁ జెప్పఁగఁ బూనం

బోలునని తలఁచి మిక్కిలి, జాలింబడి శాంతఁబలిచి నవీయనీతిన్. 102

గీ. అనునయించిన నబ్బాల యైననేమి, నన్నుఁ బోషించెదేని యెంతయును దప్ప

దాల్చినవివర్జి నొక నత్తరుణి జనక, భావనంశయపెట్టు పాపంగవలయు. 103

క. అని వలికి యూరకుండినఁ, గమఁగొని యూరుజనరోజుగంధి విచారం

బాసరించి తెలియఁజాలక, వినిపింపుమటన్నఁ గీరవిభుఁ డిట్లనియెన్. 104

చ. అంత నిశానమయం బగుటయు నమ్మేధానిధి విభావధీరిత తమఃపుంజంబగు కేలిమంది

రంబున లోలానమేతుండై యుండి యబ్బాలికం బలిచి ద్విత్వీయజనకుం జూపుమనిన

శాంత యత్యంతమాన్యంబుఁ దాల్చి తదీయచ్చాయంజూపిన నతండునవ్వి లోలఁజూ

చి యేతద్బాలికాలాపంబులకు నీయందు నందియంబుఁ జెందితనిని తద్వృత్తాంతంబం

తయుఁ దెలిపి పతివ్రతాకరోమణివగు నీ కిట్టిగుణంబులు పుట్టు నే యని పలుకరించెం

గావున నయ్యమాత్యకుమారికకుంగల నైపుణంబు గలిగినంగాక ధరణీభుజంగపుంగవుని

నంగతికిం జనఁగూడునే యనునంతలోన నరుజోదయం బైనం ప్రభావతీలితాంగి శు

ద్ధాంతంబున కరిగి కృమంబున దివాపసానం బగుటయు. 105

కా. పన్నీటంజలకంబులాడి తొగబాబాపాడుకాకాయపుం

జిన్నెల్వాసిన చీరెగట్టి యపరంజింజిమ్ము నెమ్మోపై

మిన్నల్లి మెచ్చుకు సొమ్ముదాల్చి మహిభ్యోహంక జన్యక్రియా
సన్నద్ధత్వముఁ జెంద యందమురిహించు జేర నేతెంచినన్.

106

క. అమ్మబ్రోభావతి రాజగృహమున కరిగెదవె మంచి దడుగుదువు వినో
దమ్మగుకథవినియెదె యని, కమ్మనిచక్రరలు గెరలఁగా నిట్లయెన్.

107

—ఇరువదియొకటవ కథ.—

మ. అవనీమండలసుండనం బయిన యార్యావర్త దేశంబునం
దు విరాటుం డనురాజు ప్రోవఁ జెలువందుం భద్రకాఖ్యంబుర
ప్రవరం బొక్కటి యందు విప్రకులపారావారహాలాహం
బపు నీతం డన దేవలాంకుఁ డొకఁడ్రాక్షేక్షమై వర్తిల్లున్.

108

సీ. సంతలోఁ బ్రత్తి బిచ్చము లెత్తి నూతాటు వగల జన్నిదములు పెడికి వడికి
చికట కానన భూములకు నేగి మట్టియూకులు దెచ్చి విస్తరల్ గూర్చిగూర్చి
కాకపువీజము లప్పల్లి బావులనీరు చెంది పోయుచు లైరు చేపిచేసి
వేకువంగళ్ల పొయివేళల జాతిన మిరియంబు లేటియెఱి
యన్నియును విక్రయించి భార్యాకుమార, ముఖ్యులారకుట మ్రొగ్గిన మొగముజూడఁ
డానపడి యేమికోరిన నాగ్నిహించు, జందెములు ద్రొంచుకొని దద్దిజన్మఖలుఁడు.

109

గీ. ఇట్లు గడియించి ధనమెల్ల నిట నునిచి, యతఁడుపరలోక మెనయఁదదాత్మజుండు
గర్వఁడనువాఁడు కామారకలితుఁడగుచు, దరుణ గాణిక్యవిహరణాదరణుఁడగుచు. || 10

సీ. జోగి జంగలు లెచ్చుగఁ బల్కులకువాఁడు చెలరేగి లంజమందులకుఁ జల్లి
తముకు వేసినవెక్కఁ దాఁజరించినబట్టి యనువకుండఁ దలార్ల కొనఁగియొనఁగి ✓
కొండెను లైప్పక యుండ విగాటభూవరుని వాకిటి చనముల కిచ్చి
దర్పకాకారదాతలరాయ యని వెంటఁ బడు బట్టువారికిఁ బాఱవైచి
తగులుగా నిచ్చు వీరమదఁబిటచేట, కులకును విమానుకులకు మేకోలు నడపి
తండ్రిగడియించినట్టి విత్తంబువోవ, లొల్లగాఁడయ్యె నవ్వెప్పివల్ల భుండు.

111

గీ. ఇవ్విధంబున లేమిపొంది గర్వఁ, డప్పురము రోసి పరభూమి కగుచోటఁ
బ్రబలమగునొక్క యగ్రహారమున నిలిచి, యతి సిపాపాలుభుషోతురాత్ముఁడగుచు. || 12

చ. సకలపురాణముల్ని గను చర్చలెఱింగిన వైదికాఖ్యుఁడో
తొకగృహమేధిసిల్వగఁ దదుజ్జ్వలమందిరసీనుఁజేరి యిం

- చుకతలవందుదుం బెఱుకుఁ జూపులతో వెఁజూద్యమిచ్చుత
 నుక్కురికపోలఁగన్దొని కనుంగవకుంబ్రమదంబువొందఁగన్. 113
- గీ. పతికిఁజాటుగనిల్చి తప్పక మెఱుంగు, సాలపుఁజూపుల బెలికిపోఁ జూచుదారిఁ
 దియ్యువిలుకానిఁదెచ్చిప్రతిష్ఠ సేయఁ, గర్వఁడిస్తాన్న భుక్తి సోత్కింతుఁడయ్యె. 114
- గీ. ఆపుడువైదికుఁ డాగర్ల నాదరించి, వానతతీయయ్యె రవిగుంకవచ్చెనింక
 నెందుఁజనలేవు శయనింపుమిందెయనుచుఁ, దానునాతఁడునమయకృత్యములుదీర్చి. 115
- గీ. పవ్వళించిరంతఁ బనిదీర్చిదీపంబు, మలఁపియద్దగోడమఱుంగు గాఁగ
 వైదికునినుధాంశుపదవయు శయనించె, పచ్చినింటిరాయఁడెచ్చరింప. 116
- మ. గొనబుంబ్రాయును రూపనంపదయుఁ బేర్కొఁగల్గుటల్ పోఁభిక్షి
 చనువీక్షించుట గర్వభూసురునిమీఁదం గొరుకుల్బల్లదు
 ల్గోఁగఁగానేఁడొక నాఁటిమాత్రీయనకీలోలత్వ మేలందుఁడెం
 దినఁదైర్యంబునఁ గొంతసేపువకు నిద్రించెన్వరాకాంక్షియై. 117
- ఉ. గర్వఁడుదానిమేనియధికవృత్తిరూపములున్విలాసనై
 రర్థశముల్వీలొకనపరంపరలుం దలపోసి చిత్త భూ
 మార్గభూమిసొంపనమంబగుతామనమంకురింపఁ గా
 నిర్లతభృతి వైదికుఁడునిద్రావహించుటఁజూచిగొక్కట్ల. 118
- క. చనిదానివీఁపుపైఁగర, మునుప నేల్లొచ్చించి యాతలోదరి నాథుం
 డనియొగ్గనతఁడుతవ్రీతి, దనిసివెనస్సయనభూమిపండకునరిగెన్. 119
- క. అంతట నిశనమయమునకు, నంతయుగల్గుటయుగర్వఁ డరుగంగనియ
 క్కాంతనిజోన్నిపుఁగనుగొని, సంతనమునన్గొన్నాధ్వనం బొనఁగూడన్. 120
- చ. పదరితిరేమిరాత్రినగుబాటయెంచకవచ్చియంతసే
 యుదురె గృహంబులో నితరుఁడున్కి యెలుంగరె సిగ్గుదాఁకదో
 మదినుగవారిలైనను నమస్త మెఱింగిన యట్టివారికే
 దుదివొక వేళ నేమియును జోచదు లోగద యెంచియాచినన్. 121
- క. అని విని నేను నిశమే, ల్లననే లేదనుచు దానికాంతుండేదిగ
 ద్దరికృత్యమె కావలెనని, ఘనమైన జుగుప్సవొడమఁగాఁ గుత్పించెన్. 122
- గీ. అప్పుడన్నాతి యేరితినాత్మమాన, భంగమాచ్చాదితంబు చేయంగవలయు
 ననఁ బ్రభావతినన్నేమి యిదిగెదవలి, కథయెఱింగింపుమనిన శుకంబుఁబలికె. 123

- మ. అపుడమ్మనిని యధ్వనీన కృతిఢార్త్యప్రక్రియల్లాఁగలం
చి పతిస్వాంత మెఱింగి మోచుముజనించెం జూచితే యొక మ
న్నిపుణత్వంబునఁ గాని యీవిధుని నందేహంబు పోదంచు యెం
దపుఁ దమ్మిందలపోసి యద్భుతరసానందంబుఁ గల్పించుచున్. 124
- ఉ. కంటిరె యెంతవంత కలగన్న పుడెల్లను మీరువచ్చిన
న్నంటిన యట్టులుండు నదియొగద రాతిరిమియుఁ దాసి నే
నొంటిగఁ బవ్వళించుటకు నోపక చింతవహింప నంతలోఁ
గంటికి నిద్రవచ్చెఁ గలగంటి భవద్రతిగల్గినట్లుగాన్. 125
- గీ. వామహస్తమునురముపై వైచినిదురఁ, జెందుతఱిఁగానికల గందు రందురెందు
నవ్విధంబునఁ బవళించి యైనకలయ, గంటిభవదీయ కాయణ్యగరిమనలన. 126
- క. అని పలుకు దానిమాటలు, విని నిశ్చయమనిశలంచె విభుఁడోపదా
నన యంత నేర్పగలిగిన, ననవచ్చునటంచుఁ గీరచంద్రుఁడొలికెన్. 127.

ఇది పథమభాగము.

